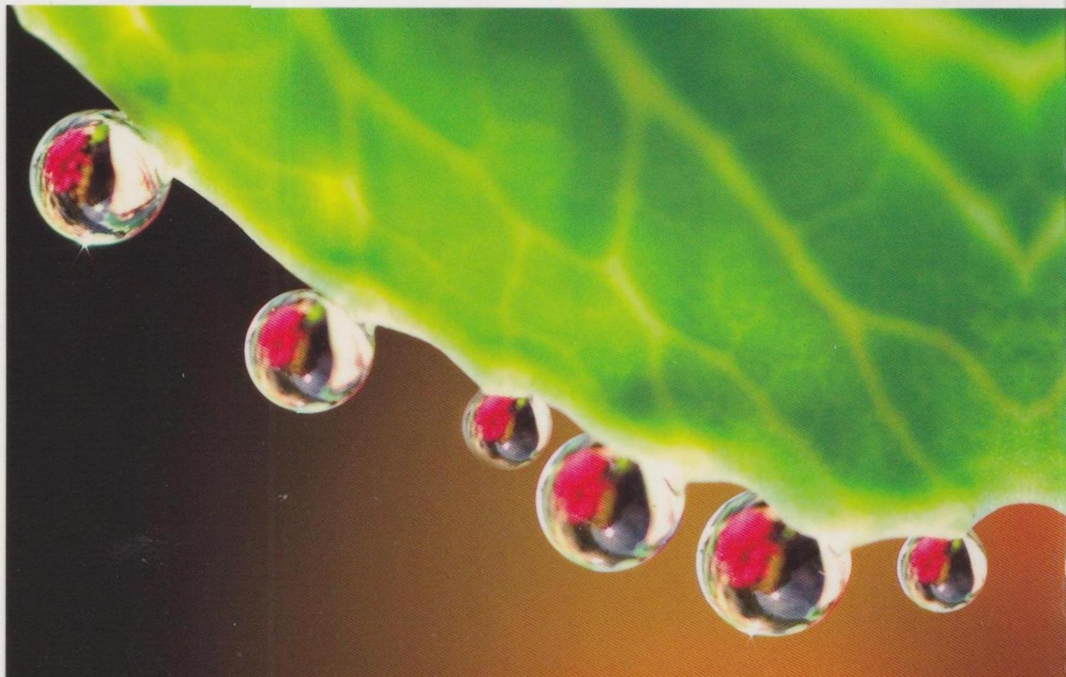
ฉลองศรีพระศาสนา

สห+ภาพ ชุมชนคนถ่ายภาพ
www.fotounited.net

BIA

สสส.
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

๒ พิศเจริญ...กำลังใจ

ธรรมสมโภช ในวาระ:
100 ปี ชาตกาล พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) 11 พฤษภาคม 2554
และ 105 ปี ชาตกาล พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) 27 พฤษภาคม 2554

พิศเจริญ...กำลังใจ อัลบั้มภาพและอนุทินธรรมแห่งสองศรีพระศาสนา

11 พฤษภาคม 2554
100 ปี ชาตกาลปัญญานันทภิกขุ

เตือนใจ.

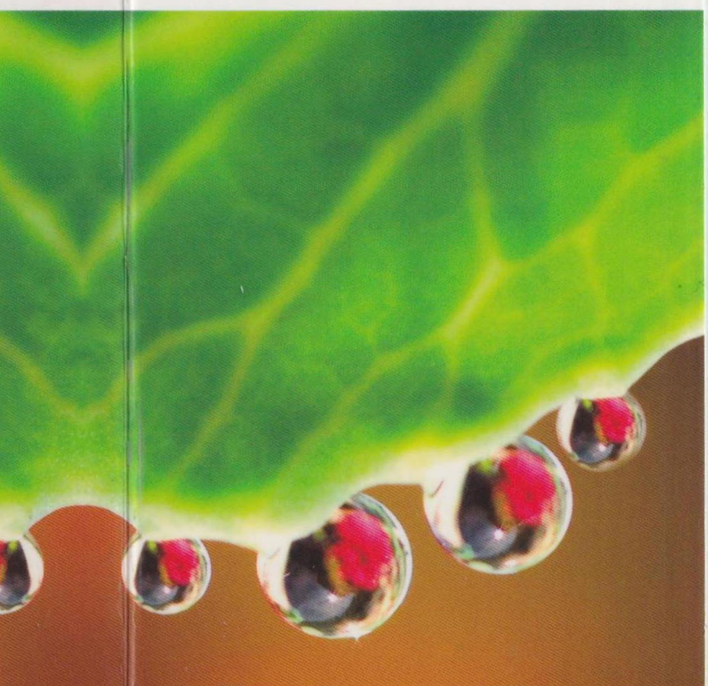
1 อยู่อย่างไทย.

2 อยู่อย่างมนุษย์

3 อยู่อย่างพุทธบริษัท.

4 ตื่นตัว ว่องไว ก้าวหน้า
ตามแนวทาง พุทธธรรม
ชีวิตจักมีค่า สมกับเกิดมา.
บนแผ่นดินนี้.

[illegible]
๒๐ ก.พ. ๕๔.

โครงการ "กตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา"

ธรรมสมโภช

๑๐๐ ปี ปัญญานันทภิกขุ (๑๑ พฤษภาคม ๒๔๕๔-๒๕๕๔)

๑๐๕ ปี พุทธทาสภิกขุ (๒๗ พฤษภาคม ๒๔๔๙-๒๕๕๔)

๒ พิศเจริญ...กำลังใจ

พิศเจริญ....กำลังใจ
อัลบั้มภาพและอมตธรรมแห่งสองศรีพระศาสนา
ในวาระ 100 ปี ชาตกาล พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) 11 พฤษภาคม 2554
และ 105 ปี ชาตกาล พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) – 27 พฤษภาคม 2554
ISBN 978-974-350-246-0

คณะที่ปรึกษา พระครูสังฆกิจพิมล (สุรศักดิ์ สุรญาโณ) สมปอง ดวงไสว
สงคราม โพธิ์วิไล จิระนันท์ พิตรปรีชา เพ็ญพัฒน์ มรกตวิศิษฏ์
บรรณาธิการภาพ เกรียงไกร ไวยกิจ
บรรณาธิการเนื้อหา ธีรภาพ โลหิตกุล
กองบรรณาธิการ กิติมาภรณ์ จิตราทร ภคมาศ วิเชียรศรี
สว่าง จริยาปรัชญากุล สิริรัตน์ วงษ์ช่างหล่อ
ศิลปกรรม สายัณห์ ชื่นอุดมสวัสดิ์
ภาพปกหน้า กัมพล คุ้มวงษ์
ภาพปกหลัง ชนาวรรณ ตาปสนันทน์

จัดพิมพ์โดย โครงการกตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา
ห้องสมุดจำปีรัตน์ วัดชลประทานรังสฤษฏ์ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
โทร 08-1412-3337
พิมพ์ที่ บริษัท พิมพ์ดี จำกัด โทร 0-2401-9401
พิมพ์ครั้งที่ 1 พฤษภาคม 2554 **จำนวน** 40,000 เล่ม

คำนำ

"จงรู้จัก ตัวเอง" คำนี้หมาย
หานอกตัว ทำไม ให้ป่วยการ
ในดอกบัว มีมณี ที่เอกอุตม์
"การตรัสรู้ หรือรู้ สิ่งใดใด

ว่าค้นพบ แก้วได้ ในตัวท่าน
ดอกบัวบาน อยู่ในเรา อย่าเขลาไป
เพื่อมนุษย์ ค้นหา มาให้ได้
ล้วนมาจาก ความรู้ ตัวสูเอง"ฯ

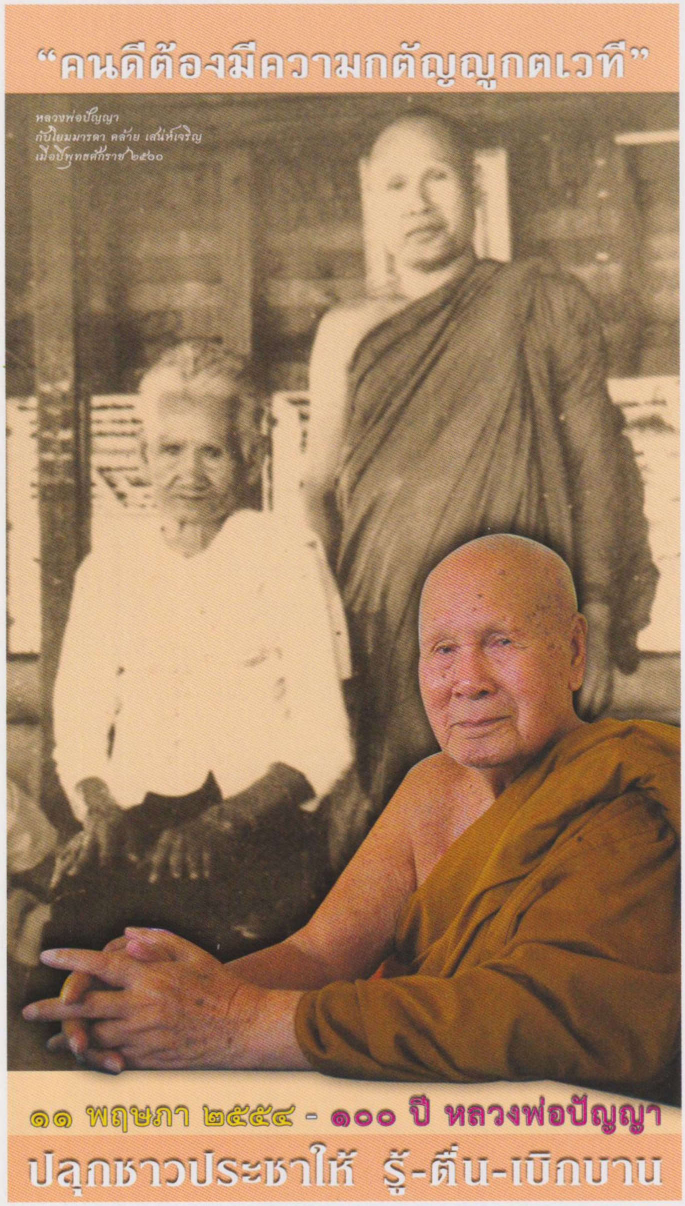
พุทธทาสภิกขุ

ด้วยตระหนักในคุณค่าของการรู้จักตนเอง หนังสือ "พิศเจริญ" อัลบั้มภาพและอมตธรรมแห่งสองศรีพระศาสนา ถือกำเนิดขึ้นจากดำริชอบของท่านพระครูสังฆกิจพิมล ประธานโครงการกตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนาที่ว่า เมื่อจะมีธรรมสมโภช ในวาระ 100 ปี ชาตกาลปัญญานันทภิกขุ 11 พฤษภาคม และ 105 ปี ชาตกาลพุทธทาสภิกขุ 27 พฤษภาคม ก็สมควรนำเอาแก่นแท้แห่งหลักธรรมอันถือเป็นอมตธรรมของอริยะสงฆ์ทั้งสอง มาเผยแผ่ให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อข้ามพ้นปรากฏการณ์ที่ท่านพุทธทาสเคยสรุปไว้ว่า "สมัยนี้พวกเราเอาแต่ไหว้ พอบอกให้ประพฤติธรรมก็กำหู"

แต่กระนั้น มณีล้ำค่า ควรอยู่ในที่เก็บอันเหมาะควร ฉันใด อมตธรรมล้ำเลิศ ก็ควรผ่านกระบวนการนำเสนออย่างสร้างสรรค์เสมอกัน

ในฐานะที่เป็น "ชุมชน" ของ "คนถ่ายภาพ" กลุ่มสห+ภาพ นำโดยคุณจิระนันท์ พิตรปรีชา สนองตอบเจตนาอันเป็นกุศลของท่านพระครูสังฆกิจพิมล ด้วยการรณรงค์มวลสมาชิกกลุ่มสห+ภาพ ให้ร่วมงานบุญ "ธรรมสมโภช" ในบทบาทที่ช่างภาพพึงกระทำ ด้วยการคัดสรรภาพในแนว "พิศเจริญ" (pictorial) หรือภาพที่อาจารย์เชาว์ จงมั่นคง ให้คำจำกัดความไว้ว่า "เป็นภาพถ่ายที่อุดมด้วยคุณค่าทางสุนทรียภาพ ดูแล้วเกิดความเพลิดเพลิน ยิ่งพิศยิ่งเพลิน เจริญตา เจริญใจ" เพื่อนำมาเป็นภาพประกอบอมตธรรมสองศรีพระศาสนา ให้ผู้อ่านได้ซึมซับอย่างเพลิดเพลิน เจริญตา เจริญใจ อันจะนำไปสู่ความเจริญทางสติปัญญาด้วย

ในการนั้น มีสมาชิกส่งภาพเข้าร่วมโครงการ 40 คน รวมภาพกว่า 1,000 ภาพ คัดสรรมาประกอบอมตธรรมจำนวน 111 ภาพ ดังปรากฏในหนังสือ "พิศเจริญ" เล่มที่ 1 ซึ่งได้รับการตอบรับจากสังคมไทยอย่างกว้างขวาง กระทั่งกล่าวได้ว่าอาจจะมีหนังสือ

อัลบั้มภาพเชิงธรรมะเพียงเล่มเดียว ที่มียอดพิมพ์สูงถึง 100,000 เล่ม ภายในระยะเวลา 1 ปี

แต่นั่นคือ “พิศเจริญ” ปี 2553 อันถือเป็นกิจกรรมนำร่องในปีสุกดิบ ก่อนธรรมสมโภชใหญ่ในปีนี้ พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นปีที่ 100 ชาตกาลปัญญานันทภิกขุ 11 พฤษภาคม และ 105 ปีชาตกาลพุทธทาสภิกขุ 27 พฤษภาคม อย่างแท้จริง

กองบรรณาธิการหนังสือ “พิศเจริญ” จึงต่อยอดความสำเร็จของ “พิศเจริญ -1” ด้วยการวางแนวทางให้ “พิศเจริญ-2” มีมิติทางธรรมขั้นสูงขึ้น ทั้งการให้พื้นที่สำหรับอมตธรรมแต่ละบทมากขึ้น โดยในส่วนอมตธรรมท่านพุทธทาส เจาะจงที่จะคัดสรร “กวีธรรมคำกลอน” ของท่านมาเผยแพร่โดยไม่ตัดทอน ในส่วนภาพประกอบ มีการคัดสรรกลั่นกรองภาพอย่างพิถีพิถันขึ้น และขยายพื้นที่ตีพิมพ์ภาพหลักให้ผู้อ่านได้ชมภาพเต็มอิ่มมากขึ้น

โดยมีสมาชิกกลุ่มสห+ภาพ ชุมชนคนถ่ายภาพ ส่งภาพเข้าร่วมโครงการ 85 คน รวมภาพกว่า 3,000 ภาพ คัดสรรลงตีพิมพ์ในหนังสือพิศเจริญ – 2 จำนวน 172 ภาพ ประกอบอมตธรรมของสองศรีพระศาสนา รวม 75 บท แบ่งเป็นกวีธรรมท่านพุทธทาส 38 บท และพรธรรมนำชีวิต ของท่านปัญญานันทภิกขุ 37 บท

นอกจากนั้น ท่านพระครูสังฆกิจพิมล ยังกรุณาเชิญชวนญาติธรรมในสาขาวิชาชีพต่างๆ แสดงกตัญญูกตเวทีต่อสองศรีพระศาสนา ด้วยการเขียนระลึกถึงอมตธรรมบทที่บันดาลใจ ให้แต่ละท่านน้อมนำไปประพฤติปฏิบัติจนเกิดผลดีกับชีวิต รวม 49 ท่าน อาทิ พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กลฺยาโณ) แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต คุณกฤษณา อโศกสิน คุณทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ นพ.บัญชา พงษ์พานิช รศ.บุญนำ ทานสัมฤทธิ์ คุณ

อนุรุธ ว่องวานิช ฯลฯ อันมีส่วนสำคัญทำให้หนังสือ "พิศเจริญ-2" มีเนื้อหาสาระสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบนมัสการ ขอบพระคุณ พระครูสังฆกิจพิมล (สุรศักดิ์ สุรญาโณ) แห่งวัดชลประทานรังสฤษฏ์ ประธานคณะกรรมการดำเนินงานโครงการ กตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา ขอขอบพระคุณ อาจารย์สมปอง ดวงไสว อาจารย์สงคราม โพธิ์วิไล คุณจิระนันท์ พิตรปรีชา ที่ให้คำปรึกษาอันทรงคุณค่าในการจัดทำหนังสือเล่มนี้

ขอขอบพระคุณ คุณบังอร จงมั่นคง ภริยาอาจารย์เชาว์ จงมั่นคง และคุณเกษมสุข จงมั่นคง บุตรชาย ที่อนุญาตให้ใช้คำ "พิศเจริญ" (ซึ่งอาจารย์เชาว์ บัญญัติขึ้น) เป็นชื่อหนังสือ

ขอขอบคุณ ช่างภาพ กลุ่มสห+ภาพ ชุมชนคนถ่ายภาพทุกท่าน ที่คัดสรรผลงานภาพส่งมาร่วมงานบุญธรรมสมโภชสองศรีพระศาสนา ในหนังสือ "พิศเจริญ 1 และ 2" โดยไม่คิดค่าลิขสิทธิ์

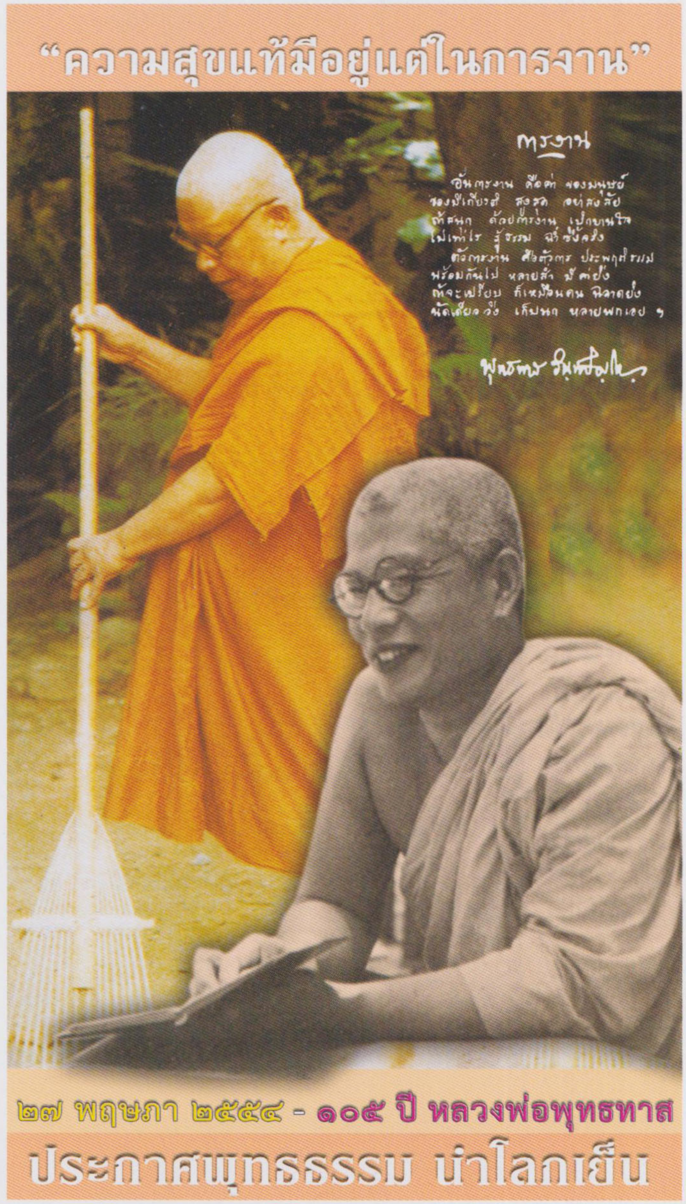
ท้ายที่สุด กองบรรณาธิการหนังสือ "พิศเจริญ" ปรารถนาว่าหนังสือเล่มนี้ จะมีบทบาทยกใจเราให้สูงขึ้น ดังอมตธรรม ท่านปัญญานันทภิกขุ บทที่ว่า...

"ธรรมะเป็นอาภรณ์ของใจ ทำใจให้ดีงามสมส่วน ขาดธรรมะแล้ว ก็หมดคุณค่ากัน ราคาของคนมิได้อยู่ที่ทรัพย์สินเงินทอง หรือเกียรติยศที่ชาวโลกยกย่อง แต่อยู่ที่ความเป็นผู้มีใจสูงเท่านั้น จงเพิ่มราคาของท่านด้วยการยกใจของท่านให้สูงขึ้นๆ ทุกๆ วินาทีเถิด"

ธีรภาพ โลหิตกุล

ในนาม "กลุ่มสห+ภาพ" - ชุมชนคนถ่ายภาพ

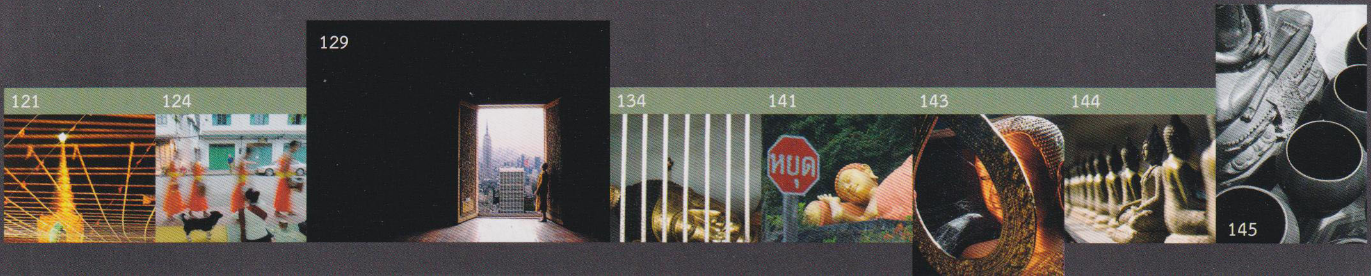
www.fotounited.net

สารบัญ

อมตธรรมแห่งสองศรีพระศาสนา

ภาคผนวก

อนุโมทนา

นับ ตั้งแต่โครงการ "กตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา" ร่วมกับกลุ่ม "สห+ภาพ" ชุมชนคนรักการถ่ายภาพ จัดทำหนังสือ "พิศเจริญ" อัลบั้มภาพและอมตธรรมแห่งสองศรีพระศาสนา กิจกรรมนำร่องธรรมสมโภช 100 ปี ชาตกาลปัญญานันทภิกขุ (11 พฤษภาคม 2554) และ 105 ปี ชาตกาลพุทธทาสภิกขุ (27 พฤษภาคม 2554) ออกมาตั้งแต่วันที่ 8 พฤษภาคม 2553 พิศเจริญก็ได้ทำหน้าที่เป็น "สื่อธรรมถึงคน คนถึงธรรม" และเป็น "ธรรมโอสถ" บำรุงสุขภาพกายและใจผู้คนให้สดชื่นแจ่มใสเบิกบานในธรรมได้อย่างกว้างขวาง มีสถิติการพิมพ์ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2553 จนถึงเดือนมีนาคม 2554 พิมพ์เป็นครั้งที่ 9 ยอดพิมพ์รวม 100,000 เล่ม

บัดนี้มีการจัดทำ "พิศเจริญ เล่ม 2" โดยเพิ่มเนื้อหาสาระและภาพถ่ายที่เจริญตาเจริญใจ เจริญสติปัญญามากขึ้น เป็นเรื่องน่ายินดีอย่างยิ่ง

ขออนุโมทนาทุกท่านทุกคนทุกฝ่ายที่ทุ่มเทกำลังกาย กำลังใจ กำลังสติปัญญาจัดทำและเผยแพร่หนังสือนี้ให้สำเร็จประโยชน์ตามปณิธานของ "สองศรีพระศาสนา" คือ ทุกคนมีสันติสุข สังคมมีสันติภาพ

พระครูสังฆกิจพิมล (สุรศักดิ์ สุรญาโณ)
ประธานโครงการ "กตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา"
15 มีนาคม 2554

บทกวี สองศรีพระศาสนา

...ว.วชิรเมธี

สองสงฆ์สองปราชญ์แก้ว โกสินทร์
สองเพชรพราวแผ่นดิน แผ่นฟ้า
สองธรรมกถึกอินทร์ องค์เอก อุพ่อ
สองพุทธบุตรวิสุทธิ์กล้า แกร่งไว้วงศ์สงฆ์.

สองสืบสายสมณะเจ้า จอมมุนี
สองปลุกประชาชี ชื่นล้ำ
สองปะฉะดะศรี ไสยศาสตร์
สองฝากธรรมศาสตร์ค้ำ คู่บ้านเมืองสยาม.

สองเพียรพิสูจน์ให้ โลกเห็น
สองอยู่อย่างต่ำเป็น ประจักษ์ได้
สองวางบทบาทเพ็ญ ไพสุทธิ์
สองเสกพุทธศาสน์ให้ ห่มฟ้าดินหอม.

สองคือศรีศาสน์รุ้ง รังสี
สองเกริกเกียรติกวี ก่ำฟ้า
สองโลกล่วงโลกีย์ โลกุตร
สองมนุษย์มณีจ้า จรัสฟุ้งเจริญสมัย.

ศิรกรานกราบเบื้อง บาทขวัญ
"พุทธทาสภิกขุ" จันทร์ แจ่มแจ้ง
"ปัญญานันทะ" สรรค์ ศาสน์รุ่ง เรืองพ่อ
สองปราชญ์อุบัติแสร้ง สวัสดิ์ไว้วงศ์สยาม.

มุทิตาจิตกถา

แด่...อาจารย์เชาว์ จงมั่นคง

ผู้บัญญัติศัพท์ "พิศเจริญ"

พิศเจริญ เป็นคำที่อาจารย์เชาว์ จงมั่นคง นักวิชาการด้านวิทยาศาสตร์การถ่ายภาพ อดีตนายกสมาคมถ่ายภาพกรุงเทพฯ บัญญัติขึ้นเป็นท่านแรกเพื่อใช้เรียกภาพถ่ายประเภทหนึ่ง ซึ่งมุ่งเน้นนำเสนอเรื่องราวและการแสดงอารมณ์ความรู้สึกของภาพ มากกว่าภาพวิวทิวทัศน์ หรือภาพถ่ายบุคคลทั่วไป โดยเลียนเสียงมาจากคำว่า "พิคทอเรียล" (pictorial) ในภาษาอังกฤษ โดยอาจารย์เชาว์อธิบายเรื่องนี้ไว้ในข้อเขียนตอนหนึ่งว่า...

"...ภาพถ่าย "พิศเจริญ" หรือฝรั่งเขาเรียกว่า pictorial photographs คำว่า 'พิคโทเรียล' หมายความว่าคล้ายกับภาพวาด มีเรื่องราวเด่นชัด เห็นจริงเห็นจัง ดูง่ายเข้าใจง่าย อีกทั้งสามารถถ่ายทอดความรู้สึกทางอารมณ์และบรรยากาศได้อย่างซาบซึ้งดูดดื่ม เป็นภาพถ่ายที่อุดมด้วยคุณค่าทางสุนทรียภาพ (aesthetic value) ดูแล้วเกิดความเพลิดเพลิน ยิ่งพิศยิ่งเพลิน อาศัยความเข้าใจตามนี้ ข้าพเจ้าจึงได้แปลคำฝรั่งนี้มาเป็นภาษาไทยว่า "พิศเจริญ" อันหมายถึงยิ่งพิศยิ่งงาม เจริญตา เจริญใจ ดูแล้วอยากดูอีก..."

สันนิษฐานว่าอาจารย์เชาว์บัญญัติศัพท์คำนี้ขึ้นก่อนปี 2512 ด้วยมีหลักฐานว่าท่านเป็นผู้รวบรวมกลุ่มคนที่รักการถ่ายภาพแนวพิคทอเรียล (Pictorial) ราว 20 คน จัดตั้งเป็นชมรมถ่ายภาพขึ้นในปี 2512 เรียกว่า "ศูนย์ถ่ายภาพพิศเจริญกรุงเทพ" โดยท่านเป็นประธานศูนย์ ใช้ชื่อภาษาอังกฤษว่า "BANGKOK PICTORIALISTS CIRCLE" อักษรย่อ "BPC" ก่อนจะพัฒนาเป็น "สมาคมถ่ายภาพพิศเจริญกรุงเทพ" ในปี 2522 และเปลี่ยนแปลงเป็น "สมาคมถ่ายภาพกรุงเทพ" ตั้งแต่ปี 2526 ตราบจนปัจจุบัน

อาจารย์เชาว์ จงมั่นคง เกิดและเติบโตย่านสี่พระยา-บางรัก กรุงเทพมหานคร เป็นพี่ชายอาจารย์จิตต์ จงมั่นคง ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (ภาพถ่ายศิลปะ) ซึ่งทั้งสองท่านได้สร้างคุณูปการต่อวงการถ่ายภาพของไทยอย่างใหญ่หลวง ทั้งนี้ อาจารย์เชาว์มีผลงานเขียนหนังสือถ่ายทอดประสบการณ์การถ่ายภาพอันทรงคุณค่าหลายเล่ม อาทิ เทคนิคการถ่ายภาพพิศเจริญ เทคนิคการถ่ายภาพสัมพันธมนุษย์ เทคนิคการจัดองค์ประกอบ คู่มือสร้างสรรค์ภาพถ่าย ฯลฯ โดยท่านกำหนดเรียกหนังสือชุดนี้ว่า "วิทยาสารถ่ายภาพ ของเชาว์ จงมั่นคง" และท่านยังทำคุณประโยชน์ให้วงการถ่ายภาพของไทยอีกหลายประการ ก่อนถึงแก่กรรม เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2538

กลุ่มสห+ภาพ ชุมชนคนถ่ายภาพ ขอแสดงมุทิตาจิต รำลึกถึงคุณงามความดีของอาจารย์เชาว์ จงมั่นคง ไว้ ณ ที่นี้

ที่มา:

1. *เว็บไซต์สมาคมถ่ายภาพกรุงเทพ (http://www.bpsthai.com)*
2. *หนังสือ "เทคนิคการถ่ายภาพพิศเจริญ" โดยอาจารย์เชาว์ จงมั่นคง พ.ศ. 2520*

ขอขอบพระคุณ อาจารย์สงคราม โพธิ์วิไล ที่กรุณาเอื้อเฟื้อให้ยืมหนังสือ "เทคนิคการถ่ายภาพพิศเจริญ" โดยอาจารย์เชาว์ จงมั่นคง และให้คำปรึกษาอันทรงคุณค่า

© เมตตา อิศราภรณ์

ปฏิทินชีวิต

พระพรหมมังคลาจารย์
(ปัญญานันทภิกขุ)

พ.ศ. 2454-2471

- พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) เดิมชื่อ ปั่น นามสกุล เสน่ห์เจริญ เกิดเมื่อวันพฤหัสบดีที่ 11 พฤษภาคม 2454 ตรงกับ วันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 6 ปีกุน ที่ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง เป็นบุตรของนายวันและนางคล้าย เสน่ห์เจริญ มีพี่ชาย 1 คน พี่สาว 2 คน และน้องสาว 1 คน
- ในวัยเด็ก เริ่มเข้าเรียนที่โรงเรียนประจำอำเภอเมืองจังหวัดพัทลุง จากนั้นย้ายไปศึกษาต่อที่โรงเรียนประจำจังหวัดพัทลุง จนจบชั้น ม.3 ในสมัยนั้น แล้วไม่ได้ศึกษาต่อเพราะมีอุปสรรคทางบ้าน บิดาป่วย ต้องลาออกเพื่อช่วยเหลือครอบครัว
- ในวัยหนุ่ม ติดตามหลวงลุง (อาจารย์พุ่ม ธมฺมทินฺโน) ไปประเทศมาเลเซีย แล้วกลับมาทำงานเหมืองแร่และสวนยางที่ภูเก็ต

พ.ศ. 2472

- อายุ 18 ปี บรรพชาเป็นสามเณร ที่วัดอุปนันทาราม ตำบลเขานิเวศน์ จังหวัดระนอง มีพระรนังควินัยมุนีวงศ์เป็นพระอุปัชฌาย์ ได้เป็นครูใหญ่ในโรงเรียนประชาบาล เงินเดือนเดือนละ 25 บาท และได้เรียนนักธรรมไปด้วย
- สอบนักธรรมตรีได้ที่ 1 ทั้งมณฑลภูเก็ต หัวข้อกระทู้ธรรมในการสอบครั้งนั้นคือ "น สิยา โลกวฑฺฒโน -ไม่ควรเป็นคนรกโลก"

พ.ศ. 2474

- อายุ 20 ปี อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ที่วัดนางลาด ตำบลเขาเจียก อำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง โดยมีพระครูจรูญกรณีย์เป็นพระอุปัชฌาย์

พ.ศ. 2475

- เทศน์ครั้งแรก ที่วัดปากนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช

พ.ศ. 2476

- เป็น "ภิกษุใจสิงห์" ร่วมคณะจาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนากับ "พระโลกนาถ" ชาวอิตาลี ไปถึงประเทศพม่า เกิดเรื่องวุ่นวายขึ้นในคณะ ท่านจึงเดินทางกลับ

พ.ศ. 2479

- ไปจำพรรษาที่สวนโมกขพลาราม ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามคำชวนของท่าน บ.ช.เขมาภิรัต (พระราชญาณกวี อดีตเจ้าคณะจังหวัดชุมพร) ได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมกับท่านพุทธทาส 1 พรรษา เป็น "สามสหายธรรม" ร่วมงานเผยแผ่พระพุทธศาสนากันมาตั้งแต่บัดนั้น

พ.ศ. 2481-2486

- ศึกษาภาษาบาลีที่วัดสามพระยา กรุงเทพฯ จนสอบได้ประโยค 4 แล้วเกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา จึงไม่ได้เรียนต่อประโยค 5

พ.ศ. 2492

- ไปจังหวัดเชียงใหม่เมื่อ 13 เมษายน 2492 เริ่มเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการปาฐกถาธรรม โดยสร้างโรงมุงใบตองตึงขึ้นในที่ของชาวบ้าน เทศน์ทุกวันอาทิตย์และวันพระ ออกเทศน์ตามหมู่บ้านโดยรถยนต์ติดเครื่องขยายเสียง และเขียนเรื่องลงหนังสือพิมพ์ชาวเหนือ จนมีชื่อขึ้นที่เชียงใหม่นี้ ในนาม "ภิกขุ ปัญญานันทะ" ผู้สนับสนุนคนสำคัญคือ เจ้าชื่น สิโรรส ท่านเผยแผ่ธรรมะอยู่ที่เชียงใหม่ โดยจำพรรษาอยู่ที่วัดอุโมงค์ นานถึง 10 ปี (พ.ศ. 2492-2502)

พ.ศ. 2497

- เดินทางไปเผยแผ่ธรรมะยังทวีปยุโรป และร่วมประชุมกับขบวนการศีลธรรมโลก (M.R.A) ที่เมืองโคซ์ ประเทศสวิสเซอร์แลนด์

พ.ศ. 2499

- ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นที่ "พระปัญญานันทมุนี"

พ.ศ. 2503

- ม.ล.ชูชาติ กำภู อธิบดีกรมชลประทาน นิมนต์มาเป็นเจ้าอาวาส วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ที่อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี
- ทำพิธีเปิดวัด อัญเชิญพระประธานขึ้นประดิษฐานบนแท่นในพระอุโบสถ และเจ้าคณะจังหวัดนนทบุรีประกาศแต่งตั้ง "พระปัญญานันทมุนี" เป็นเจ้าอาวาสวัดชลประทานรังสฤษฎ์ (23 พ.ค.)
- เริ่มปฏิรูปพิธีกรรมทางศาสนา ให้เป็นไปเพื่อส่งเสริมสติปัญญา ตามหลักการที่ว่า "เป็นระเบียบเรียบง่าย ประหยัด ได้ประโยชน์"
- ได้แสดงพระธรรมเทศนา ถวายแด่สมเด็จพระราชชนนีศรีสังวาลย์ ณ พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน (3 ส.ค.)

พ.ศ. 2506

- ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ ประเภทวิสามัญ และได้บวช ม.ล.ชอบ อิศรศักดิ์ เป็นคนแรก (6 พ.ค.)
- ได้รับแต่งตั้งเป็นหัวหน้าพระธรรมทูต สายที่ 9

พ.ศ. 2512

- เริ่มเปิดสอนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แก่เยาวชน โดยอาศัยสถานที่ของโรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ (12 ส.ค.) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2527 เมื่ออาคารโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์สร้าง

เสร็จแล้ว จึงย้ายมาเรียนมาสอนกันภายในวัดชลประทานรังสฤษฏ์

พ.ศ. 2514

- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ "พระราชนันทมุนี"

พ.ศ. 2517

- ได้รับแต่งตั้งเป็นรองเจ้าคณะภาค 18

พ.ศ. 2518

- ได้แสดงพระธรรมเทศนาถวายแด่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ ณ วัดชลประทานรังสฤษฏ์ (2 เม.ย.)
- ได้รับแต่งตั้งเป็นพระอุปัชฌาย์ ประเภทวิสามัญ และได้บวช ม.ล.ชอบ อิศรศักดิ์ เป็นคนแรก (23 พ.ค.)
- ได้แสดงพระธรรมเทศนา ถวายแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว, สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ, องคมนตรี และรัฐมนตรีทุกท่าน ในพระราชพิธีพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์รามาธิบดีอันมีศักดิ์ ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท (19 ธ.ค.)
- เป็นประธานก่อสร้างโรงเรียนพุทธธรรม วัดชลประทานรังสฤษฏ์

พ.ศ. 2520

- ได้รับรางวัล "สังข์เงิน" เป็นเกียรติในฐานะพระภิกษุผู้เผยแผ่ธรรมะยอดเยี่ยมประจำปี 2520 จากสมาคมนักประชาสัมพันธ์แห่งประเทศไทย

พ.ศ. 2521

- ได้รับรางวัล "นักพูดดีเด่น" ประจำปี 2520 ประเภทเผยแพร่ธรรม จากสมาคมฝึกการพูดแห่งประเทศไทย (27 พ.ค.)
- เริ่มแสดงปาฐกถาธรรมทุกวันอาทิตย์ต้นเดือน เวลา 8.00-8.30 น. สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยถ่ายทอดทั่วประเทศ ตั้งแต่เดือนมิถุนายน

พ.ศ. 2524

- ได้รับการถวายปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (สาขาครุศาสตร์) จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- เริ่มโครงการ "พระธรรมทายาท" อบรมพระภิกษุให้เป็นนักเผยแผ่ธรรมะที่ดี มิใช่เป็น "อามิสทายาท" ของพระบรมศาสดา

พ.ศ. 2525

- ได้รับการยกย่องและคัดเลือกให้เป็น "บุคคลผู้ทำคุณประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา" ในโอกาสฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ 200 ปี โดยได้รับรางวัล 2 รางวัล 2 ประเภท คือ ประเภท ก. บุคคล และประเภท ง. สื่อสารมวลชน (รายการส่งเสริมธรรมะทางสถานีวิทยุโทรทัศน์)
- เป็นประธานก่อสร้าง โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดชลประทานรังสฤษฏ์

พ.ศ. 2526

- จากผลการพัฒนาวัดชลประทานรังสฤษฏ์ของท่านปัญญานันทะ กรมการศาสนาได้พิจารณาให้เป็น "วัดพัฒนาตัวอย่าง ปี พ.ศ. 2525" และสมเด็จพระสังฆราชทรงพอพระทัย ได้ประทานพัดพัฒนาไว้เพื่อเชิดชูเกียรติ (6 พ.ค.)

พ.ศ. 2529

- ไปร่วมประชุมพุทธศาสนิกสัมพันธ์อาเซียนเพื่อ

สันติภาพ ครั้งที่ 7 ณ ประเทศประชาธิปไตยประชาชนลาว

พ.ศ. 2530
- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ "พระเทพวิสุทธิเมธี"

พ.ศ. 2532
- ได้รับการถวายปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2533
- เป็นประธานจัดหาทุนสร้างตึกผู้ป่วยนอกและอุบัติเหตุ (ตึก "80 ปี ปัญญานันทะ") โรงพยาบาลชลประทาน
- เป็นประธานสร้างศูนย์ฝึกอบรมแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. 2534
- ได้รับการถวายปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- เป็นประธานอำนวยการศูนย์สืบอายุพระพุทธศาสนา วัดชลประทานรังสฤษฏ์

พ.ศ. 2535
- เป็นเจ้าอาวาสวัดพุทธธรรม ฮินสเดล รัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา

พ.ศ. 2536
- ได้รับการถวายปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ได้รับการถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาปรัชญาและศาสนา จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ไปร่วมประชุมและบรรยายในการประชุมสภาศาสนาโลก ณ นครชิคาโก สหรัฐอเมริกา (28 ส.ค.- 4 ก.ย.)

พ.ศ. 2537
- ได้รับการถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ "พระธรรมโกศาจารย์"
- เป็นประธานสร้างวัดปัญญานันทาราม ต.คลองหก อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

พ.ศ. 2538
- ได้รับรางวัลเหรียญทอง "TOBACCO OR HEALTH MEDAL-1995" จากองค์การอนามัยโลก เนื่องในวันงดสูบบุหรี่โลก (31 พ.ค.)

พ.ศ. 2540
- ได้รับรางวัล "มหิดลวรานุสรณ์" ในฐานะผู้บำเพ็ญประโยชน์ต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถวายในโอกาส "วันมหิดล" (24 ก.ย.)
- ได้รับแต่งตั้งให้เป็นเจ้าคณะภาค 18 (24 พ.ย.)

พ.ศ. 2542
- เป็นประธานทอดผ้าป่าหาทุนซื้ออุปกรณ์การแพทย์ให้โรงพยาบาลวชิระ จ.ภูเก็ต

พ.ศ. 2544
- เป็นประธานสร้างอาคารเรียน "90 ปี พระธรรมโกศาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)" ให้โรงเรียนชลประทานสงเคราะห์ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี

- เป็นประธานทอดผ้าป่าการศึกษาให้โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์ จ.นนทบุรี
- ได้รับการถวายปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาสังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัยทักษิณ

พ.ศ. 2545
- เป็นประธานสร้างอาคารที่พักอาคันตุกะสงฆ์ "92 ปี ปัญญานันทะ" ให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. 2546
- ได้รับรางวัล "ศาสตรเมธี" สาขาสังคมศาสตร์ด้านศาสนาและปรัชญา จากมูลนิธิศาสตราจารย์ ม.ล.ปิ่น มาลากุล (18 พ.ย.)

พ.ศ. 2547
- ได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาพุทธศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
- ได้รับการถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
- เป็นประธานซื้อที่ดิน 125 ไร่ สร้างวัดให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา
- ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ เป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง ชั้นหิรัญบัฏ ในพระราชทินนามที่ "พระพรหมมังคลาจารย์ ไพศาลธรรมโกศล วิมลศีลาจารนิวิฐ พิพิธธรรมนิเทศ พิเศษวรกิจจานุกิจ มหาคณิสสร บวรสังฆารามคามวาสี" (5 ธ.ค.)

พ.ศ. 2548
- ได้รับโล่รางวัลเกียรติคุณศิษย์เก่าดีเด่นของโรงเรียนพัทลุง จากคณะกรรมการจัดงาน 100 ปี โรงเรียนพัทลุง (12 เม.ย.)
- เป็นประธานหาทุนสร้างศูนย์เด็กเล็กบ้านโตนด อ.เมือง จ.พัทลุง
- เป็นประธานสร้างอุโบสถกลางน้ำ ให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อ.วังน้อย จ.พระนครศรีอยุธยา

พ.ศ. 2549
- ได้รับรางวัลบุคคลต้นแบบ "คนดีศรีแผ่นดิน" จากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (21 มิ.ย.)

พ.ศ. 2550
- ได้รับรางวัล "ผู้มีคุณูปการต่อการศึกษาของชาติ ประจำปี 2550" จากคุรุสภา (16 ม.ค.)
- ได้รับรางวัล "ผู้สูงอายุแห่งชาติ (ผู้สูงอายุที่เป็นแบบอย่างที่ดีในสังคม) ประจำปี 2550" จากคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (11 เม.ย.)
- วาระสุดท้ายของชีวิต พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) เข้ารับการผ่าตัดเนื่องด้วยเส้นโลหิตตีบ ที่โรงพยาบาลศิริราช (1 ต.ค.) ต่อมาเกิดการติดเชื้อที่ปอด ทำให้ระบบการทำงานของไตและหัวใจผิดปกติ ท่านมรณภาพด้วยภาวะปอดอักเสบ ไตวายเฉียบพลัน และภาวะหัวใจล้มเหลว ในวันพุธที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2550 เวลา 9.00 น. สิริอายุ 96 ปี 5 เดือน พรรษา 76
- อัญเชิญศพไปไว้ที่โรงพยาบาลชลประทาน แล้วเคลื่อนย้ายไปยังศาลาจงรประศาสน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ เพื่อประกอบพิธีพระราชทานน้ำหลวงสรงศพ ในวันศุกร์ที่ 12 ตุลาคม 2550

- พิธีสวดพระอภิธรรมอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ 7 วัน
- งานบำเพ็ญกุศล ณ ศาลาขจรประศาสน์ ครบ 100 วัน แล้วบรรจุศพ ไว้ ณ อาคารพิพิธภัณฑ์วัดชลประทานรังสฤษฏ์ มีพิธีบำเพ็ญกุศล ทุกวันพระ และวันอาทิตย์ เวลา 13.00 น.

พ.ศ. 2554

- ครบรอบ 100 ปี ชาตกาลปัญญานันทภิกขุ (11 พ.ค.)

ตราไปรษณียากรที่ระลึก 100 ปี ชาตกาล ปัญญานันทภิกขุ

ผู้ออกแบบ : วีณา จันทนทัศน์ (บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด)
วันแรกจำหน่าย : 11 พฤษภาคม 2554

บทกวี สองศรีพระศาสนา

ด้วยกตัญญูกตเวทีสองศรีพุทธศาสนา
ท่านพุทธทาส 105 ท่านปัญญา 100 ปี
คำสอน-ข้อปฏิบัติยังแจ่มชัดถนัดถนี่
ความงามความดีนั้นอยู่ที่ความจริง

ท่านจันทร์
(สมณเพาะพุทธ จันทเสฏโฐ)

นิ่มนวล หาญทนงค์

สองศรีพระศาสนา.....
คือสายธารศรัทธาสานุศิษย์
คือเข็มทิศชี้ทางสร้างสุขศานติ์
คือดวงประทีปธรรมนำเบิกบาน
คือปรมาจารย์อมตะสละตน

© พระมหาบุญชู ฐิตปุญโญ

ปฏิทินชีวิต พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ)

พ.ศ. 2449

- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) เดิมชื่อ เงื่อม นามสกุล พานิช เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ 27 พฤษภาคม ตรงกับวันขึ้น 7 ค่ำ เดือน 7 ปีมะเมีย บุตรนายเซี้ยง และ นางเคลื่อน พานิช ที่หมู่บ้านกลาง ต.พุมเรียง ซึ่งสมัยนั้นยังเป็นที่ตั้งของจังหวัดไชยา

พ.ศ. 2451

- เด็กชายยี่เกย หรือนายธรรมทาส พานิช (น้องชาย) เกิดเมื่อวันที่ 13 สิงหาคม

พ.ศ. 2457

- อายุ 8 ขวบ บิดามารดาพาเด็กชายเงื่อมไปฝากเป็นเด็กวัด ที่วัดพุมเรียง เป็นเวลา 3 ปี เพื่อรับการศึกษาเบื้องต้นตามแบบโบราณ

พ.ศ. 2460

- เด็กชายเงื่อมกลับมาอยู่บ้าน และเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดโพธาราม และเล่าเรียนที่นี่จนถึงชั้นมัธยม

พ.ศ. 2464

- ย้ายมาเรียนชั้นมัธยมปีที่ 2 ที่โรงเรียนสารภีอุทิศ ตำบลตลาด เพื่อจะได้อยู่กับบิดา ซึ่งมาเปิดร้านค้าอีกแห่งหนึ่งที่ตำบลนี้

พ.ศ. 2465

- บิดาถึงแก่กรรมด้วยโรคลมปัจจุบัน เด็กหนุ่มเงื่อมออกจากโรงเรียนมาช่วยดำเนินการค้ากับมารดา

พ.ศ. 2469

- ต้นปี นายยี่เกยเข้าเรียนเตรียมแพทย์จุฬาฯ

- ก่อนเข้าพรรษานายเงื่อมบวชเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม ได้ฉายา "อินฺทปญฺโญ" จำพรรษาที่วัดพุมเรียง
- ปลายปีสอบได้นักธรรมตรี ไม่ลาสิกขาตามกำหนด
- ปิดเทอม นายยี่เกยกลับบ้าน และไม่ไปเรียนต่อ เปิดโอกาสให้พระเงื่อมได้บวชเรียนต่อไป

พ.ศ. 2470
- พระเงื่อมสอบได้นักธรรมโท

พ.ศ. 2471
- ต้นปี พระเงื่อมเข้าเรียนต่อกรุงเทพฯ ครั้งแรกที่วัดปทุมคงคา อยู่ได้ 2 เดือน กลับมาจำพรรษาที่วัดพุมเรียง
- ปีนั้นสอบได้นักธรรมเอก

พ.ศ. 2472
- เป็นครูสอนนักธรรม โรงเรียนนักธรรมวัดพระบรมธาตุไชยา

พ.ศ. 2473
- พระเงื่อมขึ้นกรุงเทพฯ มาอยู่วัดปทุมคงคาอีกครั้งหนึ่งเพื่อเรียนบาลีต่อ
- เขียนบทความชิ้นแรกชื่อ "ประโยชน์แห่งทาน" มีเนื้อความตอบคำถามของคนสมัยใหม่ที่เริ่มสงสัยคุณค่าของการทำทานแบบที่ทำๆ กันอยู่
- ปลายปีนั้นสอบได้เปรียญธรรม 3 ประโยค เป็นพระมหาเงื่อม อินฺทปญฺโญ

พ.ศ. 2474
- เบื่อเรียนมากขึ้น ค้นคว้าศึกษานอกตำราเรียนออกไป
- ความคิดอุดมคติเริ่มตั้งมั่น
- ปลายปีสอบเปรียญธรรมประโยค 4 ตก เตรียมเดินทางกลับบ้านเพื่อทำงานตามอุดมคติ

พ.ศ. 2475
- เดินทางกลับถึงพุมเรียง (6 เม.ย.) พักในโบสถ์วัดใหม่พุมเรียง
- เข้าอยู่ในวัดร้างตระพังจิก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของสวนโมกข์ (12 พ.ค.)
- นางเคลื่อน (มารดา) ทำพินัยกรรมมอบเงิน 6,378 บาท ตั้งเป็นทุนต้นตระกูลพานิช ใช้ดอกผลบำรุงสวนโมกข์และคณะธรรมทาน
- เริ่มเขียน "ตามรอยพระอรหันต์" ในเดือนสิงหาคม

พ.ศ. 2476
- ออกหนังสือพิมพ์ "พุทธสาสนา" รายสามเดือน
- เริ่มเขียนบทความวิพากษ์วิจารณ์สภาพพระพุทธศาสนาและพระสงฆ์ ใช้นามปากกาว่า "ธรรมโฆษ", "ชินวาทก์" ฯลฯ

พ.ศ. 2477
- เริ่มแปล "พุทธประวัติจากพระโอษฐ์"
- ในพรรษาเข้ากรรมฐาน 3 เดือน ไม่พูด จดบันทึกปฏิบัติธรรมเป็นรายวัน

พ.ศ. 2479
- ท่านปัญญานันทะ, พระบุญชวน เขมาภิรัต (พระราชญาณกวี) และสามเณรสำเริงมาร่วมจำพรรษาอยู่ด้วย

พ.ศ. 2480
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (เจริญ ญาณวรเถร) วัดเทพศิรินทร์ ประธานกรรมการมหาเถรสมาคมและผู้บัญชาการคณะสงฆ์แทนองค์

สมเด็จพระสังฆราชเจ้า เดินทางมาเยี่ยมสวนโมกข์และค้างคืน 1 คืน (26 มิ.ย.)

พ.ศ. 2481
- เรียบเรียง "เกียรติคุณของพระพุทธเจ้า" หนังสือพุทธประวัติสำหรับคนหนุ่มสาว

พ.ศ. 2483
- แสดงปาฐกถาที่กรุงเทพฯเป็นครั้งแรก ที่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย เรื่อง "วิถีแห่งการเข้าถึงพุทธธรรม" (13 ก.ค.)

พ.ศ. 2484
- เริ่มแปล "ขุมทรัพย์จากพระโอษฐ์"

พ.ศ. 2486
- เขียนความเรียงเชิงอัตชีวประวัติ "สิบปีในสวนโมกข์"

พ.ศ. 2487
- ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าฝ่ายองค์การเผยแผ่ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ย้ายมาจำพรรษาที่สวนโมกข์แห่งใหม่ บริเวณธารน้ำไหล เขาพุทธทอง

พ.ศ. 2489
- ได้รับแต่งตั้งให้เป็น พระครูอินทปัญญาจารย์

พ.ศ. 2490
- ได้รับแต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ (30 เม.ย.)
- เกิดคณะพุทธนิคม ที่เชียงใหม่
- ปาฐกถาธรรมที่หอประชุมใหญ่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เรื่อง "พระพุทธศาสนาจะช่วยพวกเราในปัจจุบันได้อย่างไร" (31 พ.ค.)

พ.ศ. 2491
- โยมมารดาถึงแก่กรรม (24 เม.ย.)
- เดินทางขึ้นเชียงใหม่ครั้งแรก ให้คำแนะนำแก่คณะพุทธนิคม เชียงใหม่ (ก่อนเข้าพรรษา)
- ปาฐกถาธรรมที่พุทธสมาคมแห่งประเทศไทย เรื่อง "ภูเขาแห่งวิถีพุทธธรรม"
- ออกพรรษา ท่านปัญญานันทะขึ้นไปประจำอยู่ที่เชียงใหม่

พ.ศ. 2492
- ได้รับแต่งตั้งให้เป็นหัวหน้าองค์การเผยแผ่ประจำภาค 5 (ภาคใต้ 14 จังหวัด)
- ได้รับแต่งตั้งให้เป็น เจ้าอาวาสวัดพระบรมธาตุไชยา (30 มิ.ย.)

พ.ศ. 2493
- ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สาขาประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี
- ได้รับพระราชทานสมณศักดิ์เป็นที่ "พระอริยนันทมุนี"

พ.ศ. 2497
- พิมพ์หนังสือ "ทำวัตรสวดมนต์แปล" ครั้งแรก
- เขียน "โลกอาจรอดได้ แม้เพราะกตัญญูกตเวที"

พ.ศ. 2500
- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ "พระราชชัยกวี"

พ.ศ. 2502
- พิมพ์ "อริยสัจจากพระโอษฐ์"รวมเล่มครั้งแรก

พ.ศ. 2504
- ในพรรษาพูดเรื่อง "ตัวกู-ของกู" อบรมพระ

ภิกษุสามเณร

พ.ศ. 2505
- เริ่มสร้างโรงหนังแบบสวนโมกข์ และมีโรงปั้นเพื่อปั้นภาพพุทธประวัติยุคแรกของโลก ทั้งสองอย่างนี้ใช้เวลาราว 10 ปี จึงเสร็จ

พ.ศ. 2506
- อภิปรายแบบธรรมสากัจฉา กับม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เรื่อง "การทำงานคือการปฏิบัติธรรม" ที่หอประชุมคุรุสภา (6 ก.ค.)

พ.ศ. 2507
- อภิปรายแบบธรรมสากัจฉา (ที่กลายเป็นวิวาทะ) กับม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช ครั้งที่ 2 เรื่อง "การทำงานด้วยจิตว่าง" ที่หอประชุมคุรุสภา (23 ก.พ.)

พ.ศ. 2509
- เริ่มมีงานล้ออายุ ครั้งแรก (27 พ.ค.)

พ.ศ. 2510
- เป็นประธานในการอบรมพระธรรมทูตรุ่นแรกที่จะไปเผยแผ่พระศาสนาในต่างประเทศ
- ปาฐกถา "คริสตธรรม-พุทธธรรม" ณ วิทยาลัยพระคริสตธรรม เชียงใหม่

พ.ศ. 2514
- เริ่มบรรยายธรรมประจำวันเสาร์
- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ "พระเทพวิสุทธิเมธี"

พ.ศ. 2521
- เริ่มปาฐกถาธรรมทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เดือนละครั้ง (เริ่ม มิ.ย.)

พ.ศ. 2522
- ได้รับการถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ จากมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2525
- สวนโมกข์อายุครบ 50 ปี

พ.ศ. 2528
- อาพาธค่อนข้างหนักตั้งแต่ต้นปี และเริ่มมีอาการอาพาธบ่อยขึ้น
- ได้รับการถวายปริญญาอักษรศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาปรัชญาและศาสนา จากมหาวิทยาลัยศิลปากร
- ได้รับการถวายปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ. 2529
- งานธรรมสมโภช 80 ปี ชาตกาล พุทธทาสภิกขุ (27 พ.ค.)
- ได้รับการถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาปรัชญา จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พ.ศ. 2530
- ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณศักดิ์เป็นที่ "พระธรรมโกศาจารย์"
- เริ่มดำเนินงานสวนโมกข์นานาชาติ
- ได้รับการถวายปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตราไปรษณียากรที่ระลึก 100 ปี ชาตกาล พุทธทาสภิกขุ

ผู้ออกแบบ : สวาสดิ์ พูลสวัสดิ์ (บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด)
วันแรกจำหน่าย : 27 พฤษภาคม 2549

พ.ศ. 2532

- ได้รับการถวายปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์ สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

พ.ศ. 2534

- อาพาธด้วยโรคหัวใจวายและน้ำท่วมปอด รักษาอาการที่สวนโมกข์ (27 ต.ค.)

พ.ศ. 2535

- อาพาธด้วยโรคเส้นเลือดเลี้ยงสมองอุดตัน รักษาอาการที่สวนโมกข์ (28 ก.พ.)
- คุรุสภาประกาศเชิดชูเกียรติคุณ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ว่าเป็นผู้ทำคุณประโยชน์อย่างสูงยิ่งต่อการศึกษาของชาติ เนื่องในโอกาสที่กระทรวงศึกษาธิการครบรอบ 100 ปี ในปี พ.ศ. 2535

พ.ศ. 2536

- อาพาธด้วยโรคเส้นเลือดในสมองแตก หมดสติ (25 พ.ค.) ถูกนำเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี สวนโมกข์ และโรงพยาบาลศิริราช
- ได้รับการถวายปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต กิตติมศักดิ์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- คณะแพทย์ผู้ถวายการรักษาเห็นควรว่าให้กลับสวนโมกข์ และถึงแก่มรณภาพภายในกุฏิที่พัก เวลา 11.20 น. (8 ก.ค.)

พ.ศ. 2543

- นายธรรมทาส พานิช ถึงแก่กรรม (18 ก.พ.)
- ได้รับรางวัลปรีดี พนมยงค์ สำหรับบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านสันติภาพ ในโอกาส 100 ปี ชาตกาลรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ (11 พ.ค.)

พ.ศ. 2548

- ที่ประชุมสมัยสามัญของยูเนสโกครั้งที่ 33 ณ กรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ได้มีมติประกาศยกย่องท่านพุทธทาสภิกขุเป็นบุคคลสำคัญของโลก

พ.ศ. 2549

- ครบรอบ 100 ปี ชาตกาลพุทธทาสภิกขุ (27 พ.ค.)

สายสัมพันธ์

สองศรีพระศาสนา

"...ผมมาไม่ได้โดยตัว ก็ขอส่งเสียง ส่งจิตใจ ส่งความประสงค์มายังน้องชายที่รัก คือท่านปัญญา ขอแต่งตั้งท่านให้เป็น "แม่ทัพโลก" เพื่อทำสงครามโลก ระหว่างโลกของความเห็นแก่ตัว กับความไม่เห็นแก่ตัว ขออ้อนวอนให้รับหน้าที่อันนี้ โดยความปรารถนาของ พวกที่เป็น "พุทธทาส" ทุกคน

พุทธทาสมีหลายหมื่นหลายแสนคน อุปโลกน์เป็นน้ำเสียงเดียวกันว่า ขอถวายหน้าที่อันนี้แก่น้องท่านปัญญา เป็น "แม่ทัพโลก" เพื่อจะทำสงครามโลก กับโลกที่มันเห็นแก่ตัว ให้กลายเป็นโลกที่ไม่มีความเห็นแก่ตัว เป็นโลกของพระพุทธศาสนา และของทุกๆ ศาสนา มีความสงบเยือกเย็น ในความหมายแห่งพระนิพพาน จนเรียกว่ามันมี "แผ่นดินเพชร" เกิดขึ้นมา

ขอให้ผู้ที่มีความเห็นด้วยทุกคน จงแสดงอนุโมทนา สาธุการ และไชโยกันให้ถึงที่สุดเถิด..."

พุทธทาสภิกขุ

"...สาธุ สาธุ สาธุ... ญาติโยมได้ฟังสารที่ส่งมาจากท่านพุทธทาส ซึ่งเป็นเสมือนหนึ่งพี่ชายของอาตมา ฟังแล้วรู้สึกอย่างไร อาตมาฟังแล้วตื้นตัน ตื้นตันใจ พูดอะไรไม่ค่อยออก

ท่านพูดมาจากดวงใจที่แท้จริง เป็นดวงใจที่เป็น พุทธทาส คือเป็นทาสพระพุทธเจ้า ท่านเป็นทาสพระพุทธเจ้ามาเป็นเวลา 50-60 ปีแล้ว อาตมาก็ไปร่วมวงความเป็นทาสของพระพุทธเจ้า ในฐานะเป็นน้องชาย ท่านเป็นพี่ชาย พี่ชายโดยธรรม เป็นน้องชาย ก็โดยธรรมะ

เราทำงานร่วมกัน แม้จะอยู่ไกลกันก็เหมือนกับอยู่ใกล้ ใจเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน คือใจที่มอบถวายพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ มีความมุ่งมั่นอย่างแนบแน่นในการที่จะทำงานเพื่อพระศาสนา เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุขแก่มหาชน ..."

ปัญญานันทภิกขุ

สารจากท่านพุทธทาส และธรรมกถาของท่านปัญญานันทะในวันคล้ายวันเกิด 80 ปี - 11 พฤษภาคม 2534

บทกวี สองศรีพระศาสนา

สมปอง ดวงไสว

สหายธรรมปฏิรูปไทย

• คือช้างเผือกเกิดกลางไพรในทักษิณ
คือต้นกล้าของแผ่นดินถิ่นปักษ์ใต้
คือพุทธบุตรจุดกระจ่างกลางดวงใจ
คือประทีปปัญญาไทยใจสากล

• จากไชยามาเป็นทาสพระศาสนา
ทุ่มชีวาทั้งชีวิตอุทิศผล
รักเรียนรู้รสพระธรรมฉ่ำกมล
จึ่งตั้งต้นตามรอยพระอรหันต์

• คู่มือมนุษย์แก่นพุทธศาสน์
พุทธประวัติจากพระโอษฐ์ได้คัดสรร
บรมธรรมคือขุมทรัพย์นับอนันต์
ไกวัลยธรรมอตัมมยตา

• ปฏิจจสมุปบาทมนุสสธรรม
นำอริยสัจจากพระโอษฐ์มาศึกษา
ธรรมปาฏิโมกข์พระศาสดา
อิทัปปัจจยตาศึกษาพุทธ

• ฉันแล้วอ่านคิดแล้วเขียนเพียรดั่งบ้า
อานาปานสติภาวนาเป็นที่สุด
ตายก่อนตายดับไม่เหลือเพื่อมนุสส
พุทธวิธีชนะทุกข์ให้สุขใจ

• สุญญตาปฏิปทาปริทรรศน์
ธรรมสัจจสงเคราะห์เหมาะสมัย
ธรรมโฆษณ์ลอยปทุมใครคือใคร
หลักการหายใจที่ดับทุกข์

• ทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง
สูตรเว่ยหล่างฮวงโปบรมสุข
คิดอิสระเรื่องยาวสั้นอันทันยุค
ตื่นตัวปลุกหัวข้อธรรมในคำกลอน

• จากคูหาสวรรค์พัทลุงถิ่นกำเนิด
มุ่งเทิดธรรมบนทางไทให้เกิดผล
รักเรียนรู้รสพระธรรมฉ่ำกมล
จึ่งดั้นด้นเดินเท้าไทยไปอินเดีย

• ทีมไร้ธรรมเพียงพม่าพากันแยก
แม้แพแตกแพ้พ่ายใจไม่เสีย
เริ่มต้นใหม่ในสวนโมกข์โชคชื่นเชียร์
เจียระไนใจถึงธรรมอตัมมยตา

• ปฏิจจสมุปบาทมนุสสธรรม
ถือธงนำเทศน์ให้ซึ้งถึงคุณค่า
ปลุกให้ตื่นปฏิรูปพระศาสนา
เทพเทวาไสยศาสตร์ขจัดไกล

• เทศน์และเทศน์จนได้ชื่อลือกระฉ่อน
สอนและสอนธรรมปลูกปลุกประยุกต์ใช้
ย้ำและย้ำพุทธธรรมคือหัวใจ
ไทยเป็นไทด้วยเสรีจิตมีธรรม

• ทางสายกลางสร้างสรรค์ปัญญาสาส์น
อุดมการณ์มารดาค่าเลิศล้ำ
พุทธแท้แท้เชื่อกรรมสนองกรรม
ตามคำสอนปลูกฝังทางดับทุกข์

• ทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง
รักลูกให้ถูกทางสรรค์สร้างสุข
คิดพูดดีทำดีได้ไม่ตกยุค
ตื่นตัวปลุกลดกิเลสละลิดรอน

• คือช้างเผือกจากพงไพรในทักษิณ
คือชีวินผู้ถือธรรมคำสั่งสอน
คือพุทธทาสคือปัญญาคือบวร
คือนิกรสหายธรรมปฏิรูปไทย

อมตธรรม

สองศรีพระศาสนา

© เกษม พึ่งจิตต์ประไพ

© ปรีชา เจริญยศ

จะดูโลกแง่ไหนดี?

จงดูเถิด โลกนี้ มีหลายแง่
หรือชวนเศร้า โศกสลด ถึงหดตัว
จะดูมัน แง่ไหน ตามใจเถิด
ส่องทางเดิน ชีวา ราคาแพง

ดูให้แน่ น่าสรวล เป็นชวนหัว
ดูให้ทั่ว ถ้วนความ ตามแสดง
แต่ให้เกิด ปัญญา มาเป็นแสง
อย่าให้แพลง พลาดพลั้ง ระวังเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

© เอกชัย ศิริพิพัฒน์

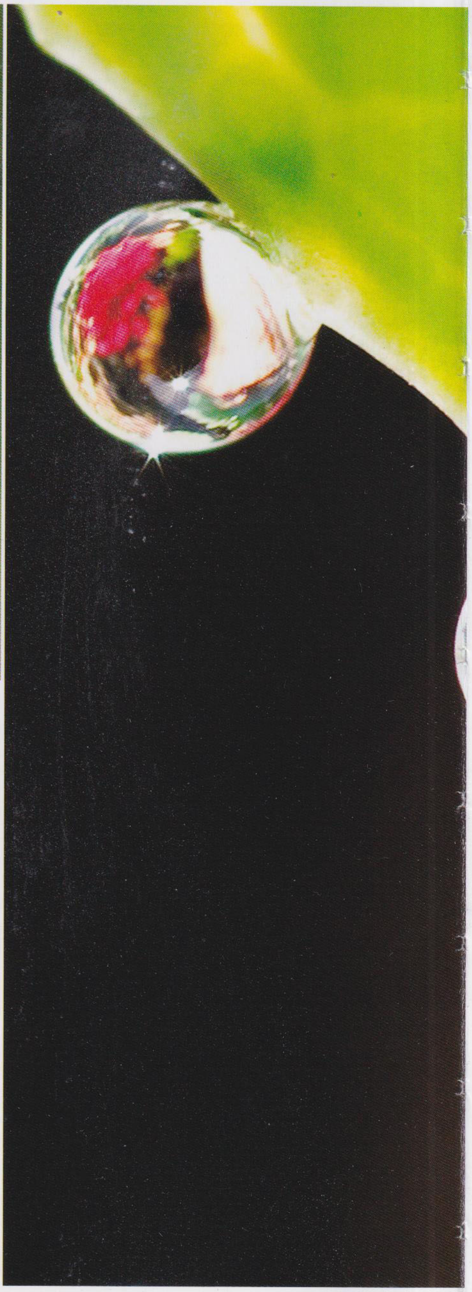
ความเกิด |

ความเอ๋ย ความเกิด
เจ็บปวดทั้งแม่ลูกเหมือนถูกไฟ
เกิดเพื่อกินเพื่อเล่นหรือเพื่อหลับ
หรือเกิดเพียงเพื่อเติบโตเช่นโค, ลา

จงดูเถิดยากเข็ญเป็นไหนๆ
เพื่ออะไรกันแน่ลองแก้มา
หรือเพื่อรับมรดกกระมังหนา
ส่วนตูว่าเกิดเพื่อก่อบ่อบุญเอย.

พุทธทาสภิกขุ

ตื่นเถิด |

คนตื่นเท่านั้น ทำชีวิตให้มีคุณค่าแก่โลกได้
คนหลับจะทำอะไรกับใครได้
นอกจากปล่อยชีวิตให้ล่วงไป
อย่างไม่เป็นสาระแก่นสารเท่านั้น
พระพุทธองค์ทรงสอนให้ดำเนินชีวิตอย่างคนตื่น
อย่าเผลอ อย่าหลงเข้าใจผิด
แล้วประพฤติสิ่งที่ไม่ควรแก่ตน แก่ท่าน
ทำอะไร พูดอะไร คิดอะไร
ก็ทำ พูด คิด อย่างคนมีปัญญา
คนมีปัญญาย่อมรักษาตนรอดได้

ปัญญานันทภิกขุ

น้ำวิเศษ

บาปมิได้อยู่ที่ผิวกาย อันจักชำระล้างได้ด้วยการอาบน้ำ
แม้น้ำในแม่น้ำคงคาก็ชำระได้แต่เพียงสิ่งที่สกปรกภายนอกเท่านั้น
บาปเป็นนามธรรมอยู่ที่ใจ จักอาบน้ำเท่าไรก็ไม่หาย
ถ้าจักชำระ ต้องใช้น้ำอีกอย่างหนึ่ง คือ ศีล สมาธิ ปัญญา
อันเป็นน้ำวิเศษ ล้างบาปได้

ปัญญานันทภิกขุ

© กัมพล คุ้มวงษ์

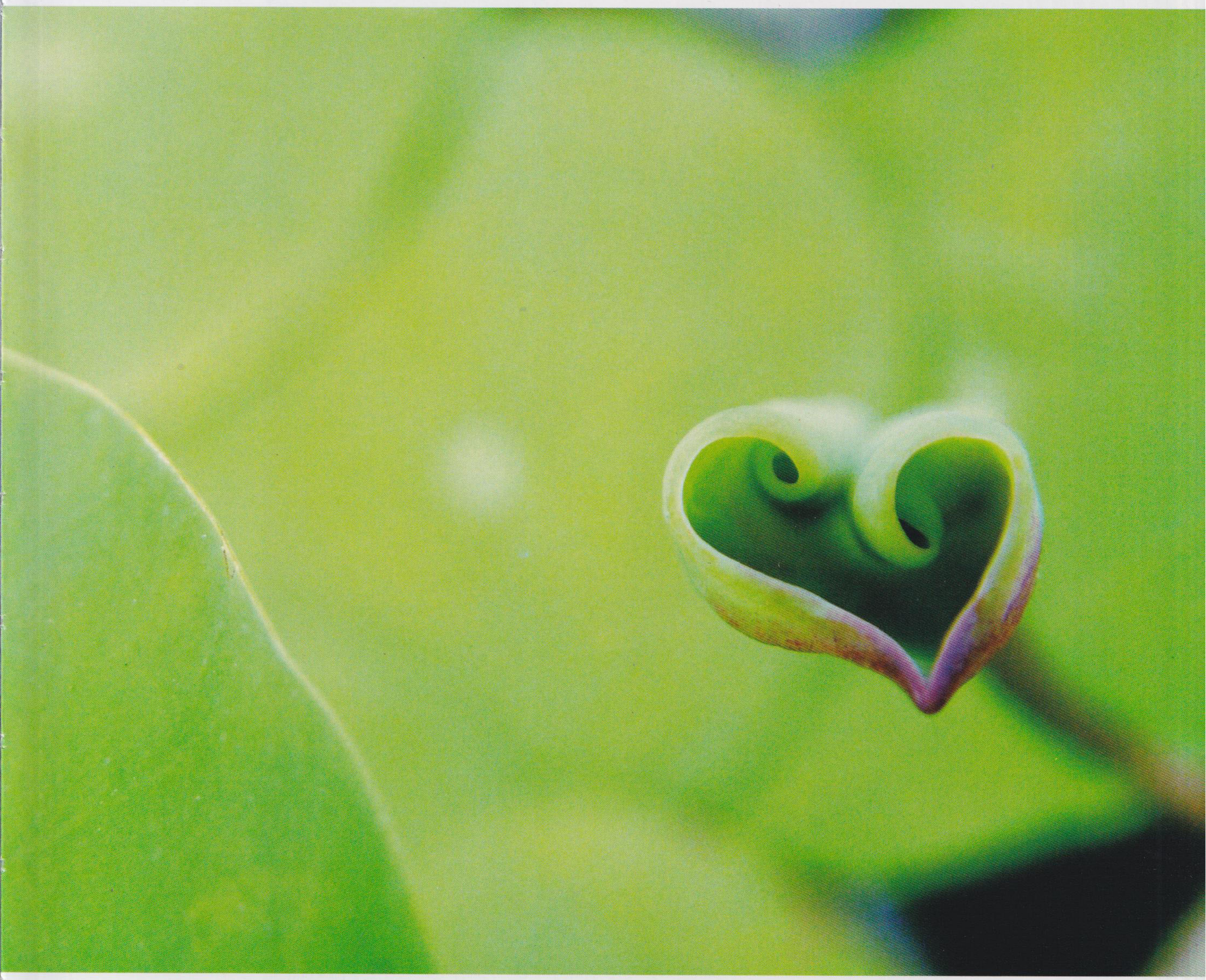
© จริยา จุฬาธรรมกุล

ยาบำรุงใจ |

พุทธศาสนาหรือศาสนาไหนก็ตาม ต่างมีความเห็นร่วมกัน เป็นจุดเดียวกันว่า ความอดทนเป็นกำลังงาน เป็นยาบำรุงใจ เป็นเกราะป้องกันภัย และเป็นเครื่องประดับที่หาค่าวัดมิได้

ปัญญานันทภิกขุ

© ชนาวรรณ ตาปสนันทน์

ใจสูง | ธรรมะเป็นอาภรณ์ของใจ ทำใจให้ดีงามสมส่วน
ขาดธรรมะแล้ว ก็หมดคุณค่ากันเท่านั้น
ราคาของคนมิได้อยู่ที่ทรัพย์สินเงินทอง
หรือเกียรติยศที่ชาวโลกยกย่องกัน
แต่อยู่ที่ความเป็นผู้มีใจสูงเท่านั้น
จงเพิ่มราคาของท่านด้วยการยกใจของท่านให้สูงขึ้นๆ
ทุกๆ วินาทีเถิด

ปัญญานันทภิกขุ

© เกรียงไกร ไวยกิจ

โลกนี้คือทางผ่านและบทเรียน |

โลกนี้เหมือนทางผ่านที่รกเลี้ยว
เพื่อทนสู้อดเปรี้ยวไปกินหวาน
พ้นโลกนี้มียิ่งกว่าอ้อยตาล
เมื่อพบพานอมฤตโลกา
โลกนี้เพียงบทเรียนให้เพียรอ่าน
หมั่นวิจารณ์ตื้นลึกรีบศึกษา
ให้รอบรู้แจ่มจนพ้นมายา
แล้วโลกมาเป็นบ่าวเราร่ำไปฯ

พุทธทาสภิกขุ

© วรพิชชา คำทา

© ชฎาธาร ฉายปุริยานนท์

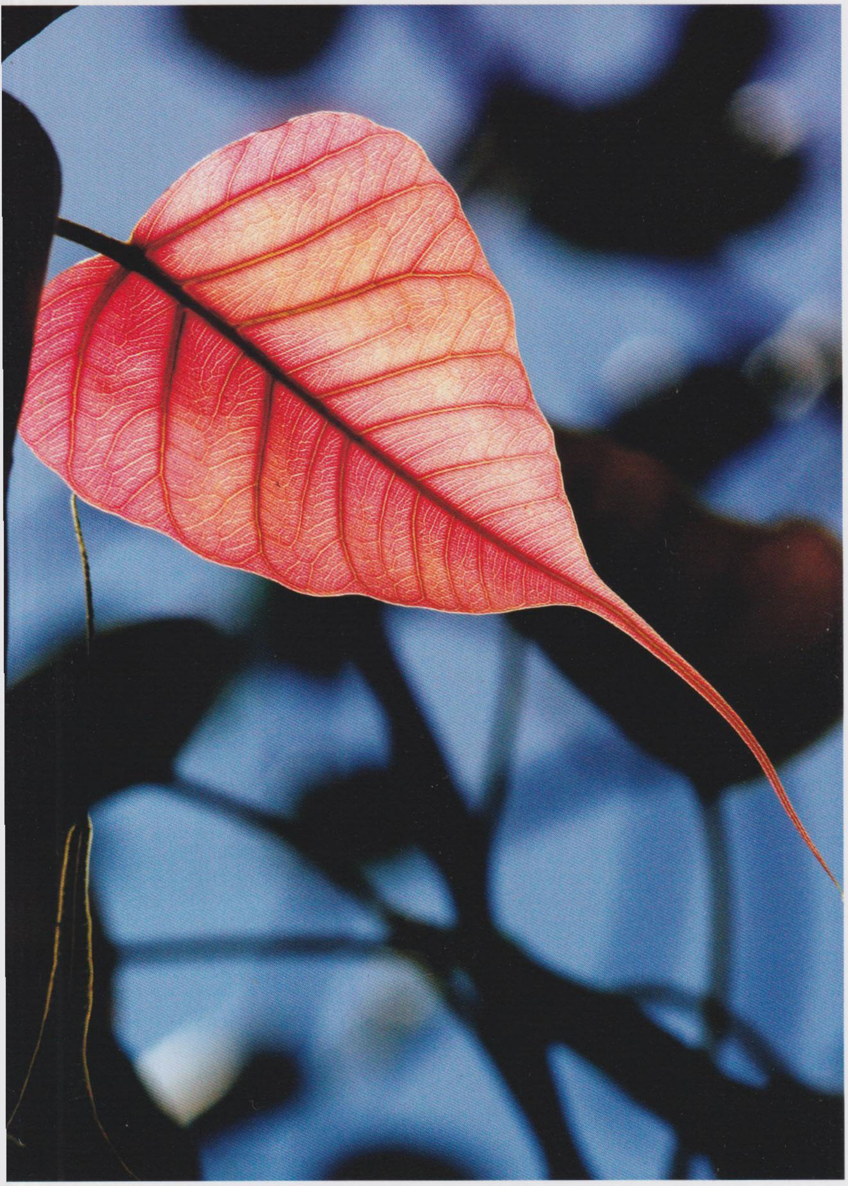

© จันทรา เกษมสุขประการ

จงรู้จักตัวเอง

"จงรู้จัก ตัวเอง" คำนี้หมาย
ว่าค้นพบ แก้วได้ ในตัวท่าน
หานอกตัว ทำไม ให้ป่วยการ
ดอกบัวบาน อยู่ในเรา อย่าเขลาไป
ในดอกบัว มีมณี ที่เอกอุตม์
เพื่อมนุษย์ ค้นหา มาให้ได้
'การตรัสรู้ หรือรู้ สิ่งใดใด
ล้วนมาจาก ความรู้ ตัวสูเอง'ฯ

พุทธทาสภิกขุ

โพธิสัตว์ |

โพธิสัตว์ คือสัตว์ มุ่งพัฒนา
ให้โพธิ แผ่แก่กล้า เต็มความหมาย
ดูให้ดี มีอยู่จริง ทั้งหญิงชาย
ดูงมงาย จะไม่มี ที่ไหนเลย
ถ้าทุกคน ดิ้นรน เพื่อโพธิ
มันค่อยผลิ ออกไป ไม่หยุดเฉย
ถ้ามัวแต่ ร้องว่าแย่ ยอมแพ้เว้ย
ในโลกเลย ไม่มี โพธิชน
อย่ายอมแพ้ มุ่งแต่ ปลูกโพธิ
ให้เต็มสติ กำลัง หวังเอาผล
ไม่เสียที ที่ได้เกิด มาเป็นคน
ได้ผ่านพ้น อวิชชา เพราะกล้าทำ ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ดอกไม้จัดคน |

คนนั่งจัด บุปผชาติ ก็คาดคิด
ว่าพิชิต มันได้ ตามใจหวัง
ความคิดนี้ ถูกดี แล้วหรือยัง
มันจัดใคร เข้าให้มั่ง หยั่งคิดดู

คิดดูเถิด พวกถนัด จัดมาลัย
ลิงโลดใจ ว่าจัด ได้สวยหรู
ใครจัดใคร แยไป ให้นึกดู
อย่าหลงรู้ แต่ว่าตน จัดมาลัย

ดูให้ดี พวกคน หลงดอกไม้
มันมัดท่าน ใจไข้ อยู่ไหวไหว
ในทันที ที่คนจัด ดอกไม้ไป
มันรวบใจ คนมัด ในบัดดล

ดอกไม้จัด คนบ้าง อย่างภาพนี้
คือพวกที่ หลงมัน ทุกแห่งหน
เด็กผู้ใหญ่ ไพร่ผู้ดี มีหรือจน
ไม่เคยพ้น บุปผชาติ คาดมัดเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

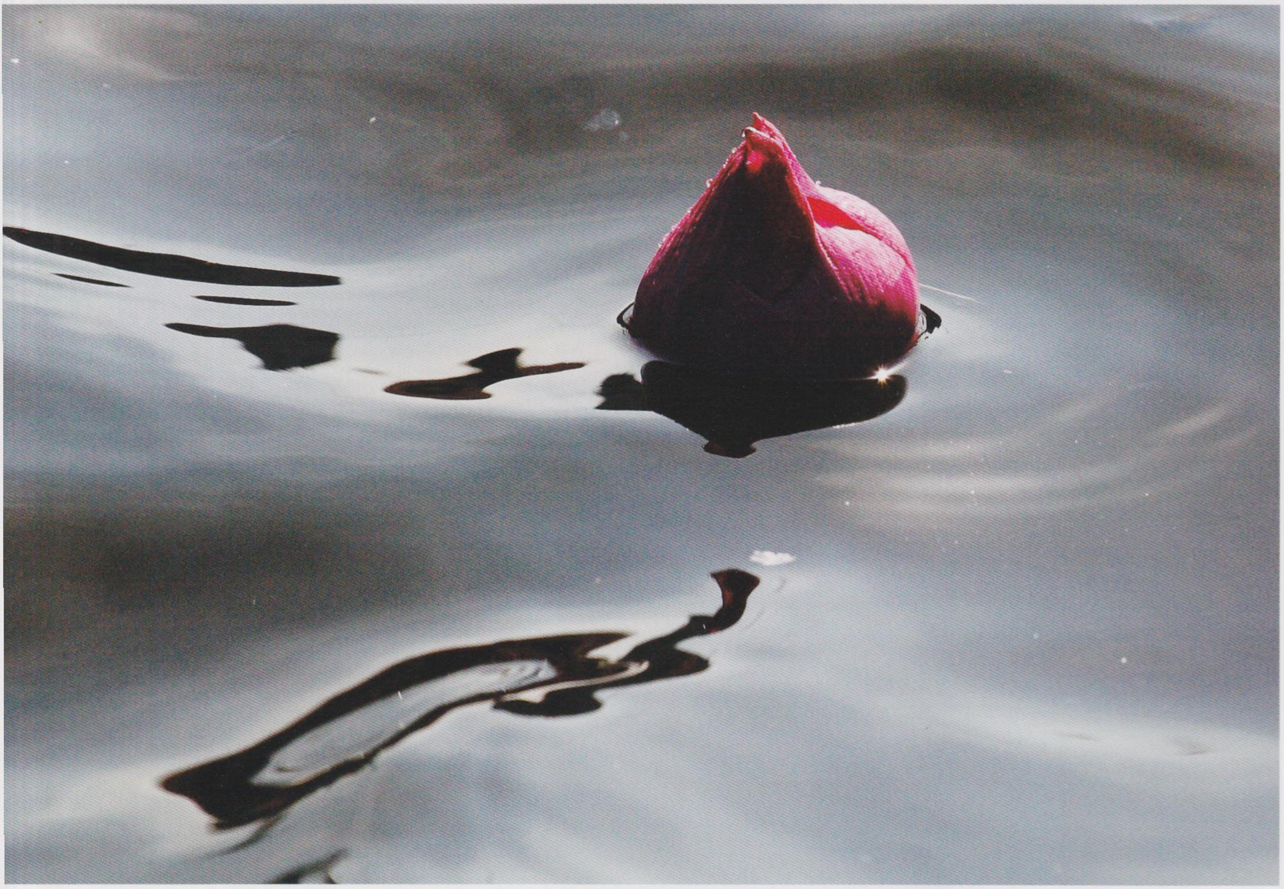
© สิริวรรณ์ ทิพย์สวัสดิ์

สิ่งที่รู้จักยากที่สุด |

สิ่งรู้จักยากที่สุดกว่าสิ่งใด
สิ่งนั้นคือตัวเองหรือตัวเรา
ที่พระดื้อเณรดื้อและเด็กดื้อ
เพราะความรู้เรื่องตัวกูมันไม่มี
อันตัวกูของกูที่รู้สึก
ส่วนตัวธรรมเป็นตัวจริงที่ยิ่งยง

ไม่มีสิ่งไหนไหนได้ยากเท่า
ที่คนเขลาหลงว่ากูรู้จักดี
ไม่มีรื้อมีสร่างอย่างหมุนจี๋
หรือมีอย่างไม่มีที่ถูกตรง
เป็นตัวลวงเหลือลึกให้คนหลง
หมดความหลงรู้ตัวธรรมล้ำเลิศตนฯ

พุทธทาสภิกขุ

© วริญญา วัชราทิตย์

จิตว่างได้ยินหญ้าพูด |

พระพุทธะตรัสรู้จิตอยู่ว่าง
เหมือนมันฟ้องตัวเองเซ็งแซ่ไป
มาเพื่อเป็นตัวกูหรือของกู
เอาของเป็นอนัตตามาเป็นเรา
แม้กรวดดินหินไม้และใบหญ้า
คนจิตวุ่นไม่เข้าใจไม่ระแวง
ครั้นจิตว่างจะได้ยินแม้ใบหญ้า
ว่า "ทำไฉนสัตว์ทั้งหลายจะร่ายรำ

ได้ยินสิ่งทุกอย่างแถลงไข
ว่าไม่มีสิ่งไหนน่ายึดเอา
อย่าหลงตู่มันเข้าเพราะความเขลา
จะต้องเศร้าโศกระบมตรมใจแรง
ล้วนแต่ส่งเสียงจ้าทุกหัวระแหง
ว่าทุกสิ่งร้องแสดงบทพระธรรม
มันปรึกษาข้อความที่งามขำ
ด้วยจิตว่างเพราะวางธรรมทั้งปวงเอย"ฯ

พุทธทาสภิกขุ

© สมพร ขวัญใจ

© ชูศักดิ์ วรพิทักษ์

ช่างหัวมัน |

จงยืนกรานสลัดทั่ว 'ช่างหัวมัน'
อย่าสำออยตะบอยจัดไว้อัตรา
เรื่องนั้นนิดเรื่องนี้หน่อยลอยมาเอง
เรื่องเล็กน้อยตะบอยเห็นเป็นมากมาย
เมื่อ 'ตัวกู' ลู่หลุบลงเท่าไร
รอดตัวได้เพราะรู้ใช้ 'ช่างหัวมัน'

ถ้าเรื่องนั้นเป็นเหตุแห่งทุกข์หนา
'ตัวกู' กล้าขึ้นเรื่อยไปอัดใจตาย
ไปบวกเบ่งให้เห็นว่าจะฉิบหาย
แต่ละรายรีบเขวี้ยงขว้างช่างหัวมัน
จะเย็นเยือกลงไปได้เท่านั้น
จงพากันหัดใช้ไว้ทุกคน

พุทธทาสภิกขุ

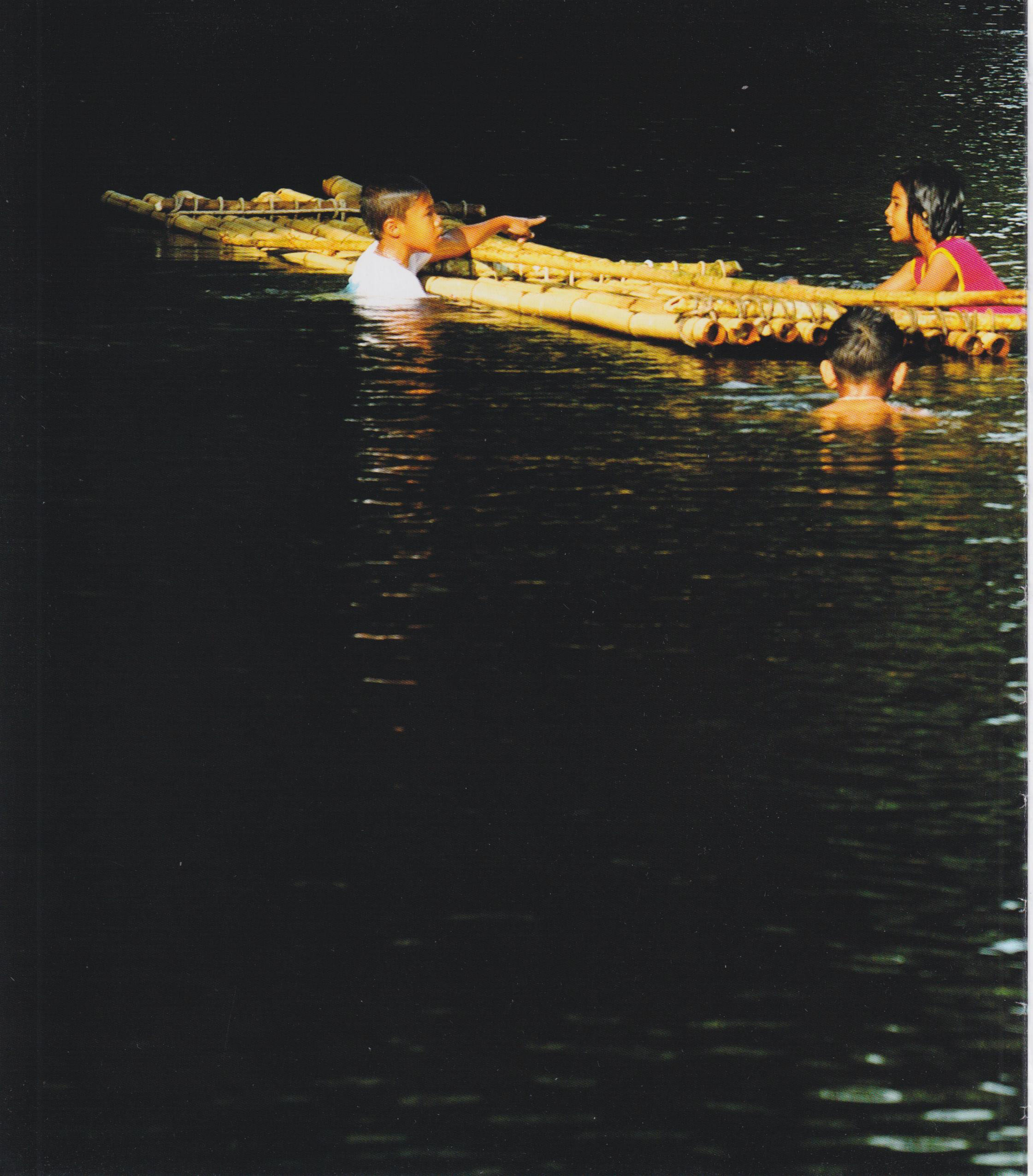
© ศุภรัตน์ แก่นจันทร์

หันหน้าเข้าหากัน |

พระพุทธเจ้าท่านสอนว่า ในกาลไหนๆ เวรไม่เคยระงับด้วยการจองเวร แต่เวรจะระงับได้ด้วยการไม่จองเวร ดังนั้นเลิกโกรธ เลิกเกลียด เลิกพยาบาทกัน เลิกถือเขาถือเรา ให้ถือว่า ทุกคนเกิดมาร่วมทุกข์กัน อยู่กันฉันพี่น้อง หันหน้าเข้าหากัน ก็อยู่กันสบายไม่มีปัญหาอะไร

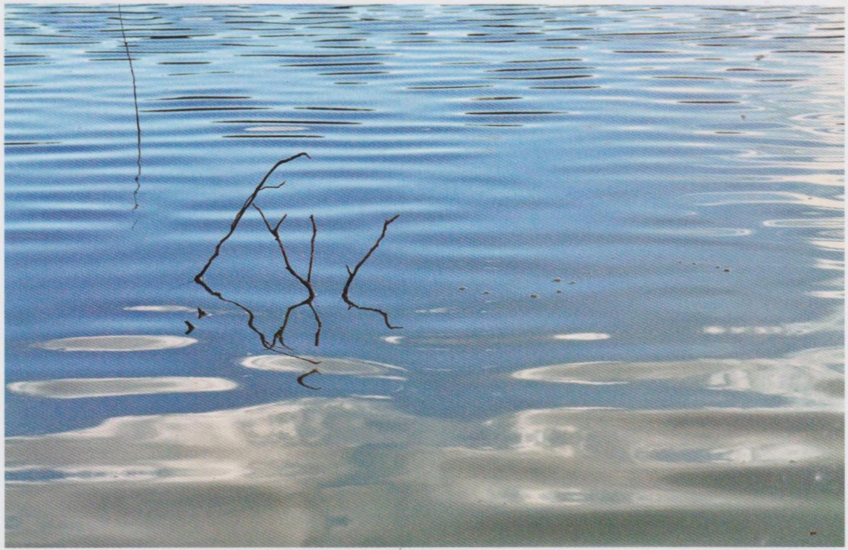
ปัญญานันทภิกขุ

สามัคคี | ความรักความสามัคคีในหมู่เด็กๆ
คือมูลฐานของความสามัคคีในหมู่ชนต่อไป
เด็กหมู่ใดขาดคุณธรรมข้อนี้ อนาคตย่อมมืดมน
พ่อแม่จึงมีหน้าที่สำคัญในการส่งเสริมลูกให้สามัคคีต่อกัน

ปัญญานันทภิกขุ

© เอกรินทร์ อินทร์ชลิต

© สุนันท์ คุณากรไพบูลย์ศิริ

อยู่กับธรรม |

เมื่อรบสู้กับศัตรูสู้ด้วยธรรม
ถ้าสู้กันอย่างนี้ไม่มีตาย
เมื่อป้องกันศัตรูรู้ใช้ธรรม
ป้องกันได้สารพัดน่าอัศจรรย์
เมื่อหลบซ่อนจากศัตรูอยู่กับธรรม
ช่วยปลุกปลอบชื่นชอบฉ่ำกมล

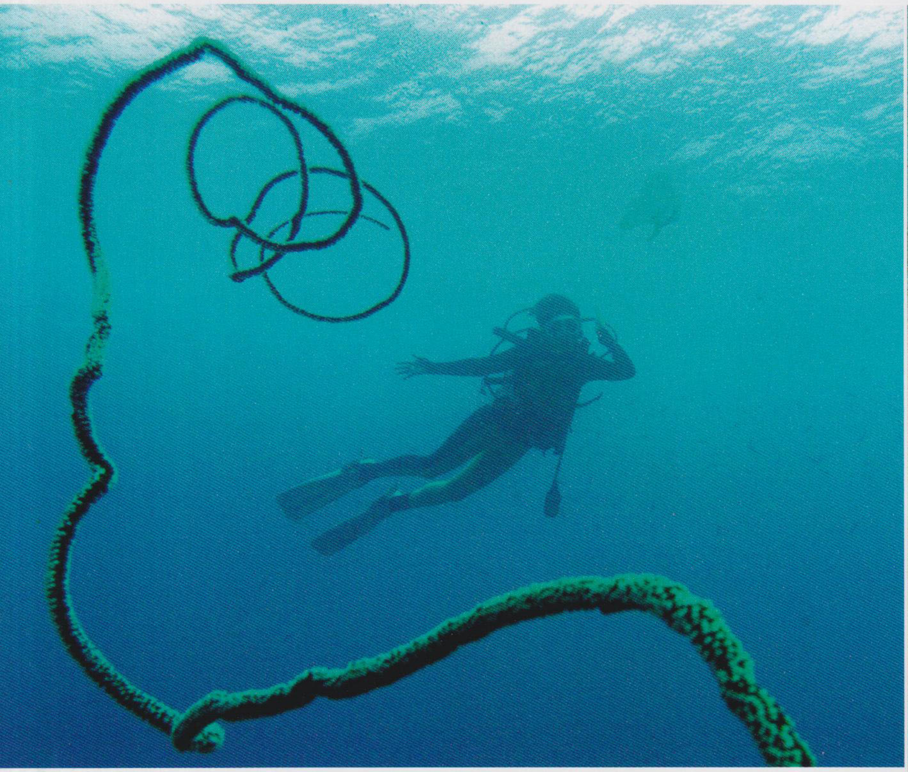
จะปลุกปล้ำกันเท่าใดไม่เสียหาย
ในสุดท้ายจะปรองดองต้องใจกัน
เป็นกำแพงเพชรล้ำเลิศมหันต์
ป้อมค่ายมั่นกว่าสิ่งใดในโลกคน
ไม่ระกำทุกข์เห็นสักเส้นขน
ขอทุกคนจงมีธรรมประจำกายฯ

พุทธทาสภิกขุ

© จิรัฏฐ์ สามกษัตริย์

© เอกราช อินทรวิศิษฏ์

หลักใจ |

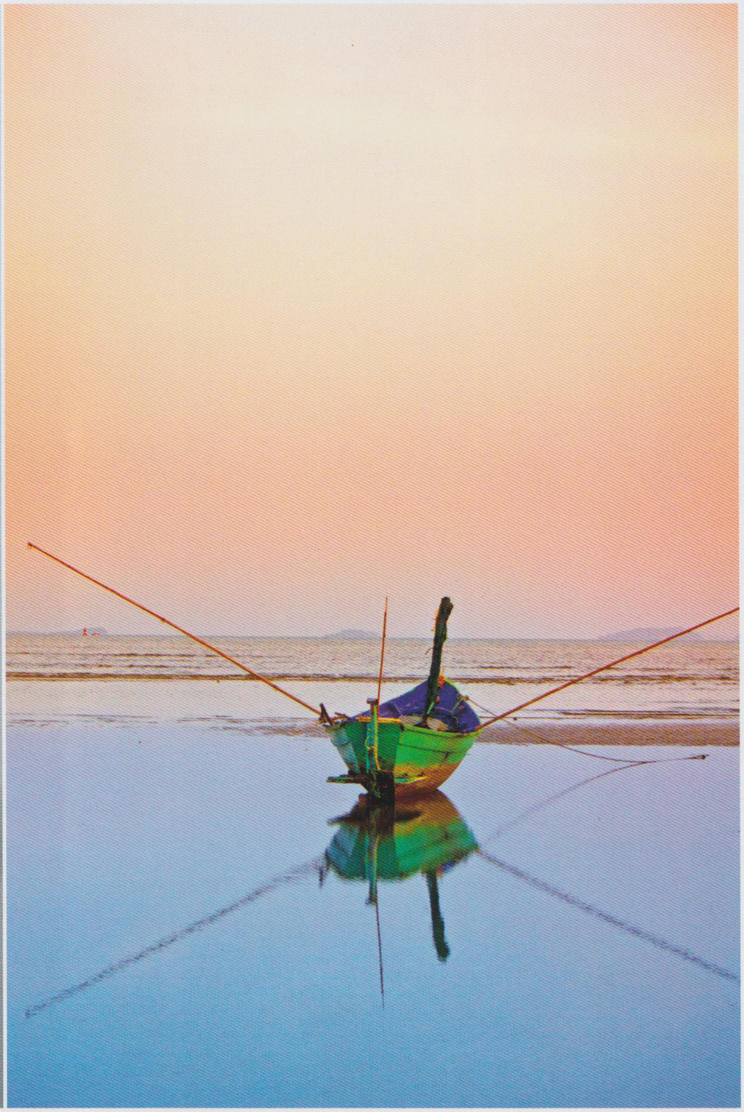
หลักสำคัญของพระพุทธศาสนานั้น
สอนให้ทุกคนตื่นจากหลับ เป็นคนมีเหตุผล
เชื่อตัวเองทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนและผู้อื่น
ไม่เชื่อโชคลางหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์
อันเป็นเรื่องไร้สาระ และ ไม่มีเหตุผล
สุข ทุกข์ ดี ชั่ว เนื่องมาจากการกระทำของตนเอง
ไม่มีใครดลบันดาลให้เป็นสุขเป็นทุกข์
ถ้าเจ้าตัวไม่กระทำ

ปัญญานันทภิกขุ

© เอกวัฒน์ ชาญสมุทรวัฒนา

ปกติ |

ระวังอย่าให้ยินดียินร้าย
ในอารมณ์ที่มากระทบ
ตาได้เห็นรูป หูได้ฟังเสียง
จมูกได้กลิ่น ลิ้นได้รส
กายได้ถูกต้องสิ่งใด
หรือมีอะไรเกิดขึ้นในวิถีชีวิต
เราต้องรักษาระดับจิตใจไว้
ไม่ให้เกิดความยินดี
เพลิดเพลินในเรื่องนั้น
ไม่ให้เกิดความยินร้าย
หดหู่ในเรื่องนั้น
เรียกว่า อยู่ในสภาพคงที่
คนที่รักษาสภาพจิตใจให้
เป็นปกติ ไม่ยินดียินร้าย
ร่างกายจะเป็นปกติ
จะมีอายุมั่นขวัญยืน

ปัญญานันทภิกขุ

ความเพียร |

คนขยันคือคนที่ทำสม่ำเสมอ ตื่นแต่เช้า ตีสี่ก็ตีสี่เรื่อยไป
แล้วทำอะไรก็ทำเป็นระเบียบ มีตารางเวลาบังคับ ให้ทำสิ่งนั้นสิ่งนี้
ถึงเวลานั้นทำเรื่องนั้น ถึงเวลานี้ทำเรื่องนี้
วันหนึ่งเราทำได้หลายเรื่อง เพราะรู้จักจัดงานให้เป็นระเบียบ
แล้วก็ทำเรื่อยไปไม่หยุดไม่ยั้ง เรียกว่าเป็นคนมีความเพียร
"วิริเยน ทุกฺขมจฺเจติ คนจะพ้นทุกข์ได้ก็เพราะความเพียร"

ปัญญานันทภิกขุ

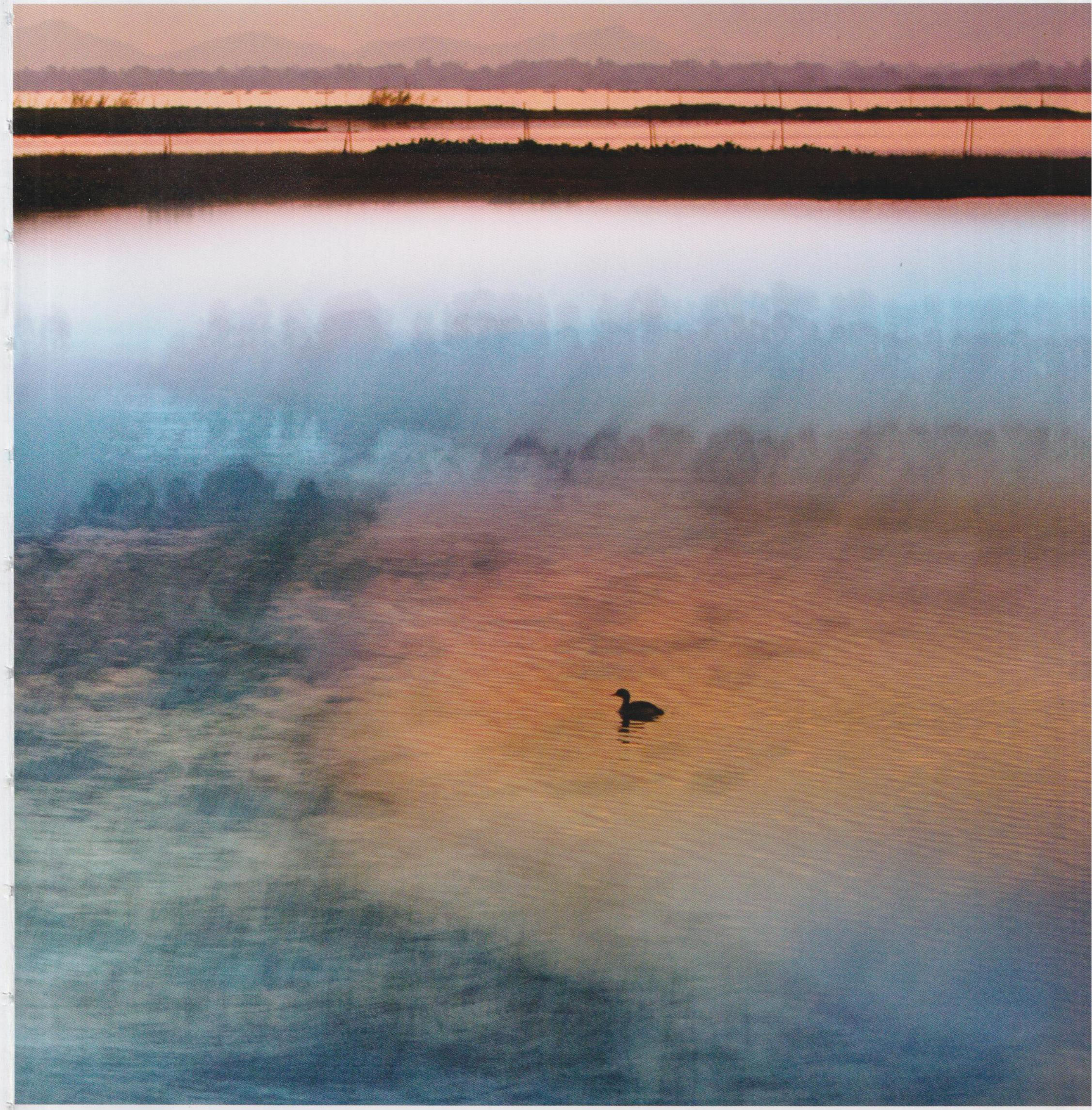

เรียนชีวิต |

เรียนชีวิตอย่าแสวงจากแหล่งนอก
อย่าเข้าไปในคอกแห่งศาสตร์ไหน
อย่ามัวคิดยุ่งยากให้ผากใจ
อย่าพิจารณาจาระไนให้นุงนัง
อย่ายึดมั่นนั่นนี่ที่เรียกกฎ
มันตรงตรงคดคดอย่างหมดหวัง
จงมองตรงลงไปที่ชีวิตัง
ดูแล้วหยั่งลงไปในชีวิต
ให้รู้รสหมดทุกด้านที่ผ่านมา
ให้ซึมซาบวิญญาณ์อย่างวิศิษฏ์
ประจักษ์ทุกข์ทุกระดับกระชับชิด
ปัญหาชีวิตจะเผยออกบอกตัวเองฯ

พุทธทาสภิกขุ

© เอกรินทร์ เอกอัจฉริยะวงศ์

© ชูศักดิ์ วรพิทักษ์

© สมปอง ดวงไสว

เมาตน | ร่างกายของสัตว์ทั้งหลายย่อมก้าวไปสู่ความแก่ความเจ็บไข้และความตายในที่สุด ความทรุดโทรมของร่างกายมีอยู่ทุกขณะ แต่คนส่วนมากมองไม่เห็น เพราะความเขลาเมาตน หลงรักในรูปร่างจนลืมนึกถึงสภาพอันเป็นธรรมดา

ปัญญานันทภิกขุ

ตาบอด ตาดี |

หมู่นกจ้อง มองเท่าไร ไม่เห็นฟ้า
ไส้เดือนมอง ไม่เห็นดิน ที่กินไป
คนทั่วไป ก็ไม่ มองเห็นโลก
ส่วนชาวพุทธ ประยุกต์ธรรม ตามระบิล

ถึงฝูงปลา ก็ไม่เห็น น้ำเย็นใส
หนอนก็ไม่ มองเห็นคูถ ที่ดูดกิน
ต้องทุกข์โศก หงุดหงิด อยู่นิจสิน
เห็นหมดสิ้น ทุกสิ่ง ตามจริงเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

© นที สาธร

© กิติมาภรณ์ จิตราทร

© ฑิฆัมพร เสนีย์วาสน์

ความสุข

ความเอ๋ย ความสุข
“แกก็สุขฉันก็สุขทุกเวลา”
ถ้าเราเผาตัวตัณหาก็น่าจะสุข
เขาว่าสุข สุขเน้อ อย่าเห่อไป

ใครๆ ทุกคนชอบเจ้าเฝ้าวิ่งหา
แต่ดูหน้าตาแห้งยังแคลงใจ
ถ้ามันเผาเราก็ “สุก”หรือเกรียมได้
มันสุขเย็นหรือสุกไหม้ให้แน่เอย.

พุทธทาสภิกขุ

ไม่รู้จักหน้าที่ |

เกิดเป็นแมวทำไมนี่ขี้เกียจหา
เกิดเป็นหมาทำไมนี่ขี้เกียจหอน
เกิดเป็นหมูทำไมนี่ขี้เกียจนอน
เกิดเป็นหนอนทำไมนี่ขี้เกียจคลาน
เกิดเป็นงูทำไมนี่ขี้เกียจเลื้อย
เกิดเป็นเลื่อยทำไมนี่ไม่หนีขวาน
เกิดเป็นขุนทำไมนี่ไม่ขี่คาน
เกิดเป็นห่านทำไมนี่ขี้เกียจฮ้อง
เกิดเป็นพระทำไมนี่ดีแต่ขอ
เกิดเป็นหมอทำไมนี่ดีแต่ถอง
เกิดเป็นครูทำไมนี่ดีแต่ท่อง
เกิดเป็นอ๋องทำไมนี่ดีแต่เออ

พุทธทาสภิกขุ

© ยุทธการ สีนวนสกุลณี

© กนกพร โชคจรัสกุล

อาจารย์ไก่ |

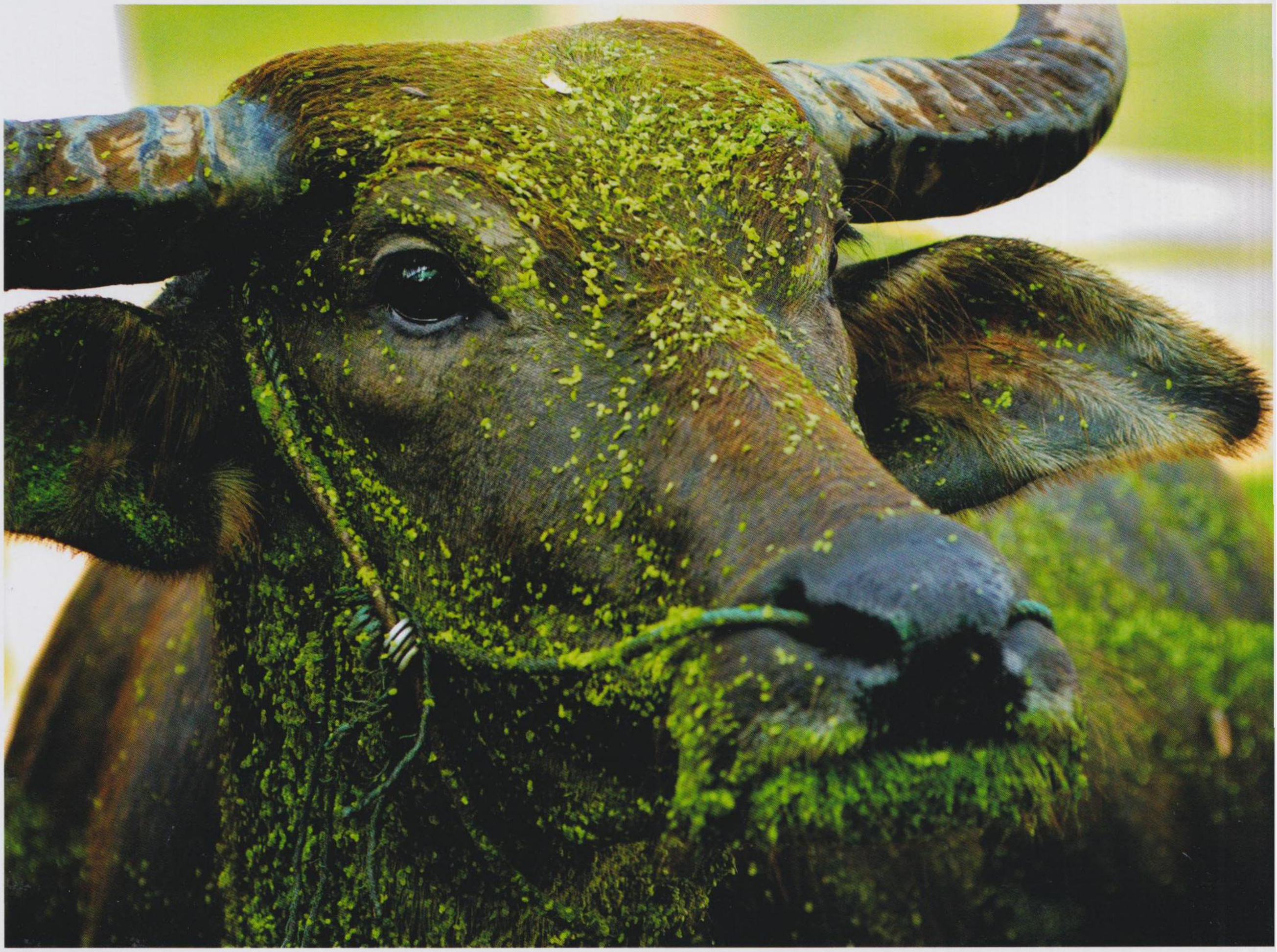
ถ้าคนเรา เปรียบกับไก่ ดูให้ดี
มันไม่มี นอนไม่หลับ ไม่ปวดหัว
ไม่มีโรค ประสาท ประจำตัว
โรคจิตไม่ มากลั้ว กับไก่น้อย
คนในโลก กินยา เป็นตันๆ
พวกไก่มัน ไม่ต้องกิน สักเท่าก้อย
หลับสนิท จิตสบาย ร้อยทั้งร้อย
รู้สึกน้อย แห่งน้ำใจ อายไก่เอย
ได้เป็นคน หรือจึงได้ นอนไม่หลับ
ควรจะนับ ว่าเป็นบาป หรือบุญเหวย
มีธรรมะ กันเสียนะ อย่าละเลย
อยู่เสบย ไม่ละอาย แก่ไก่มันฯ

พุทธทาสภิกขุ

© สมพร ขวัญใจ

มองแต่แง่ดีเถิด |

เขามีส่วนเลวบ้างช่างหัวเขา
เป็นประโยชน์โลกบ้างยังน่าดู
จะหาคนมีดีโดยส่วนเดียว
เหมือนเที่ยวหาหนวดเต่าตายเปล่าเลย

จงเลือกเอาส่วนที่ดีเขามีอยู่
ส่วนที่ชั่วอย่าไปรู้ของเขาเลย
อย่ามัวเที่ยวค้นหาสหายเอ๋ย
ฝึกให้เคยมองแต่ดีมีคุณจริงฯ

พุทธทาสภิกขุ

© กนกรัตน์ ยศไกร

มีโดยไม่ต้องมีผู้มี |

ถ้ามีอะไร แล้วใจ รู้สึกเหนื่อย
สำนึกเรื่อย ว่ากูมี อย่างนี้หนา
มีทั้ง “กู” ทั้ง “ของกู” อยู่อัตรา
นั้นอัตตา มาผุดขึ้น ในการมี
ถ้ามีอะไร มีไป ตามสมมุติ
ไม่จับยุด ว่า “ของกู” รู้วิถี
แห่งจิตใจ ไม่วิปริต ผิดวิธี
มีอย่างนี้ ย่อมไม่เกิด ตัวอัตตา
ฉะนั้นมีอะไร อย่าให้มี อัตตาเกิด
เพราะสติ อันประเสริฐ คอยกันท่า
สมบูรณ์ด้วย สัมปชัญญ์ และปัญญา
นี้เรียกว่า รู้จักมี ที่เก่งเกิน
เป็นศิลปะ แห่งการมี ที่ชั้นยอด
ไม่ต้องกอด ไฟนรก ระหกระเหิน
มีอย่างว่าง ว่างอย่างมี มีได้เพลิน
ขอชวนเชิญ ให้รู้มี อย่างนี้แลฯ

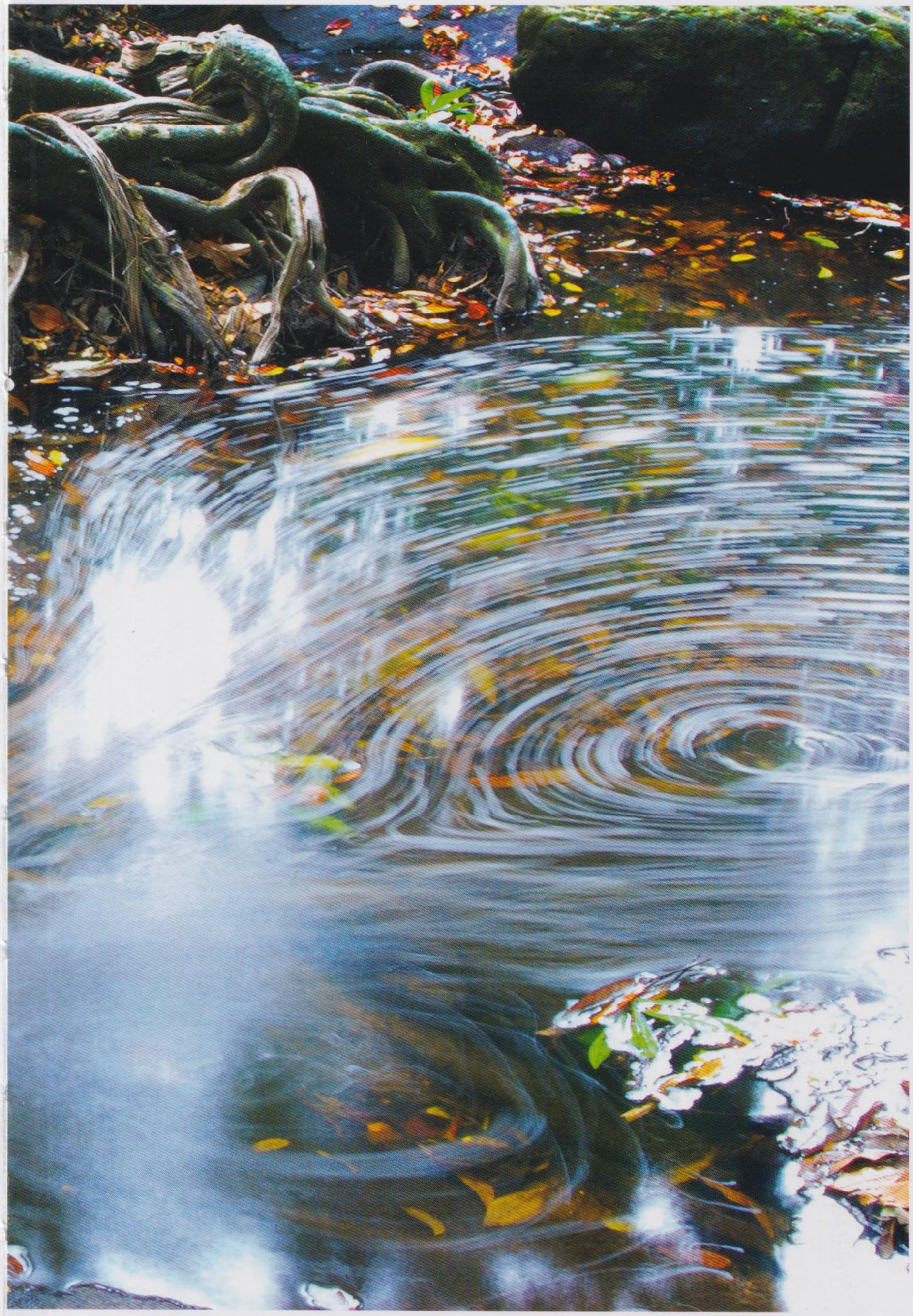
พุทธทาสภิกขุ

© จามิกร สุขทรามร

© กนกรัตน์ ยศไกร

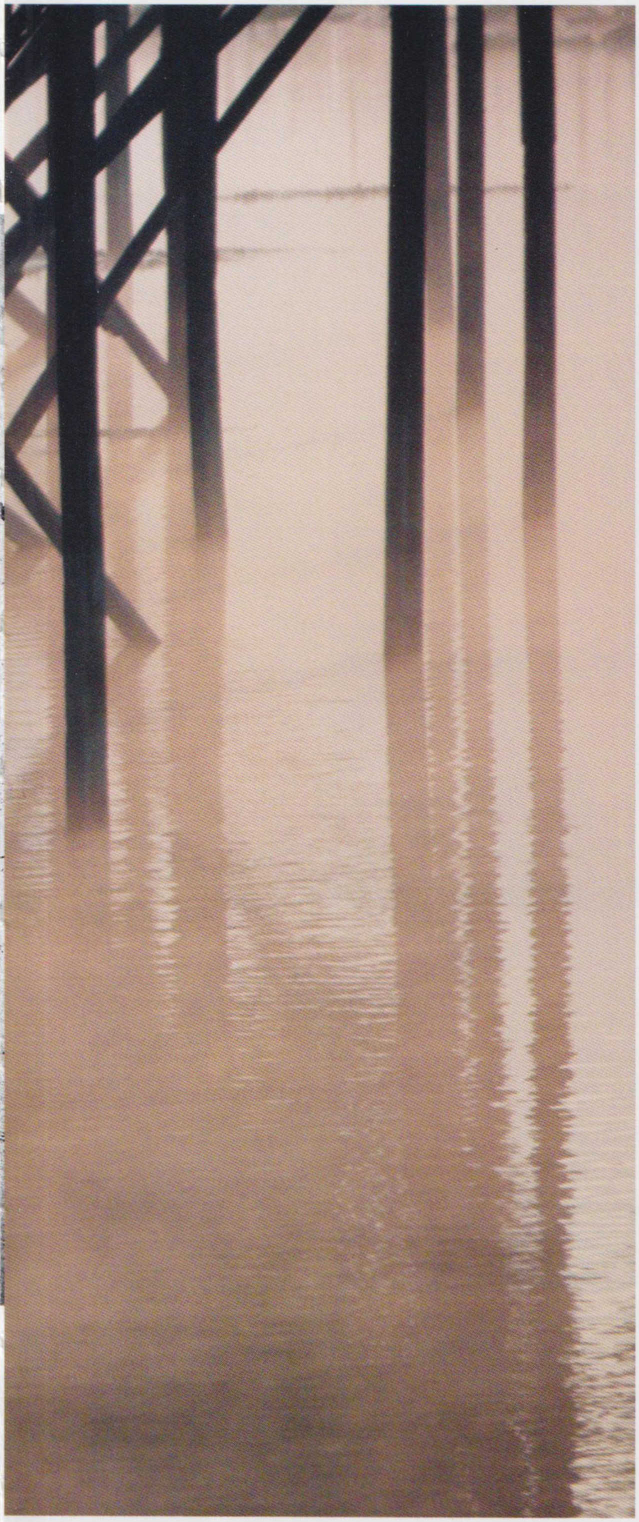
สุข -ทุกข์ |

ถ้าความทุกข์
ไม่เป็นที่ชอบใจของท่าน
ท่านอย่าได้ทำให้ใครๆ
เป็นทุกข์เป็นอันขาด
อย่าแสวงหาความสุข
บนความทุกข์ยากของบุคคลอื่น
แต่แสวงหาความสุขในทางที่จะ
ให้คนอื่นเขามีความสุขด้วย
พร้อมกันนั้นก็หาทางสละสุขส่วนตน
เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวมเสมอ

ปัญญานันทภิกขุ

© ธีรภาพ โลหิตกุล

สะพานชีวิต |

ชาวจีนเขามีภาษิตเตือนใจว่า
“ชีวิตเหมือนสะพาน อย่าไปสร้างบ้านลงบนนั้น”
เขาว่าชีวิตเหมือนสะพาน หมายความว่า
ขึ้นไปแล้วก็ต้องลง ไม่ให้ไปสร้างบ้าน
คือไม่ให้ไปสร้างความยึดถือในชีวิต
ร่างกายนี้ ว่าเป็นของแข็งแรงคงทนถาวร
หรือว่าเป็นตัวเราเป็นของเราขึ้นมา
เพราะสิ่งทั้งหลายมันเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป
ตามเรื่องของธรรมชาติ ใครไปแอบยึดถือ
เข้าว่าเป็นตัวเราของเราขึ้นมาแล้ว
ผู้นั้นก็ต้องเป็นทุกข์เพราะการยึดถือนั้น

ปัญญานันทภิกขุ

© พิมพ์รพี พันธุ์วิชาติกุล

อุปสรรค |

ความสุขสบายหาได้ทำคนให้เป็นคนดีและก้าวหน้าไม่
แต่กลับเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งให้มัวเมาอยู่ในความสะดวกสบายนั้น
หลงคิดว่าดีแล้ว พอแล้ว ไม่คิดแสวงหาให้ยิ่งๆ ขึ้นไป
บุคคลผู้ประสบความยิ่งใหญ่ในชีวิตทั้งหลายจึงได้ประสบความทุกข์ยากอย่างโชกโชน
ยิ่งศาสดาผู้ตั้งศาสนาด้วยแล้วล้วนผ่านความทุกข์มาในเบื้องต้นทั้งนั้น
ยังไม่พบศาสดาใด ได้บรรลุความรู้บนเตียงอันอ่อนนุ่มเลย
ความทุกข์จึงเป็นบทเรียนที่ประเสริฐของชีวิตและเป็นเหตุกระตุ้นเตือนให้ก้าวไปข้างหน้า
พวกเราทั้งหลายจึงไม่ควรย่อท้อต่ออุปสรรค ควรเห็นว่าอุปสรรค
เป็นเครื่องสร้างกำลังใจและเป็นปากทางไปสู่ความสำเร็จในภายหลัง

ปัญญานันทภิกขุ

© นิติศักดิ์ ประสิทธิ์ศิลป์

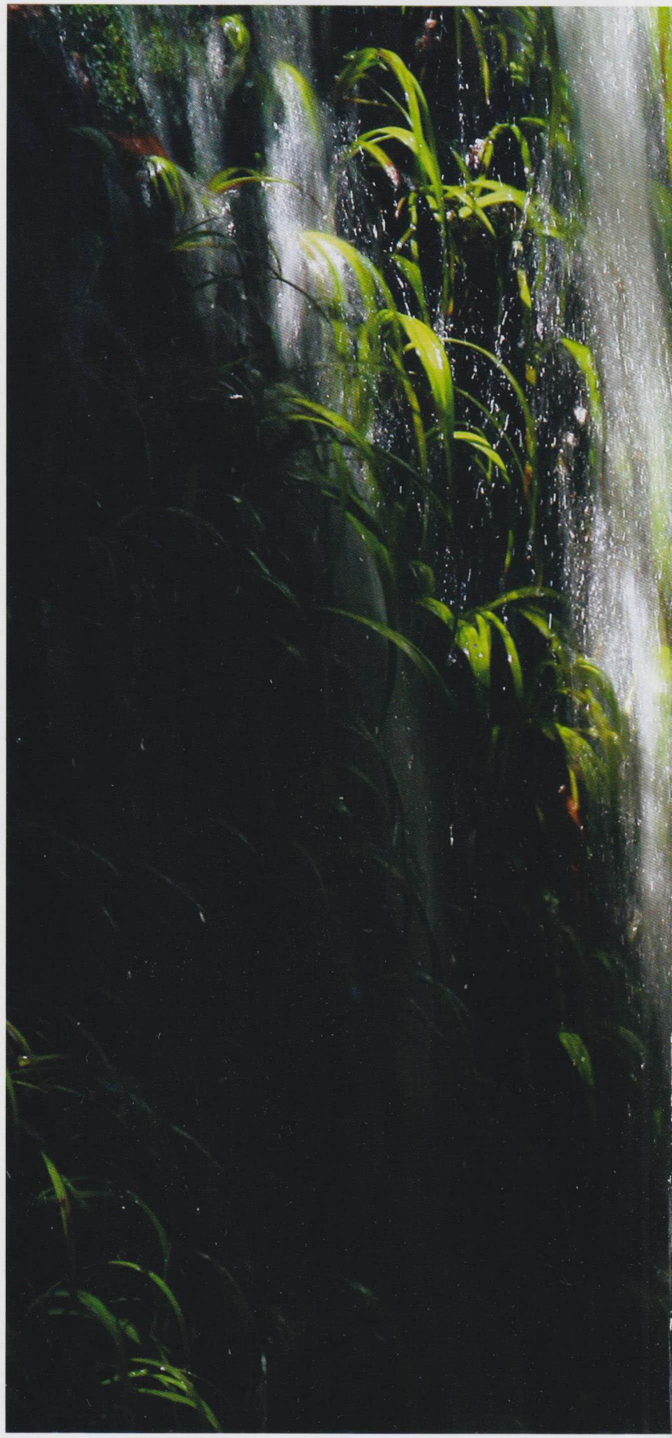
ไม่มีอะไร | ขอให้มีหลักประจำใจว่า คนเราเกิดมามือเปล่าตัวเปล่า
ตายไปก็มือเปล่า ไม่ได้เอาอะไรไป
เราจะโลภโมโทสันอะไรกันนักหนา

ปัญญานันทภิกขุ

เตือนตน |

“ฉันจะเป็นคนใจเย็น ฉันจะไม่โกรธใคร
ฉันจะไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ
ฉันจะเป็นตัวของฉันในทางดีเสมอ
ฉันจะไม่ยอมให้ใครมาทำให้ฉัน
เป็นคนใจง่ายเป็นอันขาด”
นี่คือคาถาวิเศษสำหรับจำไว้เสมอๆ
โดยเฉพาะในเวลาที่ต้องต่อสู้กับเหตุการณ์
ต้องบอกตนให้มากหน่อย

ปัญญานันทภิกขุ

© นพดล สี่สุวรรณ

© เพ็ญพัฒน์ มรกตวิศิษฏ์

ทางออก |

ปัญหายุ่งยากของโลก เกิดจากความยุ่งยากของแต่ละบุคคล
การแก้ไขโลกจึงต้องแก้ที่คน
การแก้คนต้องอาศัยธรรมะในทางศาสนาเป็นเครื่องแก้
ธรรมะอย่างเดียวเท่านั้น สามารถกลับคนชั่วให้กลายเป็นดีได้
แต่ธรรมะที่มีอยู่ในสมุดหนังสือย่อมยังไม่เป็นประโยชน์เต็มที่
คนต้องศึกษาธรรมะและนำธรรมะมาใช้ในชีวิตประจำวันของตนทุกวัน

ปัญญานันทภิกขุ

© วีระยุทธ พิริยะพรประภา

ทางธรรม |

ชีวิตที่ดำเนินตามธรรมะเป็นชีวิตที่สงบ
ชีวิตที่ขาดธรรมะเป็นชีวิตที่โกลาหลวุ่นวาย

ปัญญานันทภิกขุ

© ประพันธ์ ไกรศักดาวัฒน์

ดับสังขาร

อนิจฺจา วต สงฺขารา
อุปาท วยธมฺมิโน พอ-

อุปฺปชฺชิตฺวา นิรุชฺฌนฺติ
เป็นเช่นนี้ เวียนวัฏฏ์ อยู่อัตรา

เตสํ วูปสโม สุโข แปล-
ไม่ปรุงแต่ง ตัวตนอะไร สักสิ่งอัน

"สิ่งที่เหตุ ปรุงขึ้นมา ไม่เที่ยงหนอ!"
เกิดแล้วก็ แปรไป เป็นธรรมดา

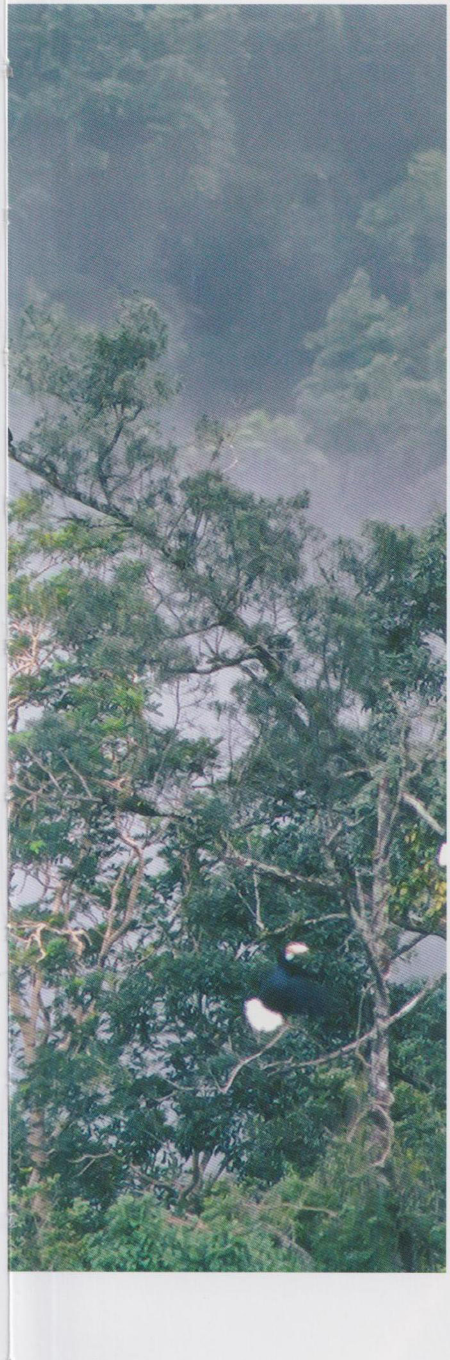
มันเกิดผลิ แล้วก็ดับ ลับต่อหน้า
ใครจะว่า วอนอย่างไร ไม่ฟังกัน

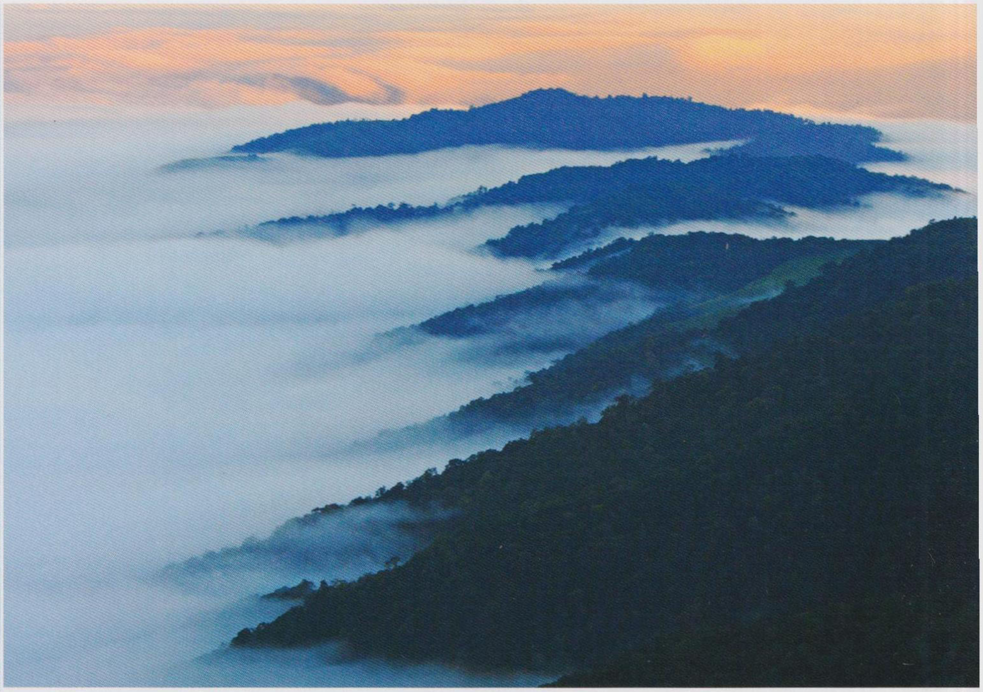
ว่าสุขแท้ คือสงบการ ปรุงแต่งนั่น
ชีวิตดับ หรือไม่นั้น ไม่เป็นประมาณฯ

พุทธทาสภิกขุ

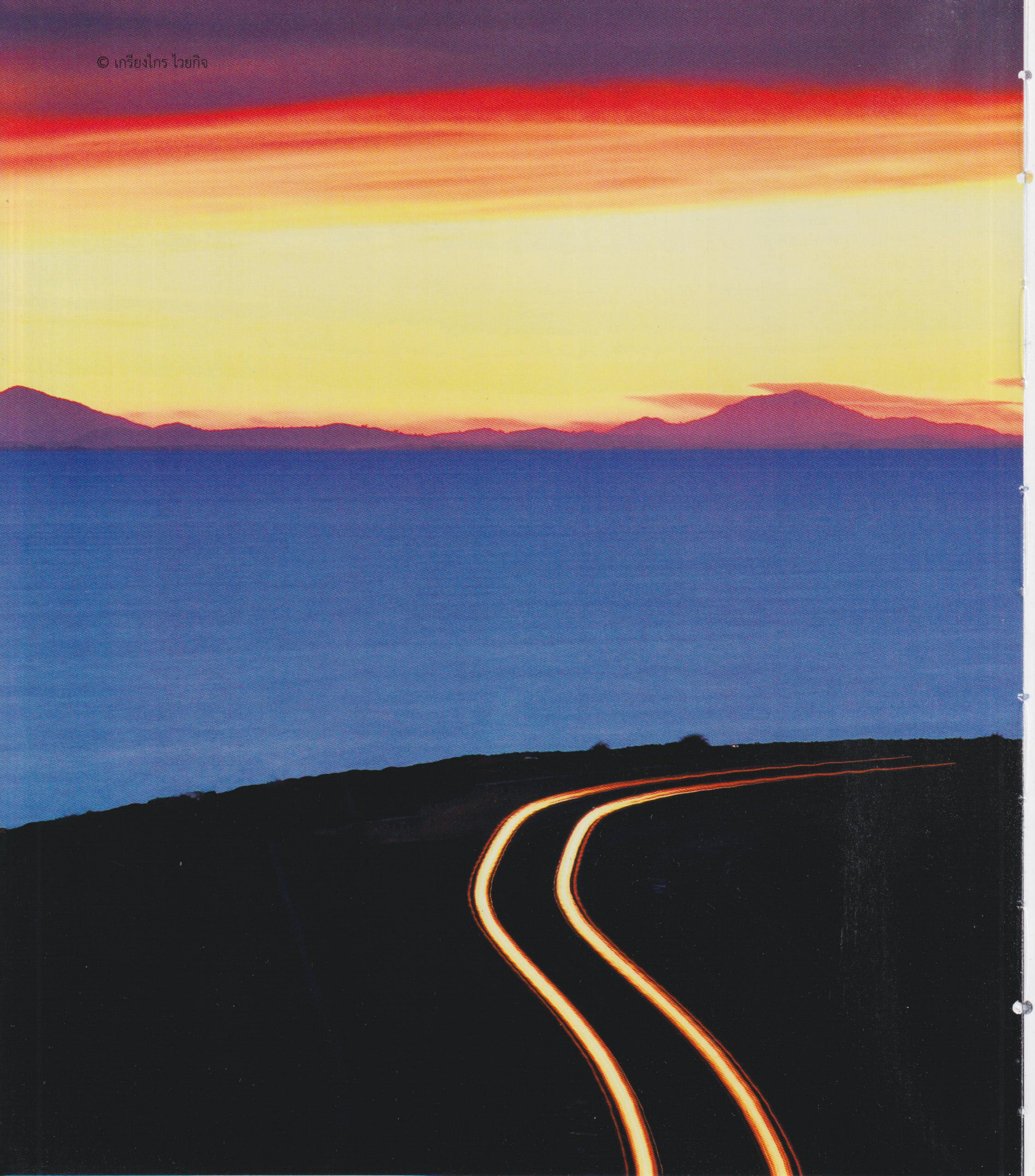
© ประสงค์ ไกรศักดาวัฒน์

อาหารใจ | ร่างกายขาดอากาศไม่ได้ ขาดอาหารไม่ได้ ต้องมีประจำ ฉันใด
ใจก็ต้องการอาหารคือธรรมะ ฉันนั้น
ตราบเท่าที่คนยังพอใจ "อาหารใจ" อยู่ โลกก็ยังหวังสันติสุขได้
แต่ถ้าชาวโลก ทิ้ง "อาหารใจ" เมื่อใด โลกก็มืดมนกันเมื่อนั้น

ปัญญานันทภิกขุ

© เกรียงไกร ไวยกิจ

© จริยา จุฬาธรรมกุล

เราสร้างดวง อย่าให้ดวงสร้างเรา |

เราดี ดีกว่าดวงดี เพราะดีนั้นมีที่เรา
ดีกว่าที่ดวง
ทำดีนั่นแหละเราหน่วง เอาดีทั้งปวง
มาทำให้ดวงมันดี
ดวงชั่วไม่ได้เลยนี่ ถ้าเราขยันมี
ความดีทำไว้เป็นคุณ
อยู่ดี ตายดี เพราะบุญ ทำไว้เจือจุน
ตลอดชีวิตติดมา
ดวงดีมีอยู่อัตรา ก็เพราะเหตุว่า
เราทำดีเป็น เห็นมั้ย
เหตุนั้นเราท่านใดใคร ทำดีเสมอไป
ดวงดีจักมีสมบูรณ์ฯ

พุทธทาสภิกขุ

© วรดิเรก มรรคทรัพย์

สำคัญที่วิธี |

ผิดวิธีดีก็หายกลายเป็นบ้า
เรื่องดีดีคนโง่จับก็กลับกลาย
ถูกวิธีบ้าก็หายกลายเป็นดี
เรื่องร้ายๆ คนดีจับกลับเหลี่ยมคู
หาวิธีอย่าท้อใจที่ไม่อาจ
ถ้าสะสางอย่างสูงสุดถูกพุทธวิธี

สมน้ำหน้าค้าดีจนดีหาย
เป็นเรื่องร้ายอยู่ถมไปไยมิดู
กลายจากผีเป็นมนุษย์สุดสวยหรู
เป็นเรื่องดีก็มีอยู่ดูให้ดี
เพราะความโง่ความขลาดนำวิถี
พลิกโลกีย์เป็นโลกุตตร์ทุกข์หยุดครองฯ

พุทธทาสภิกขุ

© กิตติภพ หลวงจันทร์

ความทุกข์เกิด

ความทุกข์ เกิดที่จิต,
เพราะเห็นผิด เมื่อผัสสะ.
ความทุกข์ จะไม่โผล่,
ถ้าไม่โง่ เมื่อผัสสะ.
ความทุกข์ เกิดไม่ได้,
ถ้าเข้าใจ เรื่องผัสสะ.

พุทธทาสภิกขุ

© สงคราม โพธิ์วิไล

การงานเป็นสิ่งน่ารัก |

อันที่จริงการงานนั้นน่ารัก
เมื่อยังไม่รู้จักก็อางขนาง (คือไม่ชอบ)
ไม่รู้จักก็ปล่อยปละแล้วละวาง
บ้างร้องครางเมื่อรอหน้าว่าเบื่อจริง
แต่ที่แท้การงานนั้นน่ารัก
สอนให้คนรู้จักไปทุกสิ่ง
ถ้ายิ่งทำยิ่งฉลาดไม่พลาดยิง
ได้ตรงดิ่งสิ่งอุกฤษฏ์คือจิตเจริญ
การงานนี้ดูให้ดีมันน่ารัก
เป็นการชักธรรมะมาน่าสรรเสริญ
คือมีสติฉันทะทมะเกิน
ครั้นหยุดเพลินจิตก็วางทางนิพพานฯ

พุทธทาสภิกขุ

***อุกฤษฏ์ = สูงสุด*

© กิตติภัทร เกษจำรัส

นายเหนือหัว |

นายของตน คนที่หนึ่ง คือท้องปาก
มาป้อนท่าน ให้ทัน แก่เวลา

นายของตน คนที่สอง คือเนื้อหนัง
แต่ในเรื่อง นุ่มเนื้อ เหยื่อโลกีย์

นายของตน คนที่สาม คือหูหัว
ทั้งยกหาง แกว่งไกว ไวกว่าลิง

ยามท่านอยาก ท่านเรียกร้อง ต้องรีบหา
ท่านชื่อว่า "นายกิน" เก่งสิ้นดี

ท่านไม่ฟัง เสียงใคร ใฝ่เสียดสี
ชื่อท่านมี ว่า "นายกาม" ตะกลามจริง

เฝ้ายกตัว เรื่อยไป คล้ายผีสิง
มีชื่อพริ้ง ว่า "นายเกียรติ" ใครเกลียดเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

© วรดิเรก มรรคทรัพย์

ปกป้อง | พ่อแม่ต้องคอยควบคุมสิ่งที่จะเข้ามา ทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของลูก
อย่าให้สิ่งมีพิษผ่านเข้ามา จะเอาไว้แต่สิ่งที่เป็นคุณค่า
ในการสร้างเสริมชีวิตจิตใจ จึงจะเป็นการถูกต้อง

ปัญญานันทภิกขุ

รื่นเริง |

อุปสรรคเป็นเครื่องทดลองสติปัญญา
เราไม่กลัว เรายิ้มรับกับมัน
คิดค้นหาวิธีแก้ไขด้วยจิตใจร่าเริง
เบิกบาน ยิ้มเข้าไว้ ร่าเริงไว้
"ยิ้มเถิดหนา จงร่าเริงเข้าไว้
จะบูดบึ้งทำไมไม่สดชื่น
หัวเราะเล่นหรือจริงยิ่งครึกครื้น
อายุยืนหมื่นปีดีไหมเอย
ดอกเอ๋ย เจ้าดอกบานชื่น
ใครอยากอายุยืนต้องรื่นเริงเอย"

ปัญญานันทภิกขุ

© อำนาจ เกตุชื่น

เวลา |

ถ้าเราใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ มันก็มีคุณค่า
แต่ถ้าเราไม่ใช้มันให้เป็นประโยชน์ มันก็ฆ่าเรา
ถ้าเราไม่ฆ่าเวลา เวลามันก็ฆ่าเรา ทำให้เราแก่เปล่า ตายเปล่า
เพราะฉะนั้นจงขยันในการทำหน้าที่

ปัญญานันทภิกขุ

© ธีรัช บุตรนุชิต

© จิรัฏฐ์ สามกษัตริย์

สร้างโลก | สังคมมนุษย์เราเวลานี้
ผู้ประพฤติธรรมต้องร่วมแรงร่วมใจกันสร้างสรรค์โลกให้สงบ
ไอ้ผู้ไม่ประพฤติธรรม มันก็รวมกันอยู่เหมือนกัน
เช่น โจรนี่มันรวมกันบ่อยๆ รวมกันเพื่อไปปล้น
รวมกันไปในทางฉิบหาย ไม่ได้เรื่องอะไร

ปัญญานันทภิกขุ

© สมปอง ดวงไสว

ให้เขาเถิด

เขาอยากดีเท่าไรให้เขาเถิด
ริษยาคือทุรกรรมทำให้เพลีย
เขาอยากเด่นเท่าไรให้เขาเถิด
มุทิตาสาธุกรรมทำให้งาม
เขาอยากดังเท่าไรให้เขาเถิด
ให้ดังก้องท้องฟ้าอย่างอสนี

ไม่ต้องเกิดแข่งดีมีแต่เสีย
ทั้งลูกเมียพลอยลำบากมันมากความ
จะไม่เกิดกรรมกะลีที่ซ่ำสาม
สมานความรักใคร่เป็นไมตรี
ช่วยชูเชิดให้ประจักษ์ด้วยศักดิ์ศรี
ต่างฝ่ายมีผลงามตามเรื่องตนฯ

พุทธทาสภิกขุ

มีโดยไม่ต้องเป็นของกู |

ถ้าจะอยู่ ในโลกนี้ อย่างมีสุข
มันจะสุม เผากระบาล ท่านทั้งวัน

เป็น "ของกู" ในอำนาจ แห่ง "ตัวกู"
อย่างน้อยก็ เป็นนกเขา เข้าตำรา

จะหามา มีไว้ ใช้หรือกิน
โดยไม่ต้อง มั่นหมาย ให้อะไรๆ

อย่าประยุกต์ สิ่งทั้งผอง เป็นของฉัน
ต้องปล่อยมัน เป็นของมัน อย่าผันมา

มันจะดู วุ่นวาย คล้ายคนบ้า
มันคือว่า "กู - ของกู" อยู่ร่ำไป

ตามระบิล อย่างอิ่มหนำ ก็ทำได้
ผูกยึดไว้ ว่า "ตัวกู" หรือ "ของกู" ฯ

พุทธทาสภิกขุ

© จิระนันท์ พิตรปรีชา

© จิระนันท์ พิตรปรีชา

© ธีรภาพ โลหิตกุล

© ศรยุทธ รุ่งเรือง

บางนาทีท่านมีมัน |

รสอะไร ไม่ประเสริฐ หรือ สุทธิศานติ์
ไม่ต้องเป็น ไม่ต้องอยู่ ไม่ต้องตาย

ไม่หวั่นไหว ไม่ถือ ร้ายหรือดี
เช่นจวนได้ หรือจะได้ แต่กลายวน

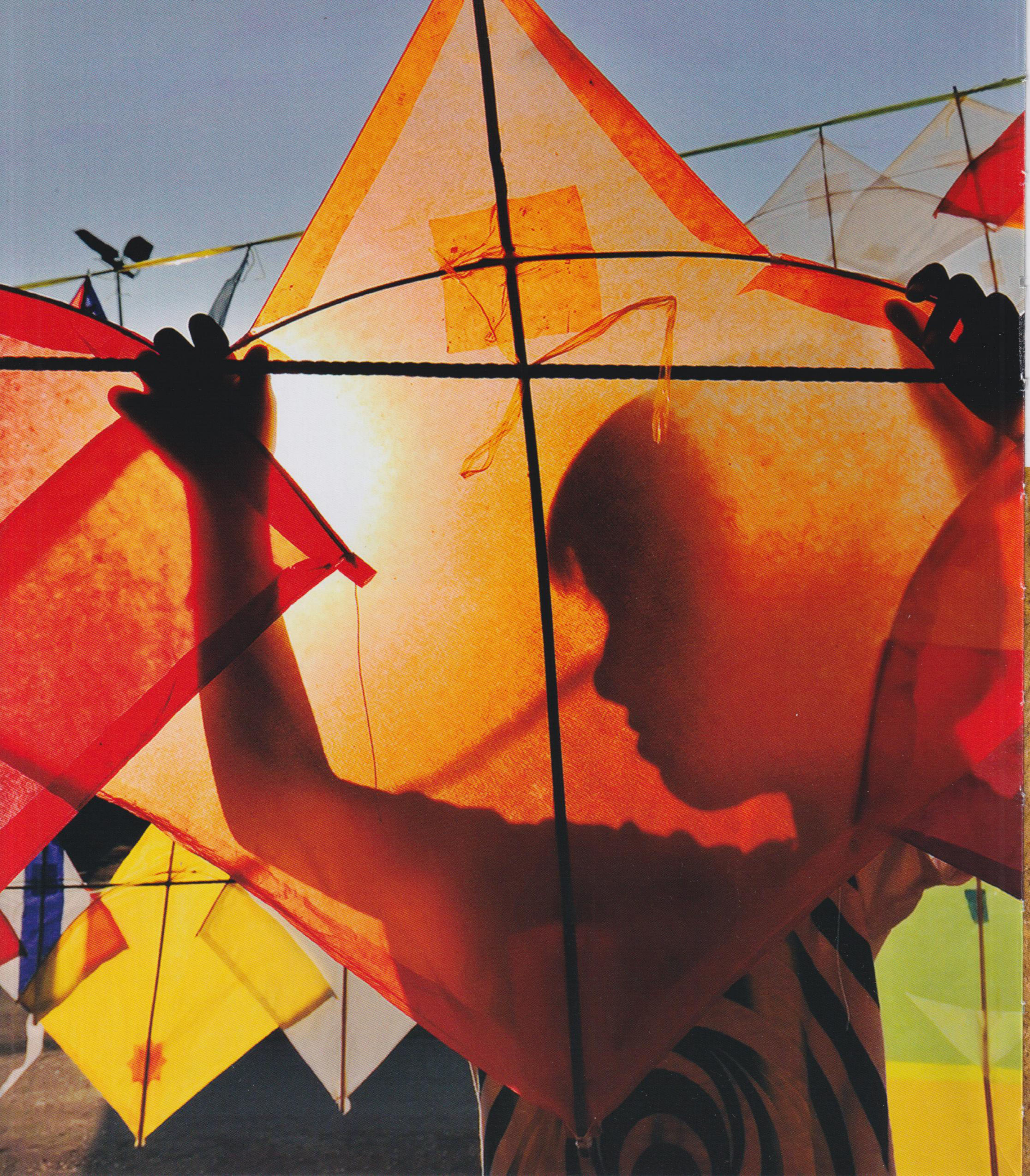
รสความว่าง อิ่มโอชะ ตลอดกาล
ดูให้ดี บางนาที ท่านมีมัน

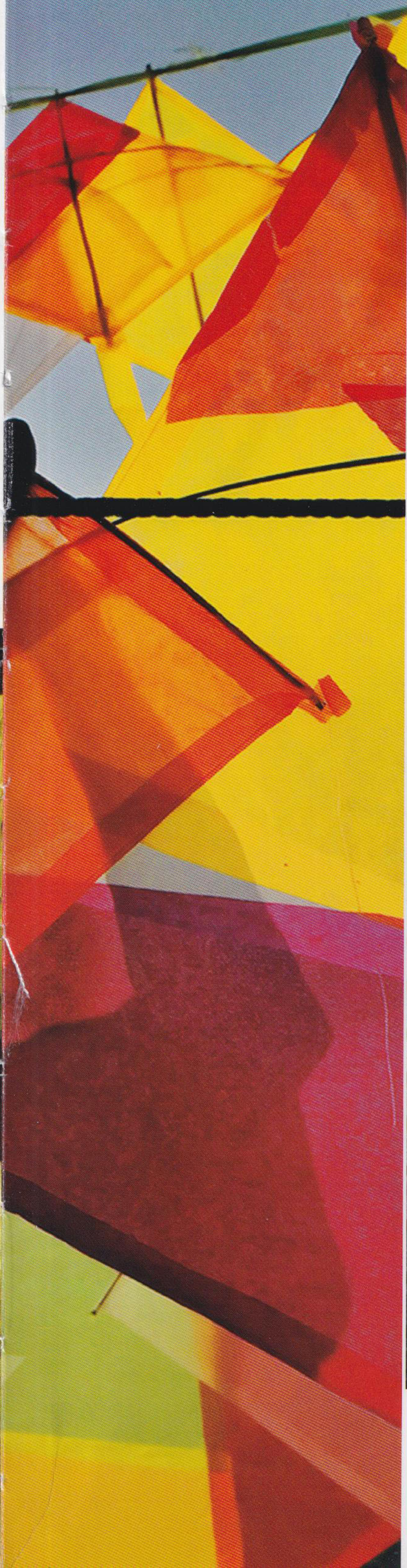
ยิ่งไปกว่า รสของการ "ไม่ต้องได้
ไม่ระหาย ไม่สงสัย ไม่กังวล

ไม่ถวิล หวังที่ มันสับสน
เป็นไม่แน่ ว่าตน จะได้มัน"

เป็นสัมปราย- โวหาร พระอรหันต์
แต่ว่าท่าน ดูไม่ดี ไม่มีเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

© ประสงค์ ไกรศักดาวัฒน์

มันมีเท่านี้เอง |

ต้องเวียนเกิด เวียนตาย ตามบุญบาป
เมื่อไรทราบ ธรรมแท้ ไม่แปรผัน
ไม่ต้องเกิด ไม่ต้องตาย สบายครัน
มีเท่านั้น ใครหาพบ จบกันเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

© สุทธิศักดิ์ พนิกรณ์

© เกษม พึ่งจิตต์ประไพ

จารึก | การสร้างคัมภีร์ที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด วิเศษที่สุด
ก็คือคัมภีร์ธรรมที่อยู่ในใจของเรา
เอาร่างกายเป็นตู้ใส่พระคัมภีร์
เอาใจเป็นที่จารึกพระคัมภีร์
จารึกไว้ในใจตลอดเวลา

ปัญญานันทภิกขุ

© รัชตา สุรมลฑล

ตัวกู-ตัวสู |

อันความจริง “ตัวกู” มิได้มี
แต่พอเผลอ มันเป็นผี โผล่มาได้
พอหายเผลอ “ตัวกู” ก็หายไป
หมด “ตัวกู” เสียได้ เป็นเรื่องดี
สหายเอ๋ย จงถอน ซึ่ง “ตัวกู
และถอนทั้ง “ตัวสู” อย่างเต็มที่
มีกันแต่ ปัญญา และปรานี
หน้าที่ใคร ทำให้ดี เท่านี้เอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

© สุพจน์ อภัยสุวรรณ

© กิตติภัทร เกษจำรัส

อยู่กันนิรันดร |

"ทำกับฉัน อย่างกะฉัน นั้นยังอยู่
อยู่เป็นคู่ กันชั่วฟ้า ดินสลาย
ทำกับฉัน อย่างกะฉัน นั้นไม่ตาย
ท่านทั้งหลาย ก็อยู่กัน นิรันดร"

พุทธทาสภิกขุ

© เจียมจิตร ชะวงศ์สืบ

ตั้งสติ | ธรรมะเป็นเกราะ ช่วยคุ้มครองป้องกันภัยอันตราย ไม่ให้เกิดขึ้นแก่ใครๆ
ถ้าได้ใช้ธรรมะแล้ว ก็เป็นเกราะถาวร ยิงไม่เข้า แทงไม่เข้า
ไม่ใช่กระสุน ไม่ใช่มีด แต่ว่าอารมณ์ที่เข้ามากระทบ มันจะไม่เข้าไปสู่จิตใจ
แม้เข้ามาก็ตีกลับได้ทันที เพราะเรามีสติ มีปัญญา รู้ว่าอะไรคืออะไร
แล้วจะเกิดอะไรขึ้นในกาลต่อไป

ปัญญานันทภิกขุ

© โชติกา ณิชาภัทรชัย

คาถาดับสังขาร

สิ่งปรุงแต่ง ทั้งหลาย ไม่เที่ยงหนอ   มันเกิดก่อ ตามหน้าที่ มีสังขาร
แล้วก็ดับ เป็นธรรมดา ตามอาการ   ไม่อยู่นาน มันเป็น เช่นนี้แล

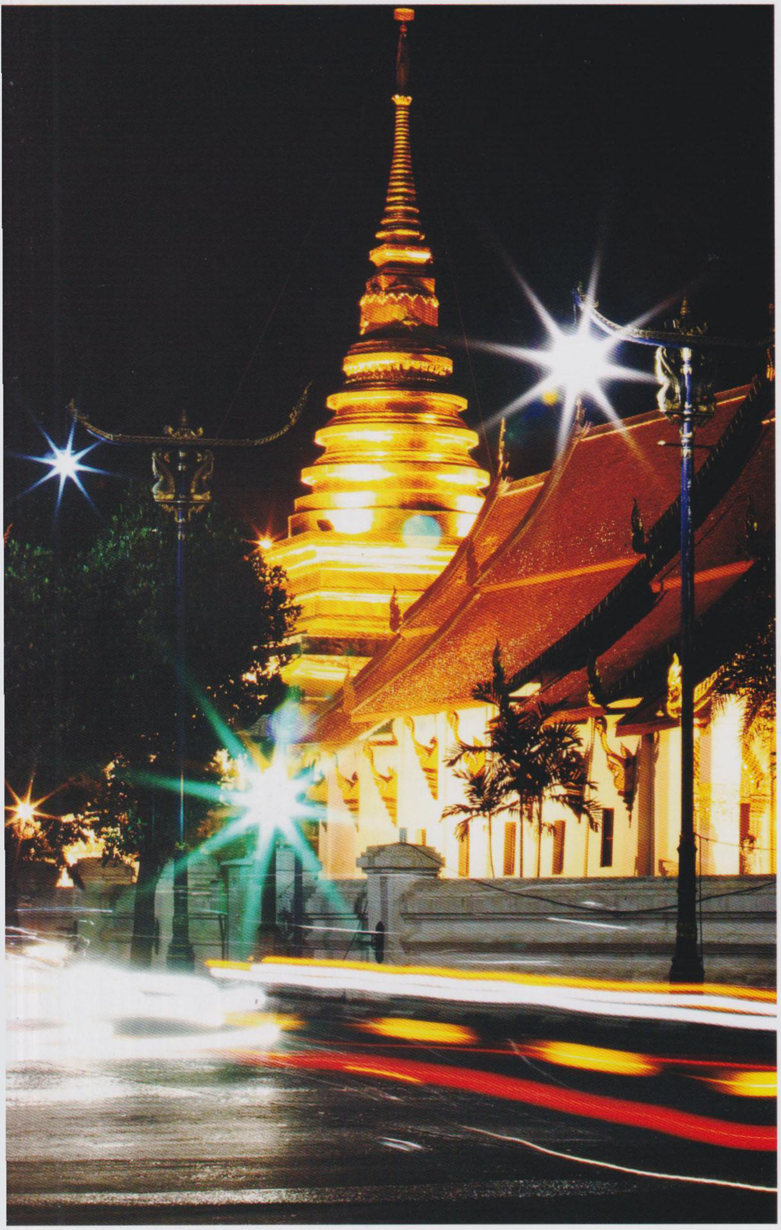
สังขารกลุ่ม นี้หนอ ก็เหมือนกัน   จะสิ้นสุด ลงในวัน นี้เป็นแน่
ไม่มีใคร เกิดหรือตาย มีได้แต่   สังขารแท้ๆ มันจะดับ โดยธรรมดา

ความสงบ มีเพราะดับ แห่งสังขาร   มันดับเย็น เป็นนิพพาน สิ้นสังสาร์
นามรูปนี้ ดับวันนี้ เป็นกิริยา   ไม่มีเชื้อ กลับมา เกิดอีกแลฯ

พุทธทาสภิกขุ

© สมัชชา อภัยสุวรรณ

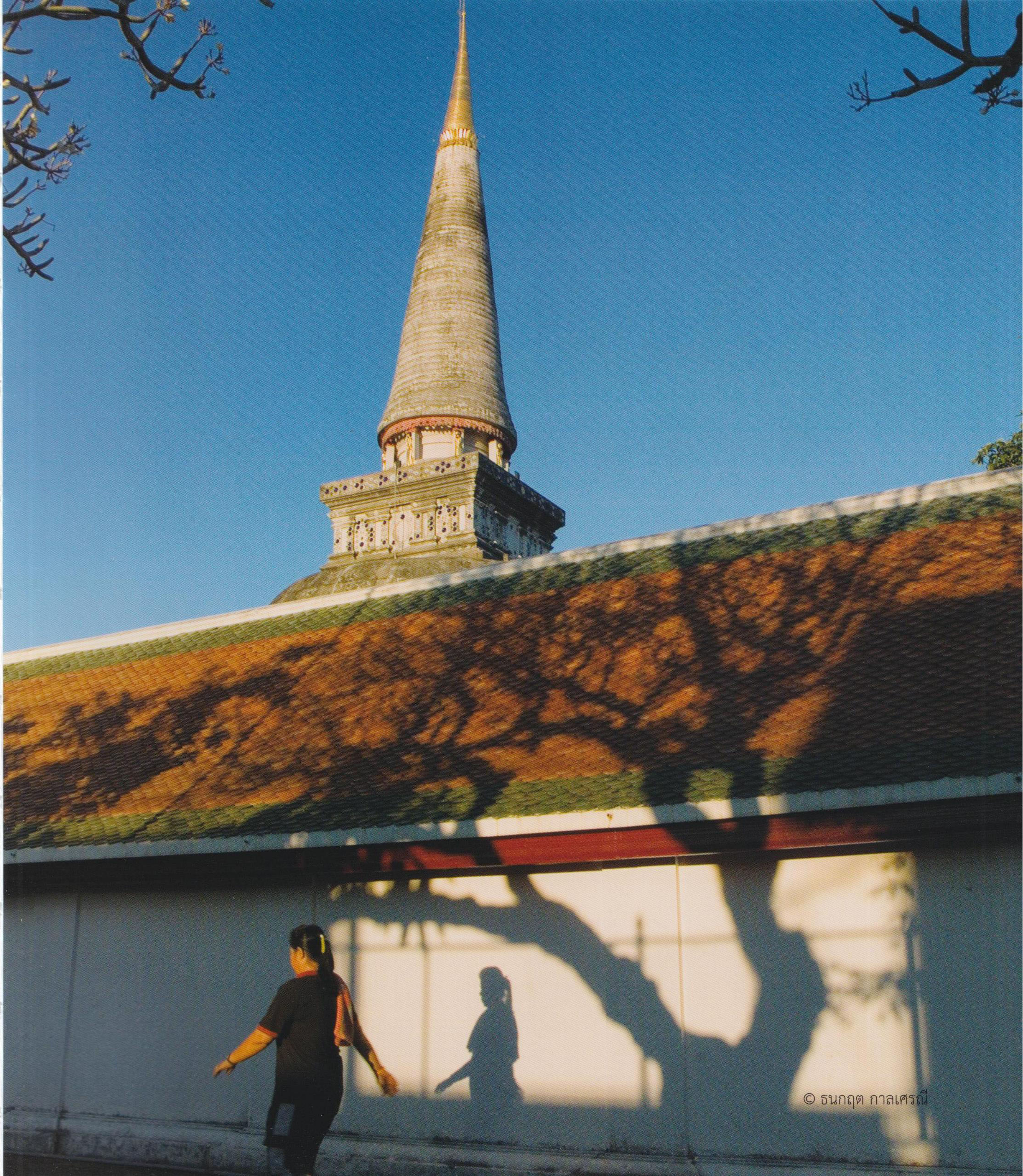

© ธิดาพร ตันติคุณ

โลกนี้น่าขำ |

โลกนี้มี แต่คนบ้า ไม่น่าอยู่
จงมองดู ให้ดีดี มีข้อขำ
คือตัวกู ที่เกิดอยู่ เป็นประจำ
จงกระทำ อย่าให้เกิด ประเสริฐแล
อย่าปล่อยให้ อารมณ์ใด เข้ามาปรุง
เป็นจิตยุ่ง วุ่นวาย หลายกระแส
ว่างตัวกู จิตก็อยู่ เหนือโลกแท้
ว่างกูแน่ ก็หยุดบ้า น่าขำเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

สดชื่น | ให้ตื่นขึ้นด้วยอารมณ์สดชื่น มองในบ้าน มองธรรมชาติ
ด้วยความสดชื่น แล้วจะสบายตลอดวัน

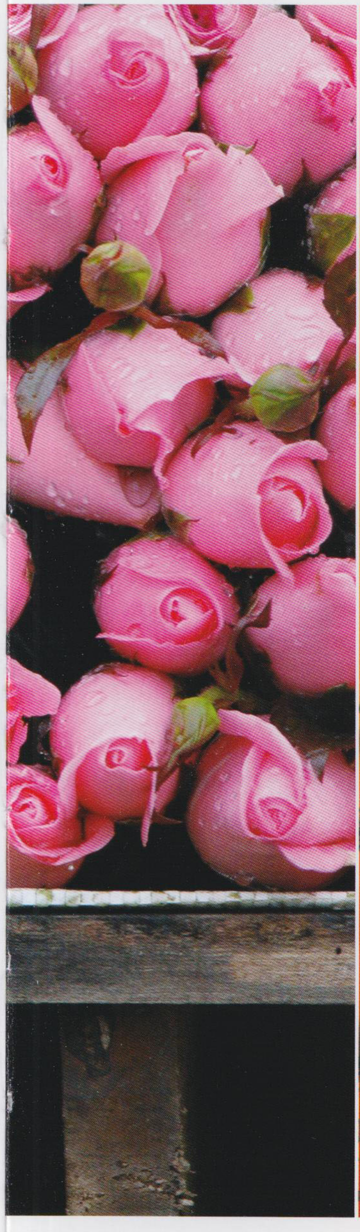
ปัญญานันทภิกขุ

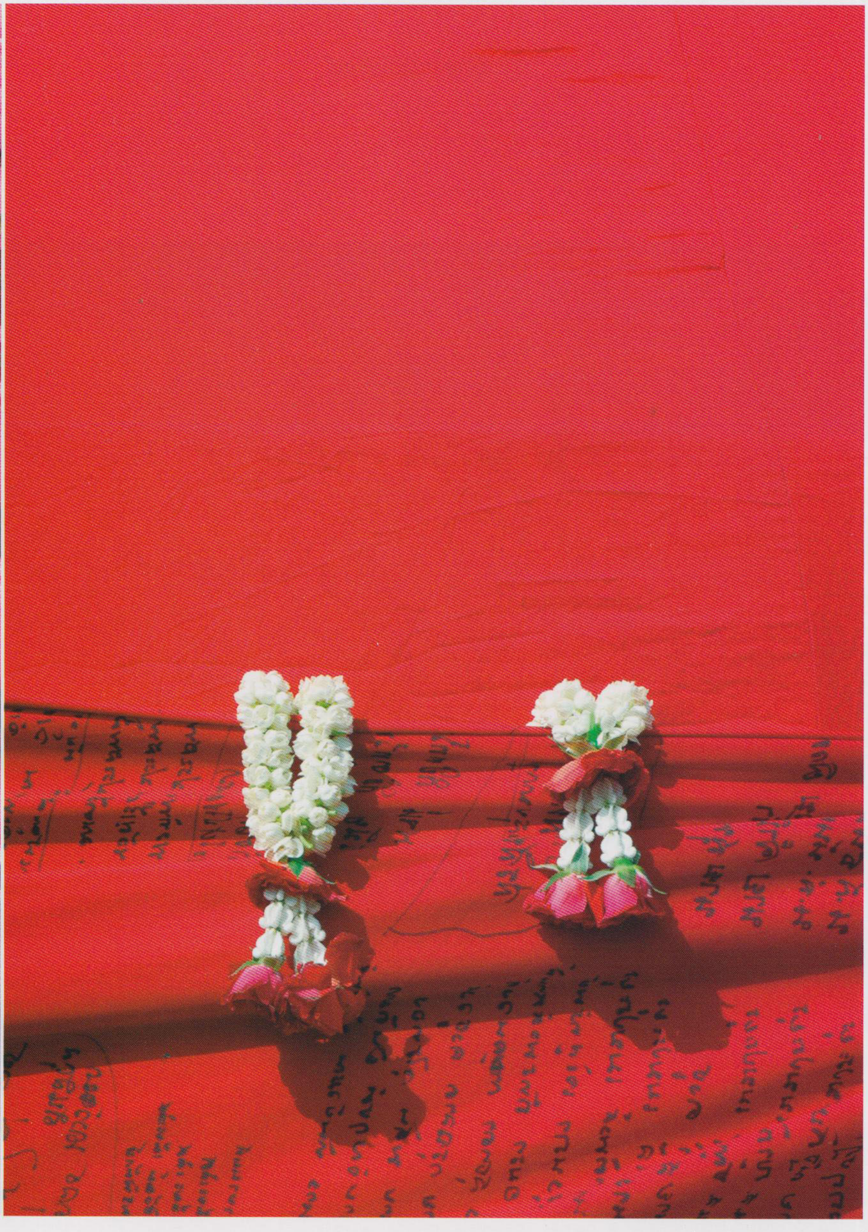

© ศุภรัตน์ แก่นจันทร์

ขจัดทุกข์ | ศาสนาไม่ได้สอนให้เมาในธรรม แต่สอนให้เลือกธรรมะมาใช้ ในทางขจัดทุกข์ของชีวิต

ปัญญานันทภิกขุ

© ธีรเดช ลิมวัฒนานนท์

ธรรมะคุ้มครองใจ |

แม้เราจะมีพระเครื่องห้อยคออยู่จนหนัก แต่ว่าไม่มีพระธรรมในใจ
พระเครื่องเหล่านั้นก็ช่วยอะไรไม่ได้ เพราะวัตถุนั้นคุ้มครองไม่ได้
แต่ธรรมะซึ่งมีคุณค่าทางใจ เป็นสิ่งที่คุ้มครองได้จริงๆ

ปัญญานันทภิกขุ

© กีรติกานต์ วันถนอม

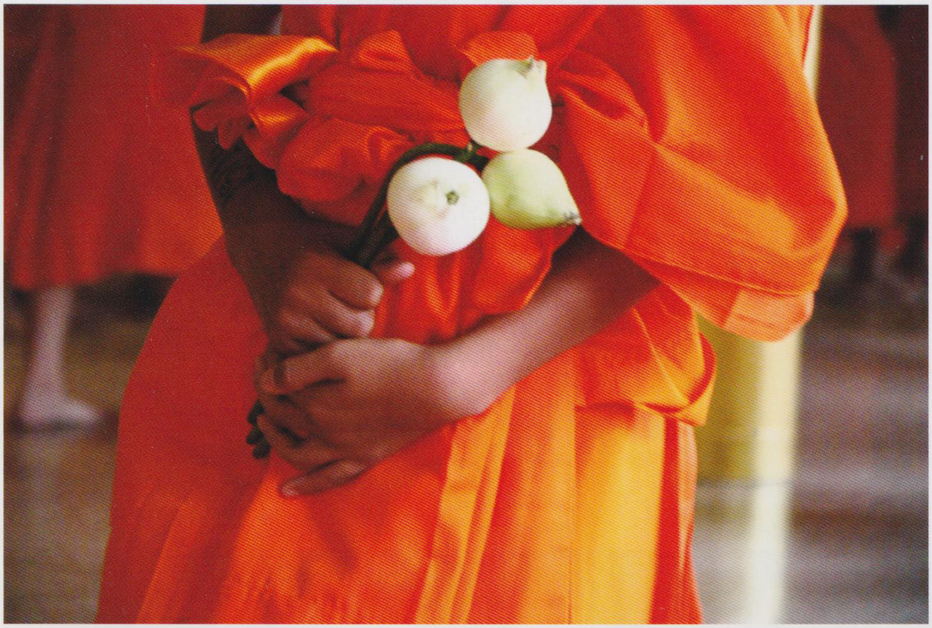
© สิทธิพร ขันธพร

© วรพจน์ หลักดี

© กรรณิการ์ เหมาะสม

หน้าที่ |

นรกของพ่อแม่ คือ ความร้อนอกร้อนใจเพราะลูกประพฤติเสียหาย
สวรรค์ของพ่อแม่ คือความสบายใจที่เกิดจากการประพฤติดีของลูก
เพราะฉะนั้นลูกหญิงลูกชายทุกคน จะต้องคอยเตือนตัวเองไว้เสมอว่า
เราจะทำหน้าที่ให้คุณพ่อคุณแม่สบายใจ
อย่าขี้เกียจ อย่าเหลวไหล อย่ามัวแต่เที่ยวแต่เล่น
เราไม่ได้เกิดมาเพื่อเดินเล่น เพื่อเหลวไหล
เราเกิดมาเพื่อใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่ตัว แก่ครอบครัว
แก่ประเทศชาติบ้านเมืองของเรา

ปัญญานันทภิกขุ

ฝึกตน | ความอดทน ทำให้มีนิสัยเยือกเย็นสุขุม
เห็นความจริงปรากฏแจ่มแจ้ง สามารถเอาชนะทุกอย่างได้
ทุกคนจะต้องฝึกหัดอดทนและเข้มแข็งไว้เสมอ
อย่าแสดงอาการอ่อนแอให้ปรากฏออกมาเป็นอันขาด

ปัญญานันทภิกขุ

© พิชญ์ เยาว์ภิรมย์

973

ยาระงับสรรพทุกข์ |

ต้น "ไม่รู้-ไม่ชี้" นี่เอาเปลือก
"อย่างนั้นเอง" เอาแต่ราก ฤทธิ์มันแรง
"ไม่น่าเอา-น่าเป็น" เฟ้นเอาดอก
หกอย่างนี้ อย่างละชั่ง ตั้งเกณฑ์ไว้

ต้น "ชั่งหัวมัน" นั้นเลือก เอาแก่นแข็ง
"ไม่มีกู-ของกู" แสวง เอาแต่ใบ
"ตายก่อนตาย" เลือกออก ลูกใหญ่ๆ
"ดับไม่เหลือ" สิ่งสุดท้าย ใช้เมล็ดมัน

© ภูมิ วิภาสเศรณี

หนักหกชั่ง เท่ากับ ยาทั้งหลาย
“สพฺเพ ธมฺมา นาลํ อภินิเวสาย” อัน
จัดลงหม้อ ใส่น้ำ พอท่วมยา
หนึ่งช้อนชา สามเวลา พยายาม

เคล้ากันไป เสกคาถา ที่อาถรรพ์
เป็นธรรมชั้น หฤทัย ในพุทธนาม
เคี่ยวไฟกล้า เหลือได้ หนึ่งในสาม
กินเพื่อความ หมดสรรพโรค เป็นโลกอุดรฯ

พุทธทาสภิกขุ

© ภูมิ วิภาสเศรณี

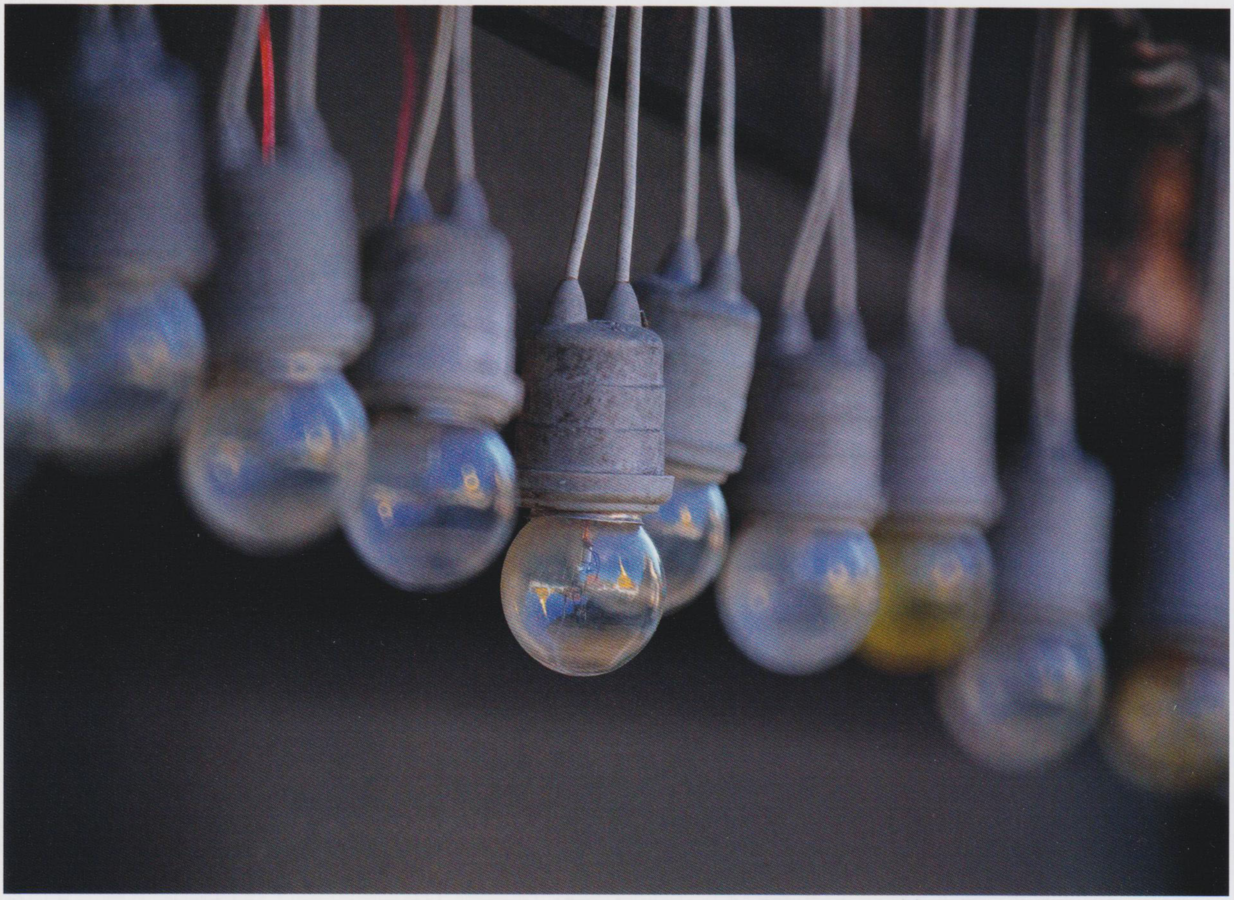

พ้นทุกข์ |

ขอให้เราทั้งหลายจงตื่นจากความหลับไหลมัวเมา
ลุกขึ้นประกอบกิจอันเป็นประโยชน์ตนประโยชน์ท่าน
ด้วยความไม่เหลวไหล
จงชวนกันเดินตามทางที่พระพุทธองค์ชี้ไว้ให้เราเดิน และอย่าหยุด
เดินต่อไปจนกว่าจะถึงจุดหมายปลายทาง คือความพ้นทุกข์สมความตั้งใจ

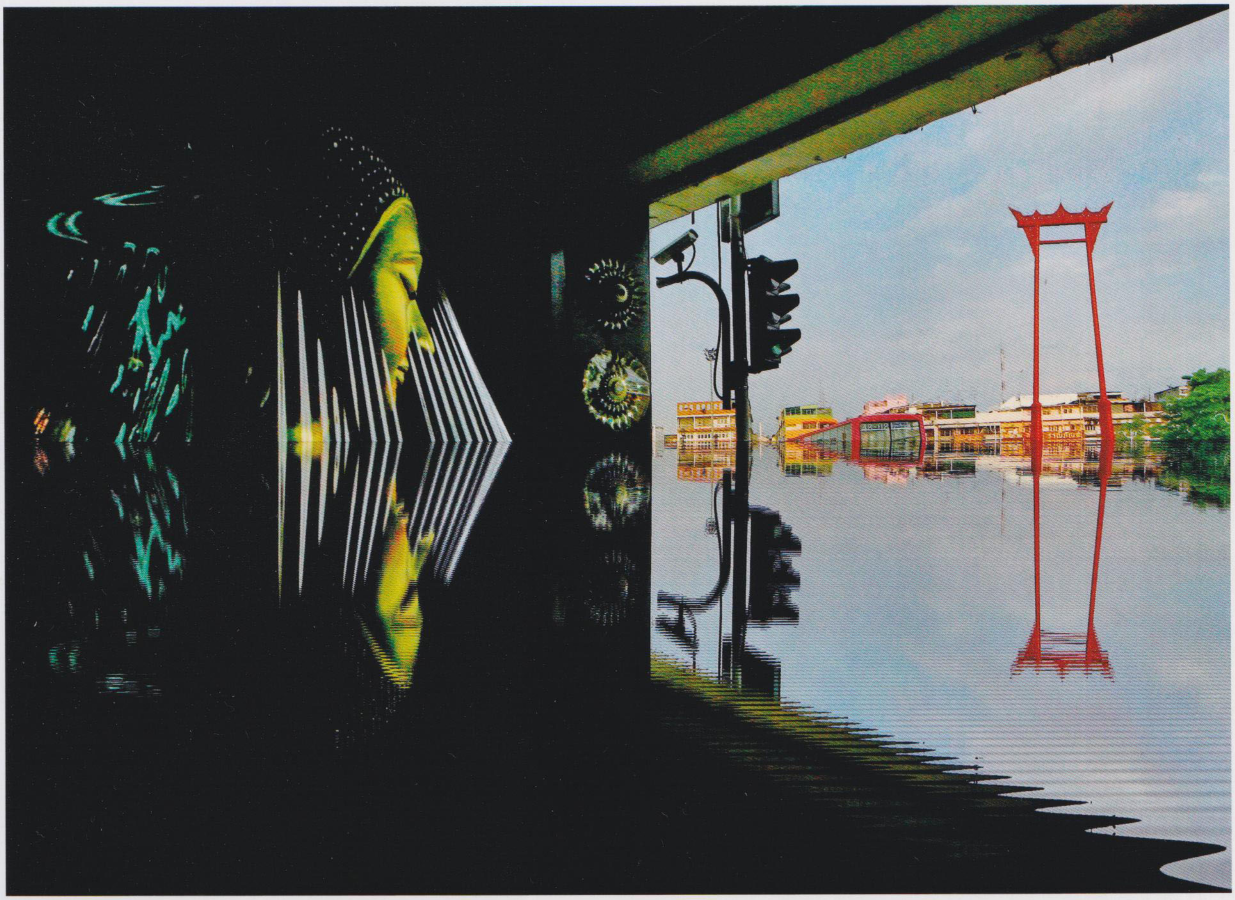
ปัญญานันทภิกขุ

© กัมพล คุ้มวงษ์

© กิจจา ปรัชญาธรรมกร

ความแก่ |

ความแก่หง่อม ย่อมทุลัก ทุเลมาก
ดั่งคนบอด ข้ามฟาก ฝั่งคลอง,
หาวิธีไต่ ไผ่ลำ คลานคลำมา
กิริยา แสนทุลัก ทุเลแล;
ถ้าไม่อยาก ให้ทุลัก ทุเลมาก
ต้องข้ามฟาก ให้พ้น ก่อนตนแก่
ก่อนตามืด หูหนวก สะดวกแท้
ตรองให้แน่ แต่เนิ่นๆ รีบเดินเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

อะไรที่ไหน |

อันความงาม มีอยู่ตาม หมู่ซากผี
อันความดี อยู่ที่ละ สละยิ่ง
ความเป็นพระ อยู่ที่เพียร บวชเรียนจริง
นิพพานดิ่ง อยู่ที่ "ตาย ก่อนตาย" เอยฯ

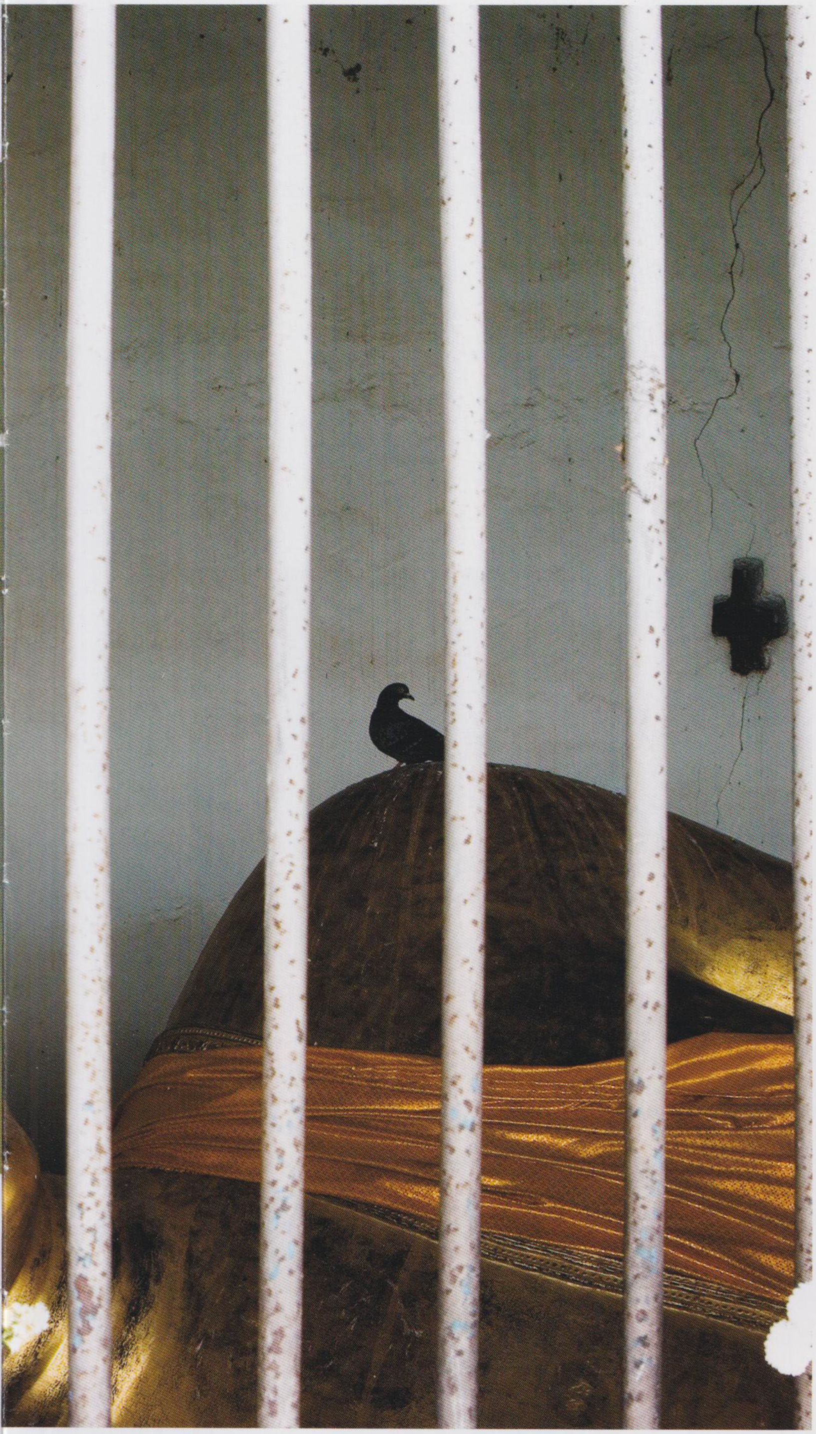
พุทธทาสภิกขุ

© นพดล อิ่มโอชา

การปิดทอง |

การปิดทอง ต้องหมายถึง ความสมัคร
ประพฤติธรรม พร้อมพรัก ตามที่สอน
เพื่อบูชา เต็มความรัก ประจักษ์ตอน
ยามม้วยมรณ์ หรือยังอยู่ ดูเหมือนกัน

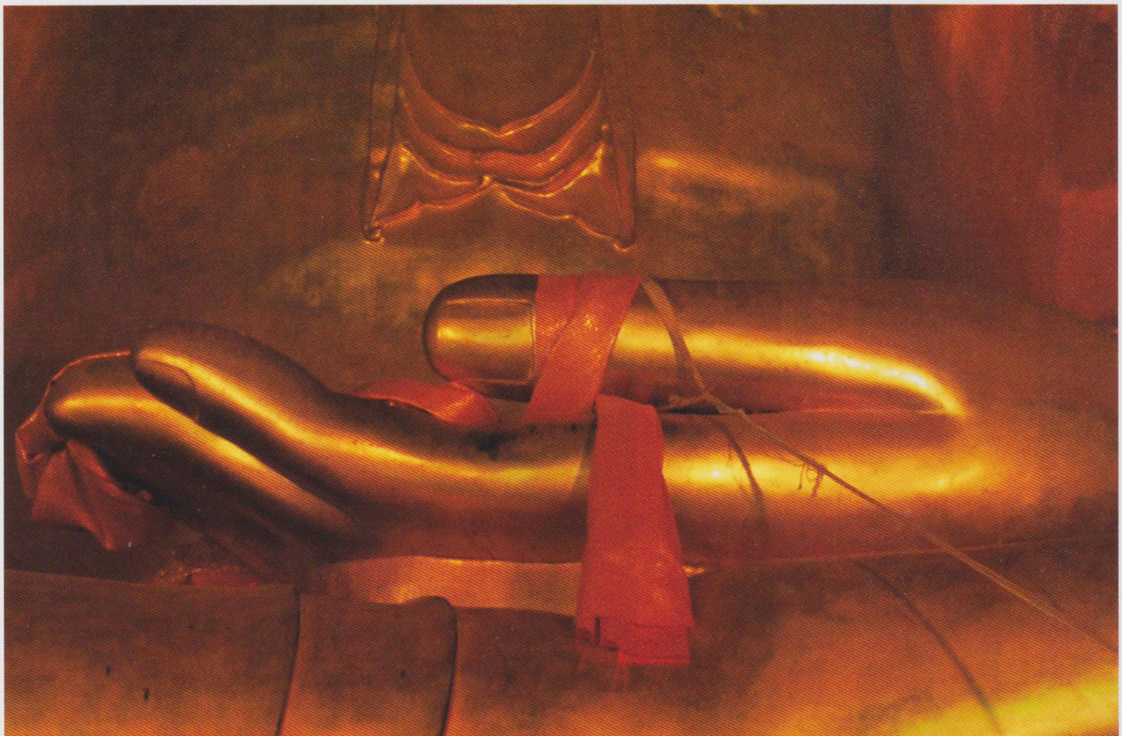
สุขจะเกิด ทั่วกัน นั้นยืนนาน
ทุกเหตุการณ์ ทุกทุกภพ ประสบสันติ์
เพราะเหตุที่ มีธรรม ประจำวัน
ประพฤติกัน อย่างกะของ ที่ต้องกิน

ผิดจากนี้ มีแต่ จะงายงม
ดูไม่สม ตามส่วน ที่ควรถวิล
ปิดทองนอก ได้ความงาม ตามระบิล
ปิดทองใน ใจสิ้น ความว่ายเวียนฯ

พุทธทาสภิกขุ

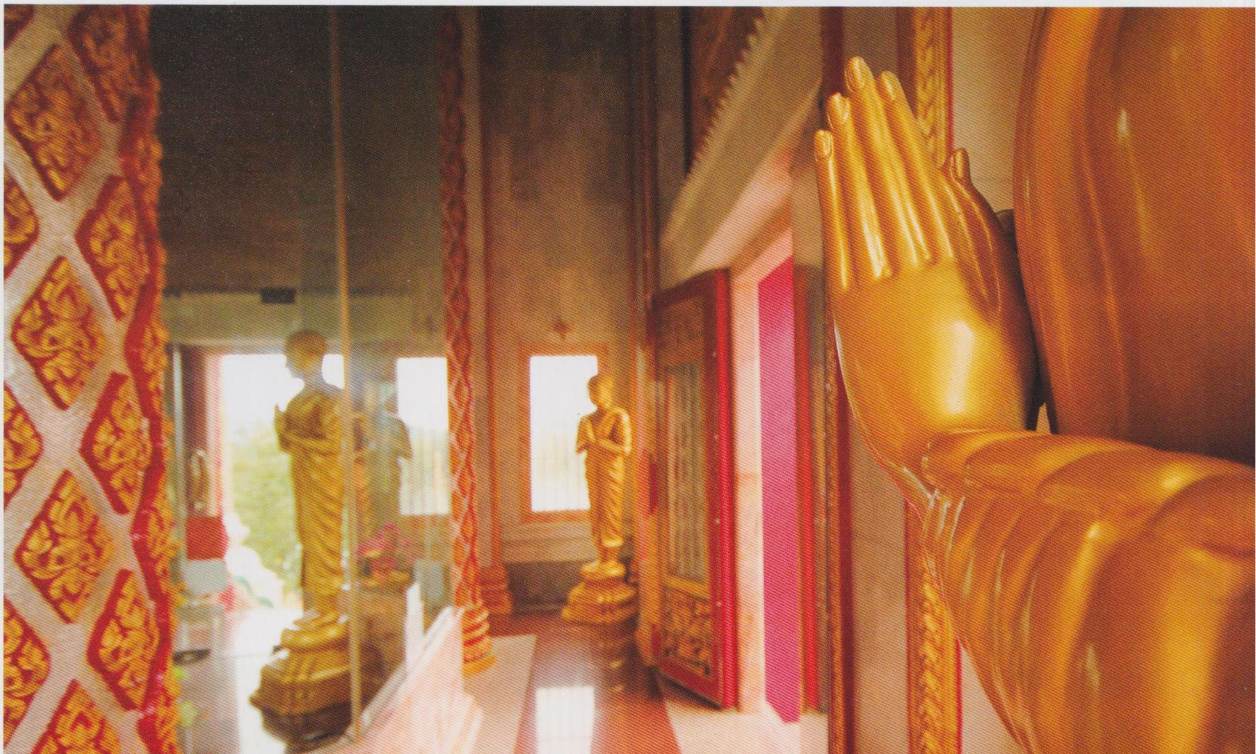
ปฏิบัติ | โลกนี้จะร่มเย็นดับเข็ญได้ ก็ด้วยธรรมะ
และธรรมะจะมีประโยชน์ ก็ต่อเมื่อคนนำมาปฏิบัติ
ถ้าไม่มีการปฏิบัติแล้ว คำสอนของศาสดาก็หมดความหมาย

ปัญญานันทภิกขุ

© ชลอรัตน์ รุ่งเรือง

© ทรงเกียรติ ภาวดี

© ศรยุทธ รุ่งเรือง

© จันทรา เกษมสุขประการ

เยือกเย็น |

พระพุทธองค์ทรงมีน้ำพระทัยเปี่ยมด้วยความเมตตากรุณา
ทรงปรารถนาที่จะช่วยชี้ทางบรรเทาทุกข์
และชี้สุขเกษมศานต์แก่ผู้อื่น
แม้ในบางครั้งจะมีคนมาต่อว่าพระองค์ด้วยถ้อยคำอันหยาบคาย
แต่พระองค์มีพระทัยหนักแน่นดุจหินเยือกเย็นอยู่เสมอ
ได้ทรงแก้ความร้ายจากถ้อยคำของผู้มากล่าวตู่
ให้กลายเป็นความดีไปทันที
จนผู้มุ่งร้ายต่อพระองค์เกิดความเลื่อมใส
ยอมตนเป็นสาวกดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรมต่อไป
วิธีการเช่นนี้ควรจะศึกษาไว้เป็นตัวอย่าง
สำหรับต่อสู้กับเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตของเรา
ความชนะจะมีแก่เราได้ ด้วยการทำดีตอบแทนคนชั่ว
เหมือนไม้จันทน์ ยิ่งทุบแรงเท่าใด ยิ่งส่งกลิ่นหอมออกมาเท่านั้น

ปัญญานันทภิกขุ

© นพดล สี่สุวรรณ

อริยมรรคมีองค์แปด |

พญานาคหกเศียรเฉวียนฉวัด
ตาหูจมูกลิ้นกายใจไล่พัลวัน
พญาครุฑยุดขยำกำนาคไว้
ด้วยเรือฝูงแปดลำทวนน้ำลม
มีมนุษย์ถึงก่อนวอนเรียกขาน
ของจงช่วยกันและกันให้ทันที

เที่ยวขบกัดอารมณ์หกอยู่ผกผัน
รูปเสียงกลิ่นรสฉวิกระสันธรรมารมณ์.
มนุษย์ผ่านไปได้โดยเหมาะสม
ในธารธรรมงามอุดมสะดวกดี.
ให้ทุกท่านตามมาอย่าผันหนี
ถึงบุรีนิรวาณก่อนการตายฯ

พุทธทาสภิกขุ

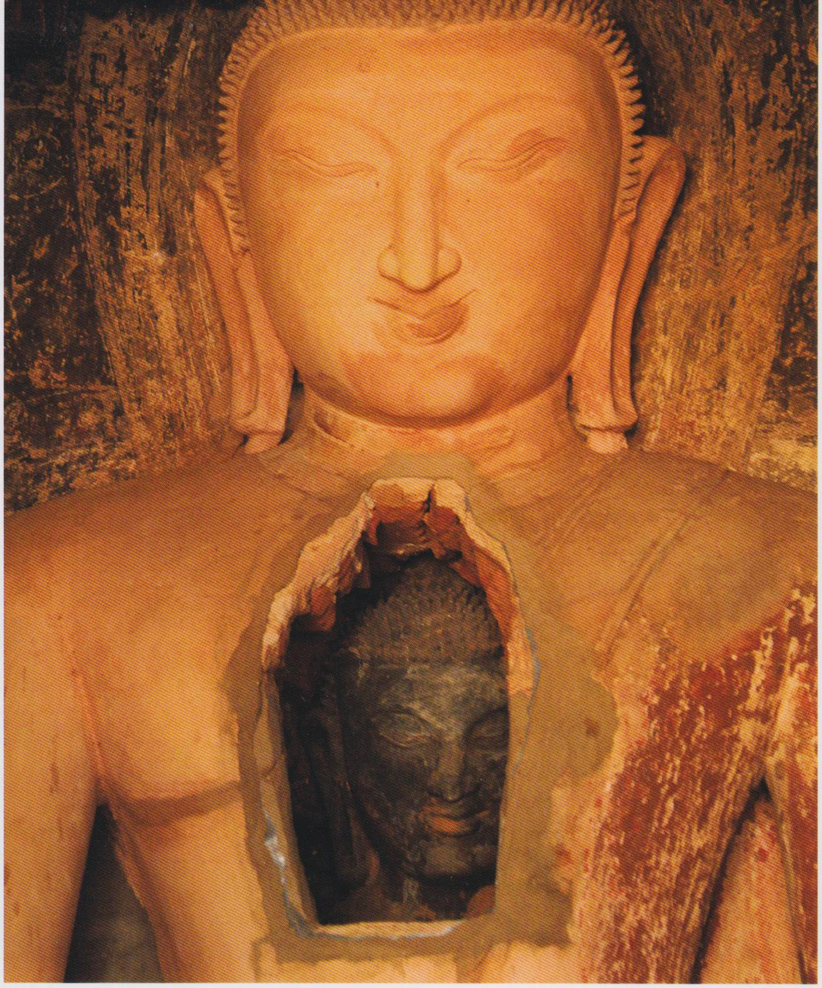

© สว่าง จริยปรัชญากุล

สงบ |

ก่อนจะนอนควรไหว้พระสวดมนต์ นั่งสมาธิ
ทำใจให้สงบให้สบาย เรียบร้อยแล้วก็นอน
บอกตัวเองว่า "ฉันจะนอน จะหยุดคิดหยุดนึกอะไรทั้งหมด"
ปิดหมดทุกประตู แล้วก็นึกว่า "หลับๆๆ"
อย่าไปนึกว่า นั่นยังไม่ได้ทำ นี่ยังไม่ได้ทำ ปิดงานแล้วปิดหมด
ไม่ใช่ปิดประตูแล้วสมองยังไม่ปิด มานั่งคิดนั่งฝัน ไม่เป็นอันหลับอันนอน
นี่แหละเป็นบันไดขั้นต้นของการเป็นโรคประสาท

ปัญญานันทภิกขุ

© จามิกร สุขทรามร

เปิด-เปิด-เปิด |

เปิด เปิด ตา ให้รับแสง แห่งพระธรรม
สมาธิมาก ยิ่งเห็นชัด ถนัดดี
ยิ่งมืดค่ำ ยิ่งเห็นชัด ถนัดถนี่
นี่วิธี เปิดตาใจ ใช้กันมา

เปิด เปิด หู ให้ยินเสียง สำเนียงธรรม
ล้านล้านปี ฟังให้ชัด เต็มอัตรา
ทั้งเช้าค่ำ มีก้องไป ในโลกหล้า
คือเสียงแห่ง สุญญตา ค่าสุดใจ

เปิด เปิด ปาก สนทนา พูดจาธรรม
พูดแต่เรื่อง ดับทุกข์ได้ โดยสัจจนัย
วันยังค่ำ อย่าพูด เรื่องเหลวไหล
ไม่เท่าไร เราทั้งโลก พ้นโศกแลฯ

พุทธทาสภิกขุ

© เอกสิทธิ์ สุดดีพงษ์

ปิด-ปิด-ปิด

ปิด ปิด ตา อย่าสอดส่าย ให้เกินเหตุ
มัวสอดรู้ สอดเห็น จะเป็นคน
บางประเภท แกล้งทำบอด ยอดกุศล
เอาไฟลน ตนไป จนไหม้พอง

ปิด ปิด หู อย่าให้แส่ ไปฟังเรื่อง
หรือเร้าใจ ให้ฟุ้งซ่าน พาลลำพอง
ที่เป็นเครื่อง กวนใจ ให้หม่นหมอง
ผิดทำนอง คนฉลาด อนาถใจ

ปิด ปิด ปาก อย่าพูดมาก เกินจำเป็น
ต้องเกิดเรื่อง เยิ่นเย้อ เสมอไป
จะเป็นคน ปากเหม็น เขาคลื่นไส้
ถ้าหุบปาก มากไว้ ได้แท่งทองฯ

พุทธทาสภิกขุ

© สุนันท์ คุณากรไพบูลย์ศิริ

© ปรีชา เจริญยศ

อัตตา หิ อัตตโน นาโถ |

มิใยใครจะพึ่งซึ่งพระเจ้า
ผู้เชื่อฟังโอวาทพระศาสดา
ประกอบกรรมนำมาซึ่งโภคผล
ทั้งทางโลกทางธรรมก็ยำเกรง
อัตตา หิ อัตตโน นาโถ แปล
เป็นอื่นไปวนเวียนพาเหียรครัน

แต่พวกเราชาวพุทธศาสนา
พึ่งธรรมาคือพึ่งซึ่งตนเอง
ตั้งแต่ต้นจนปลายได้เหมาะเหม็ง
ถือเลบงสร้างตัวอยู่ทั่วกัน
ว่าตัวพึ่งตัวแน่ถ้าบิดผัน
พึ่งเขานั้นไม่หนึ่งเหมือนพึ่งตัวฯ

พุทธทาสภิกขุ

"อตัมมยตา" อาวุธเพชร เผด็จมาร |

แผ่นดินทอง ต้องสะอาด สว่าง สงบ
แผ่นดินไทย มีจิตใจ อันเสรี

บนแผ่นดิน ธรรมครบ ด้วยหน้าที่
เพราะเหตุมี ยอดธรรมะ "อตัมมยตา"

อตัมมยตา คือมั่นคง ในหน้าที่
ทำงานสนุก เป็นสุข ทุกเวลา
งานสนุก สุขไปพลาง อย่างสวรรค์
ทุกนาที ชีวิตเย็น เป็นนิพพาน

สามัคคี ไม่มีจิต ริษยา
"อตัมมยตา" อาวุธเพชร เผด็จมาร
เหงื่อเป็นมัน คือน้ำมนต์ มหาศาล
เพราะการงาน นั้นคือการ ประพฤติธรรมฯ

พุทธทาสภิกขุ

© วิศาล น้ำค้าง

น้ำมนต์แท้ นั้นคือเหงื่อ |

เหงื่อนั่นแหละ คือน้ำมนต์ ให้ผลเลิศ
น้ำมนต์รด รดเท่าใด ไม่ช่วยคน
จงรักเหงื่อ เชื่อมั่น บากบั่นเถิด
เป็นพระเจ้า มาช่วยเรา อย่าประวิง
พระพุทธองค์ ทรงเคารพ ซึ่งหน้าที่
ใช้บูชา พระพุทธองค์ มิ่งมงคล

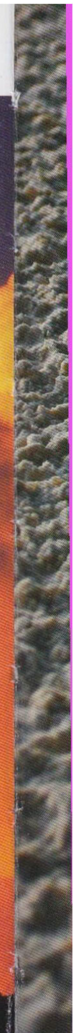
นำให้เกิด สุขสวัสดิ์ พิพัฒน์ผล
จนกว่าตน จะมีเหงื่อ เมื่อทำจริง
หน้าที่เกิด สมบูรณ์ดี มีผลยิ่ง
จะเป็นมิ่ง ขวัญแท้ แก่ทุกคน
ดูให้ดี เหงื่อออกมา มหาผล
สาธุชน มีสุขเหลือ เพราะเหงื่อเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

© ประพันธ์ ไกรศักดาวัฒน์

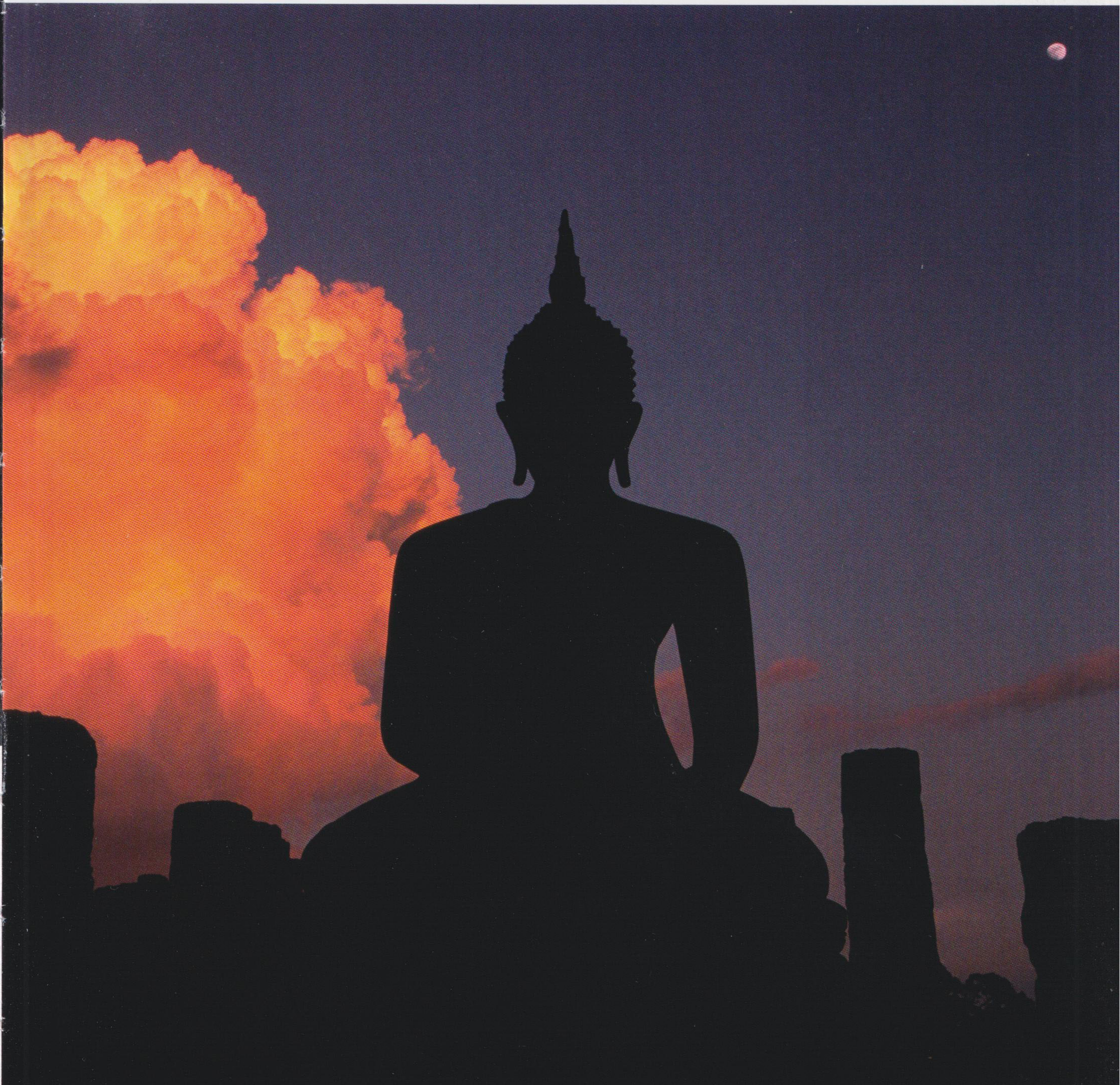

โลกกลียุค |

โลกทุกวันอยู่ในขั้นกลียุค
ที่เบิกบุกเร็วรุดสู่จุดสลาย
จนสิ้นสุดมนุษยธรรมด่ำอบาย
เพราะเห็นกงจักรร้ายเป็นดอกบัว
กิเลสไสหัวส่งลงปลักกิเลส
มีความแก่วนแสนวิเศษมาสุมหัว
สามารถดูดดึงกันไปใจมืดมัว
เห็นตนตัวที่จมกามว่าความเจริญ
มองไม่เห็นศีลธรรมว่าจำเป็น
สำหรับอยู่สุขเย็นควรสรรเสริญ
เกียรติ-กาม-กินบินบ้ายิ่งกว่าเกิน
แล้วหลงเพลินความบ้าว่าศีลธรรมฯ

พุทธทาสภิกขุ

© กัมพล คุ้มวงษ์

© วิศาล น้ำค้าง

ยามไหนก็ได้ |

ยามจะได้ ได้ให้เป็น ไม่เป็นทุกข์
ยามจะเป็น เป็นให้ถูก ตามวิถี
ยามจะตาย ตายให้เป็น เห็นสุดดี
ถ้าอย่างนี้ ไม่มีทุกข์ ทุกวันเอยฯ

หมายเหตุ:
“ได้ให้เป็น” คืออย่าได้เพื่อเอามาเป็นตัวกูหรือของกู เหมือนที่เขาได้ๆ กัน “เป็นให้เป็น” คืออย่าเป็นด้วยรู้สึกยึดมั่นถือมั่นด้วยอุปาทานว่า กูเป็นนั่นเป็นนี่ไปตามนั้นจริงๆ แม้ที่สุดแต่การเป็นบิดามารดา; “ตายให้เป็น” คือตายชนิดที่ไม่ตาย, แต่กลับเป็น อยู่ตลอดกาล, และต้องเป็นการกระทำชนิดที่เรียกว่า “ตายเสียก่อนตาย” คือตายเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก่อนแต่ร่างกายแตกดับฯ

พุทธทาสภิกขุ

© ชัชวาล ดาจันทร์

© เพ็ญพัฒน์ มรกตวิศิษฏ์

ประทีปส่องใจ |

เวลานี้สังคมเต็มไปด้วยปัญหา มืดบอดอยู่ด้วยกิเลสประเภทต่างๆ
พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า “น่าหัวเราะอะไร น่าร่าเริงอะไร
เมื่อโลกสันนิวาสนี้ ถูกเผาอยู่ด้วยไฟราคะ โทสะ โมหะ
ทำไมสูเจ้าทั้งหลาย จึงไม่แสวงหาดวงประทีปส่องใจ”
ดวงประทีปส่องใจนั้นไม่ใช่ไฟฟ้า ไม่ใช่ไฟที่เป็นวัตถุ แต่เป็น “ธรรมะ”
“ธมฺโม ปทีโป วิย ตสฺส สตฺถุโน - พระธรรมของพระพุทธเจ้า
เป็นดุจดวงประทีป ส่องใจให้สว่างไสว”

ปัญญานันทภิกขุ

© ชัชวาล ดาจันทร์

คุณค่าของเวลา

พระพุทธองค์ทรงสอนให้ทุกคนคิดว่า
“วันคืนล่วงไปๆบัดนี้เราทำอะไรอยู่”
การคิดเช่นนี้ทำให้รู้คุณค่าของเวลา
เวลาผ่านไปมิได้ผ่านไปเปล่าๆ แต่ทำให้
ชีวิตของเราแก่ และใกล้ความตายเข้าไป
จึงต้องนึกไว้เสมอๆ ว่า “เวลาเป็นของมีค่า”
ต้องใช้ให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

ปัญญานันทภิกขุ

โลกพัฒนา

โลกพัฒนา ที่เรียกว่า Developed
ดูจะเพื่อ จุดจบ เสียมากกว่า
หรืออย่างน้อย ให้จบเร็ว กว่าธรรมดา
นึกแล้วพา อนาถใจ ใคร่ท้วงติง
เร่งพัฒนา เหมือนเร่งฆ่า ให้ตัวตาย
ทรัพย์ธรรมชาติ วอดวาย คล้ายกับวิ่ง
ผลได้มา เฟ้อกว่า ความเป็นจริง
จนยุ่งขิง กันไปหมด อดเยือกเย็น
โลกพัฒนา วัตถุเหลือ เหนือคุณธรรม
ไม่อิ่มหนำ ไม่คิดเปลื้อง พวกเรื่องเหม็น
เรื่องอวกาศ เรื่องอาละวาด เกินจำเป็น
ยิ่งโลดเต้น ยิ่งสุมโศก โลกพัฒนาฯ

พุทธทาสภิกขุ

© รักษ์รัชดา ต่อทรัพย์

© สว่าง จริยปรัชญากุล

เป็นอยู่ด้วยจิตว่าง

จงทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง ยกผลงานให้ความว่างทุกอย่างสิ้น
กินอาหารของความว่างอย่างพระกิน ตายเสร็จสิ้นแล้วในตัวแต่หัวที
ท่านผู้ใดว่างได้ดังว่ามา ไม่มีท่าทุกข์ทนหม่นหมองศรี
ศิลปะในชีวิตชนิดนี้ เป็นเคล็ดที่ใครคิดได้สบายเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

© อัครินทร์ อัศวารินทร์

© กาญจนา สงค์ประชา

หนทางชนะตาย |

ลองอยากตาย ใจสบาย บอกไม่ถูก
ไม่ต้องหนาว ถึงกระดูก นะสหาย
มีแต่ครื้น เครงใจ อยู่ไม่วาย
ไม่เห็นเป็น ภัยร้าย ในมรณา.
สมัครตาย ยิ่งสบาย ไปกว่านั้น
ไม่มีปัญ- หาเหลือ เป็นเชื้อผวา
การจะอยู่ หรือจะตาย คล้ายกันนี่หว่า
ความชรา หรือเจ็บไข้ ไม่อาจรอ.
"ตายก่อนตาย" ยิ่งสบาย ไปกว่าอีก
เป็นการฉีก "กู" สลาย ไม่เหลือหลอ
ทั้ง "ของกู" ไม่อาจเกิด ประเสริฐพอ
ต่อนั้นหนอ ไม่มีใคร ที่ตายเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

© ลดาวัลย์ คงเครือพันธุ์

อวยพร |

ขออวยพร วอนอ้าง คุณพระพุทธ
ได้ปกป้อง ผองมนุษย์ โศกกษัย
ขออ้างคุณ พระธรรม อันอำไพ
ช่วยคุ้มสัตว์ ทั่วไป ไร้โรคา
ขออวยพร วอนอ้าง คุณพระสงฆ์
ช่วยธำรง สุขสันต์ กันทั่วหน้า

ข้าร่ำร้อง ลำนำ พร่ำภาวนา
ทั่วโลกา สิ้นทุกข์ ผาสุกเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

© ปานเพชร ร่มไทร

ธรรมดา |

การรู้แจ้งเห็นความจริงในสิ่งทั้งปวง เป็นจุดหมายสำคัญของพุทธศาสนา
เมื่อรู้ว่าความจริงนั้น ร่างกายเราต้องเปลี่ยนแปรไปสู่ความชรา
และไปถึงความตายในที่สุดเป็นธรรมดาดังนี้แล้ว
ความเมาในวัย ในความไม่มีโรคก็จักจางหายไป
ความกำหนัดก็ค่อยคลายลง ในที่สุดจิตย่อมหลุดพ้นจากความถือมั่น
ความหลุดพ้นนี้แหละ ประเสริฐอย่างยิ่ง

ปัญญานันทภิกขุ

พิธีฌาปนกิจสรีระ ท่านพุทธทาสภิกขุ
วันที่ 28 กันยายน 2536
ณ เขาพุทธทอง สวนโมกขพลาราม สุราษฎร์ธานี

© รชฎ วิสราญกุล

แสดงธรรม

คนเราเกิดมา ย่อมมีความตายเป็นธรรมดา
เวลาเกิดมา เรามิได้เอาอะไรมา
เวลาตาย เราก็มิได้เอาอะไรไป
บุญกับบาปเท่านั้นเป็นสมบัติประจำชีพ
บุญนำไปสู่สุคติ บาปนำไปสู่ทุคติ
คนผู้รักตน จึงพยายามทำความดี
อันจักเป็นที่พึ่งของตน ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

ปัญญานันทภิกขุ

พิศเจริญเพลินรสธรรมนำชีวิต
ภาพพินิจคิดเห็นทางสว่างสงบ

สองศรีพระศาสนานำพาพบ
จุดบรรจบใจกระจ่างสร้างโลกงาม

จิระนันท์ พิตรปรีชา
กวีซีไรท์/ ประธานที่ปรึกษากลุ่มสห+ภาพ

ชุมชนคนถ่ายภาพ
สห+ภาพ
www.fotounited.net

ภาคผนวก

ธรรมดลใจ

ความเย็น ความสุข เศร้าๆ ทุกๆ คน,ขอบใจเจ้า เฝ้ามองหา **"แก่ก็สุข, ฉันก็สุข, ทุกเวลา"** แต่ดูหน้า ตาแห้ง ยังแคลงใจ ถ้าเราเผา ตัวตัณหา, ก็น่าจะสุข,ถ้ามันเผา เราก็ "สุก" หรือเกรียมได้ เขาว่าสุข สุขเน้อ! อย่าเห่อไป มันสุขเย็น หรือสุกไหม้ ให้แน่เอย ฯ **พุทธทาสภิกขุ** ความสุขเป็นเหมือนของหวานที่ทุกคนเสาะแสวงหากัน ในทุกยุคทุกสมัย แล้วมีน้อยคนที่สมหวัง ส่วนมากจะพบเจอกันแต่ประเภทที่ สุกไหม้ หรือสุกเกรียม จึงพบแต่ความผิดหวัง เศร้า รันทด ให้อักเสบในอารมณ์ **เพราะฉะนั้นเราควรมีภาวิตญาณ** เป็นเครื่องมือในการแสวงหา ก็จะพบความสุข ความเย็น แบบง่ายๆ ชนิดไม่ต้องโดนเผา ถูกเผาเลย พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กลฺยาโณ) เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี มรดกธรรมหลวงพ่อปัญญา "การอธิบายธรรม ควรเรียงลำดับ จับประเด็นเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1. นิยามความหมาย 2. วิธีปฏิบัติว่าทำอย่างไร 3. **ทำแล้วได้อะไร** โดยบรรยายให้แจ่มแจ้ง จูงใจ ให้เกิดรสชาติ" นี่คือมรดกธรรม อันเป็นคำแนะนำที่**หลวงพ่อปัญญา**ตอบคำถามของข้าพเจ้า เมื่อครั้งที่นั่งรถไฟไปบรรยายธรรมแก่เจ้าหน้าที่ปูนซิเมนต์ไทยที่ทุ่งสง โดยมีอาจารย์ทวี วรคุณ นั่งฟังอยู่ด้วย หลวงพ่อตอบคำถามด้วยน้ำเสียงเมตตา ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส หวังให้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริง **มรดกธรรม** คำพูด ในวันนั้น ยังตราตรึงใจให้รำลึกถึงท่านมาจนทุกวันนี้ พระราชปฏิภาณมุนี (บุญมา อาคมปุญฺโญ) ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และประธานองค์การเผยแผ่ วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร ปฐมเหตุเกิด "ค่ายพุทธบุตร" วันหนึ่งได้เข้าไปกราบเรียนหลวงพ่อปัญญา เชิงปรารภปัญหาด้วยความห่วงใยเยาวชนและเด็กนักเรียนว่า สภาพเยาวชนและเด็กนักเรียนปัจจุบัน จากข่าวมีแต่ปัญหา สูบบุหรี่บ้าง เล่นเกมส์บ้าง ชกต่อย ทำร้ายร่างกาย ยิงแทงกันถึงตายก็มี เรื่องชู้สาวในวัยเรียน และติดยาเสพติด เป็นต้น หลวงพ่อ: **คุณรู้จักมอง รู้จักสังเกต รู้จักวิเคราะห์ตามสภาพจริงของสังคม แล้วขณะนี้คุณได้ทำอะไรบ้างแล้วหรือยัง** ที่ให้เยาวชนและนักเรียนดีตามที่คุณต้องการ ถ้าคุณเห็นแต่ปัญหา แต่ไม่มีแนวทางแก้ที่ถูกต้อง คุณรู้เถิดว่า คุณมีชีวิตอยู่สบายท่ามกลางปัญหาสารพัด จากเยาวชนและนักเรียน คุณจะอยู่ร้อนนอนทุกข์ตลอดชีวิต แต่ถ้าคุณยอมเหนื่อย เพื่อให้แนวทางที่ถูกต้องแก่เยาวชนหรือนักเรียนเหล่านั้น คุณจะอยู่เย็นเป็นสุขตลอดชีวิตอีกเช่นกัน ข้าพเจ้าได้นำข้อคิดที่ได้รับจากหลวงพ่อไปปรึกษากับเพื่อนภิกษุ ได้ข้อยุติว่า เราต้องจัดอบรมศีลธรรม คุณธรรม ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยค้างพักแรม 2 คืน 3 วัน จึงนำเรื่องดังกล่าวกราบเรียนหลวงพ่อ หลวงพ่อ: **การคิด การพูด การรู้ปัญหา** แล้วไม่ ... ข เหมือนกับเราไม่รู้อะไร กลับคิดให้เปลืองสมอง แล้วยังทำลายความสงบสุขของสังคม เพราะมัวแต่พูดไม่ลงมือกระทำ นับว่ ... ญเปล่า แต่ข้อเสนอของคุณวันนี้ ถือว่าดีและถูกต้อง ที่คิดช่วยฝึกเยาวชนหรือนักเรียน เพราะ "ผู้ฝึกดีแล้วเท่านั้น เป็นผู้ประเส ... ดี ต้องลงมือทำตามคติ "ดีบุก" คือ เห็นว่าดีแล้วบุ ... พ่อ: เรียกว่า "ค่ายพุทธบุตร" การอ ... บพระพุทธศาสนาสำหรับเยาวชนแ ... ราม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี ทำอย่ ... านพระศาสนาอยู่ที่วัดชลประทานรังสฤษฏ์ยี่สิบปีกว่า อาจมีผู้คาดหวังว่า คงมีข้อคิดความประทับใจในมุมมองของข้าพเจ้ามาเล่าสู่กันฟัง ด้วยความจริงเวลา การงาน ความประทับใจในจริยวัตร ความเมตตาของครูอาจารย์ได้ตกผลึกขยายผลเป็นการงาน มากกว่าที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นข้อเขียนและคำกล่าวเล่าสู่กันฟัง เพราะภาพ คือสิ่งที่ได้เห็น **พจน์คือถ้อยคำที่ผู้คนกล่าวถึงพระมหาเถระทั้งสองมันกู่ก้องอยู่ในความทรงจำ**ของข้าพเจ้ามาตั้งแต่เยาว์วัย เมื่อจะเขียนถึงท่านจึงยากที่เริ่มต้นและหาบทสรุปได้ หากเริ่มจากเมื่อข้าพเจ้าจะเข้ามาบวชเป็นพระ **หลวงพ่อปัญญานันทะและหลวงพ่อพุทธทาส คือต้นแบบแห่งการเป็นพระดี** ประเพณีของผู้ที่จะบวชเข้าพรรษาที่วัดบ้านเกิด ผู้เตรียมบวชต้องเข้าอยู่วัดเพื่อฝึกทำวัตรสวดมนต์ให้ชำนาญก่อนบวชอย่างน้อยสองเดือน พระอาจารย์ที่ให้การฝึกอบรม สั่งสอนข้าพเจ้าก่อนบวชคือพระมหาผัน อินฺทงฺกุโร ซึ่งเป็นสหธรรมิกของหลวงพ่อปัญญานันทะ พ่อ แม่ พี่ น้องมีความเคารพศรัทธาในท่านอยู่แล้ว เมื่อข้าพเจ้ามาอยู่วัดได้รับคำสั่งสอนแนวทางการเป็นพระดี อย่างหลวงพ่อปัญญานันทะ เมื่อบวชเป็นพระจนเลยพระนวกภูมิแล้ว ได้ไปอยู่ใกล้ชิดหลวงพ่อยิ่งเกิดความประทับใจ มั่นใจในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า **เพราะหลวงพ่อใช้ชีวิตของท่านพิสูจน์ให้เห็นความยิ่งใหญ่ของพระธรรมในแง่มุมต่างๆ** สุดแต่ว่าใครจะชอบใจในเหลี่ยมมุมใด ท่านได้พูดให้เราฟัง ทำให้ดู อยู่เป็นสุขให้เห็นในธรรมที่ท่านสั่งสอนเสมอ ท่านทำอย่างไร สอนอย่างนั้น ความจริงที่พระพุทธเจ้าค้นพบมีมากมาย นักเผยแผ่ธรรมบางท่านมักแบ่งธรรมแบ่งผู้ฟังออกเป็นระดับ ทั้งผู้ให้และผู้รับขาดความเชื่อมโยงระหว่างธรรมกับชีวิตจึงไม่ค่อยซาบซึ้งเข้าถึงธรรมที่นำมาสั่งสอน แต่หลวงพ่อปัญญานันทะ คงเป็นเพราะท่านเข้าถึงธรรมไม่ใช่เพียงรู้ธรรม การสอนธรรมของท่านจึงกลมกลืนไปกับข้อวัตรที่ท่านปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน ญาติโยมบางท่านมากราบหลวงพ่อปัญญานันทะเพื่อขอฤกษ์ขึ้นบ้านใหม่ ท่านถามว่าบ้านมีบันได ประตู หน้าต่าง รั้วรอบขอบชิดดีแล้วหรือยัง มีครบแล้วเจ้าค่ะ เมื่อมีทุกอย่างครบแล้วโยมสะดวกวันไหนให้เตรียมสิ่งของที่ต้องใช้ ขึ้นบ้านได้ หากจะนิมนต์พระไปสวดมนต์ให้ดูวันที่ท่านไม่ติดธุระก็แล้วกัน พระนวกะคือพระที่บวชระยะสั้นเมื่อจะลาสิกขา พ่อแม่จะไปนมัสการขอให้หลวงพ่อ ดูฤกษ์ลาสิกขาให้ ท่านบอกว่าเวลาตีห้ากว่าหลังจากพระทำวัตรเช้าเสร็จแล้วเป็นเวลาดี ลาสิกขาตอนเช้าตรู่ขับรถกลับบ้านถนนหนทางยังโล่ง รถรายังไม่ติดขัด เดินทางสะดวกช่วงที่อุปัฏฐากหลวงพ่อปัญญาฯ ข้าพเจ้าได้ช่วยงานเท่าที่กำลังความรู้ความสามารถจะช่วยได้ มีอบรมนักเรียนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อบรมพระนวกะ ปาฐกถาที่โรงเรียนพุทธธรรมในวันอาทิตย์ และกิจวัตรอื่นๆ มีออกไปแสดงธรรมทั้งในหน่วยงานของวัดก็ทำกิจของสงฆ์ เพราะเข้าไปรับใช้พักอยู่กุฏิเดียวกับท่าน จึงช่วยดูแลบริขาร มีซัก ตาก พับ เก็บจีวร

© ธนกฤต กาลเศรณี

ความเอ๋ย ความสุข
ใครๆ ทุก คน,ชอบเจ้า เฝ้าวิ่งหา
"แกก็สุข, ฉันก็สุข, ทุกเวลา"
แต่ดูหน้า ตาแห้ง ยังแคลงใจ

ถ้าเราเผา ตัวตัณหา, ก็น่าจะสุข,
ถ้ามันเผา เราก็ "สุก" หรือเกรียมได้
เขาว่าสุข สุขเน้อ! อย่าเห่อไป
มันสุขเย็น หรือสุกไหม้ ให้แน่เอย ฯ

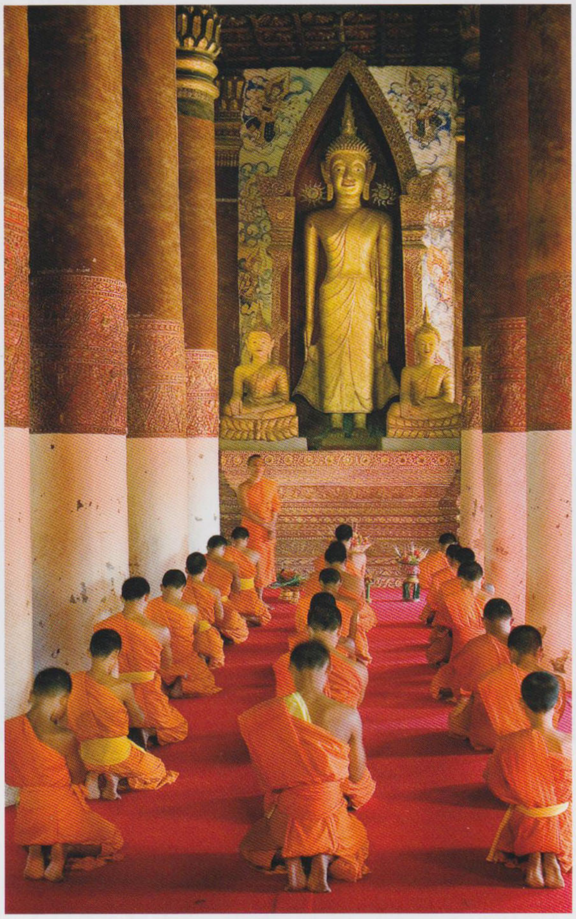
พุทธทาสภิกขุ

ความสุข เป็นเหมือนของหวานที่ทุกคนเสาะแสวงหากัน ในทุกยุคทุกสมัย แล้วมีน้อยคนที่สมหวัง ส่วนมากจะพบเจอกันแต่ประเภทที่ สุกไหม้ หรือสุกเกรียม จึงพบแต่ความผิดหวัง เศร้ารันทด ให้อักเสบในอารมณ์ เพราะฉะนั้นเราควรมีภาวิตญาณ เป็นเครื่องมือในการแสวงหา ก็จะพบความสุข ความเย็น แบบง่ายๆ ชนิดไม่ต้องโดนเผา ถูกเผาเลย.

พระราชธรรมนิเทศ (พยอม กลฺยาโณ)
เจ้าอาวาสวัดสวนแก้ว อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี

พระราชปฏิภาณมุนี
(บุญมา อาคมปุญฺโญ)

© วรดิเรก มรรคทรัพย์

มรดกธรรมหลวงพ่อปัญญา

"การอธิบายธรรม ควรเรียงลำดับ จับประเด็นเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1. นิยามความหมาย 2. วิธีปฏิบัติว่าทำอย่างไร 3. ทำแล้วได้อะไร โดยบรรยายให้แจ่มแจ้ง จูงใจ ให้เกิดรสชาติ" นี่คือมรดกธรรม อันเป็นคำแนะนำที่หลวงพ่อปัญญาตอบคำถามของข้าพเจ้าเมื่อครั้งที่นั่งรถไฟไปบรรยายธรรมแก่เจ้าหน้าที่ปูนซิเมนต์ไทยที่ทุ่งสง โดยมีอาจารย์ทวี วรคุณ นั่งฟังอยู่ด้วย หลวงพ่อตอบคำถามด้วยน้ำเสียงเมตตา ใบหน้ายิ้มแย้มแจ่มใส หวังให้ได้ประโยชน์อย่างแท้จริง มรดกธรรม คำพูด ในวันนั้น ยังตราตรึงใจให้รำลึกถึงท่านมาจนทุกวันนี้

พระราชปฏิภาณมุนี (บุญมา อาคมปุญฺโญ)
ผู้ช่วยเจ้าอาวาส และประธานองค์การเผยแผ่
วัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร กรุงเทพมหานคร

© พรชัย วิจิตรยืนยง

ข้าพเจ้าได้นำข้อคิดที่ได้รับจากหลวงพ่อไปปรึกษากับเพื่อนภิกษุ ได้ข้อยุติว่า เราต้องจัดอบรมศีลธรรม คุณธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยค้างพักแรม 2 คืน 3 วัน จึงนำเรื่องดังกล่าวกราบเรียนหลวงพ่อ

หลวงพ่อ: การคิด การพูด การรู้ปัญหา แล้วไม่ทำการแก้ไข เหมือนกับเราไม่รู้อะไร กลับคิดให้เปลืองสมอง แล้วยังทำลายความสงบสุขของสังคม เพราะมัวแต่พูดไม่ลงมือกระทำ นับว่าเป็นการสูญเปล่า

แต่ข้อเสนอของคุณวันนี้ ถือว่าดีและถูกต้อง ที่คิดช่วยฝึกเยาวชนหรือนักเรียน เพราะ "ผู้ฝึกดีแล้วเท่านั้น เป็นผู้ประเสริฐ" ถือว่าดี ต้องลงมือทำตามคติ "ดีบุก" คือ เห็นว่าดีแล้วบุกเลย อย่าช้า

ข้าพเจ้า: หลวงพ่อครับ การเข้าค่ายพักแรมในลักษณะดังกล่าวควรเรียกว่าอะไร

หลวงพ่อ: เรียกว่า "ค่ายพุทธบุตร"

การอบรมเยาวชนหรือนักเรียนด้านคุณธรรม จึงเกิดขึ้นตั้งแต่วันนั้นจนถึงปัจจุบัน และคงยืนยาวสู่อนาคตคู่กับพระพุทธศาสนาสำหรับเยาวชนและนักเรียนผู้มีธรรม ไม่มีปัญหาตลอดไป

ปฐมเหตุเกิด "ค่ายพุทธบุตร"

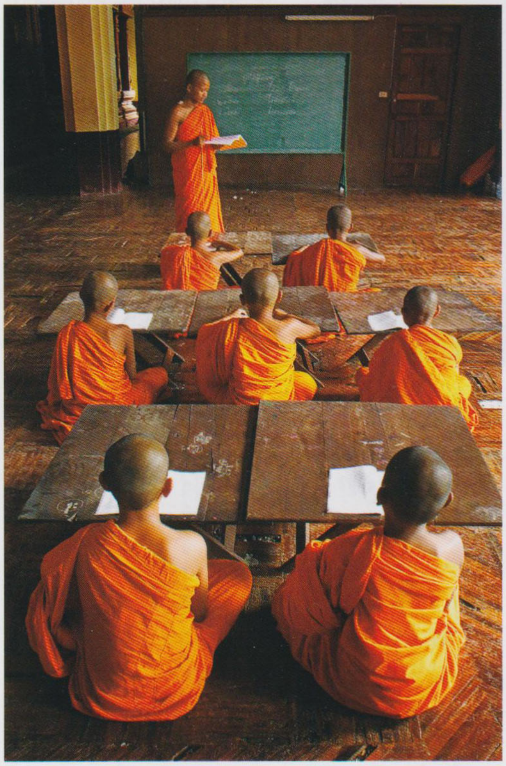
วันหนึ่งได้เข้าไปกราบเรียนหลวงพ่อปัญญา เชิงปรารภปัญหาด้วยความห่วงใยเยาวชนและเด็กนักเรียนว่า สภาพเยาวชนและเด็กนักเรียนปัจจุบันจากข่าวมีแต่ปัญหา สูบบุหรี่บ้าง เล่นเกมส์บ้าง ชกต่อย ทำร้ายร่างกาย ยิงแทงกันถึงตายก็มี เรื่องชู้สาวในวัยเรียน และติดยาเสพติด เป็นต้น

หลวงพ่อ: คุณรู้จักมอง รู้จักสังเกต รู้จักวิเคราะห์ตามสภาพจริงของสังคม แล้วขณะนี้คุณได้ทำอะไรบ้างแล้วหรือยัง ที่ให้เยาวชนและนักเรียนดีตามที่คุณต้องการ ถ้าคุณเห็นแต่ปัญหา แต่ไม่มีแนวทางแก้ที่ถูกต้อง คุณรู้เถิดว่า คุณมีชีวิตอยู่สบายท่ามกลางปัญหาสารพัด จากเยาวชนและนักเรียน คุณจะอยู่ร้อนนอนทุกข์ตลอดชีวิต แต่ถ้าคุณยอมเหนื่อย เพื่อให้แนวทางที่ถูกต้องแก่เยาวชนหรือนักเรียนเหล่านั้น คุณจะอยู่เย็นเป็นสุขตลอดชีวิตอีกเช่นกัน

พระปัญญานันทมุนี (สง่า สุภโร)
เจ้าอาวาสวัดปัญญานันทาราม อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี

พระปัญญานันทมุนี (สง่า สุภโร)

พระมหาทวีป กตปุญฺโญ

© ปรีชา เจริญยศ

ทำอย่างไร สอนอย่างนั้น

ด้วยเหตุที่ข้าพเจ้าเคยรับใช้ใกล้ชิดหลวงพ่อปัญญานันทะ มาหลายปี และทำงานพระศาสนาอยู่ที่วัดชลประทานรังสฤษฏ์ยี่สิบปีกว่า อาจมีผู้คาดหวังว่า คงมีข้อคิดความประทับใจในมุมมองของข้าพเจ้ามาเล่าสู่กันฟัง ด้วยความจริง เวลา การงาน ความประทับใจในจริยวัตร ความเมตตาของครูอาจารย์ได้ตกผลึกขยายผลเป็นการงาน มากกว่าที่จะถ่ายทอดออกมาเป็นข้อเขียนและคำกล่าวเล่าสู่กันฟัง เพราะภาพ คือสิ่งที่ได้เห็น พจน์คือถ้อยคำที่ผู้คนกล่าวถึงพระมหาเถระทั้งสองมันกู่ก้องอยู่ในความทรงจำของข้าพเจ้ามาตั้งแต่เยาว์วัย เมื่อจะเขียนถึงท่านจึงยากที่เริ่มต้นและหาบทสรุปได้

หากเริ่มจากเมื่อข้าพเจ้าจะเข้ามาบวชเป็นพระ หลวงพ่อปัญญานันทะและหลวงพ่อพุทธทาส คือต้นแบบแห่งการเป็นพระดี ประเพณีของผู้ที่จะบวชเข้าพรรษาที่วัดบ้านเกิด ผู้เตรียมบวชต้องเข้าอยู่วัดเพื่อฝึกทำวัตรสวดมนต์ให้ชำนาญก่อนบวชอย่างน้อยสองเดือน พระอาจารย์ที่ให้การฝึกอบรม สั่งสอนข้าพเจ้าก่อนบวชคือพระมหาผัน อินฺทงฺกุโร ซึ่งเป็นสหธรรมิกของหลวงพ่อปัญญานันทะ พ่อ แม่ พี่ น้อง มีความเคารพศรัทธาในท่านอยู่แล้ว เมื่อข้าพเจ้ามาอยู่วัดได้รับคำสั่งสอนแนวทางการเป็นพระดี อย่างหลวงพ่อปัญญานันทะ เมื่อบวชเป็นพระจนเลยพระนวกภูมิแล้ว ได้ไปอยู่ใกล้ชิดหลวงพ่อยิ่งเกิดความประทับใจ มั่นใจในพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า เพราะหลวงพ่อใช้ชีวิตของท่านพิสูจน์ให้เห็นความยิ่งใหญ่ของพระธรรมในแง่มุมต่างๆ สุดแต่ว่าใครจะชอบใจในเหลี่ยมมุมใด ท่านได้พูดให้เราฟัง ทำให้ดูอยู่เป็นสุขให้เห็นในธรรมที่ท่านสั่งสอนเสมอ ท่านทำอย่างไร สอนอย่างนั้น

ความจริงที่พระพุทธเจ้าค้นพบมีมากมาย นักเผยแผ่ธรรมบางท่านมักแบ่งธรรมแบ่งผู้ฟังออกเป็นระดับ ทั้งผู้ให้และผู้รับขาดความเชื่อมโยงระหว่างธรรมกับชีวิต จึงไม่ค่อยซาบซึ้งเข้าถึงธรรมที่นำมาสั่งสอน แต่หลวงพ่อปัญญานันทะ คงเป็นเพราะท่านเข้าถึงธรรมไม่ใช่เพียงรู้ธรรม การสอนธรรมของท่านจึงกลมกลืนไปกับข้อวัตรที่ท่านปฏิบัติอยู่ในชีวิตประจำวัน

ญาติโยมบางท่านมากราบหลวงพ่อปัญญานันทะเพื่อขอฤกษ์ขึ้นบ้านใหม่ ท่านถามว่าบ้านมีบันไดประตู หน้าต่าง รั้วรอบขอบชิดดีแล้วหรือยัง มีครบแล้วเจ้าค่ะ เมื่อมีทุกอย่างครบแล้วโยมสะดวกวันไหนให้เตรียมสิ่งของที่ต้องใช้ ขึ้นบ้านได้ หากจะนิมนต์พระ

ไปสวดมนต์ให้ดูวันที่ท่านไม่ติดธุระก็แล้วกัน

พระนวกะคือพระที่บวชระยะสั้นเมื่อจะลาสิกขา พ่อแม่จะไปนมัสการขอให้หลวงพ่อ ดูฤกษ์ลาสิกขาให้ ท่านบอกว่าเวลาตีห้ากว่าหลังจากพระทำวัตรเช้าเสร็จ แล้วเป็นเวลาดี ลาสิกขาตอนเช้าตรู่ขับรถกลับบ้าน ถนนหนทางยังโล่ง รถรายังไม่ติดขัด เดินทางสะดวก

ช่วงที่อุปัฏฐากหลวงพ่อปัญญาฯ ข้าพเจ้าได้ช่วยงานเท่าที่กำลังความรู้ความสามารถจะช่วยได้ มีอบรมนักเรียนโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อบรมพระนวกะ ปาฐกถาที่โรงเรียนพุทธธรรมในวันอาทิตย์ และกิจวัตรอื่นๆ มีออกไปแสดงธรรมทั้งในหน่วยงานของรัฐและเอกชน เมื่ออยู่วัดก็ทำกิจของสงฆ์ เพราะเข้าไปรับใช้พักอยู่กุฏิเดียวกับท่าน จึงช่วยดูแลบริขาร มีซัก ตาก พับ เก็บจีวร ดูแลน้ำใช้ น้ำดื่มให้ท่านหลวงพ่อปัญญานันทะ มีปกติดื่มน้ำธรรมดา ไม่มีน้ำชา กาแฟ และเครื่องดื่มประเภทปรุงแต่ง สี กลิ่น รส

ช่วงบ่ายวันหนึ่ง หลังจากข้าพเจ้าว่างเว้นจากกิจวัตรได้นำจีวรของหลวงพ่อปัญญาฯออกไปซักด้านหลังกุฏิ จึงเปิดน้ำจากก๊อกใส่กะละมังเพื่อเตรียมซักจีวร คงเป็นเพราะน้ำจากก๊อกไหลกระทบกะละมังดังพอสมควร หลวงพ่อฯ ซึ่งมีปกติอยู่อย่างประหยัดไม่ว่าเรื่องน้ำใช้ กระแสไฟฟ้า สิ่งของ ปัจจัยที่ญาติโยมถวายท่านแนะนำให้ใช้สอยอย่างรู้คุณค่า วันนั้นท่านได้แนะวิธีเปิดน้ำขณะซักผ้าแบบประหยัด ซึ่งข้าพเจ้าประทับใจและนำมาปฏิบัติถึงปัจจุบัน ท่านจะเตือนเสมอว่า “ต้องรู้จักใช้สิ่งของอย่างประหยัด และให้ได้ประโยชน์!”

พลังแห่งศรัทธาที่ประชาชนมีในหลวงพ่อปัญญาฯ มีมาก แต่สิ่งเหล่านั้นไม่ได้ทำให้หลวงพ่อ เพลิดเพลินใช้ปัจจัยสี่อย่างสุรุ่ยสุร่าย การไปกิจนิมนต์เพื่อแสดงธรรมที่ต่างจังหวัด เจ้าภาพปวารณาให้พระคอยติดตามไปรับใช้อย่างน้อย 1 รูป หากท่านรู้ล่วงหน้าว่าการเดินทางไปต่างจังหวัดโยมต้องซื้อตั๋วเครื่องบินถวายพระติดตาม ท่านจะสั่งระงับไม่ให้ซื้อเพราะท่านจะเดินทางไปเพียงรูปเดียว ไปหลายรูปเพิ่มค่าใช้จ่ายแก่เจ้าภาพโดยใช่เหตุ บางครั้งทีมงานอุปัฏฐาก ต้องซื้อตั๋วเองแล้วนั่งรถไปรอท่านที่สนามบินเพื่อติดตามไปรับใช้

ทำอะไรให้จริง

บวชจริง เรียนจริง ปฏิบัติจริง! เป็นวลีที่ หลวงพ่อพุทธทาส พูดให้ฟัง ทำให้ดูอยู่เสมอ งานนิพนธ์ของท่านมีมากมาย แต่ที่ข้าพเจ้าพกพามาตั้งแต่เริ่มบวชเรียน คือ “คำสอนผู้บวชสามเดือน” และ “คู่มือมนุษย์” เมื่อบวชได้สี่พรรษาจึงมีโอกาสไปกราบท่านแล้วพักศึกษาอยู่ระยะหนึ่งจึงกลับสำนัก ด้วยขณะนั้นข้าพเจ้ากำลังศึกษาปริยัติธรรมบาลีอยู่ที่วัดกะพังสุรินทร์ จังหวัดตรัง

เมื่ออยู่จังหวัดตรัง ข้าพเจ้าได้พบเพื่อนสหธรรมิกที่สนใจฝึกตน บางปีช่วงสำนักเรียนปิดภาค ข้าพเจ้าและเพื่อนได้ออกธุดงค์หาสถานที่วิเวก แม้จะรู้ว่า ศีลคือการระวัง สมาธิคือความตั้งใจ ปัญญาคือการใคร่ครวญ แต่ยังเผลอปล่อยใจให้ว้าวุ่น เพราะจิตยังไม่เชื่อง ยังกัดเจ้าของ เมื่อมีเวลาจะขึ้นไปสวนโมกข์ เพื่อตั้งหลักฝึกตนให้เกิดความระลึกรู้อยู่เสมอ

มีอยู่ครั้งหนึ่งหลังจากไปอยู่วัดชลประทานรังสฤษฏ์แล้ว ได้ติดตามหลวงพ่อปัญญานันทะ ลงไปสวนโมกข์ หลวงพ่อพุทธทาสมีเมตตาย้ำเตือนการบวชจริง เรียนจริง ปฏิบัติจริง มีสติอยู่กับปัจจุบันจนกว่าชีวิตไม่กัดเจ้าของ จึงจะคุ้มค่าที่เกิดมาเป็นมนุษย์ ได้น้อมรับคำสอนไว้เตือนตนและพยายามฝึกฝนเพื่อเข้าถึงความจริงให้ยิ่งๆ ขึ้นไป

พระมหาทวีป กตปุญฺโญ
ประธานสงฆ์สำนักสงฆ์แทนวันดีเจริญสุข
เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

หลวงพ่อพุทธทาส

นานมาแล้วสมัยบวชใหม่ เรียนหนังสือนักธรรมไปตามกฎกติกา ไม่ได้ปรารถนาจะเรียนจริงๆ จังๆ แอบหนีเรียน ไปเรียนมั่งไม่เรียนมั่ง ซื้อเวลาไปอย่างนั้นเอง ฉะนั้นหนังสือธรรมะอย่างอื่นก็ไม่ต้องพูดถึง เป็นของแสลงเลยก็แล้วกัน อย่าว่าแต่โยมไม่อ่านธรรมะ พระก็เช่นกัน มันเป็นตถตา..เช่นนั้นเอง แม้หนังสือธรรมะจะได้มาแบบฟรีๆ เขาไล่แจกยัดเยียดแจกในโอกาสต่างๆ ก็ไม่สนใจอ่าน วันหนึ่งไปอ่านหนังสือของหลวงพ่อพุทธทาส เรื่อง "ตัวกู ของกู" อ่านแล้วเหมือนกินยาพาราทำให้เซตาม่อย อ่านแล้วห้ามขับรถเพราะไม่รู้เรื่องเลยในครั้งนั้น

หลายปีต่อมาเกิดอาการเครียดตามประสาปุถุชน เรียกว่าบางครั้งก็เศร้า บางคราวก็สุข บางทีก็ทุกข์หัวอกสะท้อน มีร้าง มีรัก มีจาก มีจร มีร้อน มีเย็น มีทีเล่น มีทีจริง เยอะแยะมากมายหลายมี สลับมาสลับไปอยู่เป็นระยะ จึงมาคิดว่าที่มันเครียดยุ่งฟุ้งกระจายวุ่นวายจิต คิดจนกลุ้มนั้น เพราะความมีนี่เอง มีนั่นมีนี่ ความมีมากๆ ลากมาสุมเอาไว้ในสมองของไอ ในใจของกู มันเลยกลุ้ม

เหมือนลิ้นชักโต๊ะใส่อะไรไว้เต็มหมดจนดึงไม่ออก ของในลิ้นชักล้วนไร้สาระทิ้งได้เกือบทั้งหมด แต่ไม่ยอมมาจัดระเบียบจัดการ ซื้อกับข้าวมาใส่ไว้ในบ้าน

© เกียรติศักดิ์ รักนะ

มากมายไม่ได้กินไม่ได้ใช้ จนมันหมดอายุ มันส่งกลิ่นฟ้อง เราเอาไปทิ้ง แต่แปลกอนิฏฐารมณ์อารมณ์เสียๆ มากมายเราใส่ไว้ในสมองในใจเราไม่เอาไปทิ้ง มีเพื่อนมาแนะนำว่าอย่าไปใส่ใจเลย เราก็ไม่เชื่อ ใส่ไว้ในใจจนบูดเน่า แสดงออกมาทางสีหน้า หงิกง้ำกลายเป็นคนหน้าบอกบุญไม่รับ เพราะบ้านเรา ลิ้นชักเรา สมองเรา จิตของเรา มีแต่ของบูดเต็มไปหมด ไม่ยอมสลัดทิ้งสักที จึงไม่โล่งไม่โปร่งไม่ว่าง

วันนี้จึงเข้าใจคำสอนของหลวงพ่อพุทธทาสแล้วว่าอะไรคือ..ยึดมั่นถือมั่น จิตว่าง ปล่อยวาง ตัวกู-ของกู

"อันตัวกู-ตัวสูมิได้มี แต่พอโง่มันเป็นผีโผล่มาได้ พอหายโง่ กู-สู ก็หายไป พอโง่ใหม่โผล่ใหม่ดูให้ดี"

หลวงพ่อปัญญานันทะ

สมัยนั้นข้าพเจ้ายังเป็นนักบวชวัยรุ่น ไม่มีความคิดเรื่องอุดมการณ์งานเผยแผ่ คิดแต่ว่าเมื่อบวชแล้วก็อยากทำอะไรแบบที่เขาทำๆ กันมาแต่ก่อน เช่น หัดเป็นนักสวดในงานศพ หัดเป็นนักเทศน์ไปตามธรรมเนียม เทศน์ไปแบบไม่มีจิตวิญญาณทั้งคนเทศน์คนตาย วันหนึ่งได้ฟังและได้อ่านเรื่องเดียวกันซ้ำหลายครั้ง จากเทปและหนังสือของหลวงพ่อปัญญานันทะที่ท่านไปพูดให้พระหนุ่มเณรน้อยฟังที่ลานอโศก วันที่ 17 มกราคม 2518 เกิดไฟลุกวูบวาบ อยากเป็นนักเผยแผ่ที่มีจิตวิญญาณขึ้นมากะทันหันเฉียบพลัน อีกเรื่องหนึ่งที่ท่านบอกความตั้งใจให้เพื่อนสหธรรมิกฟังว่า "เราต้องเทศน์กันจริงๆ เสียที ที่เทศน์กันอยู่นี้มันเทศน์เล่นๆ เทศน์เอาหน้ากัณฑ์กัน ไม่ค่อยได้สาระ ไม่ได้เทศน์แก้คน ไม่ได้ปรับปรุงจิตใจคนให้มันดีขึ้น ต่อไปนี้ต้องเทศน์จริงๆ..."

เพราะการได้ฟังคำสอนของท่านเรื่องนั้นและอีกหลายเรื่องเป็นแรงบันดาลใจ ตั้งแต่วันนั้นถึงวันนี้ทำให้ข้าพเจ้ารักการเทศน์ อภิปราย บรรยาย ปาฐกถา และเขียนหนังสือมา 50 เล่ม

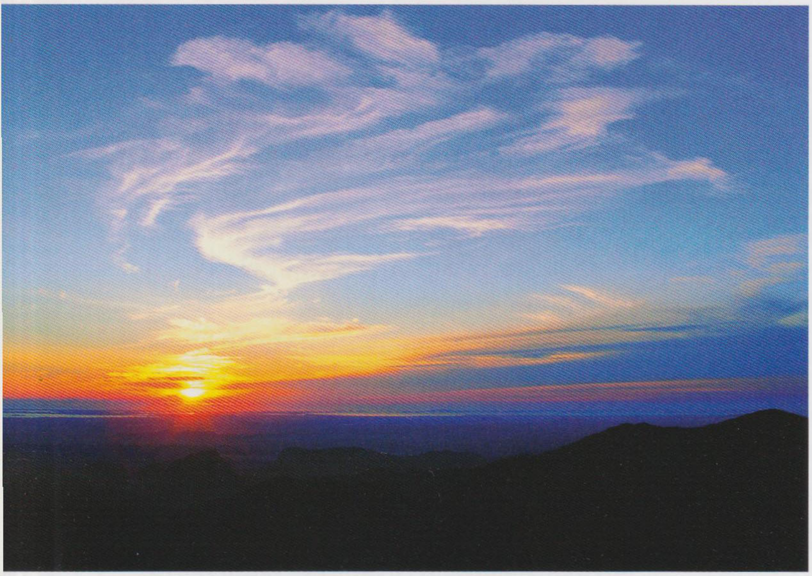
วันหนึ่งได้ร่วมงานกับหลวงพ่อในรายการทอล์คโชว์ทางโทรทัศน์ (6 มี.ค.42) พอบันทึกเทปจบรายการหลวงพ่อกวักมือเรียกหา ท่านพูดว่า "วันนี้พูดดี รักษาเนื้อรักษาตัวไว้" นับเป็นการชาร์จแบตเตอรี่ชีวิตครั้งสำคัญที่สุด ที่ยังไม่หมดไฟอยู่จนทุกวันนี้

พระมหากิตติศักดิ์ โคตมสิสุโส (ศ.สียวน)
วัดพระเชตุพนวิมลมังคลาราม

พระมหากิตติศักดิ์ โคตมสิสุโส

พระดุษฎี เมธังกุโร

© เกียรติศักดิ์ รักนะ

“ถ้าจะอยู่ในโลกนี้อย่างมีสุข อย่าประยุกต์สิ่งทั้งผองเป็นของฉัน”

ท่านอาจารย์พุทธทาสสอนสิ่งซึ่งพิสูจน์ได้ให้ปฏิบัติแล้วจะเห็นเอง ท่านแปล “อกาลิโก”ว่า ทำปุ๊บได้ปั๊บ เช่น เราโกรธปุ๊บก็ทุกข์ปั๊บ ไม่เกี่ยวกับอนาคต ทำถึงเห็นทันที ถ้าเราละปุ๊บก็จะสบายทันที

ท่านมองว่าโลกกับธรรมไม่แยกกัน ท่านว่าถ้าไม่คิดอย่างนี้ชาวบ้านจะตกนรกตลอด แต่ถ้าเราเข้าใจว่าความสุขมี 2 อย่าง คือมีวัตถุพอประมาณ และความสงบใจก็จำเป็น ถ้าคิดได้ดังนี้ เราก็มีทั้งสองอย่างได้ โดยความสุขทางใจสำคัญกว่า ถ้าเรามีความสุขทางใจก็ป้องกันไม่ให้เราทำชั่ว

ท่านมองว่าการศึกษาธรรมะนั้นให้เราศึกษาในธรรมชาติ อย่าไปเน้นเทคโนโลยี ท่านบอกว่า ต่อให้มีคอมพิวเตอร์ท่วมโลก พิมพ์หนังสือให้ท่วมโลก ก็ไม่อาจเข้าถึงพระเจ้าหรือพระธรรมได้ เพราะยิ่งมีอุปกรณ์มากเท่าใดจะยิ่งเจอของปลอม ท่านให้สัมผัสกับธรรมชาติโดยตรง อยู่เหนือการคิดแบ่งแยกดี-ชั่ว แล้วยิ่งถ้าเราดูธรรมชาติ ใจก็เห็นธรรมชาติที่ไม่เที่ยงได้ง่าย ชีวิตที่มีธรรมะนี่ต้องแลกกับความสะดวกสบายจึงจะได้ความสงบ ได้ความเข้มแข็งและเป็นอิสระ

ท่านพูดถึงความเป็นพุทธ ความเป็นไทย อย่างชัดเจน ครอบครัวชาวพุทธ ครอบครัวชาวไทยเป็นอย่างไร ท่านพูดไว้หมด ต้องมีการเคารพกัน มีขนบประเพณี การกินนอนเป็นอย่างไร รื่นเริงบันเทิง แต่งตัวกันอย่างไร แต่ศิลปะสูงสุดคือใจที่ไม่มีทุกข์ ถ้าเมื่อใดเรามีสัมมาทิฏฐิและรักษาใจไม่ให้มีทุกข์ได้ อันนั้นคือศิลปะการดำเนินชีวิตที่สูงสุด

ข้าพเจ้าเคยได้รับบัญชาให้พิมพ์หนังสือเล่มหนึ่ง ท่านก็เขียนบนซองสีน้ำตาลที่ใส่เอกสารเขียนมา 3 คำว่า “อย่าทำชุ่ย” เป็นวิธีการทำงานที่ยึดถือได้ คืออย่าทำอะไรอย่างชุ่ยๆ เพราะเราจะเป็นคนชุ่ย สอดคล้องกับภาพเขียนในสวนโมกข์ภาพหนึ่งว่า “คนจัดดอกไม้ ดอกไม้จัดคน” ท่านอาจารย์บอกว่าเราไปหลงใหลกับสิ่งใด สิ่งนั้นก็จะมากำหนดเรา เช่นเราไปหลงเงินทองหรือเกียรติยศ ในที่สุดเราก็ถูกกำหนดโดยสิ่งที่เราไปให้ค่า แล้วสิ่งนั้นก็ทำให้เราหมดอิสรภาพ แต่ข้าพเจ้าตีความแบบที่สอดคล้องกับเรื่องนี้ว่า เมื่อเราจัดดอกไม้ให้สวย ดอกไม้ก็จัดเราให้สวยด้วย

พระดุษฎี เมธังกุโร
เจ้าอาวาสวัดทุ่งไผ่ จ.ชุมพร

© พรชัย วิจิตรยืนยง

คำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาสและหลวงพ่อปัญญานันทะที่ประทับใจข้าพเจ้ามีมากเหลือเกิน โดยเฉพาะหัวข้อธรรมคำกลอน ข้าพเจ้าชอบหมดเลย แต่ที่เลือกหัวข้อนี้เพราะเป็นคำกลอนแรกที่ข้าพเจ้าท่องจำได้ ขณะยังเป็นสามเณรอยู่ที่สวนโมกข์ คือ **"บาปใหญ่ - บาปลึก"**

คิดว่าดี กว่าเขา ซิเราแย่
มันเพียงแต่ ดีกว่าคน ที่บาปใหญ่
ส่วนตัวเอง บาปลึก นึกให้ไกล
มันบาปเบา อยู่เมื่อไร ให้นึกดู
เขาติดซ้าย เราติดขวา ถ้ามานึก
มันยังติด เหลือลึก กันทั้งคู่
แม้ติดซ้าย เลวกว่า ไม่น่าดู
แต่ติดขวา มันก็หรู อยู่เมื่อไร
มันเพียงแต่ ดีกว่าคน ที่ยังเลว
ส่วนตัวเอง ก็ยังเหลว ไม่ไปไหน
เฝ้าเกลียดซ้าย รักขวา เป็นบ้าใจ
มันก็ไพล่ พลัดห่าง ทางนิพพาน ฯ

พุทธทาสภิกขุ

พระมหาบุญชู ฐิตปุญโญ
สำนักสงฆ์แทนวันดีเจริญสุข
เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

พระมหาบุญชู ฐิตปุญโญ

© ชูศักดิ์ วรพิทักษ์

อยู่ที่ม้าหินขัดหน้ากุฏิ ข้าพเจ้านั่งคอยรับใช้อยู่ด้วย มีผู้หญิงชาวบ้านคนหนึ่งวัยกลางคน ตามด้วยเด็กหญิงวัยรุ่น 2 คน เข้ามานั่งพับเพียบบนดิน กราบท่านอาจารย์พร้อมพูดว่า..ขอกราบลาเจ้าค่ะ.. ท่านอาจารย์ถามว่าเที่ยวชมทั่ววัดแล้วหรือ เข้าไปชมภาพในโรงหนังหรือเปล่า เธอตอบว่า..เข้าไปเจ้าค่ะ เด็กๆ ชอบกันมาก อ่านหนังสือที่ใต้ภาพให้ดิฉันฟังด้วย แต่ยังไม่ทั่วหมด วันนี้ต้องกลับก่อน ค่อยมาใหม่เพราะต้องไปทำงาน..

ท่านอาจารย์ปัญญานันทะ อุทานขึ้นทันทีว่า "งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข"

ท่านอาจารย์พุทธทาส อุทานต่อทันทีว่า "ทำงานให้สนุก เป็นสุขขณะทำงาน"

ข้าพเจ้าหากระดาษ ปากกา มาบันทึกข้อความ "อุทานธรรม-อมตธรรม" นี้ทันที อ่านทบทวนให้ท่านอาจารย์ทั้งสองฟังดังๆ ท่านรับว่าใช้ได้แล้ว คุณสะอาด ยมาภัย ขอจดต่อด้วย เพื่อช่วยกันเผยแพร่อมตธรรมจากอุทานธรรมที่มีคุณค่านี้ต่อไป

อุทานธรรมที่ข้าพเจ้าจำนำมาเสนอนี้ นับว่าเป็นอมตธรรมของสองศรีพระศาสนา ที่น่าอัศจรรย์โดยแท้ และข้าพเจ้าประทับใจอย่างยิ่ง

พระครูมงคลภาวนานุศาสก์ (ศรีธวัช)
วัดพุทธปัญญา อ.เมือง จ.นนทบุรี

"งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข"
ปัญญานันทภิกขุ

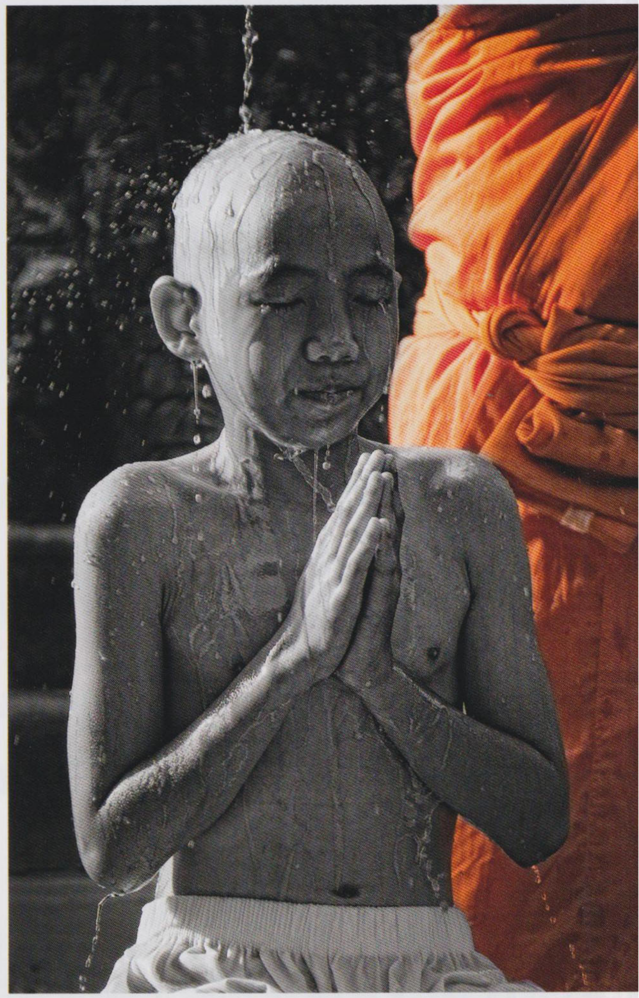
"ทำงานให้สนุก เป็นสุขขณะทำงาน"
พุทธทาสภิกขุ

อุทานธรรม-อมตธรรม

บ่ายวันหนึ่งเวลาประมาณ 16.00 น. ของวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2509 ณ สวนโมกขพลาราม ท่านอาจารย์พุทธทาส ท่านอาจารย์ปัญญานันทะ นายสะอาด ยมาภัย แห่งร้านหนังสือสุวิชาน นั่งคุยกัน

พระครูมงคลภาวนานุศาสก์ (ศรีธวัช)

© เอกรินทร์ เอกอัจฉริยะวงศ์

ธรรมและข้อคิดที่ข้าพเจ้าชอบและได้ประโยชน์ในตัวเอง และใช้อบรมเด็กที่เป็นระบบความคิดได้เป็นอย่างดี

5 ดี ของหลวงพ่อพุทธทาส

"บุตรที่ดี ศิษย์ที่ดี เพื่อนที่ดี พลเมืองที่ดี สาวกที่ดี เป็นมนุษย์ที่เต็มแห่งความเป็นมนุษย์"

5 ดี ของหลวงพ่อปัญญา

"คิดดี พูดดี ทำดี คบคนดี ไปสู่สถานที่ดี"

2 ข้อธรรมนี้ เป็นระบบผสมผสานกันเป็นอย่างดี และอาศัยกันเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายซึ่งกันและกัน

หลวงพ่อพุทธทาส ให้ความหมายของคำว่า "ธรรมะ" คือหน้าที่ที่ทำให้มนุษย์รอดอยู่ในโลกได้

หลวงพ่อปัญญา ให้ความหมายของคำว่า "หน้า" มี 3 หน้า

หน้านอก บอกรูปลักษณะ ความงาม (แต่งพองาม)

หน้าใน บอกคุณธรรมความงามแห่งจิตใจ (ทำกันให้มากๆ)

หน้าที่ บอกความสามารถของคน (พัฒนาและเพิ่มศักยภาพได้)

พระครูใบฎีกามณเฑียร มณฺฑิโร
ผู้ช่วยเจ้าอาวาสวัดธารน้ำไหล
อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

พระครูใบฎีกามณเฑียร มณฺฑิโร

© ดำริห์ วงษ์สุนา

พระครูภาวนาสันติคุณ (วิสุทธิ์)

“อย่าเป็นทุกข์ให้โง่ ทุกคนไม่ได้เกิดมาเพื่อเป็นทุกข์”

พุทธทาสภิกขุ

“ทุกข์มีไว้ให้เห็น ทุกข์ไม่มีไว้ให้เป็น”
คนส่วนมากมักจะ “เป็น” ทุกข์
มีเพียงส่วนน้อยที่ “เห็น” ทุกข์
มนุษย์ทุกคนล้วนเริ่มต้นด้วย “การเป็นทุกข์”
แต่จะไปถึง “การเห็นทุกข์” หรือไม่...
ขึ้นอยู่กับการพัฒนาสติปัญญา
ระหว่าง “การเป็น” ไปสู่ “การเห็น”
คือการเดินทางที่มีกระบวนการแห่งการเรียนรู้
ที่จะไม่ “เพลิน” ในทุกข์...
สู่การ “พ้น” ทุกข์ร่วมกัน

พระครูภาวนาสันติคุณ (วิสุทธิ์)
วัดศานติ-ไมตรี จ.สุราษฎร์ธานี

“ทั้งชั่วทั้งดี ล้วนแต่อัปรีย์”

เป็นคำพูดของท่านพุทธทาส ในครั้งแรกที่ข้าพเจ้าเข้าไปกราบคารวะท่านที่สวนโมกข์ พ.ศ. 2524 โดยท่านอธิบายว่า อัปรีย์มิใช่คำหยาบคาย แท้จริงอัปรีย์มีความหมายว่า ไม่น่ารัก การเข้าไปยึดมั่นถือมั่นทั้งความชั่วและความดีนั่นแหละเป็นความไม่น่ารัก

การพูดถ้อยคำสะดุดหูของหลวงปู่สวนโมกข์ ทำให้เกิดความคิดต่อเนื่อง และมีความทรงจำถ้อยคำนั้นอย่างหนักแน่นจนบัดนี้ น่าจะเป็นอุปายโกศลของท่านในการสื่อธรรมด้วยท่านมักจะมีคำพูดสะดุดหูอยู่เนืองๆ

“พระพุทธเจ้าที่ท่านยังไม่รู้จัก”

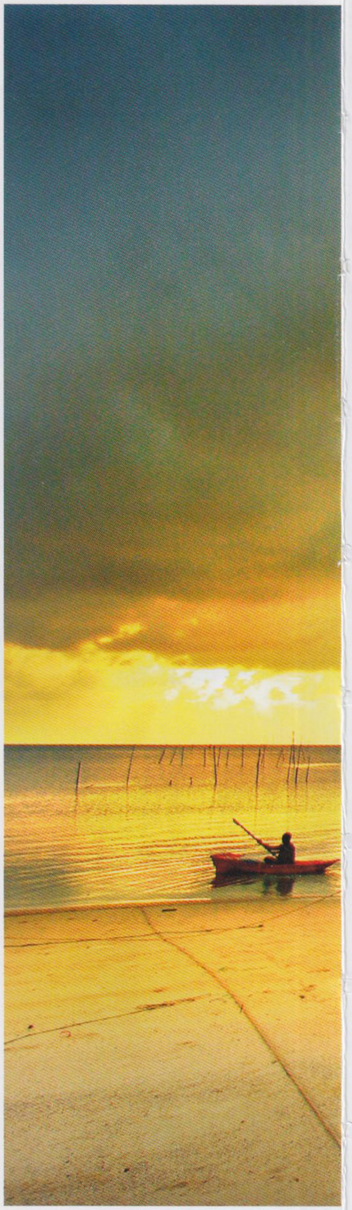
เป็นหัวข้อการแสดงธรรมของท่านพุทธทาสในกาลต่อมาหลังจากไปนมัสการท่านในครั้งแรกแล้ว วันนั้นท่านเทศน์ท่ามกลางพระภิกษุสงฆ์และฆราวาสญาติโยมเนืองแน่น ข้าพเจ้าร่วมนั่งฟังด้วยตั้งแต่ต้นจนจบเทศน์ ยอมรับตามตรงว่าจำเนื้อหาการแสดงธรรมมิได้เลย หากแต่จำหัวข้อการบรรยายได้อย่างแม่นยำ น่าจะเป็นเพราะเป็นหัวข้อที่กระตุ้นเร้าความสนใจใฝ่รู้ของคนฟัง พูดกันในแง่ของการทำโฆษณาประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดลูกค้าแบบนักการตลาดสมัยนี้แล้วละก็ ท่านพุทธทาสเป็นนักโฆษณาประชาสัมพันธ์ชั้นเลิศเลยแหละ

“ความเห็นแก่ตัวน่ากลัวนัก ความเห็นแก่ตัวน่ากลัวที่สุด”

เป็นคำพูดของท่านพุทธทาส ระหว่างสนทนากับบุรุษผู้หนึ่ง โดยข้าพเจ้าได้นั่งฟังอยู่ด้านหลังบุรุษผู้นั้น จำได้ว่าคู่สนทนาธรรมได้พูดถึงบุคคลที่เป็นปัญหาของชาติและของโลกหลายคน เมื่อท่านพุทธทาสได้ฟังแล้ว แทนที่ท่านจะพูดถึงตัวบุคคลที่ถูกพาดพิงถึงนั่น ท่านกลับสรุปเข้าหาธรรมะว่า นั่นแหละเป็นเพราะความเห็นแก่ตัว

หลวงปู่สวนโมกข์ เป็นครูสอนให้เราหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงตัวบุคคลโดยไม่จำเป็น ด้วยปัญหามิได้อยู่ที่ตัวบุคคล แต่อยู่ที่ความเห็นแก่ตัวที่เป็นกิเลสภายในของมนุษย์ คือเป็นผู้ก่อการร้ายตัวจริง!

ท่านจันทร์ (สมณเพาะพุทธ จันทเสฏฺโฐ)
มูลนิธิเพื่อนช่วยเพื่อน

© วรดิเรก มรรคทรัพย์

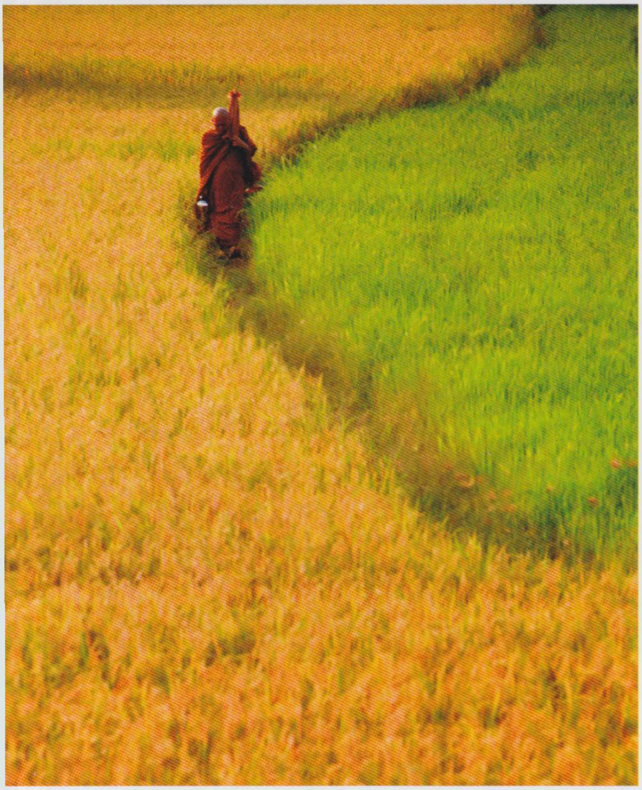

ท่านจันทร์
(สมณเพาะพุทธ จันทเสฏโฐ)

“กฤษณา อโศกสิน” (สุกัญญา ชลศึกษ์)

**“ทางรอดของโลกปัจจุบันนี้
มีอยู่ทางเดียวเท่านั้น คือเดินไปตามทางธรรม
การช่วยให้ทุกคนได้เดินไปตามทางธรรม
ย่อมเป็นกุศลอันใหญ่หลวงและสูงสุด”**

คำกล่าวของ **ท่านพุทธทาส** เพียงสี่บรรทัดนี้ เป็นคำกล่าวที่ข้าพเจ้าประทับใจตลอดมา นับเป็นอมตธรรมและอมตวาจาที่ไม่มีผู้ใดโต้แย้งได้ ดังนั้นตลอดชีวิตอันยาวนาน ข้าพเจ้าจึงดำรงตนอยู่ในธรรมอย่างสม่ำเสมอ ช่วยให้เกิดผลดีแก่ครอบครัวและการงานอย่างเห็นได้ชัดเจน

© ดำริห์ วงษ์สุนา

ธรรมะที่ง่ายที่สุดสำหรับข้าพเจ้าคือศีลห้า เมื่อปฏิบัติตามศีลทั้ง 5 ข้ออย่างไม่ขาดตกบกพร่องหรือบกพร่องบ้างก็น้อยที่สุดแล้ว จึงพบว่าตนเองมีแต่ความสุขทั้งกายและใจ

การช่วยให้ทุกคนเดินไปตามทางธรรมก็เช่นกัน ข้าพเจ้าได้สอดใส่ธรรมะไว้ระหว่างบรรทัด และระหว่างการเดินทางของตัวละครในนวนิยายตลอดมา นับเป็นความปรารถนาดีที่ข้าพเจ้าส่งผ่านตัวหนังสือไปสู่ผู้อ่านทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

**“อำนาจที่จะให้เกิดความสำเร็จสิ่งอื่นไม่มี
นอกจากธรรมะของพระพุทธเจ้า
ธรรมะศักดิ์สิทธิ์จริงๆ”**

อมตธรรมและอมตวาจาของ **ท่านปัญญานันทะ** นี้ เป็นสิ่งที่จริงแท้อย่างยิ่ง

“จิตใจเรานี้ก็เหมือนกัน เราสร้างคอกล้อมไว้ ศีลห้านั่นเอามาล้อมไว้”

ท่านปัญญาฯ เคยกล่าวไว้อย่างนี้ พอเหมาะพอดีกับสิ่งที่ข้าพเจ้ายึดมั่น ไม่เสื่อมคลาย จึงจับใจจับอารมณ์ยิ่งนัก

“กฤษณา อโศกสิน”, “กัญญ์ชลา”, “สไบเมือง”
(สุกัญญา ชลศึกษ์ ศิลปินแห่งชาติ)

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

คำสอนของ ท่านอาจารย์พุทธทาส ที่ผมจำได้แม่นและนำไปใช้เสมอ

วันหนึ่งขณะที่ผมกราบนมัสการท่านอาจารย์พุทธทาสที่หน้ากุฏิท่าน

พระองค์หนึ่งกราบมนัสการถามท่านว่า

คนมาร่วมงานที่สวนโมกข์มากเหลือเกิน ที่พักไม่พอจะทำอย่างไรดี

ท่านสอนว่า เราต้องยุติธรรมไม่ใช่เสมอภาคไปหมด

ใครที่เคยมาปฏิบัติธรรมเป็นประจำหรือมารับใช้วัดรับใช้พระ เราต้องดูแลเป็นพิเศษ

ส่วนผู้ที่มาชั่วครั้งชั่วคราว เราก็ช่วยเขาตามมีตามเกิด

....

คำสอนของ หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ที่ช่วยให้ผมปล่อยวางได้บ้าง

ท่านสอนผมว่า เป็นนักการเมือง เมื่อถูกฝ่ายตรงข้ามใส่ร้ายป้ายสี ไม่เป็นไร

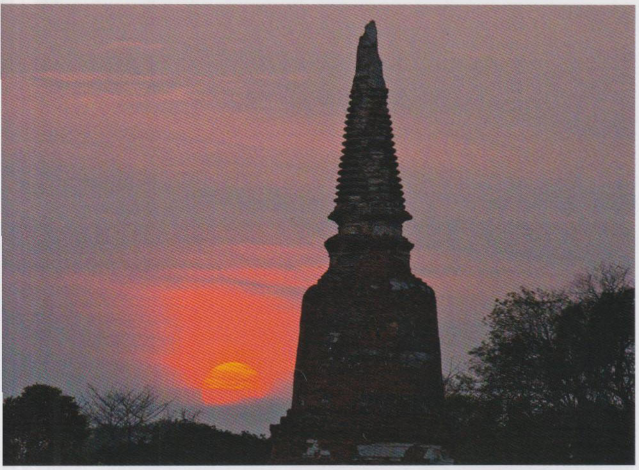
นึกเสียว่า เขาช่วยทำให้เราเป็นข่าว เขาช่วยหาเสียงให้เรา

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง

© พรชัย วิจิตรยืนยง

© ดำริห์ วงษ์สุนา

"ศีลธรรมไม่กลับมา โลกาจะวินาศ"

.....คำอมตะของหลวงพ่อพุทธทาส ดลใจให้ผมแต่งเพลง **"กลียุค 2000"**

(สร้อย) เมื่อธรรมะไม่กลับมา โลกาจะพินาศ
มวลมนุษย์จะลำบาก คนบาปจะครองเมือง
กระเบื้องจะเฟื่องฟูลอย น้ำเต้าน้อยจะถอยจม
คนดีโดนรังแก คนชั่วโดนยกย่อง
สีขาวกลายเป็นสีดำ สีดำกลายเป็นสีขาว
เรื่องราวโดนบิดผัน สัจจะกลายเป็นโจร
คนจะกินคน คนจะฆ่ากัน
ความมืดจะคลุมวัน ความมืดจะครองเมือง
(สร้อย) ....
โลกาไร้การแบ่งปัน สังคมไร้ซึ่งน้ำใจ
มองไปทิศทางใด เศร้าใจ ทุกข์ระทม
แผ่นดินเดือดร้อนเป็นไฟ ภูเขาร่ำไห้หมองหม่น
ป่าไม้หม่นไหม้โศกตรม แม่น้ำขื่นขมแห้งขอด
ปีศาจหน้างอ เป็นใหญ่
เก้าอี้สีขาว ก็ซีดหม่น ใบหน้าผู้คน ก็ซีดเซียว
มนุษย์มีเขี้ยว ไล่กัดมนุษย์มีธรรม
(สร้อย) เมื่อธรรมะไม่กลับมา โลกาจะพินาศ
มวลมนุษย์จะลำบาก คนบาปจะครองเมือง

.....คำสอนและปฏิปทาของหลวงพ่อปัญญา ดลใจให้ผมแต่งเพลง **"96 ปี แม่ทัพโลก"**

เมืองไทย มีของดี ไม่อายใคร
เหตุใด แข่งวัตถุ จอมปลอม
อวดใหญ่ แข่งโต โอ่อ่า
ท่านปัญญา ส่ายหน้า เหลวไหล
ไร้สาระ บิดเบือน สัจธรรม
พาคนต่ำ หลงใหล อวิชชา
ใบ้หวย ร่ำรวย เลขเด็ด
พระเครื่อง ปลัดขิก ของขลัง
เจิมป้าย เจิมรถ ลงเลขยันต์
นะจังงัง เซียมซี เสี่ยงทาย
บวงสรวง เข้าผี เข้าทรง
พ่นน้ำหมาก ราดน้ำมนต์ ล้วนงมงาย
ท่านปัญญา จึงเทศน์ ตรงๆ
ไม่สน หน้าพรหม หน้าอินทร์
ไม่กลัวใคร หน้าไหน ทั้งสิ้น
บวชเป็นพระ ใช่บวช มาหากิน
ไม่ตามใจ ญาติโยม หวังปัจจัย
เทศน์ด้วยใจ ถวาย พระพุทธองค์
ท่านปัญญา จึงเทศน์ ตรงๆ
กงจักร มิใช่ ดอกบัว
96 ปี พระดี สูงศักดิ์
ประกาศวัตร ปฏิบัติ งดงาม
แม่ทัพโลก ต่อสู้ มายา
ให้ชาวประชา รู้ ตื่น เบิกบาน
คิดดี - พูดดี - ทำดี คบคนดี - ไปสู่..ที่ดี
คิดดี - พูดดี - ทำดี คบคนดี - ไปสู่..ที่ดี
คิดดี - พูดดี - ทำดี คบคนดี - ไปสู่..ที่ดี
คิดดี - พูดดี - ทำดี คบคนดี - ไปสู่.....สถานที่ดี

น้อมนมัสการ หลวงพ่อพุทธทาส-หลวงพ่อปัญญา "สองศรีพระศาสนา" ด้วยความเคารพอย่างสูง

จีวัน

จงทำงาน ทุกชนิด ด้วยจิตว่าง
ยกผลงาน ให้ความว่าง ทุกอย่างสิ้น
กินอาหาร ของความว่าง อย่างพระกิน
ตายเสร็จสิ้น แล้วในตัว แต่หัวที
ท่านผู้ใด ว่างได้ ดังว่ามา
ไม่มีท่า ทุกข์ทน หม่นหมองศรี
"ศิลปะ" ในชีวิต ชนิดนี้
เป็น "เคล็ด"ที่ ใครคิดได้ สบายเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

คำท้าทายในชีวิตการทำงานที่ยาวนาน 432 เดือน ภายหลังจบการศึกษา ไม่เคยมีเดือนใดที่ว่างเว้นจากการทำงาน วันที่หยุดงานมีได้เพียงน้อยนิด แต่ก็ไม่ได้คิดน้อยจิตน้อยใจ เราก็แค่คนตัวเล็กๆ ของสังคมไทย ของโลก และของจักรวาล

แน่นอน แต่ละวันของการทำงาน พบทั้งสิ่งชอบ-ชัง อารมณ์พอใจ-ไม่พอใจ ขัดแย้ง-เห็นด้วย สุข-ทุกข์ อยู่ร่วมกับการทำงาน เมื่อวัยเยาว์อาจโง่เขลาเบาปัญญา ทำงานด้วยตัณหา หรือความอยาก ความต้องการที่เป็นอกุศล อยากได้ อยากมี อยากเป็น อยากทำลาย แรงขับของตัณหาก็ทำให้งานลุล่วง มีผลสำเร็จในระดับหนึ่ง แต่ไม่เคยถึงจุดแห่งความพอใจ เพราะตัณหา ทำงานไม่สุดสิ้น

วัยปลายใกล้หมดแรงทำงาน จึงรู้ว่า ทำงานด้วยฉันทะ หรือความอยากความต้องการที่เป็นกุศล ก็มีผลดีไม่แพ้ตัณหา เป็นพลังที่พุ่งไปด้วยใจใฝ่ฝึก ใฝ่ศึกษา ใฝ่ปฏิบัติ ใฝ่ที่จะสร้างสรรค์ ที่สำคัญคือ ทำงานด้วยความปรารถนาดี ต้องการทำให้ดี แต่แล้วก็ยังแอบหวังว่าทุ่มฉันทะไปแล้ว ผลงานจะทำให้สุขใจ ทุกข์ยังคงอยู่

สิ่งที่ต้องฝึกต่อไป ตามคำสอนครูอาจารย์ ก็คือ ทำงานทุกชนิด ด้วยจิตว่าง ซึ่งเป็นศิลปะขั้นสุดยอด เพื่อหมดทุกข์จากการหวังอยากจะได้อะไรจากผลงาน แล้วก็ไม่ต้องรอสุขด้วย เพียงทำใจเบาๆ ให้ว่าง ไม่ว่าจะสุข-ทุกข์ หรือมีอุปสรรคสักแค่ไหนในการทำงาน ก็จะตั้งมั่นในความดี คิดดี คิดถูก ไม่หวังว่าผลของงานหรือผลของการกระทำจะกลับมาตอบแทนให้สุข-ทุกข์ ต่อไป

คำสอน ท่านอาจารย์พุทธทาส ท้าทายเส้นทางเดินชีวิตที่เหลืออยู่ ในภพชาตินี้ อย่างเหลือเกิน

ดวงกมล สุวิชชากุล
ยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ

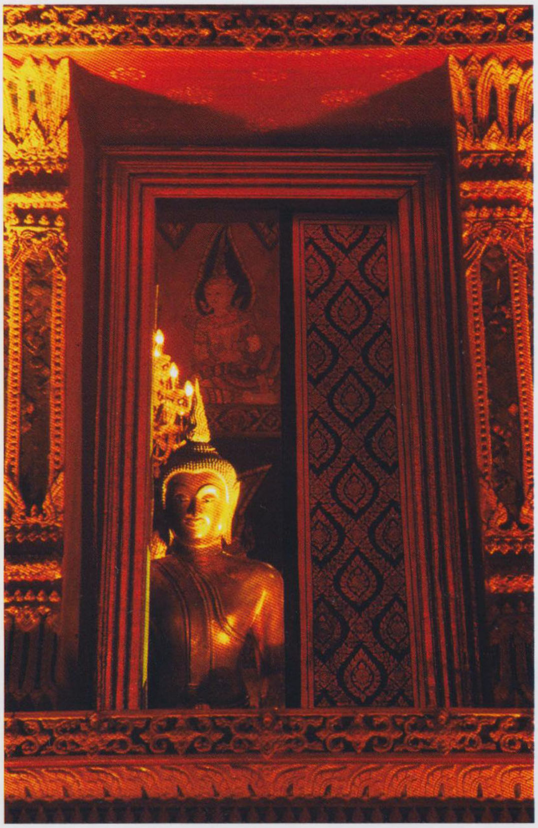

© เอกรินทร์ เอกอัจฉริยะวงศ์

ดวงกมล สุวิชชากุล

© กัมพล คุ้มวงษ์

อมตธรรมของปัญญานันทภิกขุ

"การปฏิบัติตนเพื่อนิพพาน ตามหลักของพระพุทธเจ้านั้น เป็นการช่วยให้เรามีความสุขในชีวิตมากขึ้น แม้ว่าเราจะดับ (กิเลส) ไม่หมด แต่ก็ให้มันดับไปเรื่อยๆ ทีละเรื่องทีละตอน ทีละขั้น เท่าที่ความสามารถเราจะกระทำได้ ให้เราตั้งอุดมการณ์ไว้ในใจว่า เราอยู่เพื่อนิพพาน เราอยู่เพื่อความดับของกิเลส

การตั้งอุดมการณ์ไว้อย่างนี้ เป็นการปฏิบัติชอบ จะทำให้จิตใจของเราสูงขึ้น ประณีตขึ้นทุกวันเวลา เท่าที่เราตั้งใจไว้ และทำตามอยู่ การเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของเราก็ควรจะเป็นไปในทำนองนี้ คือพยายามยกระดับจิตของเราให้สูงขึ้น ด้วยการดับความเห็นแก่ตัวให้มันน้อยลง

สังคมจะมีความสงบสุขก็ตรงนี้แหละ คือตรงที่คนทุกคนตั้งใจจะดับความเห็นแก่ตัวให้หมดไป"

(จากหนังสือ "ชีวิตของข้าพเจ้า และคำบรรยายวิชาพุทธศาสน์" พฤษภาคม 2526)

ธรรมบรรยายของหลวงพ่อปัญญานันทะเรื่องนี้ จำได้ว่าผมเคยอ่านครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2526 และได้บันทึกถ้อยคำปาฐกถาที่มีใจความสำคัญนี้ไว้ในสมุดพก เพื่อใช้เป็นหลักปฏิบัติในการเดินไปสู่เป้าหมายของชีวิตอันหมายถึงพระนิพพานหรือความสงบเย็น

จากวันนั้นถึงวันนี้ ยี่สิบกว่าปีมาแล้ว อมตธรรมของหลวงพ่อยังเป็นสะพานเชื่อมฝั่งพระนิพพานให้ผมอย่างคงมั่น ไม่มีวันซวนเซหรือโทรมทรุด

เจริญ กุลสุวรรณ (ทยาลุ)
ศิลปินมรดกอีสาน สาขาวรรณศิลป์ และ ศิลปะวรรณรูป

เจริญ กุลสุวรรณ (ทยาลุ)

ชลธิชา ธรรมรัชสุนทร

"งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข"

ยุคนี้ยุควัตถุครอบงำ เรียกว่าวัตถุนิยม ใครๆ ก็มักบอกว่า... "งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข" หรือ "เงินดีงานจึงเดิน งานเดินเพราะเงินถึง"... ว่างั้นไปตามที่กิเลสตัณหาพาไป

แต่หลวงพ่อปัญญาที่ข้าพเจ้าเคารพศรัทธาในคำสอนสั่ง บอกว่า "งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข"

ข้าพเจ้าได้ฟังที่หลวงพ่อเมตตาให้ความรู้ เมื่อข้าพเจ้าพาลูกหลานไปทำความสะอาดบริเวณลานหินโค้งและห้องสุขา...เวลาไปฟังหลวงพ่อเทศน์ในวันอาทิตย์ เป็นการกตัญญูต่อข้าวของเครื่องใช้ ช่วยรักษาวัตถุที่หลวงพ่อได้สร้างไว้ให้เราได้พึ่งพิง และเพื่อเป็นการถวายความดีต่อหลวงพ่อ ตลอดถึงการถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลมหาราชา

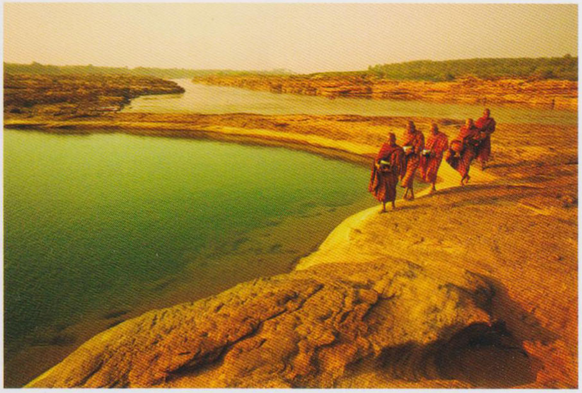
ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้ปฏิบัติงานนั้น เพื่อให้เกิดงาน..ไม่ใช่เกิดเงิน ถ้าทำงานให้เกิดเงิน...ก็จะทุกข์ตั้งแต่ยังไม่ได้ลงมือทำงานนั้นๆ เพราะต้องคิดว่างานนี้จะคุ้มหรือเปล่าที่จะทำ...ทุกข์แล้ว ทันทีที่คิด สู้งานของหลวงพ่อไม่ได้ "งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข" เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำอะไรก็ทำเต็มตามกำลังและความสามารถ ทำอย่างทุ่มเทให้กับงานทั้งชีวิต และต้องเลือกรับงานที่สุจริต ไม่ผิดหลักธรรม จึงจะบันดาลสุขให้กับผู้ปฏิบัติ เท่ากับเราเป็นผู้บันดาลความสุขให้กับตัวเราเองได้ เพราะหลวงพ่อบอกว่า "ไม่มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ไหนดลบันดาล" ศาสนาพุทธสอนให้เชื่อเหตุเชื่อผลของกรรม คือการกระทำของเราเอง

ชลธิชา ธรรมรัชสุนทร

© กิจจา ปรัชญาธรรมกร

อ.ดรุณีนาถ นาคคง

© ปรีชา เจริญยศ

คำสอนของ "แม่ทัพธรรม"

ทำไม ท่านพุทธทาส และ ท่านปัญญานันทะ จึงได้รับการยกย่องว่าเป็น "แม่ทัพธรรม" เพราะท่านใช้ธรรมะที่แท้จริงเป็นศาสตราวุธ ทำลายสิ่งเหลวไหลของผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นชาวพุทธตามทะเบียนสำมะโนครัว

กว่าท่านทั้งสองจะกำจัดอวิชชาที่เป็นสิ่งมอมเมา หรือความหลงงมงายในเรื่องไสยศาสตร์โดยไม่พรั่นพรึงนั้น ท่านเคยถูกเกลียดชังจากชาวพุทธจำนวนมากที่ไม่รู้จักธรรมะของพระพุทธเจ้า ตลอดระยะเวลาหลายสิบปี ท่านกล้าหาญที่จะกล่าวสอนตักเตือนคนโง่อย่างตรงไปตรงมา โดยเฉพาะเรื่องศาลพระภูมิ ศาลเจ้า และการสร้างพระพุทธรูปมากมาย โดยหลงลืมพระธรรมนำมาปฏิบัติให้หลุดพ้นจากความทุกข์

เมื่อปี 2504 ท่านปัญญานันทะไปแสดงปาฐกถาในงานวันเด็กแห่งชาติ ที่บ้านราชวิถี แล้วท่านก็มาหยุดยืนหน้าร้านเด็กกองขยะดินแดงที่ประดิษฐ์ของเหลือใช้ เป็นฝูงไก่แจ้ตัวจิ๋วๆ กับตะกร้าเล็กๆ ใส่ดอกไม้จิ๋วๆ ที่ดิฉันดูแลอยู่ ท่านยืนช่วยชักชวนผู้ฟังธรรมให้ช่วยกันทำประโยชน์ช่วยเหลือเด็กกองขยะดินแดง ของที่วางจำหน่ายหมดภายใน 10 นาที ท่านสอนว่า "ต้องให้กำลังใจแก่ผู้ที่คิดทำคุณประโยชน์ จึงจะได้ประโยชน์สุข"

เมื่อ 37 ปีก่อนดิฉันเคยพาลูกชายลูกสาว (ด.ช. อานันท์, ด.ญ. ปิยะนุช, ด.ญ. นวลอนงค์ นาคคง) ไปสวนโมกข์ หลังจากพระฉันภัตตาหารแล้วท่านนำบาตรไปล้างที่ลำธารน้ำไหล ใสสะอาดมากจนเห็นก้นลำธารว่ามีอะไรอยู่บ้าง จึงได้พบภาพธรรมะจากธรรมดาของธรรมชาติอย่างน่าอัศจรรย์ ติดตาติดใจมาจนถึงวันนี้ คือ

มีเต่าน้อยตัวหนึ่งใหญ่เกือบเท่าหนังสือพิศเจริญ ดำน้ำไปคาบก้อนข้าวที่พระล้างบาตรทิ้งไว้ เจ้าเต่าอ้าปากงับก้อนข้าวสุกแล้วว่ายน้ำไป 2-3 เมตร พลางส่ายหัวมองซ้ายขวา แล้วมันก็ว่ายไปหาฝูงปลาช่อนตัวอ้วนกลมยาวประมาณ 10 นิ้ว สีเทานวลน่ารัก ฝูงปลาว่ายมากินข้าวที่ปากเต่าโดยไม่แย่งกันตอด เมื่อข้าวหมดปาก เจ้าเต่าก็ว่ายไปคาบก้อนข้าวซึ่งอยู่ตรงน้ำตื้นมากเดินแล้วว่ายน้ำมาป้อนข้าวให้ฝูงปลาที่เดิมอีก 3 เที่ยว

ภาพเหล่านี้ได้ชี้ให้เด็ก ป.2 และอนุบาล 2 เห็นความเมตตาของเต่าน้อยที่ไม่เห็นแก่ตัวกลัวเสียเปรียบ และได้ช่วยเน้นคำสอนของ ท่านพุทธทาส ที่ว่า "คนที่ทำบุญแล้วไม่หวังบุญ จึงได้บุญ" ซึ่งสอดคล้องกับธรรมะที่ยังมีผู้เข้าใจน้อยว่า "จงทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง"

ทุกวันนี้ครอบครัวของเรามีโล่ เกียรติบัตรมากจนน่าขำ เราต้องคอยตอบคำถามผู้สงสัยว่าทำไมจึงได้โล่แยะนัก จนกระทั่งเราต้องเก็บแอบไว้ในกล่อง แต่ที่มีให้เห็นก็โม้ว่าได้จากคำสอนของ "แม่ทัพธรรม" ทั้งสองท่าน คือ

"วันนี้เราจะใช้ชีวิตให้เป็นประโยชน์แก่การช่วยผู้อื่นอย่างไร" จากท่านปัญญานันทภิกขุ

"ทำบุญอย่าหวังบุญ จึงได้บุญ" และ "จงทำงานทุกชนิดด้วยจิตว่าง" จากท่านพุทธทาสภิกขุ

อ.ดรุณีนาถ นาคคง
ผู้บุกเบิกของจิ๋ว

นพ.โอสถ เลขะกุล

ในคราวที่มีโอกาสได้บวชเป็นพระนวกะที่วัดชลประทานรังสฤษฏ์ และมีโอกาสเป็นแม่งานฉลอง 80 ปี หลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ได้มีโอกาสใกล้ชิดสังเกตการทำงาน คำสั่งสอนของหลวงพ่อที่ประทับใจและได้นำไปปฏิบัติพัฒนาในชีวิตทั้งส่วนตัว สังคม และในวิชาชีพของกระผม ดังนี้

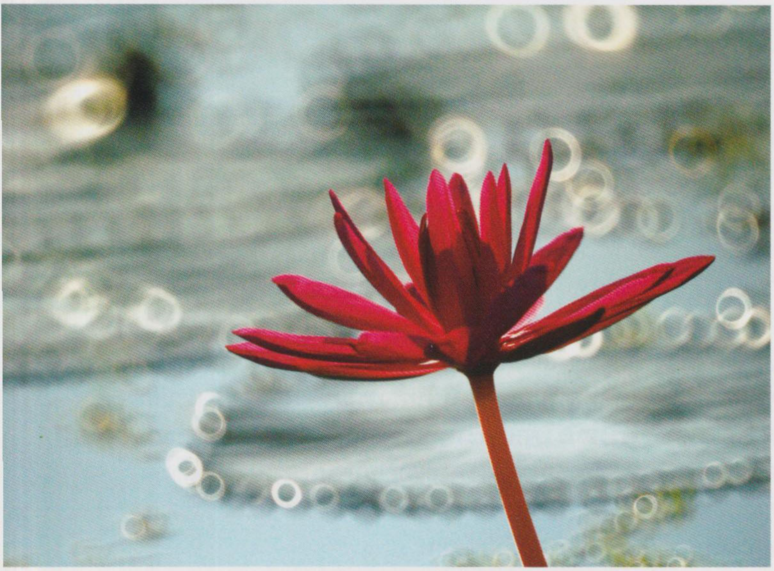
..........ชีวิตคนเราต้องกล้าเผชิญต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคทั้งปวง ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นครูให้เรามอง, คิด และฝึกฝนแก้ปัญหาด้วยปัญญา ด้วยการมองพิจารณาสิ่งที่เรียกว่าปัญหาและอุปสรรคตามสภาพที่เป็นจริงแห่งต้นเหตุ และประเมินทุกปัจจัยและผลกระทบด้วยการทำจิตให้สงบ แล้วค่อยดำเนินการแก้ไขทีละขั้นตอนให้ตรงและสอดคล้องกับสาเหตุและอุปสรรคนั้น โดยคำนึงถึงขั้นตอนและตัวช่วย (ทั้งเวลา, จังหวะ, บุคคล และสถานการณ์) ที่จะช่วยเกื้อหนุนต่อการแก้ปัญหาและอุปสรรคนั้นๆ ในบางครั้งก็ต้องมีความยืดหยุ่น โดยอาศัยการดูผลสะท้อนกลับ (Feedback) แล้วจึงหากลยุทธ์ดำเนินการแก้ไขต่อไปจนประสบความสำเร็จ ซึ่งในบางครั้งต้องรู้จักถอย (แต่ไม่ใช่หนี หรือละ เลิก ยกเลิกไป) ตามที่ท่านหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุกล่าวไว้ เป็นการถอยไปซุ่มซ้อมสติปัญญา ฝึกฝนอบรมตนเอง เพื่อให้มีกำลังใจที่เข้มแข็ง (สติที่สงบ) และกลับไปพิจารณาทางแก้ไขปัญหาอีกครั้งหนึ่ง โดยไม่ละทิ้งหลักการและอุดมการณ์ จุดยืนที่ถูกต้องของตนเอง กระทำเช่นนี้จนประสบความสำเร็จด้วยการรับฟังเสียงจากคนรอบด้าน ทั้งดีและร้ายด้วยการมีสติและไม่โต้ตอบ..........

นพ.โอสถ เลขะกุล

© พรชัย วิจิตรยืนยง

© สิริวรรณ์ ทิพย์สวัสดิ์

"จงรู้จัก ตัวเอง" คำนี้หมาย
ว่าค้นพบ แก้วได้ ในตัวท่าน
หานอกตัว ทำไม ให้ป่วยการ
ดอกบัวบาน อยู่ในเรา อย่าเขลาไป
ในดอกบัว มีมณี ที่เอกอุตม์
เพื่อมนุษย์ ค้นหา มาให้ได้
"การตรัสรู้ หรือรู้ สิ่งใดๆ
ล้วนมาจาก ความรู้ ตัวสูเอง" ฯ

พุทธทาสภิกขุ

หลวงพ่อให้ล้างแก้ว

หลวงพ่อนั่งอยู่ในใจกลางสวน
สั่งสอนมวลศิษย์มาจากทุกหน
มาคึกคึกลงไปใจคนคน
หวังพาตนมาล้างให้ว่างใจ
หลวงพ่อเทศนามาห้าสิบปี
เพิ่มความดีให้แก่คนมากแค่ไหน
เพิ่มธรรมะให้โลกหายโศกใจ
ก็หาไม่...เพราะธรรมดีมีอยู่แล้ว
อยู่ที่ไหนก็อยู่ในคนนั้น
แต่เห็นกันหรือไฉนในดวงแก้ว
บ้างผิดเพียงความงามความวาววแวว
หรือเห็นแล้วแต่ไม่ซึ้งถึงข้างใน
เห็นหลวงพ่อเห็นไหมใจหลวงพ่อ
ดวงแก้วหล่อจากความจริงสิ่งอยู่ใกล้
เสียงคือแสงส่องทางสว่างไป
ฟังเข้าใจไปล้างแก้วแล้วเห็นเอง
(09.10 น. 1 พ.ค. 40 สวนโมกข์)

ดร.ถนอมวงศ์ สุกโชติรัตน์ ล้ำยอดมรรคผล
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ดร.ถนอมวงศ์ สุกโชติรัตน์ ล้ำยอดมรรคผล

ทิพยา กิตติขจร

© เอกรินทร์ เอกอัจฉริยะวงศ์

น้อมกราบนมัสการพระองค์แรกของลูกด้วยเศียรเกล้า

เช้าตรู่วันหนึ่ง.....หลังเดือนตุลาคม พ.ศ. 2516 ไม่นาน.....พระคุณเจ้าหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุได้เมตตามาโปรดถึงที่บ้าน ท่านบอกว่า "อาตมาเดินมานึกว่าใกล้ๆ เลยสามล้อเขานิมนต์ขึ้นสามล้อพามา"

ข้าพเจ้าตกใจมากที่ทราบว่าท่านเดินมาและมาองค์เดียว อีกทั้งรู้สึกละอายใจ ที่ก่อนหน้านั้น แม้จะไปทำบุญทำทานตามประเพณีตามวัดต่างๆ แต่ก็ไม่เคยไปฟังท่านแสดงพระธรรมเทศนาที่วัดชลประทานฯเลย

เช้าวันนั้นหลวงพ่อได้เมตตาโปรยธรรม....ด้วยสายตาที่มองมาอย่างอ่อนโยนเปี่ยมล้นด้วยเมตตา

"หัดเปลี่ยนอารมณ์" อย่าไปคิดวนเป็นมดไต่ขอบอ่าง มันวนอยู่อย่างนั้น..."หยุดเสีย" เหมือนบ้านหลังหนึ่ง เปิดหน้าต่างไป ข้างล่างเป็นน้ำครำ สกปรก เหม็น แล้วเราก็นั่งมองบอกว่า เหม็น เหม็น ... จะไปได้เรื่องอะไร ปิดซะ ไปเปิดอีกด้านหนึ่ง เปิดหน้าต่างเห็นทุ่งนาสีเขียวชื่นใจ..... ต้องรู้จักคิด "ทุกอย่างมันอยู่ที่คิด"

วันนั้นข้าพเจ้ากราบแทบเท้าขอโอกาสขอเมตตาฝากตนเป็นศิษย์และปวารณาตนขอเป็นลูกหลานท่านและไปฟังธรรมเทศนาในวันอาทิตย์เป็นประจำ

ท่านได้เมตตาอบรมสั่งสอนชี้ทางให้ทุกครั้งที่มีความทุกข์และไปกราบท่าน

"เกิดขึ้น... ตั้งอยู่... ดับไป" อะไรๆ ก็สามประการนี้ ไม่ว่าความสุข ความทุกข์ เกิดขึ้น... ตั้งอยู่... ดับไป... สำคัญตอนมันเกิดขึ้นต้อง "รับกระทบ" ให้เป็น "คิดให้เป็น" เดี๋ยวมันก็ดับไป...ผ่านไป...จะไปเอาอะไรเป็นตัวเป็นตนเป็นเรื่องเป็นราว จริงๆ แล้ว "มันไม่มี"

จำไว้ "เกิดขึ้น... ตั้งอยู่... ดับไป" แค่นี้แหละ ความสุขความทุกข์ใดๆ เรานั่นแหละทำมาเองทั้งสิ้น รับเสียด้วยความองอาจ กล้าหาญ ยิ้มแย้มแจ่มใส เอาปัญญานำหน้าแล้วก็จะมีชีวิตที่ดีที่น่าพอใจ

ธรรมะที่หลวงพ่อเมตตาอบรมสั่งสอน ขอรับใส่เกล้าเป็นธรรมะประจำใจของลูกตลอดไป

ทิพยา กิตติขจร

กรรมการผู้จัดการ "สวนทิพย์"

ทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์

© ดำริห์ วงษ์สุนา

แค่คำสอนสั้นๆ ของหลวงพ่อปัญญานันทะ ที่ว่า
"ความสุขที่แท้จริง ไม่ต้องซื้อหาด้วยเงิน"
มีอรรถาธิบาย ประกอบอีกเล็กน้อยว่า
"ความสุขกับความสนุก ไม่เหมือนกัน"
เพียงแค่นี้ ชีวิตผม ก็ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายไปเยอะ

นายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์
อดีตรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงสาธารณสุข
และ อดีต ส.ส. หลายสมัย

© ลดาวัลย์ คงเครือพันธ์

คุณค่าของธรรมะ กับ คุณค่าของมนุษย์

ข้าพเจ้าไปสวนโมกข์ครั้งแรกเมื่อพี่สาวชักชวนแกมอ้อนวอน เกิดความประทับใจมาก เพราะได้ฟังคำสอนและอธิบายเรื่องกระแสปฏิจจสมุปบาท รู้สึกมหัศจรรย์และรู้สึกว่าเหมือนกับวงจรหรือวัฏฏจักรน้ำ วัฏฏจักรไนโตรเจน และอื่นๆ ที่เคยเรียนทางวิทยาศาสตร์

ตั้งแต่นั้นมาก็ติดใจไปสวนโมกข์เป็นประจำทุกปี (ช่วงปิดภาคเรียนฤดูร้อน) ได้มีโอกาสกราบท่านอาจารย์พุทธทาส ได้ฟังธรรมะจากท่านและจากพระอาจารย์องค์อื่นๆ รู้สึกว่าตัวเองโชคดีได้มีโอกาส ได้เรียนรู้ได้ฟังธรรมที่เป็นแก่นแท้ของพุทธศาสนา ทำให้รู้จักชีวิตดีขึ้น และตระหนักว่าการเรียนหนังสือจนจบปริญญาเอกยังไม่มีคุณค่าเท่ากับที่ได้เรียนรู้หลักธรรมในพุทธศาสนา แม้ยามกลับมาดำรงชีวิตตามปกติในกรุงเทพฯ มีโอกาสไปกราบท่านหลวงพ่อปัญญา ก็มีความสุข ความพอใจ เหมือนได้ไปสวนโมกข์บ่อยๆ

อีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้รู้ซึ้งถึงคุณค่าของธรรมะ ที่ทำให้การทำงานของข้าพเจ้าโดยตลอดมาจนปัจจุบันนี้ (อายุย่าง 74 ปี) ก็ยังมีความสุข ความพอใจในการงานที่ทำอยู่ นั่นคือคำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาส ที่ว่า

“การทำงานคือการปฏิบัติธรรม”

อันการงาน คือคุณค่า ของมนุษย์
ของมีเกียรติ สูงสุด อย่าสงสัย
ถ้าสนุกด้วย การงาน เบิกบานใจ
ไม่เท่าไร ได้รู้ธรรม ฉ่ำซึ้งจริง
เพราะการงาน เป็นตัวการ ประพฤติธรรม
กุศลกรรม กล้ำปนมา มีค่ายิ่ง
ถ้าจะเปรียบ ก็เปรียบคน ฉลาดยิง
นัดเดียววิ่ง เก็บนก หลายพกมา
คือการงาน นั้นต้องทำ ด้วยสติ
มีสมาธิ ขันตี มีอุตสาห์
มีสัจจะ มีทมะ มีปัญญา
มีศรัทธา และกล้าหาญ รักงานจริง ฯ

รศ.ดร.ธรรมนูญ โรจนะบุรานนท์
อดีตหัวหน้าภาควิชาวิทยาศาสตร์ทั่วไป
คณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.ธรรมนูญ โรจนะบุรานนท์

© ดำริห์ วงษ์สุนา

มองแต่แง่ดีเถิด

เขามีส่วน เลวบ้าง ช่างหัวเขา
จงเลือกเอา ส่วนที่ดี เขามีอยู่
เป็นประโยชน์ โลกบ้าง ยังน่าดู
ส่วนที่ชั่ว อย่าไปรู้ ของเขาเลย
จะหาคน มีดี โดยส่วนเดียว
อย่ามัวเที่ยว ค้นหา สหายเอ๋ย
เหมือนเที่ยวหา หนวดเต่า ตายเปล่าเลย
ฝึกให้เคย มองแต่ดี มีคุณจริง

พุทธทาสภิกขุ

ผมรู้ตัวเองดีว่าเป็นคนแบบ "เข้มงวดกับคนอื่น (แล้วชอบ) ผ่อนปรนให้ตนเอง" จึงพยายามท่องกวีธรรม บทนี้ไว้เตือนใจ ว่าตัวเราเองยังมีข้อผิดพลาดบกพร่องเป็นธรรมดามนุษย์ แล้วไยไปแสวงหาความถูกต้องสมบูรณ์แบบหมดจดจากคนอื่น

แต่พอจำได้สักระยะหนึ่งก็ค่อยๆ เลือนไป กระทั่งเมื่อกลายเป็นบทเพลงหนึ่งในอัลบั้ม "เพลงพุทธทาสเปิดดวงตา" ท่วงทำนองอันไพเราะของ "จีวัน" ก็เสริมส่งให้จดจำกวีธรรมบทนี้ได้อย่างรื่นรมย์ ยากจะลืมเลือน แล้วยิ่งนานวันก็ยิ่งซาบซึ้งระคนทึ่งในคำสอนของท่านพุทธทาส ที่ทั้งลุ่มลึกและทันสมัย ไม่ว่าวันเวลาจะผันแปรไปเพียงใด

นับว่าเป็น "อกาลิโก" หรือธรรมอันไม่ประกอบด้วยกาล คือไร้กาลเวลา...โดยแท้

ธีรภาพ โลหิตกุล
นักเขียนและช่างภาพสารคดีอิสระ

ธีรภาพ โลหิตกุล

ธีรยุทธ เวชเจริญยิ่ง

เป็นมนุษย์ หรือ เป็นคน?

เป็นมนุษย์เป็นได้เพราะใจสูง
เหมือนหนึ่งยูงมีดีที่แววขน
ถ้าใจต่ำเป็นได้แต่เพียงคน
ย่อมเสียทีที่ตนได้เกิดมา
ใจสะอาด ใจสว่าง ใจสงบ
ถ้ามีครบควรเรียกมนุสสา
เพราะทำถูกพูดถูกทุกเวลา
เปรมปรีดาคืนวันสุขสันต์จริง
ใจสกปรกมืดมัวและร้อนเร่า
ใครมีเข้าควรเรียกว่าผีสิง
เพราะพูดผิดทำผิดจิตประวิง
แต่ในสิ่งนำตัวกลั้วอบาย
คิดดูเถิดถ้าใครไม่อยากตก
จงรีบยกใจตนรีบขวนขวาย
ให้ใจสูงเสียได้ก่อนตัวตาย
ก็สมหมายที่เกิดมาอย่าเชือนเอยฯ

พุทธทาสภิกขุ

กวีธรรมบทนี้ เมื่อผมได้มีโอกาสฟังจบแล้ว จากผลงานเพลงที่ "จีวัน" ได้นำมาทำดนตรี พร้อมทำนอง และขับร้องโดย ณพา จีวัน (ติ่ง) ผู้มีเสียงที่ใสไพเราะสงบเย็น อีกทั้งยังได้รับสาระแก่นธรรมจากกวีธรรมบทนี้ จะเห็นได้ว่า หลวงพ่อพุทธทาส ท่านได้ร้อยเรียง พุทธธรรมคำสอนของพระพุทธองค์ ไว้ได้อย่างงดงามครบถ้วนสมบูรณ์ที่สุดบทหนึ่ง โดยกล่าวถึงการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ จะต้องเป็นผู้ที่ มีจิตใจสูง สูงด้วยคุณธรรมที่ คิดถูก พูดถูก ทำถูก อันหมายถึง การคิด การพูด การทำ ต้องเป็นไปใน สัมมาทิฏฐิ แล้วพัฒนาตนจน จิตใจสะอาด ด้วยศีล จิตใจสงบ ด้วยสมาธิ จิตใจสว่าง ด้วยปัญญา

นี่คือหลักการเจริญ "ไตรสิกขา" (ศีล สมาธิ ปัญญา) อันเป็นหลักปฏิบัติสูงสุดในพระพุทธศาสนา ที่ทำให้เราได้เห็นสัจจะความจริงว่า สรรพสิ่งเกิดขึ้น ตั้งอยู่ ดับไป เป็น "ไตรลักษณ์" (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ไม่ใช่ตัวเราของเรา มีเหตุมีปัจจัยมันก็เกิด หมดเหตุหมดปัจจัยมันก็ดับ บังคับบัญชาไม่ได้

กวีธรรมบทนี้ จึงทำให้เราได้ฉุกคิดว่า ขณะนี้เราเป็นอะไร เป็นมนุษย์ หรือ เป็นคน ถ้าเป็นคนก็ต้องวกวนอยู่กับทุกข์ตลอดไป ถ้าเป็นมนุษย์ ก็ต้องพัฒนาตนจนสามารถทำให้ ชีวิตมีความสุข ทั้งในปัจจุบัน อนาคต ตลอดจนสุขนิรันดร์ หรือสุขอย่างยิ่งคือ พ้นจากการเกิดอีกต่อไป ซึ่งท่านเรียกว่า สันติสุข หรือ นิพพาน นั่นเอง

กวีธรรมบทนี้ จึงเป็นเครื่องเตือนสติ ให้ผมได้หมั่นสังเกตใจ และถามตัวเองว่า ขณะนี้เราเป็นมนุษย์ หรือเป็นคน เมื่อใดอยู่ในศีลในธรรมก็ เป็นมนุษย์ เมื่อใดผิดศีลผิดธรรม ก็เป็นได้แต่เพียงคน ชีวิตนี้เราเป็นผู้ลิขิตเอง ไม่มีใครจะมาลิขิตให้ ส่วนใครจะลิขิตให้ชีวิตตนเป็นอย่างไร ก็สุดแท้แต่ใครจะเลือกลิขิตเอง

ธีรยุทธ เวชเจริญยิ่ง
ผู้ประพันธ์หนังสือ "สอนแม่หัดปฏิบัติธรรม"

© กิจจา ปรัชญาธรรมกร

ทันตแพทย์หญิงนฤมล ทวีเศรษฐ์

"การทำงานคือการปฏิบัติธรรม"

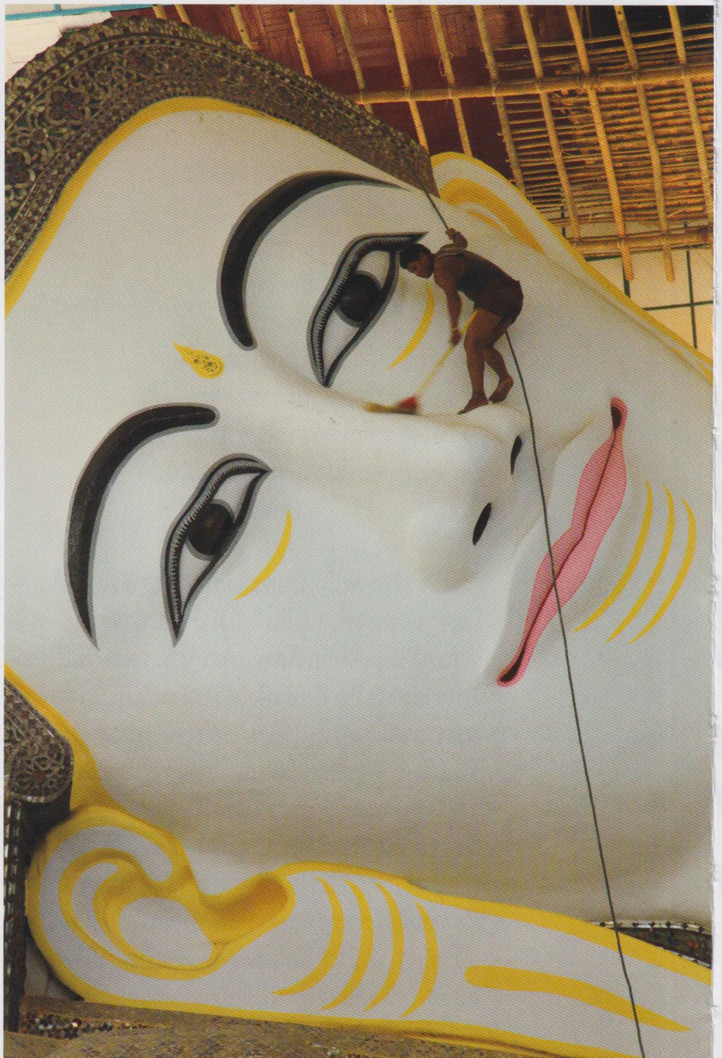
พุทธทาสภิกขุ

ทำงานที่โรงพยาบาล งานหนัก พบปัญหาหลายอย่าง เพราะทำงานด้านบริหารด้วย เคยสงสัยตัวเองว่า จะมานั่งเสียเวลาทำงานที่มีทุกข์นี้ไปทำไม เสียเวลาปฏิบัติธรรม น่าจะลาออกเสียดีกว่า จะได้เอาเวลาของชีวิตไปปฏิบัติธรรมให้เต็มที่

แต่พอได้อ่านพบหลักธรรมของท่านพุทธทาสที่ว่า การทำงานคือการปฏิบัติธรรม แล้ว ก็ได้ข้อคิด และมองงานในอีกแง่มุมหนึ่ง ว่าการช่วยเหลือผู้ป่วยให้หายจากความทุกข์ จากความเจ็บป่วยนั้น ถึงแม้จะเหนื่อยกาย แต่มองได้ว่าผู้ป่วยก็เหมือนก้อนบุญที่เดินเข้ามาหาเรา เราต้องทำสิ่งที่ดีที่สุดเพื่อเขา เราโชคดีที่อยู่ในที่ทำงานที่มีโอกาสได้ทำสิ่งที่ดีงาม ที่น้อยคนนักจะได้มีโอกาสอันนี้ หรือแม้เมื่อมีสิ่งต่างๆ เข้ามากระทบในการทำงาน ไม่ว่าเรื่องร้ายหรือดี ก็สามารถใช้สติ รู้เท่าทัน ไม่หวั่นไหว ไม่ขึ้นไม่ลง ถือว่าทุกปัญหาเป็นแบบฝึกหัดให้เราทดสอบ และล้วนทำให้เกิดปัญญาทั้งนั้น

ทุกวันนี้ เป็นสุขในทุกวันที่ได้มาทำงาน ไม่เคยตั้งตารอให้ถึงวันเสาร์ หรืออาทิตย์ คิดแต่ว่า ทำวันนี้ให้ดีที่สุด ได้ทั้งทำงานและฝึกตนปฏิบัติธรรม

ทันตแพทย์หญิงนฤมล ทวีเศรษฐ์
ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายทรัพยากรบุคคล
คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี

© จามิกร สุขทรามร

"...การแต่งงานนั้นก็คือการทำคนสองคนให้เป็นคนคนเดียวกัน หนึ่งบวกหนึ่งกลายเป็นหนึ่ง เป็นคนคนเดียวกัน มันไม่เหมือนกับสูตรทั่วๆ ไป หนึ่งบวกหนึ่งเป็นสอง นี่หนึ่งบวกหนึ่งเป็นหนึ่ง เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ร่างกายมันเป็นไม่ได้ มันสองชิ้นมันก็เป็นสองอยู่นั่นแหละ แต่ว่าใจต้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

สามีภรรยาที่มีใจเดียวนี่มันสบาย ถ้าหลายใจแล้วมันยุ่ง ผู้ชายหลายใจนี่มันยุ่ง ผู้หญิงหลายใจนี่มันก็ยุ่ง เพราะฉะนั้นต้องเป็นใจเดียว ใจเดียวนั้นคือใจที่มีธรรมะเป็นหลักคุ้มครองใจ..."

โอวาทหลวงพ่อปัญญานันทะ
จากหนังสือ "ธรรมสมรส"

27 ปี ธรรมสมรส **"อยู่กันด้วยความรัก"**

เมื่อเราทั้งสองคนตกลงใจว่าจะใช้ชีวิตคู่ร่วมกัน และมีแนวคิดตรงกันว่าอยากจะจัดพิธีแต่งงานที่เรียบง่าย ประหยัดและมีคุณค่าสำหรับชาวพุทธ จึงเข้าไปกราบขอคำแนะนำจากหลวงพ่อปัญญานันทภิกขุ ซึ่งท่านได้เมตตาแนะนำขั้นตอนต่างๆ ที่เหมาะสม ให้คู่บ่าวสาวมาถึงวัดตอนเช้าตีห้าครึ่ง เพื่อตักบาตรพระที่หน้าทางเข้าวัดชลประทานรังสฤษฎ์ จากนั้นมาทำพิธีไหว้พระรับศีลและฟังพระสงฆ์ 9 รูปเจริญพระพุทธมนต์ เสร็จแล้วหลวงพ่อจะเทศน์อบรมให้พรคู่บ่าวสาว พระสงฆ์ฉันภัตตาหารเช้า และสวดให้พร เป็นอันเสร็จพิธี

ถึงวันแต่งงาน 25 สิงหาคม 2527 เราทั้งคู่จัดพิธีการตามที่หลวงพ่อได้เมตตาแนะนำ มีญาติๆ และเพื่อนสนิทของทั้งสองฝ่ายมาร่วมเป็นสักขีพยานเพียงไม่กี่สิบคน และได้จัดพิมพ์หนังสือ "ธรรมสมรส" โดยรวบรวมคำสอนตามหลักพุทธศาสนาของหลวงพ่อพุทธทาส หลวงพ่อปัญญา และข้อคิดที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตคู่ และบทกลอนที่มีคุณค่าเป็นคติเตือนใจ เพื่อเป็นธรรมบรรณาการ และบอกกล่าวแก่ญาติมิตรที่ไม่ได้มาร่วมงาน

มาบัดนี้ หนังสือดังกล่าวยังคงจัดพิมพ์ และมีการปรับรูปเล่มให้ทันสมัย เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคู่บ่าวสาวและผู้สนใจ ที่จะนำไปมอบให้คู่รักทั้งหลายที่จะครองชีวิตร่วมกันตามแบบวิถีชาวพุทธ

ขอกราบขอบพระคุณพระเดชพระคุณหลวงพ่อพุทธทาสและหลวงพ่อปัญญานันทะ ที่เมตตาให้ครอบครัวของเราดำเนินชีวิตคู่มาถึงวันนี้ได้ รวมทั้งพ่อแม่ของเราทั้งสองและญาติมิตร ที่เป็นกำลังใจที่ดี ทำให้ ธรรมสมรส มีคุณค่ายิ่งในชีวิตการครองเรือนของคนในปัจจุบันนี้

นายนาถ - นางสุชาดา พรหมา
นายโมกข์ และ นางสาวนิจจนันท์ พรหมา
(ลูกชาย, ลูกสาว)

© ภานุมาศ มหิศยา

นาถ - สุชาดา พรหมา

ท่านอาจารย์พุทธทาส สอนไว้

"เราล่วงเกินใคร ก็หวังให้เขาให้อภัย ครั้นใครล่วงเกินเรา เราก็ลืมเรื่องการให้อภัย"

มีความหมายลึกและโดนใจ สำหรับคนมักโกรธเกลียด ชิงชัง เพื่อความเข้าใจ เห็นใจ รู้จักการอภัยและกรุณาต่อกัน

"ดำรงจิตไว้ให้ถูกต้อง"

ทุกครั้งที่มีความขุ่นมัวของจิต เศร้า ระหกระเหินเป็นทุกข์ นั่นแหละ เพราะเราดำรงจิตของเราไม่ถูกต้อง ฐานของจิตเดิมแท้ ถูกกระทบ

"ทุกสิ่งไม่เที่ยง อย่ายึดมั่นถือมั่น"

9 คำเราจำไว้ เพราะสรรพสิ่งล้วนเปลี่ยนแปลงไหลเรื่อย จับฉวยเอาไว้ไม่ได้ หรือได้ก็เพียงชั่วคราว จับฉวย ยึดมั่นว่าตน ว่าของของตนเมื่อใด ก็เป็นทุกข์

"ทำใจให้สงบ จะพบความสุขที่เยือกเย็น"

ของจริงแท้ พิสูจน์และพบเห็นได้ เมื่อใดทำใจให้สงบได้ มีโอกาสใคร่ครวญพิจารณา ดูลมหายใจเข้า-ออก ละเอียด นุ่มนวล และแผ่วเบา มีความสงบทั้งกายและจิต เราจะพบความสุขที่สงบเย็น สัมผัสได้ด้วยใจของตนเอง สงบและเยือกเย็น

หลวงพ่อปัญญา สอนไว้

"ให้คิดดี พูดดี ทำดี คบคนดี ไปสู่สถานที่ดี"

เพื่อความสำรวมระวังความคิด ระวังปาก ระวังการกระทำ ไม่คบคนชั่ว และไม่ไปสู่สถานอบาย

นำมาใช้เป็นเข็มทิศ นำทางชีวิตสู่ทางสายกลาง ตามรอยธรรมที่พระอริยเจ้าดำเนินอยู่ในมรรคมีองค์แปด

นิคม เจตน์เจริญรักษ์

กรรมการมูลนิธิหอจดหมายเหตุ พุทธทาส อินทปัญโญ

© ชูศักดิ์ วรพิทักษ์

นิคม เจตน์เจริญรักษ์

นิดดา หงษ์วิวัฒน์

“เมื่อชนะความกลัวได้ ก็เปลี่ยนไปเป็นคนละคน”

คำกล่าวของท่านพุทธทาสภิกขุในหนังสือ เล่าไว้เมื่อวัยสนธยา เมื่อปี พ.ศ. 2535 เป็นคำกล่าวที่ดิฉันสะดุดใจที่สุด แล้วมาฉุกคิดขึ้นถึงอิทธิพลแห่งความกลัว นำมาซึ่งความทุกข์และความล้มเหลวได้ในทุกๆ ตารางแห่งความกลัว กล่าวคือ

ความกลัว... เป็นอุปสรรคอย่างใหญ่หลวงต่อความคิด

ความกลัว... เป็นอุปสรรคอย่างใหญ่หลวงต่อความสำเร็จ

ความกลัว... เป็นอุปสรรคอย่างใหญ่หลวงต่อการเริ่มต้น

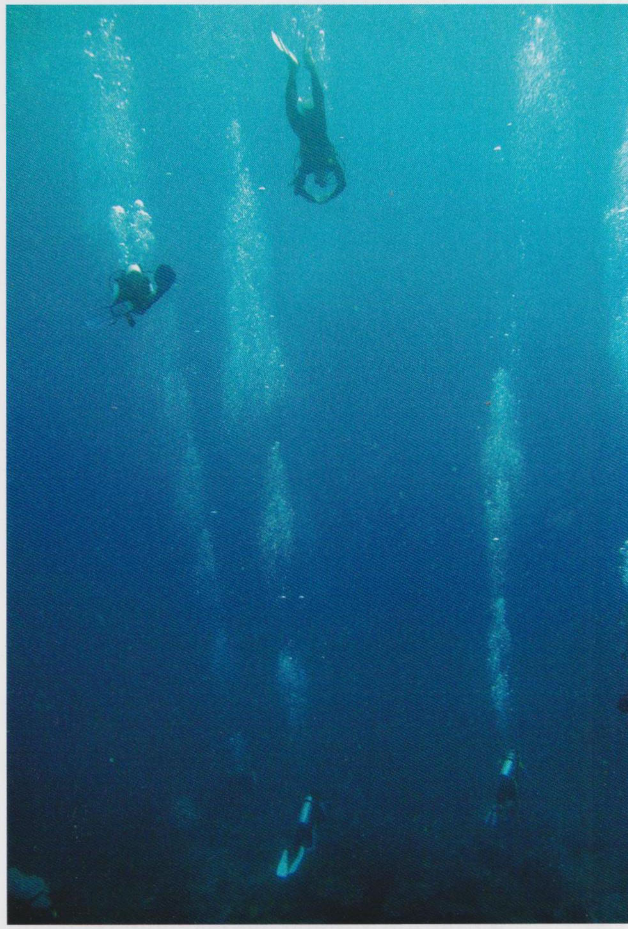
ความกลัว... ทำให้ชีวิตอยู่ในเงามืดนิจนิรันดร์

หันมาดูตนเอง มาดูผู้คนในสังคมล้วนแล้วแต่อยู่ท่ามกลางความกลัว เด็กๆ ก็เริ่มจากกลัวผี ซึ่งจากการกลัวผีก็นำไปสู่กลัวที่แปลกๆ กลัวคนแปลกหน้า กลัวคนนินทา กลัวเสียหน้า กลัวโรค กลัวตาย กลัวการทำอะไรใหม่ๆ กลัวอุปสรรค กลัวฟ้ากลัวฝน กลัวความมืด กลัวความไม่รู้ เป็นต้น

ท่านพุทธทาสท่านกล่าวว่า บางพระสูตร พระบรมศาสดาก็ตรัสเกี่ยวกับการแก้ความกลัวด้วยวิธีง่ายๆ คือ “เมื่อเกิดความกลัวขึ้นในอิริยาบถใด ก็ให้อยู่ในอิริยาบถนั้นที่ตรงนั้น จนไม่กลัว เกิดความกลัวขึ้นตรงไหน ก็อยู่ตรงนั้น เรียกให้มันมา ในที่สุดมันก็ไม่มา”

“โดยธรรมชาตินั้นไม่มี เพราะเรามันโง่ มันคิดให้กลัวไปเอง ความกลัวไม่มีตัวตน”

ตั้งแต่นั้นมา ดิฉันก็เลิกกลัว อันแรกคือเลิกกลัวผี ต่อมาก็เลิกกลัวในหลายสิ่งหลายอย่าง ไม่คิดล่วงหน้า เผชิญกับความรู้สึกกลัว (ภาวะกลัวคือขาดความมั่นใจ) ในที่สุดความกลัวก็หายไป แต่นั้นมาดิฉันรู้สึกว่า ตนเองเกิดการเปลี่ยนไปกลายเป็น “คนละคน” จริงๆ

© เอกราช อินทรวิศิษฎ์

ดิฉันจึงหันมาปกครองลูกน้องให้ไม่ต้องกลัว ให้ไม่ต้องอยู่กับความคิดกลัว แต่เผชิญความจริงไปเลย ผลลัพธ์ที่ออกมาคือลูกน้องกล้าคิด แม้ทำผิดพลาดก็ไม่กลัว มีสติที่จะแก้ไขปัญหานั้นๆ

นิดดา หงษ์วิวัฒน์

สำนักพิมพ์แสงแดด

นพ.บัญชา พงษ์พานิช

อยู่ด้วยปัญญา : นครเมืองพระ ธรรมะต้องครองใจคน

ทำอะไร ต้องทำด้วยปัญญา อย่าโง่

อย่าทำด้วยความโง่...คิดให้รอบคอบ

แล้วก็ต้องคิดว่า ไอ้สิ่งที่เราจะทำนี่มันจะสร้างความเดือดร้อนให้แก่ใครมั่ง

ถ้าเดือดร้อนแก่คนอื่นเราไม่เอา แม้จะได้เงินได้ทอง ไม่ได้

ทำให้เพื่อนมนุษย์เดือดร้อนเราไม่เอา เราไม่เกิดมาเบียดเบียนใคร

เราไม่เกิดมาทำใครให้เดือดร้อน เราจะอยู่ให้คนอื่นเป็นสุขมันก็สบาย

...อยู่ด้วยปัญญา คิดด้วยปัญญา พูดด้วยปัญญา ไปไหนก็ไปด้วยปัญญา

...ชาวเมืองนครต้องอยู่ด้วยปัญญา

ปัญญานันทะภิกขุ, ศาลาเทศบาลเมืองนคร
1 มิถุนายน 2531

ธรรมะคือหน้าที่ : ธรรมะสำหรับแก้ปัญหาเมืองนคร

- ขอให้สนใจแก้ปัญหาด้วยตนเอง หรือให้มีธรรมะขึ้นในตนเอง ธรรมะก็จะช่วย ธรรมะเฉยๆ ช่วยไม่ได้หรอก ต้องเป็นธรรมะที่ปฏิบัติถูกต้องๆ พอใจๆ ถูกต้อง พอใจ ช่วยตนเอง ยกมือไหว้ตนเอง จึงจะช่วยได้เอาสิ่งนี้แหละเป็นหลักเกณฑ์มาแก้ปัญหาที่เมืองนครก็ดี ที่ไหนก็ดี ไม่มีหลักอื่นนอกจากหลักนี้ ปฏิบัติธรรมะให้ถูกต้อง บูชาธรรมะที่เป็นสิ่งสูงสุด ซึ่งพระพุทธองค์ก็ทรงบูชา คือ บูชาหน้าที่

- เป็นบิดามารดาก็ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง เป็นครูอาจารย์ก็ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง เป็นเด็กก็ทำหน้าที่ให้ถูกต้อง เป็นวัยรุ่นก็ถูกต้อง วัยหนุ่มสาวก็ถูกต้อง พ่อบ้านแม่เรือนก็ถูกต้อง คนแก่คนเฒ่าก็ถูกต้อง

- มันมีแต่ความถูกต้อง นั่นแหละคือธรรมะ ธรรมะไปทุกหัวระแหง หวังว่าจะได้สนใจในสิ่งที่เป็นที่พึ่งได้ สิ่งนั้นคือธรรมะที่เราได้กระทำด้วยตนเองให้มันเกิดมีขึ้นมาในตัวของเราเอง มันก็จะแก้ปัญหาได้ทุกอย่าง

- ขอให้สนใจคำๆ นี้ ธรรมะ คือหน้าที่ ขอให้เห็นแก่ธรรมะ อย่าเห็นแก่ตัว ถ้าเห็นแก่ตัวก็จะไม่เห็นแก่ธรรมะ เห็นแก่กิเลสตัณหาไปหมดแหละ ถ้าไม่เห็นแก่ตัว เห็นแก่ธรรมะนั่นแหละ มันก็จะแก้ปัญหาได้ ถ้าเห็นแก่ตัวมันก็ไม่มีธรรมะ มันก็จะเพิ่มปัญหา

พุทธทาสภิกขุ, ม้าหินหน้ากุฏิที่สวนโมกข์ฯ
20 พฤศจิกายน 2531

© ธนกฤต กาลเศรณี

ผมเป็นคนผูกพันรักเพื่อนมนุษยชาติและถิ่นฐานบ้านเกิดเมืองนอนที่มีโอกาสบวชเรียนในพระบวรพุทธศาสนาชั่วขณะ เห็นบ้านเห็นเมืองมีปัญหา ก็หาหนทางพัฒนาแก้ไข ได้มีโอกาสอาราธนานิมนต์พระเดชพระคุณท่านอาจารย์ปัญญานันทภิกขุ และ ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุ แสดงธรรมสำหรับเมืองนคร 2 กถาสำคัญที่จับจิตจับใจ ให้มุ่งมั่นปฏิบัติธรรมคือ ทำหน้าที่ และ มีชีวิตอยู่ด้วยปัญญาแต่นั้นมา

บัญชา พงษ์พานิช
เลขานุการมูลนิธิหอจดหมายเหตุพุทธทาส อินทปัญโญ
อาสาสมัครอิสระสาธารณประโยชน์

"...วันนี้ท้องฟ้าดูครึ้ม ฝนทำท่า...แต่ไม่ตก ความครึ้มของอากาศเป็นความมืดข้างนอกไม่เป็นไร อย่าให้ข้างในมันมืด...มืดทางใจ แสงสว่างที่จะช่วยบรรเทาความมืดทางใจได้ คือแสงธรรม

ธรรม...เป็นกฎเกณฑ์ระเบียบของธรรมชาติ เป็นหน้าที่อันทุกคนจะต้องปฏิบัติ และผลอันเกิดขึ้นจากการปฏิบัตินั้นๆ การปฏิบัติตามหน้าที่ คือการปฏิบัติธรรม..."

ปัญญานันทภิกขุ

มีลูกศิษย์ถามหลวงพ่อปัญญาว่า...ท่านสอนธรรมในวิทยุและที่วัดแทบทุกอาทิตย์ แล้วยังไปสอนที่ต่างจังหวัดไกลๆ บ่อยมาก ท่านเหนื่อยไหม?... ท่านตอบว่า "เป็นหน้าที่ เป็นงาน เป็นชีวิตของหลวงพ่อเหนื่อยไม่ได้"

ฟังธรรมจากหลวงพ่อนานเกือบ 30 ปี ก่อนปาฐกถาท่านจะเตือนทุกครั้ง "ขอให้ทุกท่านอยู่ในอาการสงบ ตั้งใจฟังด้วยดี..." ธรรมที่ท่านสอนเป็นตัวอย่างชีวิตจริง เข้าใจง่าย นำไปใช้ได้ น้ำเสียงของท่านมีเอกลักษณ์เด่น ลูกศิษย์จำได้โดยไม่ต้องเห็นองค์ท่าน

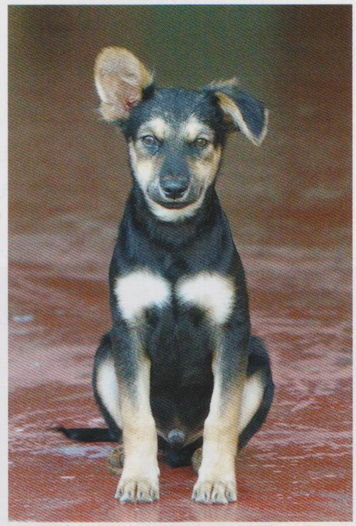
ท่านสอนธรรมโดยใช้ธรรมชาติเป็นอุปกรณ์เสมอ ท่านเคยเล่าว่า...ท่านนั่งดูพ่อนกคาบอาหารมาป้อนแม่นกซึ่งกำลังกกไข่ พอลูกนกออกจากไข่ 3 ตัว บินยังไม่ได้ พ่อนกกับแม่นกช่วยกันคาบอาหารมาป้อนและสอนให้ลูกนกบิน หลวงพ่อประทับใจมากจนเหมือนได้ยินเสียงนกพูดว่า "หลวงพ่อเจ้าขา..แม้พวกดิฉันเป็นนก ก็ประพฤติธรรมเหมือนกัน" เราเป็นคนนี่ ถ้าไม่ประพฤติธรรม ก็อายนกเท่านั้น...

แสงธรรมจากหลวงพ่อปัญญา สาดส่องมา สว่างจ้าจริงๆ !

ปิด ปิด หู : อย่าให้แส่ ไปฟังเรื่อง
ที่เป็นเครื่อง กวนใจ ให้หม่นหมอง
หรือเร้าใจ ให้ฟุ้งซ่าน พาลลำพอง
ผิดทำนอง คนฉลาด อนาถใจ
เปิด เปิด หู : ให้ยินเสียง สำเนียงธรรม
ทั้งเช้าค่ำ มีก้องไป ในโลกหล้า
ล้านล้านปี ฟังให้ชัด เต็มอัตรา
คือเสียงแห่ง สุญญตา ค่าสุดใจ

พุทธทาสภิกขุ

เมื่อหูได้ยินใครเขา "ติ" เรา ใจจะร้อนรุ่ม (แฟบ) เมื่อเขา "ชม" ใจก็จะเริงร่า (ฟู) เหนื่อยเต็มที่กับสภาพแฟบและฟูซ้ำแล้วซ้ำอีก จึงไปบ่นกับแม่ แม่พูดว่า "หูเจ้าปัญหา...ปิดหูเสียบ้าง นอนนั่งสบาย" นึกเถียงในใจว่า ตากับปากปิดง่าย หูปิดยาก

© วรพจน์ หลักดี

เมื่อสนใจศึกษาและปฏิบัติธรรม ได้อ่านกวีธรรมจำนวนมากของท่านพุทธทาส เข้าใจบ้าง ไม่เข้าใจบ้าง พออ่านพบเรื่อง "ปิด-เปิดหู" สนใจมาก เพราะแม่เคยว่า "หูของเราเจ้าปัญหา"

กวีธรรมสั้นๆ เพียง 8 บรรทัด ท่านชี้ชัดถึงโลกธรรมข้อติเตียนและสรรเสริญ ท่านคงไม่สอนเราให้ปิด-เปิดหูเท่านั้น ท่านคงต้องการให้ปิด-เปิดถึงใจด้วย เปิดหูรับเสียงธรรม นำไปใช้เป็นประโยชน์ ไม่เลยละที่จะคิดอย่างมีเหตุผล ไม่สับสนด้วยโยนิโสมนสิการ ผ่านจนถึงปัญญาและสัมมาทิฏฐิ

"ฟัง คิด ทำ นำให้รอบรู้" พลิก "หูเจ้าปัญหา" เป็น "หูเจ้าปัญญา" ได้โดยพลัน

รศ.บุญนำ ทานสัมฤทธิ์
อดีตรองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ฝ่ายการศึกษา

รศ.บุญนำ ทานสัมฤทธิ์

ปณิธานสามประการ

ที่ควรปลูกฝังเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่มนุษยชาติและแก่โลก

1. การทำให้ทุกศาสนิกชนเข้าถึงหัวใจของศาสนาของตน
2. การทำให้เกิดความเข้าใจและปรองดองระหว่างศาสนา
3. การนำโลกให้ออกมาเสียจากอำนาจของวัตถุนิยม

พุทธทาสภิกขุ

ครั้งแรกที่ผมได้อ่านพบปณิธานสามประการที่ท่านพุทธทาสมอบไว้ให้เป็นมรดกสำหรับมนุษยชาติ ผมมีความปลาบปลื้มสุดๆ ในมุมมองอันยิ่งใหญ่ที่ไม่แฝงความติดยึดในความเป็นตัวกู ของกู และศาสนากู ซึ่งถ้าเราทุกคนช่วยกันปลูกฝังปณิธานนี้ได้สำเร็จ สันติภาพและความสงบสุขจะบังเกิดได้ในโลกนี้

ที่โลกเราวุ่นวายอยู่ทุกวันนี้ มีสาเหตุมาจากความยึดมั่นถือมั่นในความเป็นตัวกูและของกู เนื่องจากผู้ที่สร้างเรา จะเป็นพระเจ้าหรือธรรมชาติ ก็สุดแต่ความเชื่อที่หลากหลาย ต้องการให้เราสืบทอดเผ่าพันธุ์มนุษย์ให้คงอยู่นานที่สุดเท่าที่จะนานได้ ท่านจึงโปรแกรมให้เราติดยึดในความเป็นตัวกูและของกู ทำให้เราหลงโง่สะสมวัตถุกันอย่างงมงาย

ทุกศาสนามีจุดหมายเดียวกันคือการทำให้ทุกคนเป็นคนดีที่มีความสุข สาเหตุหลักที่ทำให้โลกพัฒนาก็คือความติดยึด และสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดความทุกข์แสนสาหัสแก่มนุษยชาติก็คือความติดยึด

พุทธศาสนาสอนให้ละชั่ว ทำดี และชำระจิตให้บริสุทธิ์ด้วยปัญญาเพื่อลดความติดยึด ศาสนาที่นับถือพระเจ้า สอนให้ละชั่ว ทำดี และลดความติดยึดโดยการถอนความติดยึดทั้งหมดไปฝากไว้กับพระเจ้า เป็นไปไม่ได้ที่จะทำให้ทุกคนคิดเหมือนกัน และเชื่อเหมือนกัน

ทุกศาสนิกชนสามารถลดความติดยึดอย่างโง่เง่าได้ เพียงแต่เข้าให้ถึงแก่นแท้ของศาสนาที่ตนนับถือให้ได้เท่านั้น

© สุนันท์ คุณากรไพบูลย์ศิริ

พลอากาศตรีนายแพทย์
บุญเลิศ จุลเกียรติ
อดีตผู้อำนวยการโรงพยาบาล
ภูมิพลอดุลยเดช

พล.อ.ต.นพ.บุญเลิศ จุลเกียรติ

การพัฒนาจิตใจให้เป็นพื้นฐาน นำไปสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและการปกครอง ต้องอาศัยธรรมะเป็นพื้นฐาน จึงได้นำเอาบทประพันธ์คำกลอนของหลวงพ่อพุทธทาสมาเข้าทำนอง ให้นักร้องร้องประกอบคำบรรยาย เป็นที่สนใจของนักศึกษาและผู้ที่เข้ามารับการอบรม ทำให้คนเข้าถึงธรรมได้อีกทางหนึ่ง ตามหลักสูตรของแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง เพื่อเจริญรอยตามต่อพระปฐมบรมราชโองการ "เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"

ฯพณฯ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ รับเป็นนโยบายของรัฐบาลพัฒนาประเทศ จึงนำไปนมัสการให้หลวงพ่อได้รับทราบถึงความสำเร็จของการพัฒนาจิตให้กับบุคคลด้วยการผสมผสานทั้งทางโลกทางธรรม ด้วยการนำบทประพันธ์คำกลอนของหลวงพ่อมาเข้าทำนอง ให้เกิดบันเทิงธรรมแก่ผู้เข้ารับการอบรม

เมื่อมีปัญหาทั้งทางโลกทางธรรม ก็ต้องไปกราบนมัสการหลวงพ่อขอปรึกษาอยู่เป็นประจำ เมื่อตั้งสถาบันฝึกอบรมพัฒนาจิตใจ ตามหลักสูตรแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองขึ้นเรียบร้อยแล้ว ยังไม่มีเพลงประจำสถาบัน จึงไปกราบนมัสการขอความเมตตาจากหลวงพ่อ ให้ช่วยแต่งเพลงประจำสถาบันฯ หลวงพ่อบอกว่า แผ่นดินธรรมยังไม่ถึงที่สุด ต้องให้เป็นแผ่นดินเพชร แผ่นดินแก้ว

สามวันรอความเมตตาจากหลวงพ่อ วันแรกของการขอความเมตตา หลวงพ่อหัวเราะ หึๆ แล้วไม่พูดอะไร จึงออกไปนั่งเงียบๆ ที่ใต้ต้นไม้ในสวนโมกข์ วันที่สองก็ไปกราบนมัสการขอความเมตตาเป็นคำรบสอง ท่านก็ได้แต่เงียบไม่พูดอะไร ก็ต้องออกไปนั่งทำสมาธิอยู่ใต้ต้นไม้เช่นเดิม ลุถึงวันที่สาม ไปกราบนมัสการหลวงพ่อว่า วันนี้ต้องกลับแล้วและรถไฟกำลังจะมา หลวงพ่อได้เขียนเพลงประจำสถาบันแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง คือ เพลงอตัมมยตา จึงเกิดขึ้น เป็นอาวุธเพชรเผด็จมาร ตามเนื้อร้องที่หลวงพ่อประพันธ์ให้ภายใน 5 นาที เป็นเพลงประจำสถาบันฯ และสามารถใช้เป็นเพลงประกอบคำบรรยายได้เป็นอย่างดี

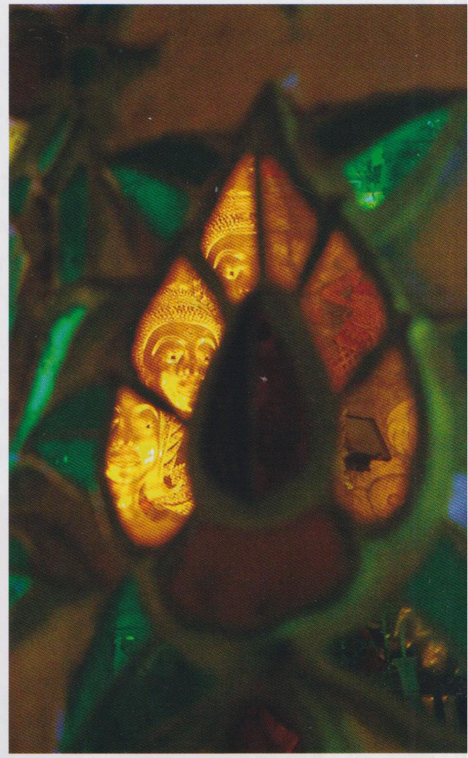
"อตัมมยตา" อาวุธเพชร เผด็จมาร

แผ่นดินทอง ต้องสะอาด สว่าง สงบ

บนแผ่นดินธรรมครบ ด้วยหน้าที่

แผ่นดินไทย มีจิตใจ อันเสรี

เพราะเหตุมี ยอดธรรมะ "อตัมมยตา"

© กิจจา ปรัชญาธรรมกร

อตัมมยตา คือมั่นคง ในหน้าที่
สามัคคี ไม่มีจิต ริษยา
ทำงานสนุก เป็นสุข ทุกเวลา
"อตัมยตา" อาวุธเพชร เผด็จมาร
งานสนุก สุขไปพลาง อย่างสวรรค์
เหงื่อเป็นมัน คือน้ำมนต์ มหาศาล
ทุกชีวี ชีวิตเย็น เป็นนิพพาน
เพราะการงาน นั้นคือการ ประพฤติธรรม ฯ

ปชา ลาภานันต์
สถาบันแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง
อ.เสนา จ.พระนครศรีอยุธยา

ประยูร พรหมสุทธิ

"...ขอให้ผู้สูงอายุทุกคนแสดงภาพแห่งผู้มีสติปัญญาให้ลูกหลานได้เห็น ลูกหลานก็สบายใจจะได้พูดออกมาด้วยความดีใจว่า คุณปู่ใจดี คุณย่าใจดี คุณยายคุณตาใจดี

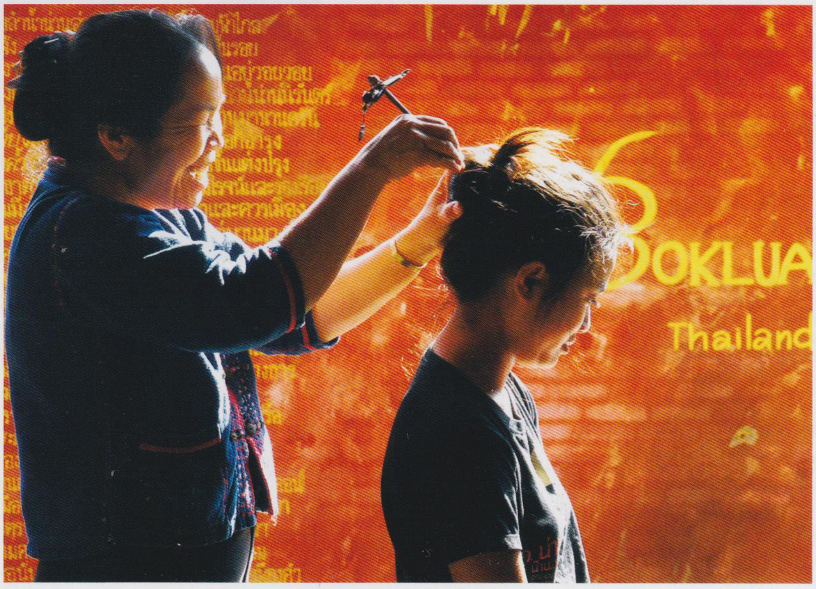
ยิ่งรายที่เป็นคนมาวัดเป็นคนใจดี มันเป็นการยืนยันธรรมะคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่มีอยู่ในเนื้อในตัวของเรา เป็นการช่วยส่งเสริมพระศาสนา

ถ้าเรามาวัดแล้วใจไม่ดี เด็กๆ มันว่า คุณยายของหนูไปวัดทุกวันพระวันอาทิตย์ แต่กลับถึงบ้านโมโหโทโสจังเลย อย่างนี้เสียท่าแล้ว แปลว่าคุณยายทำให้เสียหายแล้ว ภาพพจน์คนไปวัดเสียแล้ว ไม่ได้เรื่องแล้ว

เพราะฉะนั้นจึงต้องแสดงภาพพจน์ในทางสงบ มีเหตุผล พูดจาอะไร ก็พูดด้วยใจเมตตาด้วยกรุณา ด้วยเหตุด้วยผล ไม่วู่วามเป็นเดือดเป็นแค้น ควบคุมตัวเองได้ในทุกอิริยาบถเพราะเราเกิดมานานแล้ว ผ่านการหัดการควบคุมตัวเองให้อยู่ในสภาพปรกติมานานแล้ว ต้องไม่ขึ้นไม่ลง อะไรมากระทบก็อยู่ในสภาพดุษณี สูญเสียอะไรไปก็เฉยปล่อยได้วางได้ ไม่แสดงอาการเป็นทุกข์ให้ลูกหลานเห็น แต่ทำตัวเป็นที่ปรากฏแห่งความหนักแน่น มีปัญญา มีสติควบคุมจิตใจได้ กลายเป็นปูชนียะให้แก่ลูกหลานอยู่ประจำบ้านประจำเรือน เป็นตัวอย่างในทางสงบรำงับ เป็นตัวแทนของพระธรรม ชื่อว่าบ้านนั้นเรือนนั้นมีพระ มีธรรมะ

คุณปู่ คุณตา คุณย่า คุณยายนี่แหละเป็นตัวธรรมะให้ลูกหลานเห็น..."

ปัญญานันทภิกขุ

© ชูศักดิ์ วรพิทักษ์

เมตตาของหลวงพ่อ ทำให้ครอบครัวอยู่ดีมีสุข

ระลึกถึงหลวงพ่อพระพรหมมังคลาจารย์ที่ดิฉันเคารพอย่างสูงตลอดมา เพราะท่านมีเมตตาสูง ทำให้มีชีวิตอยู่ดีมีสุขทั้งครอบครัวจนทุกวันนี้

แม้ว่าท่านจะจากพวกเราไปเป็นเวลานานแล้ว ดิฉันและครอบครัวก็ยังคงระลึกถึงในความเมตตา อบรมสั่งสอน

น้ำเสียงของท่านนั้นไม่มีใครจะเสมอเหมือนได้ ได้ยินครั้งใด ก็ยังคงจำได้ ไม่ลืมเลย

ดิฉันรู้สึกมีความสุขอยู่เสมอไปชั่วชีวิต

กราบเท้าหลวงพ่อด้วยความเคารพอย่างสูง
ประยูร พรหมสุทธิ

“ขอให้อยู่ดี มีประโยชน์”

ตลอดชีวิตของดิฉัน สิ่งที่มีคุณค่ามากของชีวิต คือ การที่ได้เห็นคุณพ่อ ดร.อภัย นาคคง และคุณแม่ อ.ดรุณีนาถ นาคคง อุทิศตนต่อการสอนหนังสือ ทั้งพระทั้งฆราวาส อย่างเต็มที่ โดยไม่เคยรับค่าสอน เงินเดือนครูแม้จะน้อยนิด ก็ยังกลับคืนไปในกิจกรรมของนักเรียนของคุณพ่อคุณแม่เป็นจำนวนมาก ทั้งสองท่านเป็นต้นแบบของชีวิตที่ตั้งตนอยู่บนความเสียสละและความดีงาม โดยไม่เคยเกี่ยวข้องกับอบายมุขทั้งปวง และไม่เคยเรียกร้องผลประโยชน์ใดๆ ไม่เคยทวงบุญคุณใคร

มนุษย์ในโลกที่จากไป คงเหลือไว้แค่ความดีกับความชั่ว ผู้คนคงจดจำได้แค่นั้น การเป็นบุคคลในวงการบันเทิงนั้นเป็นที่สนใจและจับตามองของสังคม การดำรงชีวิตจึงอยู่ในสายตาของผู้อื่นตลอดเวลา เป็นโชคดีของดิฉันที่ได้มีโอกาสเป็นพิธีกรรายการธรรมะอย่างรายการดรุณธรรม และรายการมิติธรรม มิติไทย เป็นต้น ทำให้ภาพของดิฉันในวงการบันเทิงดูสะอาดงดงาม ยิ่งมาเป็นแฟนพันธุ์แท้พระพุทธรูป ก็ยิ่งพาให้ผู้คนเห็นภาพชัดเจนขึ้น การเป็นวิทยากรก็ยิ่งต้องรักษาความดียิ่งชีวิต เพราะหากตนทำดีไม่ได้ก็ไม่ควรไปสอนคนอื่น เพราะต้องดำรงตนให้สมกับที่คนยกย่องว่าเป็นอาจารย์ การรักษาความดีและความสะอาดของชีวิตเป็นเรื่องยากมาก แต่หากรักษาได้ก็จะทำให้ตนเองรู้สึกมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี และนอนหลับฝันดี

ในวัยเด็กของดิฉัน เสียงวิทยุที่ได้ยินจนชินหู คือ เสียงของหลวงปู่ปัญญา ฟังเข้าใจบ้างไม่เข้าใจบ้าง เพราะยังเล็กนัก แต่ก็มองเห็นแววตาที่มีความสุขและรอยยิ้มที่มีตลอดเวลาในการฟังธรรมะหลวงปู่ของคุณพ่อคุณแม่ เมื่อคุณตาไปรับราชการเป็นประมงจังหวัดที่สุราษฎร์ ทำให้คุณพ่อคุณแม่ได้มีโอกาสพาดิฉันและพี่น้องไปกราบนมัสการท่านพุทธทาสที่สวนโมกข์หลายครั้ง ดิฉันยังจดจำภาพที่ท่านนั่งบนลานธรรมแล้วมีสาธุชนนั่งอยู่ใต้ร่มไม้ด้วยอาการสงบเย็นได้

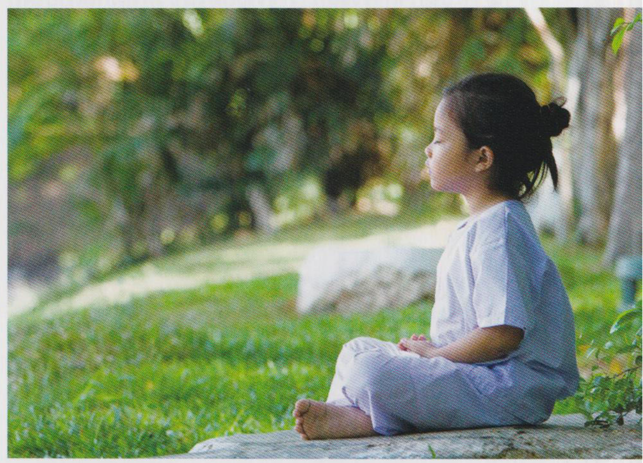
เวลาผ่านมาจนดิฉันเติบใหญ่กลายเป็นวิทยากรนักพูด ได้เดินทางไปบรรยายที่สุราษฎร์ ก็ได้ตั้งใจเดินทางไปกราบท่านอีก ครั้งสุดท้ายในชีวิตที่ได้พบท่าน ก่อนจะกลับได้เข้าไปกราบลา ท่านให้พรกับดิฉันว่า **“ขอให้อยู่ดี มีประโยชน์”** เป็นคำพูดสั้นๆ ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของดิฉันตลอดมา

ธรรมะของท่านพุทธทาสที่ว่า *“โลงศพของเรา ก็คือความดีที่ทำไว้ในโลก ด้วยการเผยแผ่พระธรรม ป่าช้าของเรา ก็คือบรรดาประโยชน์ทั้งหลายที่ทำไว้ในโลก เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์”* ประทับใจดิฉันเหลือเกิน คำๆ นี้ได้สอนให้ดิฉันอุทิศชีวิตเพื่อการทำประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ เช่นเดียวกับคุณพ่อคุณแม่ ความจริงใจต่อสังคม ทำให้ดิฉันได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี เกือบ 10 ครั้ง โดยไม่เคยคาดฝันมาก่อน

การเป็นคนทำประโยชน์นั้น ทำได้ทุกวัน ทำได้ตลอดเวลา และจะทำให้หัวใจมีความสุขทุกนาที ขอเพียงให้ทำด้วยความจริงใจ ไม่เสแสร้ง ท่านก็จะได้พบอัศจรรย์แห่งชีวิตเหมือนดิฉันค่ะ

ปิยะนุช นาคคง
ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ของจิ๋ว

© ลดาวัลย์ คงเครือพันธ์

ปิยะนุช นาคคง

ตัวกู - ตัวสู

อันความจริง "ตัวกู" มิได้มี
แต่พอเผลอ มันเป็นผี โผล่มาได้
พอหายเผลอ "ตัวกู" ก็หายไป
หมด "ตัวกู" เสียได้ เป็นเรื่องดี ;
สหายเอ๋ย จงถอน ซึ่ง "ตัวกู"
และถอนทั้ง "ตัวสู" อย่างเต็มที่
มีกันแต่ ปัญญา และปรานี
หน้าที่ใคร ทำให้ดี เท่านี้เอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

การเปลี่ยนแปลงทางธรรมครั้งสำคัญในครอบครัวของข้าพเจ้า มีเหตุปัจจัยมากจากคำสอนของท่านอาจารย์พุทธทาส และกลอนบทนี้ก็เสมือนหนึ่งว่าเป็นตัวแทนของท่านอาจารย์ ที่คอยเตือนสติข้าพเจ้าเสมอมา ทำให้ข้าพเจ้าสำนึกว่า "ชีวิตนี้ต้องทำเพื่อผู้อื่นให้มาก เพื่อลดความเห็นแก่ตัว 'กู' ของตัวเอง" และพยายามใช้ชีวิตให้เรียบง่ายมากที่สุด เพื่อไม่เป็นเหตุแห่งการกระตุ้นความสำคัญตัวผิด จนกลายเป็นอาหารของ "ตัวกู" ที่ใหญ่ขึ้น

แม้การถอนซึ่ง "ตัวกู" จะเป็นเรื่องยาก เพราะปัญญาอันน้อยนิดของข้าพเจ้า แต่บทธรรมในคำสอนนี้ ก็เป็นกำลังใจในการเจริญสติในชีวิตที่มักเผลอไผลสร้าง "ตัวกู" ขึ้นมาบ่อยๆ ของข้าพเจ้า ได้มีความสว่างไสวแห่งธรรมขึ้นมาบ้างตามกำลังปัญญาที่มี และพร้อมกันนี้ก็ยังเป็นเครื่องสะกิดใจให้ข้าพเจ้าได้เดินหน้า ทำหน้าที่ของตนเพื่อผู้อื่นอย่างไม่ย่อท้อต่อไป

© จามิกร สุขทรามร

เตือนใจ

1. อยู่อย่างไทย
2. อยู่อย่างมนุษย์
3. อยู่อย่างพุทธบริษัท
4. ตื่นตัว ว่องไว ก้าวหน้า ตามแนวทางพุทธธรรม

ชีวิตจักมีค่าสมกับเกิดมาบนแผ่นดินนี้

ภิกขุ ปัญญานันทะ
20 ก.พ. 38

ท่านอาจารย์ปัญญา เป็นผู้มีอุปการคุณแก่ข้าพเจ้ามาก และท่านช่วยทำความตั้งใจของเจ้าพ่อชื่น ในการพลิกฟื้นวัดอุโมงค์ขึ้นมาอีกครั้งให้เป็นความจริง แหละข้อเตือนใจ 4 ประการนี้ เป็นดังแนวทางการใช้ชีวิตของข้าพเจ้า ที่ปฏิบัติอยู่ทุกวันนี้ ทำให้ข้าพเจ้าไม่หลงลืมตัว เฉออกนอกแนวทางแห่งพุทธธรรม แม้ดูเผินๆ อาจไม่ยากในการปฏิบัติ แต่สำหรับข้าพเจ้าแล้ว มันเหมือนกับว่าต้องพิสูจน์กันทั้งชีวิตเลยทีเดียว ว่าจะรักษาความเป็นมนุษย์ในวิถีแห่งพุทธธรรมได้เจริญงอกงามขนาดไหน และเหตุแห่งการเดินตามแนวทางนี้จึงทำให้ข้าพเจ้าสำนึกได้ดีว่า ท่านอาจารย์ปัญญาเป็นบุคคลสำคัญที่ทำให้ ข้าพเจ้ารู้ว่าการได้เกิดเป็นมนุษย์ และได้พบพระรัตนตรัยสำคัญเพียงใด

"สิ่งนี้มีค่าเลิศเหนือสิ่งอื่นใด"

*เพ็ญฉาย สิโรรส***
พุทธนิคม เชียงใหม่

*(**ธิดาเจ้าชื่น สิโรรส ราชนิกุลฝ่ายเหนือ ผู้มีบทบาทสำคัญในการวางรากฐานการศึกษาและพระพุทธศาสนาในล้านนา และเป็นบุคคลสำคัญที่สนับสนุนงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาของ "ภิกขุ ปัญญานันทะ" ระหว่างจำพรรษาที่วัดอุโมงค์ จังหวัดเชียงใหม่ ช่วงปี 2492 – 2502)*

เพ็ญฉาย สิโรรส

เมตตา พานิช

ทางรอดของเรา.

1. กินข้าว จานแมว,
2. อาบน้ำ ในคู,
3. เป็นอยู่ อย่างทาส,
4. มุ่งมาด ความวาง,
5. อยู่อย่าง ตายสนิท,
6. ความคิด ผ่องแผ้ว,
7. กุมแก้ว ในมือ,
8. คือดวง จิตว่าง,
9. สมหวัง ทุกอย่าง,
10. ไม่มี หลีกเลี่ยง,
11. แจกของ ส่องตะเกียง
12. เลี้ยงคนทั้งโลก.

ทำอย่างนี้ เขาว่าบ้า อย่าสงสัย
ชอบใจเรา เราก็บ้า ของเราไป
สบายใจ กลับว่าบ้า อย่าฟังมัน
บ้าแล้วสบาย ไปจนตาย น่าบ้านัก
บ้าอย่างนี้ มันน่ารัก ถูกใจฉัน
ชวนกันมา บ้าให้มาก อยากประชัน
มาแข่งกัน บ้าอย่างนี้ ดีนักเอย ฯ

พุทธทาส อินฺทปญฺโญ

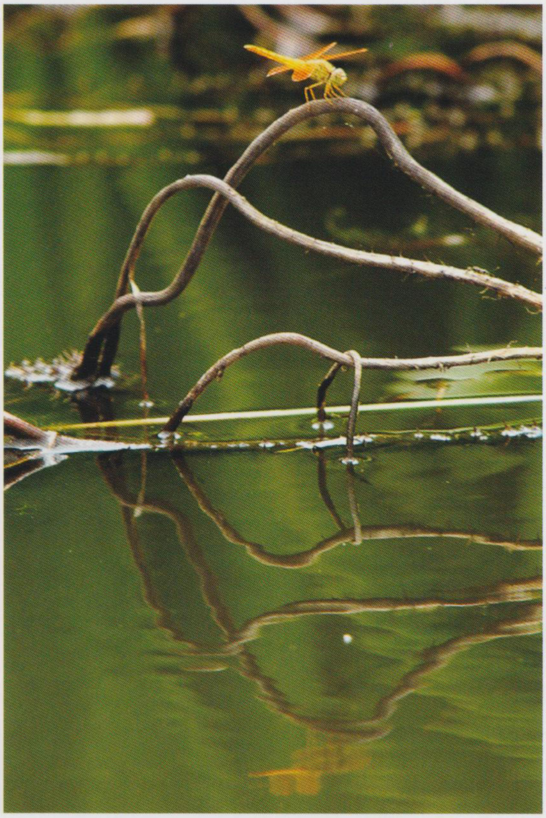
...ผมพบแผ่นกระดาษที่มีข้อความทั้งหมดนี้ ในลิ้นชักโต๊ะพิมพ์ดีดเก่าๆ ของหลวงลุง(พุทธทาส) อ่านครั้งแรกไม่ได้สนใจมากนัก ได้ถ่ายสำเนานำไปเก็บไว้สำหรับส่วนตัวที่บ้าน

มีเวลาว่างหยิบมาอ่านบ่อยครั้ง...ทบทวนซ้ำหลายๆ รอบ...จำได้ขึ้นใจทุกตัวอักษร นำไปลองปฏิบัติในชีวิตจริง มั่นใจเต็มร้อย นับจากนี้ไป ขอเดินตามทางรอดสายนี้ ไปให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์

...กล้าประกาศกับทุกๆ คนว่า “ทำอย่างนี้ เขาว่าบ้า ช่างหัวมัน”

เมตตา พานิช
คณะธรรมทาน ไชยา

© กิจจา ปรัชญาธรรมกร

อุบาสิกาคุณรัญจวน อินทรกำแหง

"ดูให้ดี มีแต่ได้ ไม่มีเสีย"

พุทธทาสภิกขุ

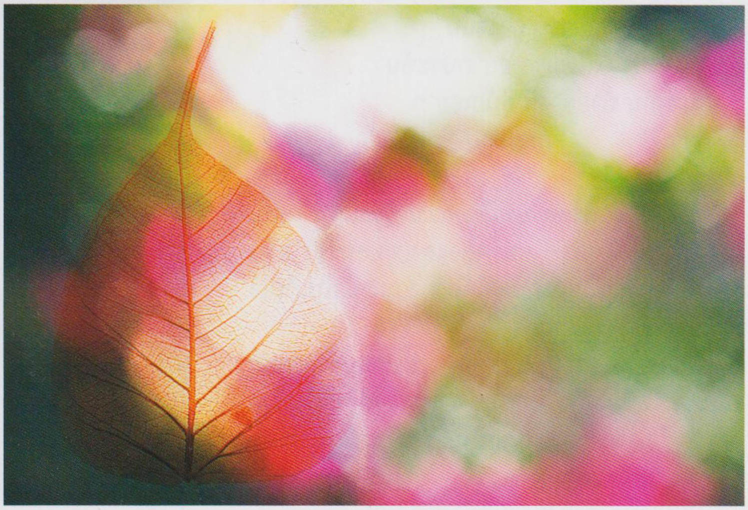
จูงใจให้มองชีวิตในมุมบวก
มีกำลังใจ สดใสทุกคืนวัน
รอดพ้นจากโรคภัยทั้งมวล
เพราะความเครียดไม่เยี่ยมกราย
พลังใจเพิ่มพูน พร้อมที่จะยืนหยัด
เผชิญชีวิตอย่างอาจหาญ
แน่วแน่หนักแน่น ด้วย สติ สมาธิ ปัญญา
หาสุขได้จากทุกข์ ทุกวันเวลา
เป็นชีวิตที่อยู่เหนือปัญหา
คุ้มค่าแก่การที่ได้เกิดมา
พบความสงบเย็น บำเพ็ญประโยชน์ต่อเพื่อนมนุษย์.

ไม่มีคำว่า "ดลบันดาล"

ปัญญานันทภิกขุ

ผู้ตระหนักในความหมายของวลีนี้
ย่อมหลุดพ้นจากความครอบงำของไสยศาสตร์
มีความอิสระที่จะยืนอยู่บนฐานของเหตุผล
มองเห็น "เพราะความที่สิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี"
เข้าถึงสัจธรรมของกฎ "อิทัปปัจจยตา"
จิตสู่ความนิ่ง สงบเย็น เป็นปกติ
วลีนี้จึงมีอิทธิพลกำกับจิต
ให้รอดพ้นจากความหลงงมงาย
เป็นกุศลแก่ชีวิตยิ่งนัก.

อุบาสิกาคุณรัญจวน อินทรกำแหง
วัดป่าหนองไผ่ ต.ดงมะไฟ อ.เมือง จ.สกลนคร

© ชูศักดิ์ วรพิทักษ์

พ่อเตือนลูก "ลูกเอ๋ย เจ้าจงจำ"

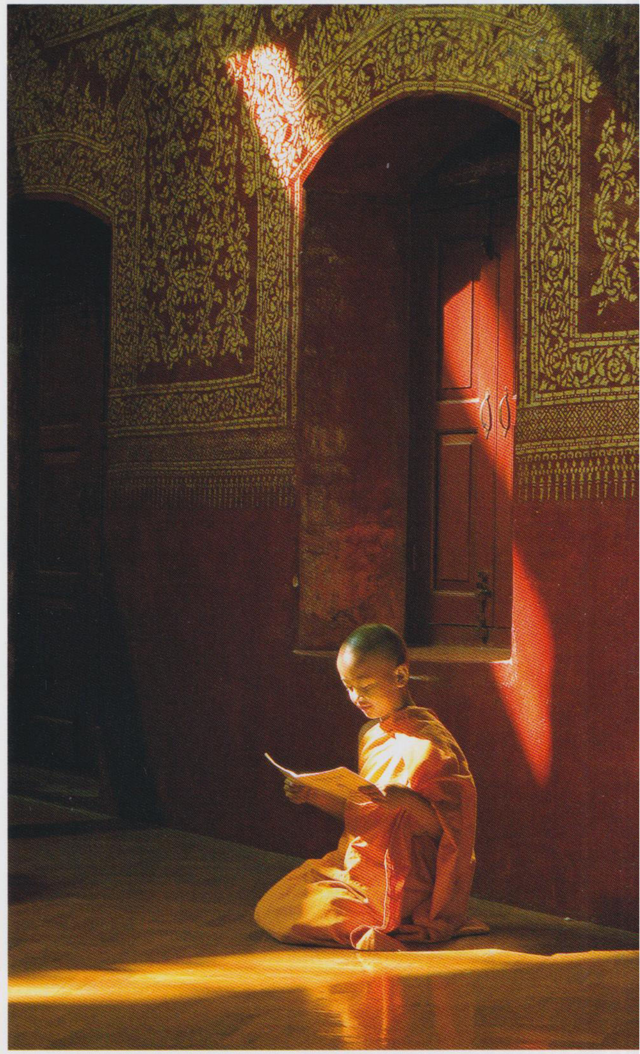
ไม่ว่าวันเวลาจะผ่านไปนานเพียงไรคำสอนของหลวงพ่อปัญญา ยังอยู่ในใจเสมอ ดูเหมือนตามอยู่ทุกลมหายใจเข้าออกด้วยซ้ำไป *"คิดดี พูดดี ทำดี คบคนดี ไปสู่สถานที่ดี"* มักแว่วอยู่ในจิตสำนึกเสมอ เวลาจะทำอะไรก็มักคิดถึงคำสอนว่า *"การทำงานตามหน้าที่เป็นเรื่องสำคัญสำหรับชีวิต เพราะงานคือชีวิต ชีวิตคืองาน งานทำคนให้เป็นคนอย่างแท้จริง คนจักมีค่ามีราคา ก็เพราะการทำงาน"*

ดังนั้นไม่ว่าข้าพเจ้าจะรับทำงานอะไร ข้าพเจ้าจะตั้งใจทำให้ดีที่สุด เหมือนหลวงพ่อคอยบอกอยู่ใกล้ๆ ดังคำสุดท้ายที่หลวงพ่อสั่งในอุโบสถวัดปัญญานันทารามว่า...ให้ทำงานตามปณิธานหลวงพ่อ ให้รับใช้งานพระพุทธศาสนาที่วัดปัญญานันทาราม เพราะมหาสง่า เจ้าอาวาสท่านรับใช้งานหลวงพ่อ... ข้าพเจ้าก้มลงกราบรับเอาคำนี้มาเหมือนเป็นวาจาครั้งสุดท้าย

และนับจากวันนั้นข้าพเจ้าก็รับใช้งานพระพุทธศาสนาอยู่ในวัดปัญญานันทาราม และขณะนี้กำลังสนองงานหลวงพ่อโดยการทำงาน "โครงการเปิดวัดวันอาทิตย์" โดยรณรงค์ให้วัดทั่วภูมิภาคพาญาติโยมสวดมนต์ไหว้พระ รับศีล ทำสมาธิภาวนา ฟังธรรมสาธยายพระไตรปิฎก เพิ่มจากวันพระอีก 1 วัน ตามปณิธานหลวงพ่อซึ่งรณรงค์มาตั้งแต่ พ.ศ. 2492 ที่วัดอุโมงค์ จ.เชียงใหม่ ข้าพเจ้ามีความภาคภูมิใจที่มีโอกาสรับใช้งานพระพุทธศาสนาซึ่งถือเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่และได้ตั้งปณิธานไว้ว่าจะรับใช้งานพระพุทธศาสนาและนำคำสอนของหลวงพ่อมาปฏิบัติตลอดไป

อ.ลัดดาวัลย์ แก้วสว่าง
อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน
บ้านคลองบัว กรุงเทพมหานคร

© วรดิเรก มรรคทรัพย์

อ.ลัดดาวัลย์ แก้วสว่าง

หลวงปู่สอนหมอ

ครั้งเมื่อจบแพทย์ตั้งใจไปทำงานใกล้สวนโมกข์ จังหวะดีได้เป็นแพทย์โรงพยาบาลกองบิน 71 ที่อำเภอพุนพิน ห่างจากสวนโมกข์ ไชยาแค่ครึ่งชั่วโมง เช้าวันหยุดโอกาสเหมาะได้ไปกราบหลวงปู่พุทธทาส

วันนั้นคนไม่มาก ไก่แจ้ตัวป้อมสองสามตัวส่งเสียงแจ้ว รายล้อมเก้าอี้ม้าหินของท่านอาจารย์ เป็นครั้งแรกที่ได้สังเกตใบหน้า อากัปกิริยาของอริยสงฆ์แห่งสยามอย่างใกล้ชิด แล้วกราบนมัสการว่า...เป็นหมอเพิ่งมาทำงาน จะมากราบเรียนขอแนวทางการทำงานในวิชาชีพแพทย์...

หลายอึดใจผ่านไป คล้ายให้เตรียมตัวเตรียมใจ แล้วท่านก็เอ่ยขึ้นว่า *"หมอนั้นมีหน้าที่สำคัญเพียง สองหน้าที่เท่านั้นเอง..."* ท่านก็หยุดอีกครู่ ระหว่างนั้นส่วนตัวคิดว่า จะเป็นไปได้อย่างไร เรียนมาตั้งหกปี มีหน้าที่แค่สองเองหรือ? แล้วเฉลยจากความเห็นของท่านก็มีว่า *"ที่ว่ามีสองข้อนั้น หน้าที่ข้อแรกคือ ทำให้คนเจ็บไข้ หายไว...หน้าที่ข้อสุดท้ายคือ ถ้ารักษาไม่หายก็ช่วยให้...ตายดี"*

ยิ่งทำงานไป ยิ่งใคร่ครวญ ยิ่งเห็นว่า เท่านี้จริงๆ... อย่างที่ท่านว่าไม่มีผิดเพี้ยน รักษาแล้วหายช้า หรือไม่รักษาแต่กลับหายเอง อย่างนี้ไม่ต้องมีหมอ และตายอย่างสมค่าความเป็นมนุษย์ ที่เรียกว่าตายดี ที่ยังเป็นปมปัญหาสุขภาพ ทุกวันนี้

"หายไว...ตายดี" ฟังง่าย แต่ลึกซึ้ง

น.อ.นพ.วรงค์ ลาภานันต์
อายุรแพทย์หัวใจ โรงพยาบาลภูมิพลอดุลยเดช

© จันทรา เกษมสุขประการ

น.อ. นพ.วรงค์ ลาภานันต์

วัชรมงคล เบญจธนะฉัตร์

"อ้อยเข้าปากช้าง"

ว่ากันว่า "อ้อยเข้าปากช้าง อย่าง้างออกเลย"
ดูก็จริงอยู่; แต่มีผู้ง้างออกมาได้ นั้นคือ ลูกช้าง
บางทีแม่จะรีบคายให้ด้วยซ้ำไป
จงรีบใช้ ความรัก แก้ปัญหาต่างๆ เถิด
แม้ปัญหา นายจ้าง-ลูกจ้าง

พุทธทาสภิกขุ

คนในปัจจุบันโดยทั่วไป เมื่อประสบปัญหาหรือสิ่งที่ไม่พึงปรารถนา มักจะใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา แต่เหตุผลอาจแก้ไขปัญหาไม่ได้ทุกปัญหา เพราะผู้ที่เก่งกว่า ฉลาดกว่า ก็มักจะหาเหตุผลที่ดีกว่ามารองรับการกระทำของตนเอง แต่ถ้าเราใช้หลัก "ความรักผู้อื่น" ซึ่งเป็นหัวใจของทุกศาสนา โดยมองผู้อื่นเป็น เพื่อนร่วมทุกข์ ร่วมเกิด ร่วมแก่ ร่วมเจ็บ ร่วมตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น ทุกคนเป็นพี่น้องกัน โดยเฉพาะคนไทยที่มีพ่อคนเดียวกันคือ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

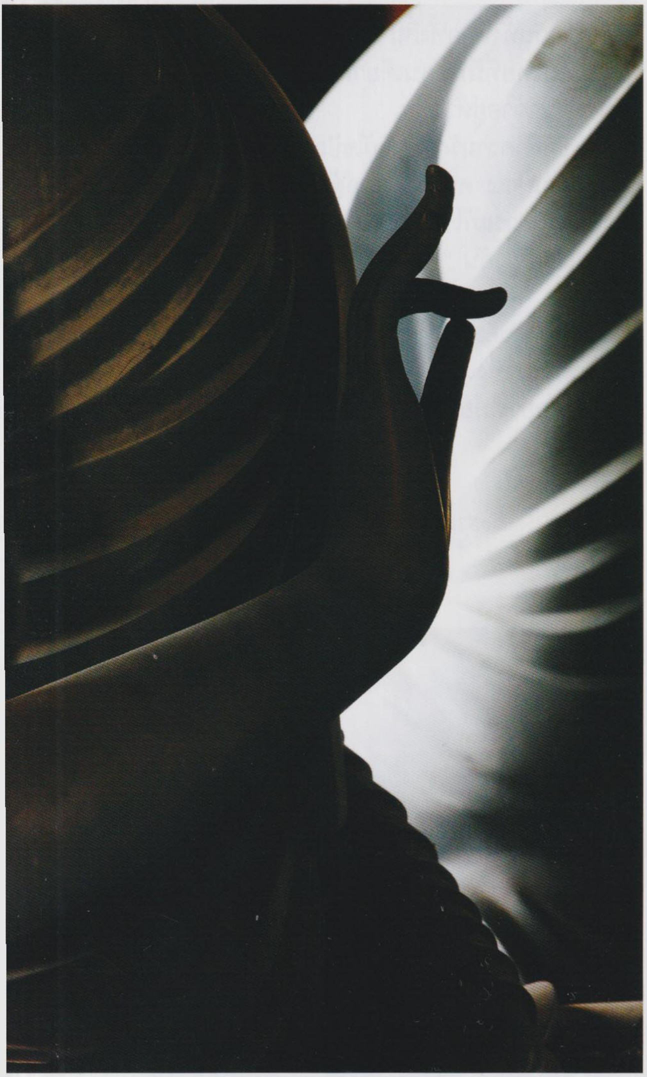
การใช้หลักความรักผู้อื่นแก้ไขปัญหา จะทำให้ความเห็นแก่ตัวลดลง ความเห็นแก่ผู้อื่นมากขึ้น ซึ่งเป็นทางออกในการแก้ไขปัญหาของทุกปัญหาบนโลกใบนี้ ในขณะเดียวกัน "ความรักผู้อื่น" สามารถละลายความเป็น "ตัวกู-ของกู" จนผู้นั้นสามารถเข้าใจและเข้าถึงความสุขอิสระ (Spiritual happiness) หรือพระนิพพาน ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนาได้อย่างไม่ยาก

วัชรมงคล เบญจธนะฉัตร์
ประธานกรรมการ บริษัท บาธรูมดีไซน์ จำกัด

© พรชัย วิจิตรยืนยง

วันชัย สอนศิริ

© วริญญา วัชราทิตย์

ความจริงแล้วอมตธรรมคำสอนของหลวงพ่อปัญญานันทะ ผมชอบและประทับใจในหลายเรื่อง และนำมาใช้ในชีวิตประจำวันเป็นอนุสติได้เยอะแยะ แต่ที่ประทับใจเป็นพิเศษ ก็คือ คำพูดของหลวงพ่อที่ว่า **"คิดแต่เรื่องดี พูดกันแต่เรื่องดีๆ ทำแต่เรื่องดีๆ ไปสู่สถานที่ดีๆ สมาคมกับคนดีมีปัญญา"** หรืออย่างที่เห็นเป็นสติ๊กเกอร์รูปหลวงพ่อแล้วด้านล่างมีข้อความว่า **"คิดดี พูดดี ทำดี คบคนดี ไปสู่สถานที่ดี"**

อมตธรรมคำสอนนี้เป็นเครื่องเตือนสติในการทำงานและเกี่ยวข้องกับคนอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี เพราะในชีวิตประจำวันของเรานั้นมีทั้งสิ่งที่ดีและชั่วเข้ามาในชีวิตเยอะแยะ แต่ละวัน ยิ่งเป็นเรื่องของความคิดด้วยแล้วก็คงจะเหนื่อยเหลือเกิน จะคิดร้อยเรื่องพันอย่าง ถ้าเราคิดตามที่ใจเราอยากจะคิดแล้ว ก็คงจะเหนื่อยเหลือเกิน ดังนั้นเมื่อมันมีความคิดเข้ามาในจิตเยอะแยะเช่นนี้ ผมก็ต้องเลือกคิด คิดแต่เรื่องที่ดี สิ่งที่ดี คิดแต่สิ่งที่เป็นสุข อะไรที่เป็นทุกข์ อะไรที่คิดแล้วไม่สบายใจ ก็ตัดทิ้งมันออกไปตามที่หลวงพ่อท่านสอนไว้

เมื่อเราคิดดี พูดดี แน่นอนครับ เราก็จะทำแต่เรื่องที่ดีๆ ไปสู่สถานที่ดีๆ สถานที่ใดทำให้ตัวเราตกต่ำนำมาซึ่งความชั่ว เราก็หลีกลี้หนีมันซะและใครที่มันชั่วช้าเราก็ไม่อยากคบ เพราะคบไปก็มีแต่ความเร่าร้อน ซึ่งทั้งหมดมันก็มาจากคิดดีก่อน ถ้าเราคิดดีเสียแล้วอย่างอื่นก็จะตามมาแต่เรื่องดีๆ

คำสอนของหลวงพ่อบทนี้นำไปใช้ได้ตลอดในที่ทุกสถาน ในกาลทุกเมื่อ ใช้เมื่อไหร่ก็ดีเมื่อนั้น ผมชอบและประทับใจในคำสอนนี้จริงๆ และผมก็นำมาใช้... ผมอยากให้คนอื่นลองนำไปใช้ดูบ้างนะครับ เชื่อว่าชีวิตท่านจะดีเหมือนดั่งคำสอนของหลวงพ่อ

วันชัย สอนศิริ

เลขาธิการสภาทนายความ

อมตธรรมของสองศรีพระศาสนาที่ข้าพเจ้าประทับใจ

เมื่อข้าพเจ้าได้ศึกษา "คู่มือมนุษย์" และงานของท่านอาจารย์พุทธทาส ข้าพเจ้าจึงรู้ว่า เดิมข้าพเจ้าเป็นอะไรก็บอกไม่ถูก แต่ก็เหมือนกับสัตว์เดรัจฉานอยู่ 4 ประการ คือรู้จักแต่เรื่อง กลัว-กิน-นอน-เสพกาม และคิดแต่เรื่องทรัพย์สินเงินตราและอุปกรณ์ให้ได้สิ่งดังกล่าวเท่านั้น แต่เมื่อได้ศึกษาธรรมะจึงทราบว่า ทรัพย์เป็นเพียงเครื่องนำมาซึ่งความปลื้มใจแบบชาวโลกเท่านั้น แต่ไม่ทำให้คนแตกต่างจากสัตว์เดรัจฉาน

มนุษย์คือผู้มีใจสูง ชนิดที่กิเลส ตัณหา อุปาทาน อันเป็นเหตุที่ทำให้เกิดทุกข์ท่วมทับไม่ได้ เมื่อท่วมทับไม่ได้ เขาผู้มีใจสูงก็เป็นผู้ชนะทุกข์ หรือปราศจากทุกข์โดยสิ้นเชิง ดังนั้น สิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์เราควรจะได้นั้นก็คือ ความไม่มีทุกข์โดยเป็นมนุษย์ให้สมบูรณ์นั่นเอง

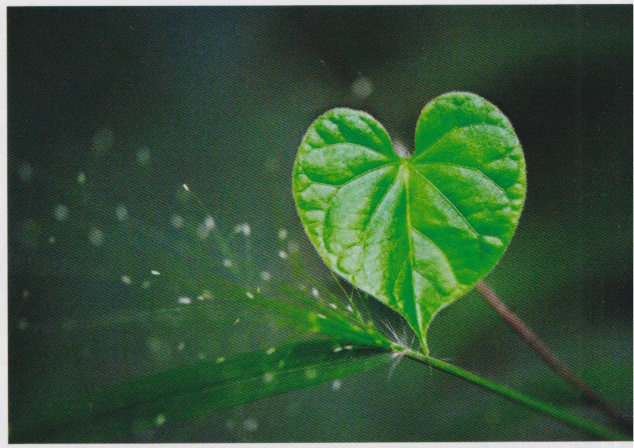
ท่านอาจารย์พุทธทาสชุบชีวิตข้าพเจ้า เพราะท่านทำให้ข้าพเจ้าพ้นจากความเป็นสัตว์เดรัจฉาน พ้นจากการทำลายชีวิตตนเอง ตลอดจนพ้นจากทุกสิ่งที่ข้าพเจ้าและทุกชีวิตไม่พึงปรารถนา

สำหรับหลวงพ่อปัญญา ผลงานของท่านที่ข้าพเจ้าติดใจมาก คือ "รักลูกให้ถูกทาง" กับ "อธิษฐานใจ" โดยเฉพาะเรื่องอธิษฐานใจนั้น เมื่อท่านพูดจบ มีผู้อาวุโส 3 ท่าน ออกมาปฏิญาณต่อหน้าหลวงพ่อทันที "เลิกดื่มสุราตั้งแต่นาทีนี้เป็นต้นไป"

วิโรจน์ ศิริอัฐ

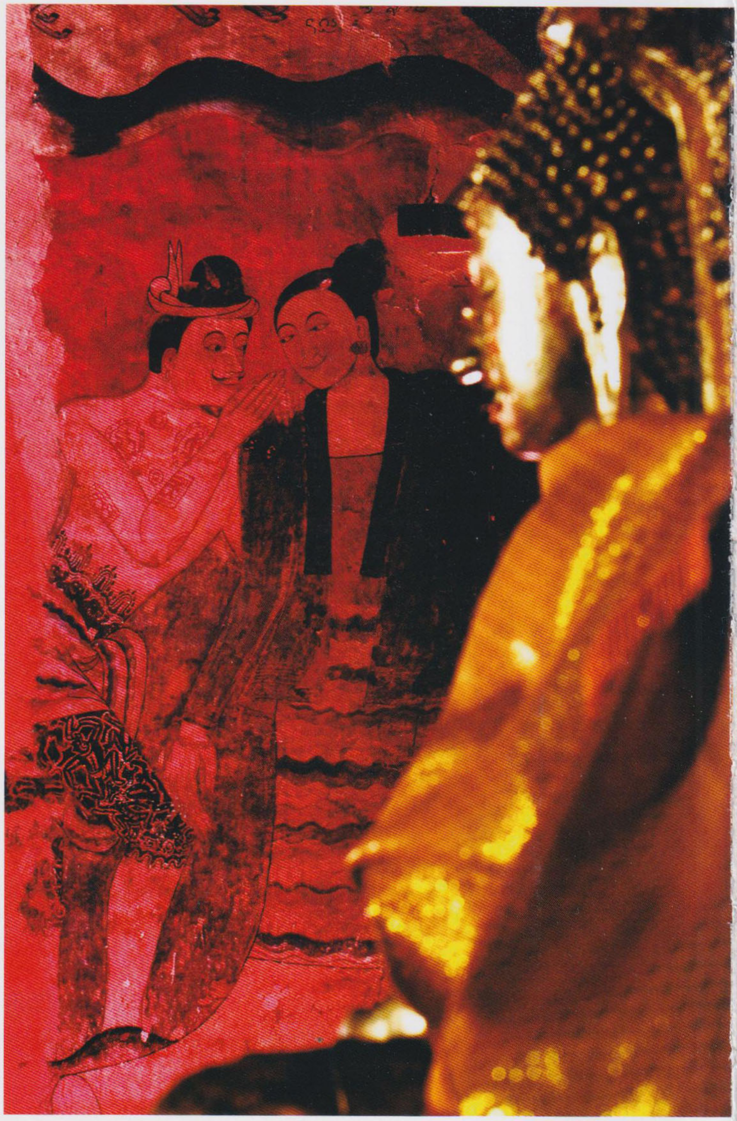
คณะเผยแพร่ชีวิตประเสริฐ (ผชป.)

© วรพจน์ หลักดี

วิโรจน์ ศิริอัฐ

© วริญญา วัชราทิตย์

หลวงพ่อพุทธทาส ทิ้งมรดกไว้ในกระดาษชิ้นเล็กๆ ที่พบในกุฏิของท่านว่า

"บุญจะกลายเป็นบาป เมื่อมีความยึดมั่นถือมั่น
แม้จะเป็นบาปคนละชนิด มันก็กัดเจ้าของโดยเท่ากัน
เช่นเดียวกับนรกทุกขุม ร้อนเหมือนกันหมด"

คำสอนของท่านอาจารย์
จะเป็นคำขนาบให้พวกเราระมัดระวัง "อย่าทำงานอย่างคนตกนรก"
การทำงาน คือ การปฏิบัติธรรม ด้วยการใช้ตัวตนทำลายความมีตัวตน

"ตื่นตัว ว่องไว ก้าวหน้า
ทำงานแข่งกับเวลา พัฒนาตนเองและสังคม"

นี้คือคำสอนของ หลวงพ่อปัญญานันทะ
ที่เตือนให้เราเป็นผู้ตื่นตัวอยู่ด้วยสติ
ว่องไว ด้วยกำลังของจิตที่เป็นสมาธิ และก้าวหน้าไปด้วยปัญญา

แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต
เสถียรธรรมสถาน กรุงเทพมหานคร

แม่ชีศันสนีย์ เสถียรสุต

ทพญ.ศรีสุมล ติลกสกุลชัย

"พุทธศาสนาหรือศาสนาไหนก็ตาม ต่างมีความเห็นเป็นจุดเดียวกันว่า

ความอดทนเป็นกำลังงาน เป็นยาบำรุงกำลังใจ เป็นเกราะป้องกันภัย

และเป็นเครื่องประดับที่หาค่าวัดมิได้

การฝึกหัดให้เกิดความอดทนทำได้เสมอ เพราะมีบททดสอบอยู่ทุกวัน

ความเปลี่ยนแปลงของดินฟ้าอากาศ โรคภัยไข้เจ็บที่มากระทบร่างกาย

คำด่าจากปากของคนใจร้าย

ล้วนเป็นบทเรียนทดสอบชีวิต ทั้งนั้น

ถ้าเราชนะได้ก็เป็นสุข ถ้าเราชนะไม่ได้ก็เป็นทุกข์"

ปัญญานันทภิกขุ

แบบทดสอบความอดทนที่สำคัญที่สุดคือ เมื่อต้องมีเหตุให้กระทบกระทั่งกับผู้อื่นแล้วเราไม่เป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาเพิ่มมากขึ้น เราสามารถเอาชนะได้ด้วยการให้อภัย แผ่เมตตา และวางเฉย ส่วนคำกล่าวร้ายบางครั้งก็ต้องปล่อยให้เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ ก็จะทำให้เราเป็นผู้ใจสงบและมีความสุข

ทพญ.ศรีสุมล ติลกสกุลชัย

© ธนกฤต กาลเศรณี

รศ.สมจิตร วัฒนคุลัง

"ธรรมคือหน้าที่"
"จิตที่คิดจะให้ สบายกว่าจิตที่คิดจะเอา"
"ยิ่งให้ ยิ่งได้"

ปัญญานันทภิกขุ

ดิฉันโชคดีที่เกิดมามีโอกาสเป็นครูที่สาธิตเกษตร มีบ้านพักใกล้วัดชลประทานรังสฤษฏ์ ทำให้ได้มีชีวิตที่ใกล้ชิดกับธรรมของหลวงพ่อปัญญามานานกว่า 40 ปี มีโอกาสไปฟังธรรมจากหลวงพ่อในวันอาทิตย์ที่วัดโดยตรงบ้าง ฟังวิทยุบ้าง อ่านหนังสือบ้าง แต่ที่สำคัญคือเมื่อได้มาทำหน้าที่ครูตลอดระยะเวลา 38 ปี ทำให้ตระหนักว่าการนำหลักธรรมของพระคุณเจ้ามาใช้ได้นั้นสร้างคุณค่ายิ่ง ทุกครั้งที่ท่านเมตตามาในงานทางธรรมของโรงเรียน ดิฉันจะเฝ้าจดจำคำสอนใส่ใจตน และบันทึกคำสอนไปร้อยเรียงเผยแผ่แก่เพื่อนครู ผู้ปกครอง และศิษย์ที่รักทุกคน ด้วยความศรัทธาและอิ่มเอิบในธรรม จำได้ว่าทุกครั้งท่านมักจะกล่าวถึงธรรม 2 ประการนี้เสมอ ทำให้จิตใจที่อ่อนแอ เหนื่อยล้ากับอาชีพครูกลับมีแรงพลังขึ้นอย่างประหลาด จวบจนเกษียณอายุราชการ รู้สึกเสมอว่า ผลงานที่ผ่านมาในชีวิตครูของเรานั้นประสบผลสำเร็จได้ด้วยดีก็เพราะธรรมดลใจที่ว่า "ธรรมคือหน้าที่"

"งานคือชีวิต ชีวิตคืองาน บันดาลสุข ทำงานให้สนุกเป็นสุขในการทำงาน" สุขใจทุกครั้งยามนึกถึงแม้ในวันอำลาชีวิตราชการก็ไม่ลืมที่จะนำธรรมข้อนี้ของหลวงพ่อไปฝากเตือนใจในหนังสือที่ระลึกให้แก่ทุกคน ครั้นถึงคราวไม่ได้รับราชการแล้วก็ยังระลึกอยู่เสมอว่างานของเรายังมีอีกมากมาย ธรรมข้อนี้ก็ไม่เคยล้าสมัย ทำให้ได้มีโอกาสทำงานเพื่อสังคมต่อไปด้วยความสุขและรู้สึกเบาสบาย สมกับธรรมดลใจของหลวงพ่ออีกประการหนึ่งที่ว่า "จิตที่คิดจะให้ สบายกว่าจิตที่คิดจะเอา ยิ่งให้ ยิ่งได้"

รศ.สมจิตร วัฒนคุลัง
ข้าราชการบำนาญโรงเรียน
สาธิตแห่งมหาวิทยาลัย
เกษตรศาสตร์

© พรชัย วิจิตรยืนยง

© ปรีชา เจริญยศ

“โลกรอดเพราะกตัญญู”

พุทธทาสภิกขุ

“คนดีต้องมีความกตัญญูกตเวที”

ปัญญานันทภิกขุ

ผมเป็นคนหนึ่งที่ยึดถือ ความกตัญญูกตเวที เป็นที่ตั้งและประพฤติตนอยู่ในธรรมข้อนี้ตลอดมา

กตัญญูที่ 1 ต่อบุพการีผู้ให้กำเนิด ดูแลให้สุขกายสุขใจ

กตัญญูที่ 2 ต่อครูอาจารย์ที่ให้วิชาความรู้/ประสบการณ์/วิธีแก้ปัญหา

กตัญญูที่ 3 ต่อคู่ค้าเพื่อนร่วมธุรกิจ/ลูกค้า

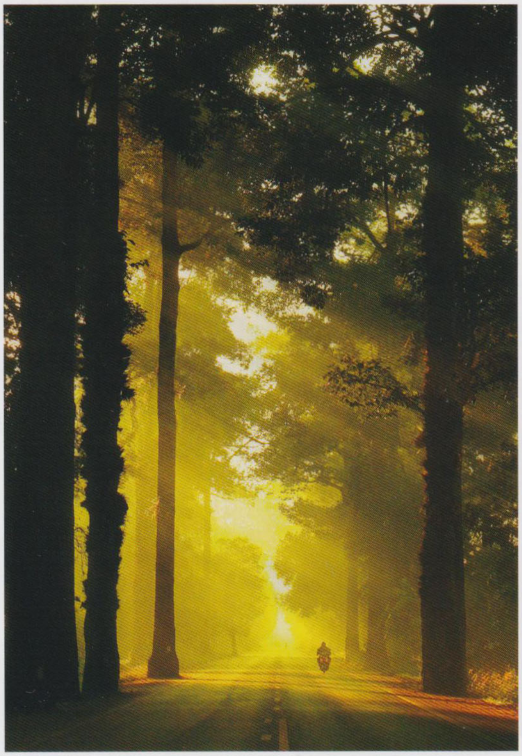
กตัญญูที่ 4 ต่อสังคมโดยการสร้างงาน/สร้างคนดี/สร้างจิตสำนึกที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม

สำรวม สันติศิริ

บริษัท เอส.อาร์.พริ้นติ้ง จำกัด

สำรวม สันติศิริ

© ปรีชา เจริญยศ

จงทำกับเพื่อนมนุษย์โดยคิดว่า.....

- เขาเป็นเพื่อน เกิด แก่ เจ็บ ตาย ของเรา.
- เขาเป็นเพื่อนเวียนว่ายอยู่ในวัฏฏสงสารด้วยกันกะเรา
- เขาก็ตกอยู่ใต้อำนาจกิเลสเหมือนเรา ย่อมพลั้งเผลอไปบ้าง.
- เขาก็มีราคะ โทสะ โมหะ ไม่น้อยไปกว่าเรา.
- เขาย่อมพลั้งเผลอบางคราว เหมือนเรา.
- เขาก็ไม่รู้ว่าเกิดมาทำไม เหมือนเรา ไม่รู้จักนิพพานเหมือนเรา.
- เขาโง่ในบางอย่าง เหมือนที่เราเคยโง่.
- เขาก็ตามใจตัวเองในบางอย่าง เหมือนที่เราเคยกระทำ.
- เขาก็อยากดีเหมือนเรา ที่อยาก ดี-เด่น-ดัง.
- เขาก็มักจะกอบโกยและเอาเปรียบ เมื่อมีโอกาสเหมือนเรา.
- เขาก็มีสิทธิ ที่จะบ้าดี-เมาดี-หลงดี-จมดี เหมือนเรา.
- เขาเป็นคนธรรมดา ที่ยึดมั่นถือมั่นอะไรต่างๆ เหมือนเรา.
- เขาไม่มีหน้าที่ ที่จะเป็นทุกข์ หรือตายแทนเรา.
- เขาเป็นเพื่อนร่วมชาติ ร่วมศาสนา กะเรา.
- เขาก็ทำอะไรด้วยความคิดชั่วแล่นและผลุนผลันเหมือนเรา.
- เขามีหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัวของเขา มิใช่ของเรา.
- เขามีสิทธิ ที่จะมีรสนิยม ตามพอใจของเขา.
- เขามีสิทธิ ที่จะเลือก(แม้ศาสนา) ตามพอใจของเขา.
- เขามีสิทธิ ที่จะใช้สมบัติสาธารณะ เท่ากันกับเรา.
- เขามีสิทธิ ที่จะเป็นโรคประสาท หรือเป็นบ้าเท่ากับเรา.
- เขามีสิทธิ ที่จะขอความช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจจากเรา.
- เขามีสิทธิ ที่จะได้รับอภัย จากเรา ตามควรแก่กรณี.
- เขามีสิทธิ ที่จะเป็นสังคมนิยม หรือเสรีนิยมตามใจเขา.
- เขามีสิทธิ ที่จะเห็นแก่ตัว ก่อนเห็นแก่ผู้อื่น.
- เขามีสิทธิ แห่งมนุษยชน เท่ากันกับเรา สำหรับจะอยู่ในโลก.

สุภาวดี หาญเมธี

ถ้าเราคิดกันอย่างนี้ จะไม่มีการขัดแย้งใดๆ เกิดขึ้น.

พุทธทาสภิกขุ
โมกขพลาราม ไชยา
22 พฤษภาคม 31

เกือบตลอดเวลาของชีวิต เราต้องอยู่กับเพื่อนมนุษย์ ปัญหาหรือทุกข์เกือบทั้งหมดของเรา มาจากความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรากับเพื่อนมนุษย์ และเกือบตลอดเวลานั้นเอง เราก็มักจะตัดสินคนอื่นเสมอว่า .... เขาเป็นอย่างนั้น เธอเป็นอย่างนี้ เลวกว่าเรา ไม่ดีงามเท่าเรา ไม่มีสิทธิเท่าเรา โดยเฉพาะเมื่อเขาหรือเธอทำสิ่งที่แตกต่างไปจากที่เราคิด หรือทำในสิ่งที่ทำให้เราเสียประโยชน์

ธรรมของท่านอาจารย์ข้อนี้ติดไว้ที่ฝาบ้านมายี่สิบกว่าปีแล้ว เอาไว้เตือนใจตนเองและคนในบ้าน ให้.... เห็น เข้าใจ และยอมรับ...ในธรรมชาติที่เหมือนกัน เท่าเทียมกันของคนอื่นกับเรา นึกถึงอกเขาอกเรา เราล้วน "เป็นเพื่อนทุกข์ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ด้วยกันทั้งหมดทั้งสิ้น" เราจะคิดอยู่เหนือคนอื่นไปได้อย่างไร

...ธรรมของท่านทำให้ใจสงบง่ายขึ้น....ความสัมพันธ์กับคนอื่นดีขึ้น

สุภาวดี หาญเมธี
รักลูกกรุ๊ป

อนุรุธ ว่องวานิช

ความเอ๋ย ความสุข
ใครๆ ทุก คน,ชอบเจ้า เฝ้าวิ่งหา
"แกก็สุข, ฉันก็สุข, ทุกเวลา"
แต่ดูหน้า ตาแห้ง ยังแคลงใจ
ถ้าเราเผา ตัวตัณหา, ก็น่าจะสุข,
ถ้ามันเผา เราก็ "สุก" หรือเกรียมได้
เขาว่าสุข สุขเน้อ! อย่าเห่อไป
มันสุขเย็น หรือสุกไหม้ ให้แน่เอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความสุขของคนเรา
เป็นสิ่งไม่เที่ยง ไม่แน่นอน (ตามหลักไตรลักษณ์)
เมื่อได้มา ก็เป็นสุข อยู่ชั่วขณะ
เมื่อไม่ได้มาหรือเสียไป ก็เป็นทุกข์
ท่านอาจารย์พุทธทาส ชี้ให้เราได้เห็นว่า
ตัณหา คือ ความอยากทั้งปวง
รวมทั้ง อยากสุข
ถ้าเราอาจหาญที่จะทำลายตัณหาได้ เราก็จะมีสุข
ถ้าเราทำลายไม่ได้ เราก็จะเป็นทาสของตัณหา
ทำให้เรา สุก หรือเป็นทุกข์นั่นเอง

อนุรุธ ว่องวานิช
นายกยุวพุทธิกสมาคมแห่งประเทศไทยฯ

© สุนันท์ คุณากรไพบูลย์ศิริ

พิศเจริญ....
พิศ อาจารย์เชาว์ จงมั่นคง

พิศโดย...สงคราม โพธิ์วิไล

..."ภาพนี้เกือบกลายเป็นภาพบันทึกชีวิตธรรมดาๆ หากว่าผู้ถ่ายไม่รอจังหวะที่เส้นหมี่ เป็นรูปโค้งดั่งที่เห็น

เส้นหมี่ที่นำมาแขวนไว้ด้านบนก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ มิฉะนั้นส่วนนี้จะดูมืดทึบ"...

ท่านอาจารย์เชาว์ วิจารณ์ภาพถ่ายของผม ลงในหนังสือรวมภาพ ในคราวจัดนิทรรศการภาพถ่ายพิศเจริญ และทันยุค โดยผมเข้าร่วมส่งภาพแสดงในงานนี้ด้วย 5 ภาพ เมื่อวันที่ 7-16 เมษายน 2524 ณ หอศิลป์ พีระศรี ถนนสาทรใต้ โดยมี พณฯท่านศาสตราจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ ประธานองคมนตรี เป็นประธานเปิดงาน

ในยุคของท่านนั้น มีกิจกรรมทางภาพถ่ายมากมาย เพราะท่านมีแนวคิด ...ทันยุค... อยู่เสมอ

และมาตรงใจของผมเข้าพอดีเลย ผมได้แสดงออกอะไรมากมายทั้งผมตามใจท่าน และท่านก็ตามใจผม

ผมว่า...ผมถ่ายภาพมา ผมอยากจะบอกอะไรในภาพ หรือคิดอะไรบ้าง เพราะฉะนั้นภาพควรมีตัวอักษรนำเรื่อง บอกเล่าให้ผู้ดูภาพเข้าใจในพื้นฐาน ของภาพก่อน ส่วนผู้ดูภาพท่านอื่นๆ คิดในแง่มุมใด ก็ปล่อยไปตามใจตามความคิด ของแต่ละท่าน... ท่านเห็นด้วย จึงมีกระดาษการ์ดเขียนชื่อภาพ ประเภทภาพ คำอธิบายสั้นๆ พร้อมข้อมูลการถ่ายภาพปะติดคู่กันกับภาพทุกภาพ...ผมเก็บเอาไว้อยู่จนทุกวันนี้

เช่น...ภาพ...ลูกลอย...(เอกรงค์) เชาว์ จงมั่นคง

โดยเลือกมุมกล้องให้เหมาะ เราทำให้ภาพถ่ายเกิดความลึกได้ เพราะตามทัศนมิติ ของอยู่ใกล้มักจะใหญ่กว่าของอยู่ไกล ทั้งๆ ที่ของนั้นมีขนาดเท่ากัน เมื่อเราเข้าใจถึงหลักธรรมชาตินี้ เราให้ภาพเกิดความลึกได้ แสงสะท้อนบนลูกลอยช่วยทำให้เกิดประสาทสัมผัสได้ด้วย

เอฟ 125 – 1/125 วินาที - 125 เอ.เอส.เอ. (ค่าความไวแสงฟิล์มสมัยนั้น)

นี่คือสิ่งที่ท่านบอกถึงภาพ ที่ท่านนำออกแสดง และทุกคนต้องมีคำอธิบายทุกภาพที่ส่งเข้าร่วมงาน ใครเขียนไม่ได้ เขียนไม่ถูก ท่านอาจารย์เชาว์ ก็แจกงานให้คนที่ถ่ายภาพได้ เขียนบรรยายได้ ไปเขียนคำบรรยายมาจนครบถ้วน สมัยนั้นก็มี 5 ท่านด้วยกันคือ อาจารย์เชาว์ จงมั่นคง – คุณประสพ มัจฉาชีพ – คุณเกตุ กล่อมชุ่ม – คุณชัย นภามรกต – แล้วก็ตัวผมเอง

ทั้งคัดเลือกภาพออกแสดง ทั้งเขียนคำบรรยายภาพ และท่านมีแนวคิดว่า คราวนี้น่าจะเชิญ

คุณเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ กวีเอกอาเซียน มาช่วยดูภาพ ถ้าภาพใดเข้าตา ให้เขียนบทกลอนลงไปเลย ซึ่งมีภาพของผมอยู่ 2 ภาพ ที่คุณเนาวรัตน์เขียนบทกลอนไว้

1. ภาพพระสงฆ์ ซักจีวรอยู่ริมฝั่งแม่น้ำ...ท่านว่า...

...โน่นก็ฝั่ง นี่ก็ฝั่ง ยังไม่ข้าม
โน่นก็ห้าม นี่ก็หวง ล่วงไม่ได้
เอาผ้าเหลือง เปลื้องปลง เป็นธงชัย
เร่งกางใบ ฝ่ข้าม เถิดเจ้าประคุณ...

2. ภาพคนรอรถเมล์ ที่สามย่าน ภาพนี้มีประกอบในเรื่องแล้วจะเห็นว่า แนวคิดการทำงานของท่านเอื้อให้คนทำงานกับท่านได้มองเห็นภาพ หลากหลายแนวทางอย่างมาก

การจัดทำวารสาร ที่ต้องเขียน ต้องพิมพ์ ปะติดภาพ ส่งให้สมาชิกได้อ่านกัน โดยแบ่งหน้าที่กันทำ ใครเขียนบทความ ซึ่งท่านอาจารย์เชาว์กับผม รับหน้าที่ ใครพิมพ์ดีด ใครจัดเล่ม เย็บเล่ม ใครทำหน้าปก ใครรับถ่ายเอกสาร (สมัยนั้นเรียกว่า พิมพ์หมึก)

แล้วยังมีบททดสอบ ความรู้ทางการถ่ายภาพกันอยู่เสมอ โดยมีข้อเขียน การเติมช่องว่าง การเลือกผิดถูก การแสดงเชาว์ปัญญาของผู้ที่อยู่ในสมาคมถ่ายภาพพิศเจริญ ตลอดเวลา

การออกฝึกถ่ายภาพด้วยกันทุกครั้ง ท่านจะชี้แนะชี้นำให้คนรุ่นใหม่ได้มองภาพอย่างพิถีพิถัน โดยเข้าไปถึงตัว เวลาถ่ายภาพเกือบทุกคน ทำให้เกิดการสัมผัสที่แตกต่างอย่างเข้าใจในภาพ และได้ประโยชน์มากยิ่งกับผู้ที่รับรู้ได้ และต่อยอดปัญญาให้ก้าวไกล ผมเป็นคนหนึ่งที่รับมาเต็มที่กับแนวคิด ภูมิปัญญา แห่งพิศเจริญ

แต่ท่านอาจารย์เชาว์ จงมั่นคง พูดอยู่เสมอว่า...งานศิลป์นั้นย่อมต้องการความจริงเป็นหลัก...ผมจึงชอบการถ่ายภาพตามสภาพที่เป็นจริง ให้เหมือนจริงชีวิตจริงมากกว่า

ในที่สุด ท่านเคยบอกว่า...ถึงแม้ว่า ศูนย์ถ่ายภาพพิศเจริญกรุงเทพนี้เป็นศูนย์แห่งวิทยาทาน แต่มิใช่เป็นเพียงพาหนะที่อาศัยข้ามฟาก พอขึ้นมาแล้วหาจำต้องเหลียวแลไม่... คือต้องเอาความรู้ที่ได้ไปเผยแพร่ให้คนที่มาใหม่ได้รับรู้บ้าง สร้างสะพานแห่งความรู้ ข้ามไปฝั่งฝัน อันงดงามต่อไป

ลำดับภาพทั้ง 6 ภาพนี้คือเมล็ดพันธุ์ ที่ปลูกลงในแผ่นดินของพิศเจริญ แล้วงอกเงย ขึ้นมาในความคิด มุมมองแห่งศิลปะภาพถ่าย ที่ได้เดินทางไปถ่ายภาพด้วยกัน ถกเถียงโต้แย้งอย่างมีสาระต่อภาพ เวลาถ่ายภาพ หรือเมื่อได้ภาพแล้วมาดูกัน

ภาพชุดนี้ได้เคยนำออกแสดง นิทรรศการของศูนย์การถ่ายภาพพิศเจริญกรุงเทพ ที่สวนประทีปนครปฐม พ.ศ. 2523 และที่หอศิลป์ พีระศรี ถนนสาทร กรุงเทพฯ พ.ศ. 2524 (30 ปีแล้วนะครับ)

ภาพที่ 1 "คอยรถหรือคอยเรือ"

ผมไปหาท่านอาจารย์เชาว์ ที่ร้านถ่ายภาพถนนสี่พระยา วัดแก้วฟ้า น้ำท่วมมากมาย ร้านของท่านก็ท่วม รถยนต์วิ่งไม่ได้ ขากลับผมเดินถ่ายภาพมาเรื่อยๆ ได้ภาพชีวิตมากมายหลายจังหวะ

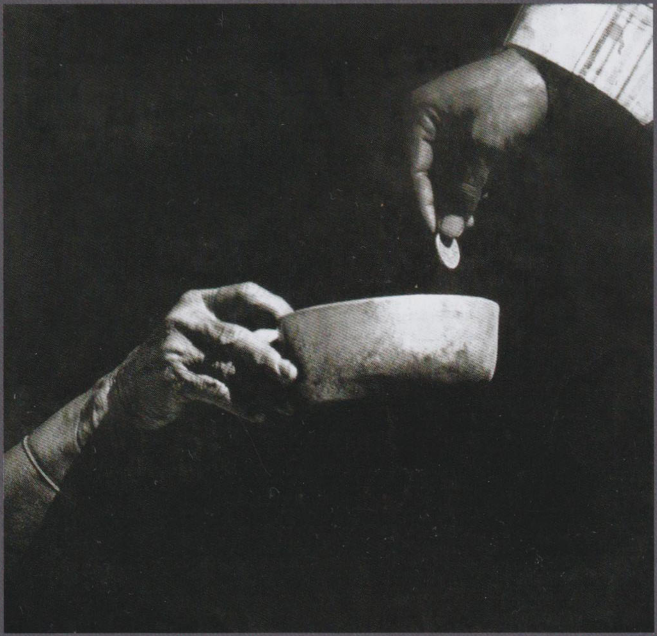
มาสะดุดใจตรงที่ฝั่งแยกสามย่าน ห้องแถวตรงนั้นมีป้ายรถเมล์อยู่ (อยู่ตรงข้ามวัดหัวลำโพง ปัจจุบัน คือ จามจุรีสแควร์) ผมถ่ายภาพนี้ทันที ชอบชีวิตที่มันเป็นจริงในขณะนั้น คุณเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ได้อธิบายภาพเป็นกลอนว่า...

คน คน คน คน   *คอย คอย คอย คอย*
รถเรือไม่ลอย   *คอยหาย คอยหาย*

เป็นที่ถูกใจผู้ชมภาพมาก ผมอิ่มใจกับบทกลอนง่ายๆที่แฝงความงดงามแห่งคำ ไว้อย่างบริบูรณ์

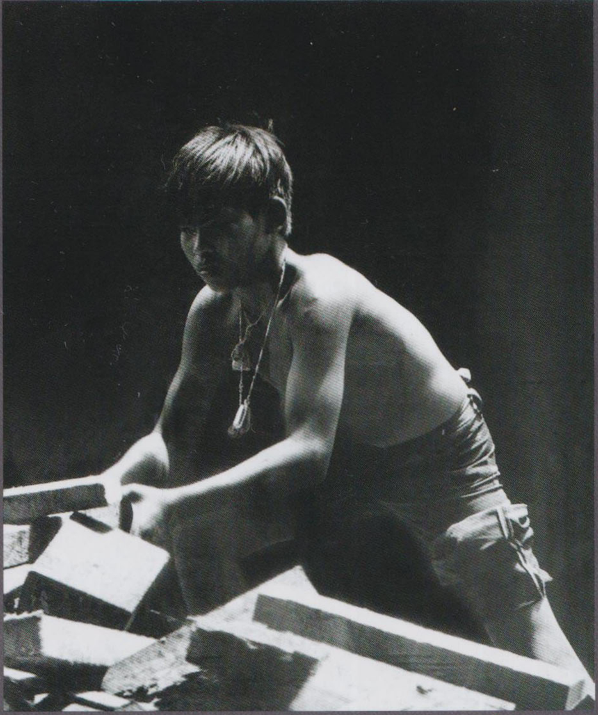
ภาพที่ 2 "ให้ทาน"

คราวนั้นไปถ่ายถ่ายภาพกันกลุ่มใหญ่ ต่างคนต่างหามุมมองที่ตนเองใส่ใจ ผมไปพบหญิงชราขอทาน เลยมองหามุมที่เหมาะตาแล้วนั่งคอย พอมีคนหยิบเหรียญออกมาใส่ในขัน ผมเห็นจังหวะงดงามตามความพึงพอใจ จึงถ่ายภาพไว้ ได้เส้นของผู้ถือขันและเส้นของผู้ยื่นลงมา องค์ประกอบงดงามตามแบบพิศเจริญ

ภาพที่ 3 “สู้งาน”

ผมชอบภาพคนทำงาน เพราะมันคือชีวิต เพราะมันคือการต่อสู้ เพราะมันคือสัจธรรมขนานแท้ ที่ทุกคนต้องมี ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ หญิงหรือชาย ในวันว่างผมตระเวนไปในที่ต่างๆ เพื่อหาภาพแนวนี้ เพราะท่านอาจารย์เชาว์บอกว่า มันคือ PICTORIAL ความงามของชีวิต ความเด่นของเด็กที่ทำงาน แสงที่กระทบผิวเนื้อ ฉากหลังที่เข้ม ทำให้ภาพสมบูรณ์

ภาพที่ 4 “งานคือเงิน”

จำได้ว่า พวกเรากลุ่ม A ของศูนย์ถ่ายภาพพิศเจริญ นัดกันไปถ่ายภาพนาเกลือแถวสมุทรสาครและสมุทรสงคราม ไปกันแต่เช้าเพื่อให้แสงส่องแบบมี ริมไลท์ (RIM LIGHT) มีฉากหลังเป็นกระท่อมเก็บเกลือ

เมื่อคนทำงานโกยกองเกลือ ที่มีจังหวะโดดเด่นงดงาม ต่างก็วิ่งหามุมกันอุตลุด ในกลุ่มของเรา 10 กว่าคนจะแข่งขันกันว่าใครมีมุมดีกว่า แล้วหัดวิจารณ์ภาพกันเมื่อขยายภาพมาดู เพราะท่านอาจารย์เชาว์ ฝึกพวกเราให้เป็นอย่างนี้ เรารับรู้มาทำจนได้รับเลื่อนขั้นมาเป็นแนวหน้า ว่า “กลุ่ม A” ไม่ยอมเป็น B หรือ C

ภาพที่ 5 "เลี้ยงชีพ"

ในบางคราว ท่านอาจารย์เชาว์จะนั่งรถไปถ่ายภาพกับพวกเราบ่อยๆ บางครั้งท่านเห็น พวกเราไม่เห็น ท่านจะให้เราหมั่นสังเกตทิศทางแสงในมุมต่างๆ สังเกตชีวิตรอบข้างถนนที่รถผ่านไป สายตาแห่งศิลปะต้องมองเห็น เข้าใจมุมมองโดยฉับพลัน แล้วขยายจินตนาการออกมาเป็นภาพ รอคอยจังหวะเวลาที่จะได้ภาพนั้นแม้นานแค่ไหน ก็จะคอย เพื่อได้ภาพงาม

ภาพนี้ รถวิ่งข้ามสะพาน อาจารย์เชาว์ร้องว่า...มีคนทอดแหอยู่ในคลอง...จอดรถ พวกเราก็กระจายหามุมงามที่ต่างกันให้ได้

ภาพที่ 6 "ออกสู่ทุ่ง"

ชีวิตของคนชนบท คือการดำเนินชีวิตที่เป็นประจำทุกวันจนคุ้นชิน เช่นเด็กผู้ชายผู้นี้ ทุกวันต้องนำควายไปเลี้ยงที่ทุ่งนาแต่เช้า ผมรอจังหวะรอแสง ที่จะบันทึกภาพอย่างตั้งใจ และใส่ใจในการก้าวย่างของเท้าควาย ที่มักมีละอองฝุ่นคละคลุ้ง พอได้อารมณ์ช่องว่างด้านหน้าเปิดกว้างเพื่อการเคลื่อนไหว ช่องว่างด้านหลังรอให้เจ้าควายตัวเล็กเดินตาม ผสมผสานความเป็นภาพพิศเจริญลงไปจึงทำให้ภาพได้วิถีชีวิตอย่างเข้มข้น ตามจินตนาการที่วาดไว้

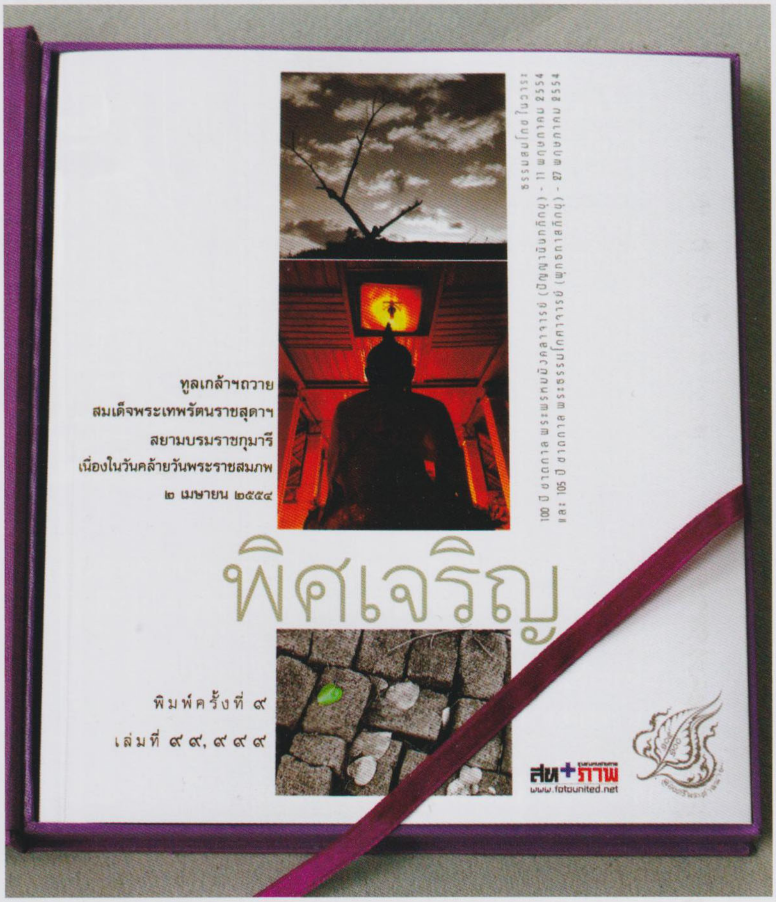
ภาพ คืออัญมณีแห่งกาลเวลา ที่บ่งบอกอดีตแห่งการล่วงเลย มิสามารถเรียกวิถีทางชีวิตนั้นกลับมาได้อีก จึงจำเป็นต้องบันทึกตำนานภาพไว้ บอกเล่าเรื่องราวที่ผ่านไป นี่คือภาพที่เป็นงาน ขาว-ดำล้วนดั้งเดิมตามแบบวิถีของพิศเจริญ โดยเริ่มจาก

1. มองหาเรื่องราวในภาพ อย่างมีสาระ มีชีวิต
2. สร้างจินตนาการ อย่างครบถ้วน แสง มิติ ช่องว่าง
3. ล้างฟิล์มอย่างดี ครบถ้วนตามสูตร
4. ขยายภาพด้วยเลนส์ดี เคมีล้างกระดาษต้องสดใหม่
5. กระดาษต้องเก็บอย่างดี เพื่อเน้นสี ขาว-เทา-ดำ

ภาพขาว-ดำ ที่เรียกว่า เอกรงค์ (MONOCHROME) ย่อมต้องล้างฟิล์มเอง ขยายภาพเอง ถ่ายด้วยตนเอง มันเป็นความงดงามจากใจ และสองมืออย่างเสรีที่สุด

"ภาพพิศเจริญ" ที่ดูเมื่อใดก็งดงามด้วยคุณค่าทางอารมณ์ได้เสมอเมื่อนั้น

...ถึงแม้มีหมื่นญาติ หรือแม้อาจมีล้านมิตร
ผมเองหนึ่งชีวิต ที่สถิตด้วยกล้องตน
หนึ่งกล้องได้พันภาพ ศิลปฉายฉาบอาจแสนคน
หนึ่งภาพในบัดดล อาจสร้างคนมองโลกงาม...

หนังสือพิศเจริญ 1 ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 9 เล่มที่ 99,999 ซึ่งโครงการกตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา ร่วมกับ กลุ่มสห+ภาพ ทูลเกล้าฯ ถวาย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพ 2 เมษายน 2554

โครงการ กตัญญูกตเวที
สองศรีพระศาสนา

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) และ พระพรหมมังคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ) เป็นสองพระมหาเถระที่มอบกายถวายชีวิตแด่พระรัตนตรัย พยายามนำแก่นธรรมของพุทธศาสนาเผยแผ่แก่ชาวไทยและชาวโลกร่วมกันมาตลอดอายุขัย สร้างคุณูปการใหญ่หลวงต่อพุทธศาสนิกชน จนได้รับการขนานนามว่า "สองศรีพระศาสนา" ศิษยานุศิษย์ทั้งบรรพชิตและฆราวาสผู้รำลึกในพระคุณของท่าน จึงร่วมกันจัดตั้งโครงการ "กตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา" ขึ้นเป็นอาจริยบูชา โดยมีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

1. เพื่อเป็นธรรมสมโภชในวาระ 100 ปี ชาตกาลพระพรหมมังคลาจารย์(ปัญญานันทภิกขุ) - 11 พฤษภาคม 2554 และ 105 ปี ชาตกาลพระธรรมโกศาจารย์(พุทธทาสภิกขุ) - 27 พฤษภาคม 2554
2. เพื่อเชิดชูหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ท่านทั้งสองนำมาถ่ายทอดให้คงอยู่คู่ยุคสมัย
3. เพื่อชักชวนผู้คนให้สนใจศึกษา-ปฏิบัติ-เผยแผ่ธรรมะ เพื่อพัฒนาชีวิตให้สงบเย็นและเป็นประโยชน์
4. เพื่อเพิ่มพูน "คนดีศรีศาสนา" ให้มีมากมายและแพร่หลายในสังคมไทย

กิจกรรมในโครงการ

1. กิจกรรมพัฒนาเยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ให้สนใจนำธรรมะไปใช้ในชีวิตประจำวัน
    - จัดประกวดภาพวาด เรียงความ และการพูดสุนทรพจน์ ระดับประถม มัธยม และอุดมศึกษา
2. กิจกรรมพัฒนาผู้ปกครองและครู ให้รู้ซึ้งถึงการทำหน้าที่ให้ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม
    - จัดประชุมเสวนา "การเลี้ยงลูกให้ถูกธรรม"และปฏิบัติสมาธิเบื้องต้น

3. กิจกรรมพัฒนาสื่อให้ "คนถึงธรรม" และ "ธรรมถึงคน" ได้ง่ายและลัดสั้น
    - จัดทำสื่อธรรมะทุกรูปแบบ เผยแพร่ผ่านเครือข่าย "กตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา"
4. กิจกรรมถ่ายทอดธรรมด้วยศิลปะ ได้แก่ ดนตรี ภาพถ่าย ฯลฯ
    - จัดแสดงมหรสพทางวิญญาณ คอนเสิร์ตเพลงธรรมะ ร่วมกับกลุ่ม "ศิลปะเปิดจิต"
    - จัดทำหนังสือและนิทรรศการภาพถ่ายแนว "พิศเจริญ" ประกอบคำสอนของ "สองศรีพระศาสนา" ร่วมกับกลุ่ม "สห+ภาพ" ชุมชนคนถ่ายภาพ
5. กิจกรรมนำธรรมะสู่ชุมชน
    - จัดเวทีธรรมสัญจร (นิทรรศการ - สนทนา - ดนตรี - กวีธรรม) ไปยังชุมชน วัด หมู่บ้าน โรงพยาบาล
      โรงเรียน และมหาวิทยาลัย
    - สนับสนุนองค์กรพัฒนาชุมชนโดยอาศัยหลักธรรมทางพุทธศาสนา ได้แก่ สนับสนุนกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์จังหวัดจันทบุรีและระยอง เป็นต้น

ระยะเวลาดำเนินโครงการ
พุทธศักราช 2553 - 2555

ติดตามกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ ได้ที่
WWW.2SRI.com

ส่งข้อมูลร่วมโครงการ ได้ที่
E-mail: info@2SRI.com

ติดต่อโครงการ ได้ที่
โครงการ "กตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา"
ห้องสมุดจำปีรัตน์ วัดชลประทานรังสฤษฏ์
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
โทร 08-1412-3337

คณะกรรมการดำเนินงานโครงการ
"กตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา"

ประธาน	พระครูสังฆกิจพิมล (สุรศักดิ์ สุรญาโณ) วัดชลประทานรังสฤษฎ์	
รองประธาน	นายวิโรจน์ ศิริอัฐ	รศ.บุญนำ ทานสัมฤทธิ์
ฝ่ายกิจกรรม	อ.ฟูเฟื่อง อินทรสมบัติ	อ.สุชาดา ชมธวัช
	อ.เจริญ กุลสุวรรณ	อ.อุทุมพร มุลพรม
	อ.อุเทน หล่อสกุล	นายสัมพันธ์ ก้องสมุทร
	นายดินป่า จีวัน	นางณพา จีวัน
	อ.ธนกฤต อกนิษฐ์ธาดา	อ.รัชดาภรณ์ อินทะนิน
	นางกรรณีรัตน์ สุขถาวร	อ.ธรรมวิทย์ สุวรรณพฤกษ์
	อ.ธนิต กิตติพันธพงศ์	อ.มงคล ดีวิมล
	อ.นงคราญ ศิริบูรณะภานนท์	อ.สุกัญญา นิยมตรุษะ
	นายพัชรบดินทร์ อินทรสมบัติ	น.ส.พัชรไพลิน อินทรสมบัติ
ฝ่ายประชาสัมพันธ์	นายวิรัช มัญชุศรี	นายวุฒิ วิพันธ์พงศ์
	นายอำนาจ ทัศนียกุล	นางสุขวสา ทัศนียกุล
	นายทวีเกียรติ โตจำเริญ	
ฝ่ายการเงิน	นายนิคม เจตน์เจริญรักษ์	นางสการะ จันทร์อ่วม
ฝ่ายธุรการ	น.ส.วิไลลักษณ์ ทัศนียกุล	น.ส.มิ่งขวัญ อินทรพาณิชย์
	น.ส.ชฎาพร ทะนุก	
ฝ่ายสวัสดิการ	นายพยนต์ พงศ์ธีรภาพ	นายปิยะ ชัยชนานันท์
	นายพิทักษ์ มั่งเรือน	นายรุ่งโรจน์ ศักดิ์อภิบุญนันท์
	นายจักรกฤษณ์ ตันติวิชาญ	นายลิขิต อ่าวสกุล
	นายจิตติ ตลับนาค	น.ส.พรจิตร แซ่เล็ก
	นายชัยรัตน์ ดลพิทักษ์	นายกวง แซ่เฮ้ง

สห+ภาพ

Foto United Club

ชุมชนคนถ่ายภาพ

เกิดจากความคิดริเริ่มของ จิระนันท์ พิตรปรีชา กวีซีไรต์ นักเขียนและช่างภาพอิสระ เกรียงไกร ไวยกิจ ช่างภาพอิสระ ธีรภาพ โลหิตกุล นักเขียนและช่างภาพสารคดีอิสระ และ เพ็ญพัฒน์ มรกตวิศิษฏ์ นักธุรกิจและช่างภาพอิสระ โดยได้รับการสนับสนุนจากช่างภาพมืออาชีพ และผู้มีใจรักการถ่ายภาพ รวมตัวกันเพื่อสร้างสรรค์ผลงานรวมหมู่และทำกิจกรรมตามแนวคิด "คืนภาพถ่ายกลับสู่สังคมชุมชน" ด้วยตระหนักว่าภาพถ่ายมีความสำคัญในฐานะบันทึกทางประวัติศาสตร์สังคมและชุมชน ผลงานสำคัญที่ผ่านมาของชาวสห+ภาพ อาทิ

1. นิทรรศการภาพถ่ายชุด "ตลาดยังไม่วาย" (Old Markets Never Die) จัดแสดงครั้งแรก ที่ตลาดร้อยปีสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่างวันที่ 29 พฤศจิกายน – 29 ธันวาคม 2551 จากนั้น สัญจรไปจัดแสดงอีกหลายจังหวัด
2. นำสมาชิกกว่า 40 ชีวิต เดินทางสู่เกาะภูเก็ต แล้วนั่งรถโพท้อง (รถสองแถวเอกลักษณ์ภูเก็ต) ตระเวนบันทึกภาพทั่วเกาะภายใน 1 วัน เพื่อนำมาจัดแสดงนิทรรศการภาพชุด "โพท้องท่องภูเก็ต" (One Day in My Beloved PHUKET) ณ พิพิธภัณฑ์ภูเก็ตไทยหัว ระหว่างวันที่ 29 มีนาคม – 29 เมษายน 2552

3. นำสมาชิกกว่า 60 ชีวิต ตระเวนบันทึกภาพจังหวัดน่าน ระหว่างวันที่ 24-26 กันยายน 2552 เพื่อจัดแสดงนิทรรศการภาพ ชุด “น่านนิรันดร์: 100 ภาพฝันบันทึกแผ่นดิน” (Eternally NAN: 100 Dream Photos” ระหว่างวันที่ 27 กันยายน – 27 ตุลาคม ณ เรือนหมอกฟ้า บริเวณ ข่วงเมืองน่าน
4. นำสมาชิกกว่า 50 ชีวิต บันทึกภาพธรรมชาติและวิถีชีวิตที่อำเภออ่าวลึก และอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ระหว่างวันที่ 1-2 พฤษภาคม 2553 เพื่อจัดแสดงนิทรรศการภาพชุด “กระบี่บาดเลนส์: 100 ภาพเด่นอันดามัน” (Krabi Len-scape: Beauty and the Beach) ในวันที่ 3 พฤษภาคม ณ สวนสาธารณะเขาขนาบน้ำ กระบี่
5. นำสมาชิก 35 ชีวิต บันทึกภาพตลาดเก่าโพธาราม ราชบุรี ตามโครงการ “จิตอาสาคืนภาพถ่ายสู่ชุมชนโพธาราม” ระหว่างวันที่ 17-18 กรกฎาคม 2553
6. นำสมาชิกกว่า 40 ชีวิต ตระเวนบันทึกภาพจังหวัดสระแก้ว ระหว่างวันที่ 12-14 กุมภาพันธ์ 2554 เพื่อจัดแสดงนิทรรศการภาพ ชุด “สระแก้วขึ้นกล้อง : 100 มุมมองแผ่นดินทองบูรพา” ในวันที่ 30 พฤษภาคม 2554 ณ จังหวัดสระแก้ว

“ห้องศิลป์สห+ภาพ” สำนักงานและแกลเลอรีจัดแสดงงานของกลุ่มสห+ภาพ ตั้งอยู่เลขที่ 519 ถนนพระสุเมรุ แขวงบวรนิเวศ เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200 โทร 0-2629-2841 หรือ www.fotounited.net E-mail : foto_u@hotmail.com

ดัชนี

อมตธรรมแห่งสองศรีพระศาสนา

1. พรธรรมนำชีวิต...ปัญญานันทภิกขุ

2. กวีธรรมคำกลอน...พุทธทาสภิกขุ

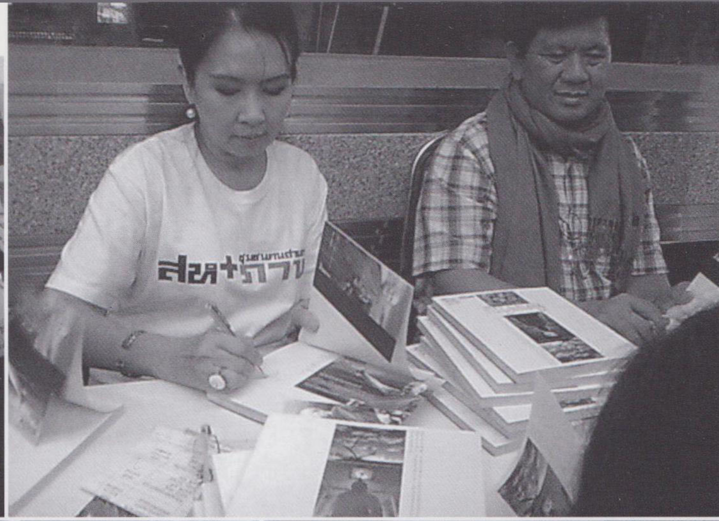
ดัชนี

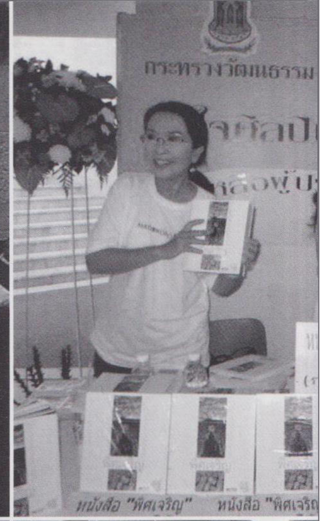
ธรรมดลใจ

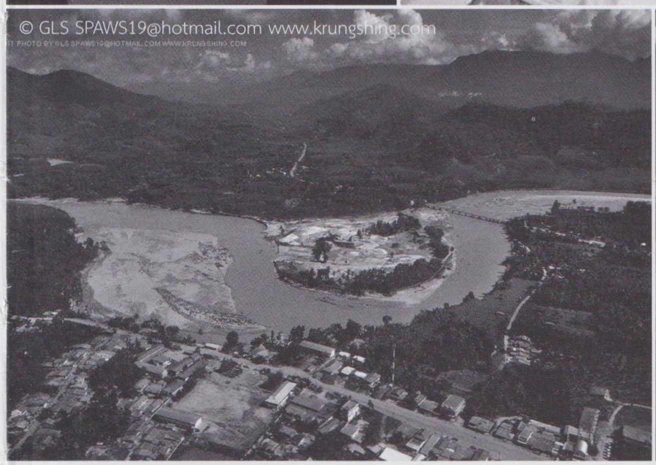
รายนาม 85 ช่างภาพ สห+ภาพ

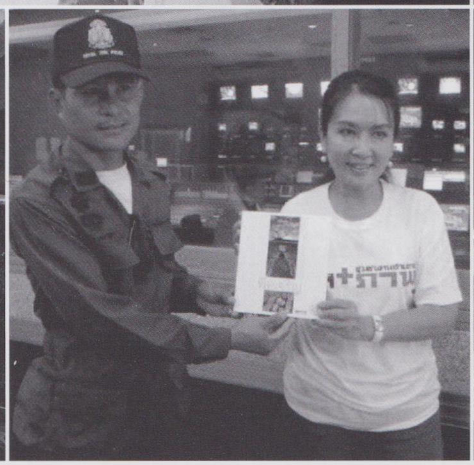
ดัชนี

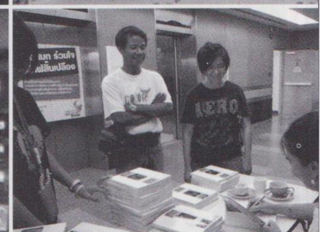

หนังสือ “พิศเจริญ” ช่วยผู้ประสบภัยภาคใต้

ระหว่างวันที่ 31 มีนาคม – 6 เมษายน 2554 โครงการกตัญญูกตเวทีสองศรีพระศาสนา ห้องสมุดจำปีรัตน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์ ร่วมกับ คลื่นความคิด FM 96.5 อสมท และ กลุ่มสห+ภาพ ชุมชนคนถ่ายภาพ ได้นำหนังสือ “พิศเจริญ 1” ไปจำหน่ายเพื่อนำรายได้ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติในพื้นที่ภาคใต้ โดยไม่หักรายจ่ายใดๆ โดยวางจำหน่ายที่อาคารปฏิบัติการ อสมท ที่ห้องศิลป์ สห+ภาพ ที่ศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย และในงานสัปดาห์หนังสือแห่งชาติ

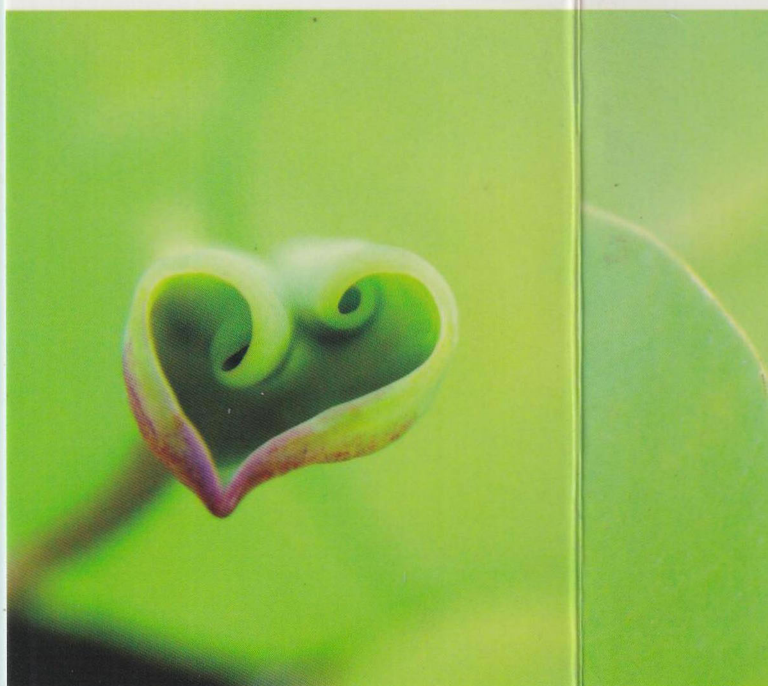
รวมรายได้จากการจำหน่ายทั้งสิ้น 241,000 บาท ได้นำเงินจำนวนดังกล่าว ไปสนับสนุนหน่วยอาสาสมัครกู้ภัยในจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี กระบี่ ตรัง โดยตรง รวมทั้งสมทบทุนอสมท ในการจัดถุงยังชีพไปช่วยผู้ประสบภัย จึงขอขอบพระคุณท่านผู้มีจิตศรัทธาบริจาคซื้อหนังสือพิศเจริญช่วยชาวใต้ในครั้งนี้ทุกท่าน

27 พฤษภาคม 2554
105 ปี ชาตกาลพุทธทาสภิกขุ

ตัวกู - ตัวสู

อันความจริง : "ตัวกู" มิได้มี
แต่พอเผลอ มันเป็น "ผี" โผล่มาได้
พอหายเผลอ "ตัวกู" ก็หายไป
หมด "ตัวกู" เสียได้ เป็นเรื่องดี ;
สหายเอ๋ย, จงถอน ซึ่ง "ตัวกู"
และถอน ทั้ง "ตัวสู" อย่างเต็มที่
มีกันแต่ ปัญญา และปรานี
หน้าที่ใคร ทำให้ดี เท่าที่ได้ ๆ

พุทธทาส อินทปัญโญ

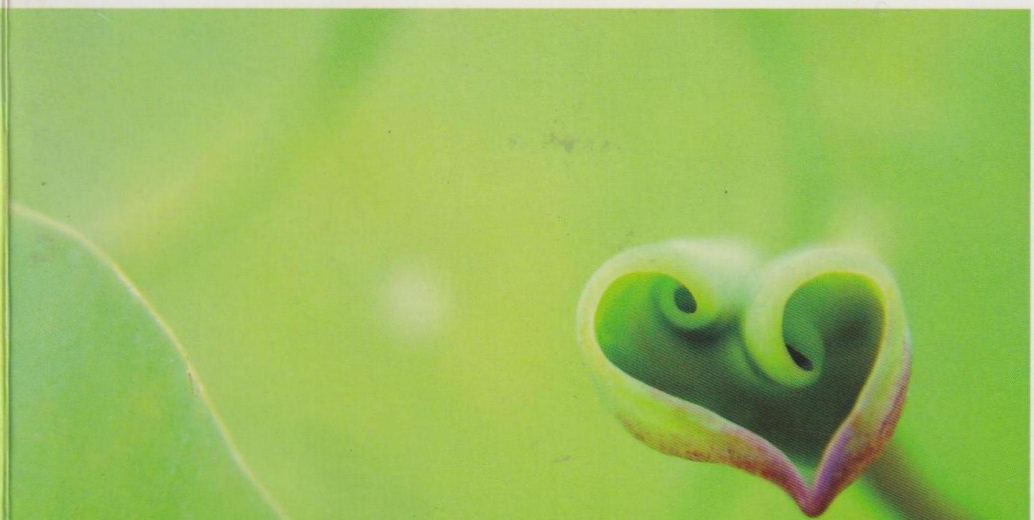
พิศเจริญ เพลินรสธรรม นำชีวิต

ภาพพินิจ คิดเห็นทาง สว่างสงบ

สองศรี พระศาสนา นำพาพบ

จุดบรรจบ ใจกระจ่าง สร้างโลกงาม

จิระนันท์ พิตรปรีชา

พิศเจริญ...กำลังใจ อัลบั้มภาพและอมตธรรมแห่งสองศรีพระศาสนา

ISBN 978-974-350-246-0

9 789743 502460

หมวดศาสนา

100.-